ION HOBANA

CĂLĂTORIE ÎNTRERUPTĂ

Bucureşti 2007

ION HOBANA

CĂLĂTORIE ÎNTRERUPTĂ

Roman

Ediţie definitivă

2007
Editura pentru Ştiinţă S.I.T.

Coperta: Cristian Român
Tehnoredactare: Cristian Român

Copyright © 2007 Editura pentru Ştiinţă S.I.T.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
HOBANA, ION
Călătorie întreruptă / Ion Hobana.
Bucureşti: Editura pentru Ştiinţă S.I.T., 2007
ISBN 978-973-88225-5-9

821.135.1-31

Părinţilor mei
Ion şi Antonia
spre neuitare

I

În compartiment era răcoare şi Gelu se felicită din nou pentru inspiraţia de a fi ales trenul de noapte. Rapidul i-ar fi scurtat călătoria cu cinci ceasuri, dar nu se simţise în stare să înfrunte canicula. Şi aşa nu rezistase tentaţiei de a bea apă rece de la fântâna din gara Zlătărei, unde personalul făcea cruce cu un tren dinspre Transilvania. Apoi nu se mai dezlipise de fereastră, fascinat de prăbuşirea lentă a ogoarelor, de sub pulpana dealurilor până aproape de calea ferată.

O parte din tovarăşii de drum coborâseră în oraşul cu nume de podgorie, alţii la saline. Rămăseseră doar Gelu şi un bărbat între două vârste, purtând o mănuşă de piele nepotrivită cu anotimpul şi încă mai puţin cu previziunile meteorologilor. Înţelesese nedumerirea repede stinsă din privirea tânărului şi se crezuse dator să explice:

– De la Banska-Bistriţa ... un proiectil de brand.

Şi ridicase din umeri, gest care putea să însemne părere de rău, acceptarea unui fapt oricum irevocabil, sau pur şi simplu nepăsare. Gelu hotărî să fie politicos:

– V-aţi făcut datoria ...

– Eşti un june bine crescut, constatase celălalt. O specie pe cale de dispariţie.

– Vă asigur că toţi cei de vârsta mea ştiu să dea bună ziua, replicase Gelu uşor iritat.

– Nu am nimic cu generaţia dumitale. Războiul e de vină. Războiul ...

Plecaseră în mare grabă din oraşul ameninţat să devină teatru de luptă, cu un tren de răniţi. Avuseseră noroc cu şeful gării, care fusese coleg de clasă cu profesorul Petreanu. Îi înghesuise în două din cabinele neocupate ale frânarilor, sfătuindu-i să se arate cât mai puţin:

– Coborâţi doar când se opreşte în câmp. Gările sunt primejdioase. Peste tot patrule în căutare de dezertori. Îşi mai bagă nasul şi nemţii.

Trenul abia se târa, agăţat de o locomotivă astmatică. Încremenea des în faţa semnalelor care lăsau cale liberă transporturilor militare. Văzduhul tremura de vaietele răniţilor aşezaţi pe paie, în vagoane de vite. Medicamentele se isprăviseră. Brancardierii coborau două-trei trupuri neînsufleţite pe fiecare peron. Luau drumul cimitirelor din apropiere, însoţite de sfâşietorul „Presăraţi pe-a lor morminte ...". Medicii se clătinau sub povara nopţilor nedormite. Doctoriţa Petreanu li se alăturase de la prima haltă, nesocotind avertismentul şefului de gară. Încerca să aducă măcar un cuvânt de alinare pe acest tărâm al suferinţei şi al morţii.

Gelu rămăsese cu taică-su şi cu bunică-sa, să păzească geamantanele cu haine, albituri şi câteva lucruri mărunte. Mai mult nu putuseră lua în vârtejul precipitat al refugiului. Se ghemuise într-un colţ al cabinei pe care o împărţea cu bunică-sa. („Câte un bărbat în fiecare, să le apere pe cucoane!", încercase Petreanu să le descreţească frunţile.) Prin pereţii sparţi, o ploaie piezişă îl udase până la piele. Peste o zi, avea patruzeci de grade. Congestie pulmonară. Noroc că ajunseseră la capătul călătoriei.

Necunoscutul se ridică de pe banchetă şi apucă mânerul valizei din plasă, cu mâna teafără. Gelu sări să-l ajute.

– Mulţumesc, nu-i nevoie. La început mi-a fost greu. Acum...

Trecu pieptenul prin părul bogat şi îşi îndreptă nodul cravatei.

– Mă aşteptă soţia. Dumneata eşti căsătorit?

Gelu clătină din cap.

– Iartă-mi întrebarea. Probabil că n-ai mult peste douăzeci de ani.

– Douăzeci şi cinci.

– Nu-i arăţi.

Luă valiza şi se îndreptă spre uşa compartimentului. Se întoarse, înainte de a ieşi pe culoar:

– Mă cheamă Sebastian Papuzu.

– Gelu Petreanu.

– Mi-ar fi plăcut să merg cu dumneata la Sibiu. N-am mai fost din '45... Drum bun şi cine ştie?, la revedere!

– Cine ştie?...

Trenul încetinise. Gelu coborî geamul şi văzu, revăzu casele de pe marginea căii ferate. Erau la fel de pricăjite, încercând sa-şi ascundă pecinginea de pe ziduri sub viţele sărace de iederă. Într-una din ele locuise, locuia?, Doru Vericescu, pe atunci elev într-a opta, fiu de acar. Se cunoscuseră în chioşcul din Parc, aşezat pe o temelie circulară de beton, unde se întâlneau împătimiţii de şah ai oraşului. Doru se arătase bucuros să mai schimbe partenerii – îndeobşte pensionari pentru care înfrângerea însemna un afront. Când se ducea la el, Gelu era primit într-o cămăruţă devorată de cărţi. Singura podoabă, şahul cu piesele din fildeş. Îl avea de la nişte polonezi care fugiseră, în 1939, din calea tancurilor nemţeşti. Oameni cu stare, după „Cadillac"-ul cu şapte locuri. Ceilalţi băjenari trecuseră în modeste „Polski Fiat", care puteau fi văzute şi pe străzile oraşului cu numere schimbate, româneşti. Vrând să ajungă la Craiova, polonezii înnoptaseră în casa lui Doru, fiind primiţi ca nişte rude apropiate. Dimineaţa, acarul îi însoţise o bucată de drum, stând în picioare pe scara automobilului supraîncărcat. La despărţire, refuzase inelul masiv de aur oferit în schimbul ospitalităţii. Îl rugaseră atunci să păstreze jocul de şah care, altfel, era în pericol să se piardă în haosul peregrinărilor inevitabile. Ca să-l convingă, îşi notaseră numele şi adresa, făgăduindu-i că vor reveni după ce se vor fi instalat undeva, temeinic. Se înţelegeau, culmea!, în limba invadatorilor, învăţată binişor de acar cât timp fusese internat într-un lagăr de prizonieri, în 1917. Peste câteva luni, sosise o scrisoare din Anglia. Polonezii mulţumeau încă o dată pentru omenie, îşi amânau vizita şi cereau ca şahul să nu fie ţinut sub cheie: „Fildeşul tânjeşte după căldura mâinilor

meştere!". Aşa că Gelu venea o dată, de două ori pe săptămână, să însufleţească piesele, împreună cu Doru. Îl învăţase să joace taică-său şi ajunsese campionul cursului inferior. Doru memorase câteva deschideri mai puţin folosite, cu nume sunând ca nişte parole secrete: Caro-Kann, Benoni, Urangutan... Dacă izbutea să scape din capcana lor, Gelu echilibra jocul, în virtutea experienţei acumulate în înfruntările cu parteneri adesea mai în vârstă. Partidele erau lungi şi se desfăşurau fără tensiuni vizibile, lăsând loc pentru discuţii care nu se opreau la situaţia de pe tablă. Cam după un ceas, stăpâna casei le aducea câte o linguriţă cu şerbet, în pahare brumate de răceala apei de la cişmeaua din colţul străzii. Se spunea că izvorul se află pe Măgura. „Unde-o fi Doru? Când neam întâlnit ultima oară era student în anul IV, la Construcţii...".

Trenul se oprise. Pe peron, tovarăşul de compartiment îmbrăţişa o tânără îmbrăcată cu o rochie care-i sublinia talia şi-i ascundea genunchii. Şeful staţiei ieşi din birou, potrivindu-şi cascheta. Gelu simţi deodată mireasma teilor de pe bulevard şi nu mai aşteptă semnalul de plecare. Îşi luă valiza şi se năpusti pe culoar. Se împiedică de câţiva recruţi care-şi treceau din mână în mână o sticlă cu vin roşu. Izbuti să coboare când roţile începuseră să se învârtească. O coborâre cam precipitată. Recruţii făcură haz, şeful îl ameninţă cu fanionul.

Gara nu-şi schimbase înfăţişarea. Gelu recunoscu ghivecele mari de lemn spânzurate cu lanţuri subţiri de stâlpii de pe peron, felinarul al cărui geam crăpat suna aproape muzical în bătaia vântului. O casieriţă somnoroasă îi viză biletul pentru întrerupere. Îşi lăsă valiza la „Bagaje de mână" şi se îndreptă spre ieşire, strecurându-se printre două ţărănci care purtau coşuri mari cu fructe. Avea aproape şapte ore la dispoziţie, până la următorul tren spre Sibiu. Prea destul pentru un pelerinaj sentimental.

Teii fremătau abia simţit, ca atunci când trecea pe sub ei împreună cu Diana. Alungă repede gândul şi porni spre centru, pe trotuarul cu lume puţină. Muncitorii de la fabricile de placaj şi de încălţăminte începuseră lucrul, elevii şi slujbaşii mai aveau până la 8, pensionarii îşi udau micile grădini din

spatele caselor cochete. Mergea fără grabă, urcând panta uşoară. Lăsă în urmă teatrul în care-l aplaudase pe Ciprian, în Dansul morţii. Văzu de departe înaltele coloane ale Tribunalului, dar pe fronton scria acum „Palatul de cultură" („De ce ‹‹de cultură›› şi nu ‹‹culturii››?"), iar zeiţa legată la ochi nu mai avea în mâna dreaptă balanţa justiţiei, ci o făclie. Se opri în faţa brâului de piatră care apăra oraşul de invazia vegetaţiei de pe Măgura. Aici, la un cot al scării din stânga, ar fi trebuit să se mai afle două iniţiale săpate într-o seară, după o şedinţă de cenaclu.

„– Nu ţi se pare că-i un gest anticultural?

– O mărturisire nu poate fi un gest anticultural. Şi apoi e doar un bolovan cioplit.

– Aş fi preferat o materie mai gingaşă.

– Asta are avantajul durabilităţii."

Durabilitate!... Rezistă pornirii de a căuta literele înlănţuite şi întoarse spatele brazilor care fremătau nepăsători sub adierea brizei matinale. Soarele lucea palid la capătul dinspre râu al bulevardului. „Cum am să rezist şapte ore în vitrina asta cu amintiri?"

Făcu câţiva paşi, neştiind încotro să se îndrepte. Aspectul străzii se schimbase. Elevi în uniforme se grăbeau să prindă ultimul clopoţel. Cei mai mari păşeau cu un aer grav alături de colegele pe care le conduceau până aproape de poarta şcolii. Încă nehotărât, îi urmă, lăsându-i să i-o ia înainte. Clădirile ieşeau la suprafaţă din apa densă a memoriei. Banca Naţională, biserica pe jumătate ascunsă de grilajul năpădit de ierburi cătărătoare, iar vizavi...

După ce-l internase pe Gelu, lăsând-o pe maică-sa lângă el, Petreanu pornise în căutarea lui Virgil Codrescu, prietenul lui dintotdeauna. Se născuseră în aceeaşi lună iulie din anul 1903, într-un sat pierdut printre colinele împădurite ale Tutovei. Fuseseră nedespărţiţi în şcoala primară şi în prestigiosul liceu din capitala judeţului. Orfani amândoi, se puseseră cu burta pe carte şi ajunseseră premianţi şi bursieri. După absolvire, plecaseră la Bucureşti. Petreanu se înscrisese la fizică şi chimie, Codrescu la matematică. Îşi luaseră licenţa cu

brio, primul întorcându-se în oraşul adolescenţei şi devenind coleg de cancelarie cu foştii săi profesori, al doilea obţinând o suplinire şi apoi o catedră în Capitală. Depărtarea nu la alterase legătura de suflet. Îşi scriau des, se întâlniseră de câteva ori în vacanţă. Când izbucnise războiul, făcuseră un an de front şi fuseseră demobilizaţi. Clonţos şi neînduplecat, Codrescu refuzase să rotunjească media unei odrasle de subsecretar de stat, ameninţată de corijenţă. Şefii îşi amintiseră că e social-democrat şi-l expulzaseră în localitatea de reşedinţă a acestui judeţ cunoscut mai ales pentru staţiunile lui balneoclimaterice. După cum reieşea din scrisori, considera sancţiunea drept o binefacere: „I se spune oraşul pensionarilor. Îmi vine să cred că la mijloc este invidia celor care au trecut pe aici şi nu au putut să rămână. Când te saturi de nostalgii, cere-ţi transferul şi vino. E plin de verdeaţă şi curat ca un pahar. Parcul – localnicii îi zic „Lunca" – nu e mai prejos de iubita noastră grădină publică. Sunt convins că oraşul i-ar plăcea Mariei. Iar pentru Gelu ar fi paradisul: un deal de peste patru sute de metri înălţime, cu pârtii de săniuş şi de schi, un ştrand ca o bijuterie, un râu cu apă bogată... Dacă te hotărăşti, găsim noi o casă potrivită!".

Paradisul era acelaşi, dar împrejurările se schimbaseră. Codrescu se dăduse peste cap să le facă rost de locuinţă. Îşi purtase prietenul pe la cunoştinţe, prin birourile primăriei şi ale prefecturii. Recoltaseră doar compătimire şi ridicări din umeri. Ziarele publicau, ce-i drept, în chenar, apeluri la omenie: „Purtaţi-vă cu refugiaţii astfel cum aţi fi voit, dacă v-aţi fi găsit în locul lor". Numai că populaţia oraşului aproape că se dublase, în urma celor două exoduri – din Transilvania, după Dictatul de la Viena şi acum din Basarabia şi din Moldova, fără a-i pune la socoteală pe dispersaţii din Bucureşti. Până la urmă, înduioşat, sau plictisit de insistenţe, un funcţionar le spuse:

– Camere libere ar mai fi doar la domnul Georges Barbecan. Acolo nu mă bag. Dacă reuşiţi dumneavoastră...

– Avocatul?

– Fostul decan al baroului! Fostul deputat liberal! Compa-

nionul de vânătoare al domnului primar, al domnului prefect, al...

Codrescu nu se arată impresionat:

– Vreţi să-mi daţi adresa?

Funcţionarul se scărpină după urechea stângă. Probabil că aştepta un argument sunător. Văzând că nu-i chip, mormăi ursuz:

– Decebal 72. Dar n-o ştiţi de la mine!

– Aş fi aflat-o de la orice trecător. Am preferat o persoană responsabilă.

Omul trebui să se arate mulţumit de aprecierea ironic măgulitoare. Peste zece minute, Codrescu era în biroul lui Barbecan, cu care făcuse cunoştinţă în casa lui Dobre, profesor de română, fost deputat şi el, dar din partea naţional-ţărăniştilor lui Maniu. Îl luă subţire:

– Intelectualii trebuie să se sprijine între ei. De altfel, în fiecare zi sosesc oameni izgoniţi de apropierea frontului şi tot va trebui să... De ce să nu faceţi un gest spontan?

– Mai e vorbă, domnule Codrescu? Tocmai eu să mă dau în lături de la o datorie patriotică?

– Nu m-am îndoit nici o clipă.

Barbecan îşi drese glasul:

– Ar fi doar unele detalii... Spuneaţi că băiatul e bolnav. Or, prin publicaţiunea 282, primăria a stipulat...

Scoase o tăietură de ziar din sertarul biroului şi citi:

– „Toţi aceia care închiriază locuinţe la refugiaţi sunt obligaţi a-i prezenta la vizita medicală, Serviciul Sanitar Comunal din strada Carol şi în caz de îmbolnăvire suspectă să anunţe deîndată Serviciul Medical, pentru a lua măsuri de izolare."

Codrescu îşi stăpâni un început de iritare:

– Nu pot decât să repet că diagnosticul e „congestie pulmonară". Şi-apoi maică-sa e doctoriţă. A fost detaşată chiar la spitalul unde e internat.

– Nu-mi luaţi în nume de rău îngrijorarea. Am şi eu un băiat şi nu aş vrea să... Altă chestiune este că nu am de unde să le dau mobilă. Pe cea din camerele cu pricina am trimis-o la fermă.

– Mă ocup eu de asta.

Petreanu îşi instală geamantanele în încăperile goale. Până seara, Codreanu izbuti să facă rost de paturi, de o masă, de

scaune. Le împrumutase de la Dobre şi de la alţi profesori, bucuroşi să-şi ajute colegul aflat într-o situaţie dificilă. Coana mare se şi apucă să le dichisească.

Gelu se puse greu pe picioare. Temperatura nu voia să scadă şi sulfamida era pe sponci. Maică-sa îl înfăşurase în cearşafuri udate cu apă rece şi schimbate des. Până la urmă, scăpase de boală, dar se ogârjise şi era fără putere. Cât stătu la spital, citi câteva cărţi şi îşi notă principalele evenimente ale fiecărei zile. O infirmieră tânără şi drăguţă îi adusese agenda oferită medicilor de firma Bayer. Era mai mare decât un caiet de şcoală şi, pe două pagini faţă în faţă, mai multe rubrici erau despărţite cu linii verzi: Data, Numele pacientului, Anamneza... La Observaţiuni figurau, în fiecare căsuţă, medicamente ale căror denumiri i se păreau de-a dreptul poetice: campolon, gravitol, jocapral, torantil, atebrin. Se pricepea la poezie. Publicase versuri satirice în revista şcolii, iar acum, auzindu-i pe soldaţi mărşăluind pe stradă cu cântecul „Ardealul" pe buze, aşternuse o strofă sortită să rămână de-a pururi solitară:

„Te-au cotropit duşmanii, dulce ţară,
Te-au înecat în valuri mari de sânge,
Dar vitejia noastră seculară
Te va scăpa şi fraţii n-or mai plânge!"

Păstrase agenda, folosind-o ca jurnal intim. Primele însemnări trădau relativa izolare a autorului:

15 martie 1944

Am dormit până la 7 dimineaţa, când Lica mi-a făcut o injecţie cu omnadin. Noroc că are mâna uşoară.

După micul dejun, am recitit un capitol din *De la Pământ la Lună*. Sunt convins că vom ajunge acolo! Se va întâmpla asta oare în timpul vieţii mele ?

Mama mi-a adus plicuri cu limonadă-praf „Sollari" şi zahăr. Păcat că apa de la robinet e cam caldă.

După-amiază, lectură. M-am plictisit să tot stau în pat, dar când mă ridic mă apucă ameţeala.

17 martie

Plouă. Mă uit pe fereastră la bustul din faţa intrării principale. Îl văd din spate şi încerc să ghicesc trăsăturile celui care, după cum mi-a spus doctorul Negruţiu, i-a hotărât pe mai marii oraşului să înceapă construirea spitalului. Trebuie să fi fost un om energic, cu darul vorbirii.

Trecătorii se adăpostesc sub umbrele. Văd şi băieţi de vârsta mea. Oare unde se duc? Şcolile sunt închise până cine ştie când. Mai bine la şcoală decât aici!

Mama a făcut rost de un preparat întăritor: optarson. Trebuie să mă pun pe picioare.

Am terminat *De la Pământ la Lună.*

18 martie

Zi de vizită. Tata mi-a descris noua noastră locuinţă. Am să stau cu bunica într-una din cele două camere. Proprietarul are un băiat, Jack. Am citit un roman trist cu acelaşi titlu, parcă de Alphonse Daudet. Sper că băiatul avocatului e vesel.

Am jucat o partidă de şah. Remiză.

20 martie

Am terminat rezerva de „Sollari". Când i-am spus mamei, a zâmbit:

– N-o să fie nevoie să-ţi aduc alte plicuri.

– Îmi dă drumul, mamă?

– Astăzi la prânz.

Am sărit din pat şi am îmbrăţişat-o. Am îmbrăţişat-o şi pe Lica: tocmai intra cu ceaiul de dimineaţă.

– Şăzi ghinişor (Lica e de pe lângă Fălticeni). Vrei să ţi se urce iar temperatura?

– Plec, Lica! Am scăpat de injecţii!

– Păi altcum ti făceai bini?

Râdea.

– Să nu ti mai prind pe-aici!

Ce încet trece timpul.

Barbecan trimise maşina să-l ia pe Gelu de la spital. Era un „Chrysler" model 1938, cu un şofer simpatic foc. „Ilie" se

recomandă el, deschizând portiera şi invitându-l pe băiat să ia loc în faţă. O ajută pe doctoriţă să se instaleze, apoi reveni la volan şi demară uşor, fără nici o smucitură. Gelu îl privi admirativ.

– Ca barca pe valuri, declară Ilie, ocolind un bolovan ajuns nu se ştie cum pe şosea.

„Chrysler"-ul intră pe bulevard, urcă printre şirurile de copaci desfrunziţi, ajunse la zidul dincolo de care se înălţa statuia unei femei care ţinea în mâna stângă un drapel înfăşurat, iar în dreapta o cunună de fier.

– Ce faci, domnule Ilie? Am trecut de strada noastră!

– Iertaţi-mă, doamnă doctor. M-am gândit să-l plimb un pic pe băiat. I s-o fi urât de atâta stat în spital.

– O să fie vreme şi pentru plimbare. Să se mai încălzească.

„Chrysler"-ul întoarse şi o luă la stânga, oprind în faţa unei clădiri impunătoare. Porţile mari fură deschise de un bărbat mai în vârstă, în straie ţărăneşti, care mormăi ceva nedesluşit când automobilul intră în curte şi le închise la loc, zăvorându-le cu grijă.

În „palatul" Barbecan se perindaseră trei generaţii de moşieri. Bunicul lui Georges ceruse arhitectului să ia drept model imobilele de pe Calea Mogoşoaiei: linii ample, acoperiş cu frize şi cornişe, fronton susţinut de coloane cu capiteluri, doi lei de piatră, în mărime naturală, de-o parte şi de alta a scării cu trepte tocite acum de paşi fără număr. Tatăl pusese gratii de fier forjat la ferestre şi înlocuise gardul de zăbrele aurite cu un zid pe coama căruia scânteiau cioburi mari de sticlă. În sfârşit, Georges construise un garaj în fundul curţii, încinsese „palatul" cu un brâu de basoreliefuri reprezentând scene de vânătoare şi introdusese confortul modern.

Imitând poarta cine ştie cărui castel de pe Loara, uşa de la intrare avea un inel de bronz şi o deschizătură zăbrelită. Dar ridicând inelul ca să loveşti în placa de aramă, auzeai ţârâitul unei sonerii. Iar zăbrelele mascau un ingenios mijloc de comunicare.

– Tradiţie şi civilizaţie! spunea Barbecan, cu un gest elegant, deprins pe vremea când apărea la bară.

Pe micul dreptunghi de marmură neagră de la intrare se putea citi, într-adevăr

Georges Barbecan
Avocat
Doctor în Drept de la Paris

Rarilor vizitatori neavizaţi care ridicau inelul de bronz, amăgiţi de inscripţie, li se răspundea, cu politeţe, că „Domnul nu mai profesează". I-ar fi fost greu să se mai ţină de avocatură. În afara moşiilor risipite în trei judeţe, avea o fermă chiar în marginea oraşului şi o fabrică de conserve de carne – zestrea doamnei Aimée Barbecan, născută Birtachou. Ca să nu plătească o leafă în plus, se unsese director. El controla operaţiunile financiare, iar de partea tehnică se ocupa inginerul şef.

Fabrica îi dădea multă bătaie de cap. După ce încheiase un contract avantajos cu o firmă germană, maşinile se stricau tot mai des.

– Au depăşit limita de uzură, se plângeau muncitorii. Şi n-avem piese de schimb.

Călcându-şi pe inimă, comandase piese la noii lui clienţi. Dar întreaga garnitură dispăru din tren, între două staţii. Ancheta nu dădu nici un rezultat.

– Parcă au intrat în pământ! se lamenta Barbecan, neconsolat la un an după eveniment. Ceferiştii ăştia sunt nişte tâlhari!

Cum, necum, fabrica lucra cu un sfert din capacitatea ei de producţie. Iar moşiile...

– Vechilii sunt cei care erodează fundamentul nobilimii autohtone! perora fostul avocat, ameninţând cu degetul întins un inamic prezumtiv. Dacă vrem să supravieţuim, trebuie să-i surveiem îndeaproape.

Că Barbecan se socotea un reprezentant autorizat al nobilimii autohtone o dovedeau inelul cu blazon şi arborele genealogic întocmit de un expert în heraldică, după atenta consultare a unui vraf de hârţoage păstrate cu evlavie. Se pare că un anume jupân Barbă fusese căftănit de Ştefan Racoviţă, în 1762. Temeiurile gestului voievodal nu putuseră fi desluşite.

Lui Georges i-ar fi plăcut să-l pună pe seama unui fapt de arme, dar hrisoavele se încăpăţânaseră să rămână mute.

În consonanţă cu morga nobiliară se aflau preocupările stăpânului casei. Într-o seară de foarte bună dispoziţie, partea bărbătească a familiei Petreanu fusese invitată să admire colecţia de monede. Era o revărsare de ludovici, napoleoni, franci, guinee, suverani, guldeni, pfunzi, mărci, galbeni, coroane, zloţi, pesos, bolivari, lire, mahmudele – toate scânteind în lumina crudă a becurilor.

– Trebuie să vă fi costat o avere! exclamase profesorul, ameţit de şuvoiul auriu.

– Ce nu face omul ca să-şi satisfacă setea de frumos! răspunsese gazda, potrivindu-şi monoclul.

Şi desfăcuse un săculeţ de piele luat dintr-un alt compartiment al casei de fier. Musafirii se aşteptau ca din el să răsară alte monede. Pe birou crescuse însă un morman de decoraţii, un halucinant amestec de forme şi culori, înnobilat de fulgerele albe, roşii, verzi, albastre ale pietrelor preţioase. Experienţa îl învăţase pe Barbecan să caute mai ales diferitele Ordine ale monarhiilor orientale.

În sfârşit, dar nu în ultimul rând, pasiunea cinegetică. La loc de cinste, în hol, era expus un superb trofeu: capul unui cerb lopătar, cu coarnele uriaşe mult lăţite spre vârf. Relatarea palpitantei urmăriri a vânatului „prin păduri necălcate de picior omenesc" constituia una dintre marile satisfacţii ale lui Barbecan. După inevitabilele pasaje descriptive, ea se încheia, cu neînsemnate variaţii, astfel:

– Am epolat carabina, tremurând de oboseală şi de surescitare. Printr-un formidabil efort voliţional, am reuşit să mă imobilizez timpul necesar ochirii. Când crucea lunetei a venit sub spata stângă a nobilului animal, pac!(pocnea din buze cu o mimică teribil de expresivă: capul plecat uşor spre umăr, faţa crispată de încordare, ochiul stâng închis, arătătorul apăsând pe un trăgaci imaginar). Împuşcătura a trezit ecourile adormite în ravinele dimprejur. Cerbul a zvâcnit, a căzut în genunchi, apoi s-a lăsat pe o parte. Voilà!

Sub trofeu atârna o fotografie mărită la proporţiile unui tablou înfăţişându-l pe Georges, cu zece ani mai tânăr, într-un splendid costum vânătoresc. Ţinea piciorul drept pe trupul cerbului ucis. În spate, se zărea un bărbat în haine de pădurar, cu o puşcă în mână.

– Cine e, domnule Barbecan?

– Un paznic de pe una dintre moşiile mele. Îl luam să-mi poarte sculele de vânătoare. Nu era prost ochitor, le pauvre... A murit la Ţiganca.

Şi schimba vorba, ducându-şi oaspeţii în faţa unui dulap masiv din lemn de stejar. Cu mişcări încete, oficiind parcă un ritual, introducea în broasca foarte complicată o cheie pe care o ţinea totdeauna asupra lui, împreună cu aceea de la casa de fier. Înăuntru, aşezate în despărţituri căptuşite cu postav gros, se aflau uneltele breslei: puşti simple, „Bock"-uri cu ţevile suprapuse, „Drilling"-uri cu trei ţevi, două pentru alice şi una pentru glonţ, carabine avându-şi alături lunetele adăpostite în tocuri de piele. Apoi suliţe pentru mistreţi, junghiere şi baltage pentru urşi, tobe, scaune pliante, cartuşiere, haine, cizme de piele şi de cauciuc, pălării împenate... Colecţionarul adăugase două flinte împodobite cu flori de aur şi argint, care aparţinuseră, spunea el, străbunicului său de la începutul secolului al 19-lea.

Înainte de război, vânătorile pe care le organiza constituiau subiectul preferat de discuţie al sindrofiilor săptămânale. Funcţionarii şi negustorii se băteau să obţină o invitaţie. Prin oraş începeau să se răspândească efluvii de benzină şi de Sidol. În dimineaţa hotărâtă, lumea se trezea în sunetul cornurilor de vânătoare. Toţi se repezeau la ferestre şi la porţi. Birjarii se mistuiau în străzile laterale, trecătorii îşi scoteau pălăriile, sergenţii de stradă încremeneau cu mâna la cozoroc: de-o parte şi de alta a lui Barbecan păşeau prefectul, primarul, preşedintele tribunalului, comandantul garnizoanei, şeful poliţiei, purtând echipamentul adecvat. Înaintau pe bulevard fără să răspundă saluturilor, pierduţi în contemplarea interioară a viitoarelor hecatombe de iepuri şi de raţe sălbatice. Ajunşi la gară, se îmbarcau în vagoanele rezervate lor şi por-

neau spre câmpul de luptă, situat pe una din moşiile avocatului aflat la apogeul carierei sale.

Această epocă glorioasă nu mai fiinţa decât în istoria nescrisă a urbei. Acum, Barbecan se mulţumea să vâneze cu doi, trei prieteni. Printre ei, maiorul Walther von Hagenau, comandantul detaşamentului care păzea depozitele de benzină ale nemţilor. Era un bărbat încă tânăr, cu umerii largi şi pieptul bombat („Vatelină erste klasse!" râdea Ilie, când nu-l auzea decât Gelu). Vorbea o franceză impecabilă, ştia să piardă la pocher cu zâmbetul pe buze şi poseda o rezervă inepuizabilă de băuturi din toate ţările Europei ocupate, având relaţii pretutindeni unde flutura steagul cu zvastică. Barbecan îl invita din când în când la masă, trimiţându-l pe Ilie să-l ia şi să-l ducă înapoi, în spatele triplei bariere de sârmă ghimpată.

De câte ori îl întâlnea pe Gelu, von Hagenau se oprea ca să schimbe câteva replici, părând să nu observe ezitările şi greşelile de pronunţie. Îi mărturisise că, în adolescenţă, citise toate „Călătoriile extraordinare" în ediţia Hetzel, cu superbele ei coperte policrome, rămânând un admirator al lui Jules Verne. Unde mai pui că avea întotdeauna în buzunar câte un baton de ciocolată pentru cei doi băieţi din casa Barbecan. Nu prea semăna cu nemţii pe care Gelu îi cunoscuse, prima oară, cu mai bine de trei ani în urmă.

Stătea pe terasa casei lor din tihnitul oraş moldovean, privind Luna prin binoclul de teatru al maică-si. Absorbit în contemplarea ciudatelor siluete selenare, auzise zgomot de motoare împletit cu frânturi de cântec. Se repezise la gardul de la stradă. Zgomotul creştea, scoţând oamenii din aşternuturi. Dinspre podul de piatră se iviseră câteva zeci de motociclete cu farurile aprinse, urmate de automobilele ofiţerilor superiori şi de o nesfârşită coloană de camioane, tancuri, tunuri trase de maşini blindate. Soldaţii intonau un marş din ale cărui cuvinte Gelu nu reţinuse decât „Nach Osten". Era refrenul pe care-l strigau în afara melodiei, ca o incantaţie barbară. Mai târziu, după ce începuse războiul, îi văzuse pe „fraţii de arme", cum îi numeau ziarele, îndopându-se cu ouă crude. Le găureau la un capăt cu vârful baionetei şi le goleau

dintr-o sorbitură. Cojile se rostogoleau pe jos, întregi: patru... cinci... şase... Uniformele cenuşii luau cu asalt restaurantele, bodegile, cofetăriile.

– Parcă se bat calicii la gura lor, bombănea coana mare. S-au săturat de erzaţuri şi-au venit la noi, să se ghiftuiască.

– Plătesc cinstit tot ce consumă, observă profesorul.

– La cursul de schimb al mărcilor, tot să fii cinstit, interveni nevastă-sa.

Gelu n-avea ce să le reproşeze, mai ales după ce fusese lăsat să intre gratis la cinematograful de campanie unde o văzuse pe Kristine Söderbaum în Oraşul de aur şi ascultase vocea inimitabilă a tulburătoarei Zarah Leander. E adevărat că lumea vorbea despre trenurile care goneau spre Marele Reich încărcate cu grâu şi petrol românesc. Petrolul din care ieşea benzina păzită de soldaţii lui von Hagenau – dar el părea să n-aibă nici o legătură cu hidrocarburile mai mult sau mai puţin volatile. „E un aristocrat pur sânge, le răspundea Barbecan celor care se mirau că îl cultivă pe ofiţerul neamţ. Şi nu vorbeşte niciodată despre misiunea istorică a Germaniei".

Când se hotărî să traverseze strada şi să se apropie, văzu că pe zidul „palatului" era prinsă firma unei instituţii administrative. Cioburile de sticlă dispăruseră, iar porţile masive fuseseră înlocuite cu altele, din tablă, în faţa cărora stătea un paznic pătruns de importanţa funcţiei sale. Vru să-l întrebe dacă ştie ceva despre foştii proprietari, dar îşi dădu seama la timp că instituţia e recentă şi paznicul foarte tânăr.

Se întoarse pe bulevardul acum animat şi se opri câteva clipe în faţa cafenelei în care băieţii din ultima clasă jucau odinioară biliard, la adăpostul draperiilor de catifea. Ajunse la zidurile groase, cu contraforturi, ale parcului din centru, intră pe sub porticul miniatural, cu coloanele din lemn sculptat pe care suiau viţele de Clematis Vitalba şi urmă una din aleile plantate cu esenţe rare. Acoperişul Primăriei („Acum trebuie să fie sediul Sfatului Popular") era încă împodobit cu ciuperca neagră a sirenei...

La început, când auzeau la radio „Inamicul a pătruns în spaţiul aerian al ţării noastre", îşi pierdeau toţi capul. Petrea-

nu îşi căuta servieta cu acte, uitând că o pusese „la îndemână", pe noptieră. Când nu era de serviciu la spital, doctoriţa îl zorea din uşă, strângând sub un braţ poşeta cu cele câteva bijuterii modeste, iar sub celălalt, trusa medicală. Gelu, care citise instrucţiunile Comandamentului Apărării Pasive şi ştia că trebuie să salveze „lucrurile de mare valoare", îşi lua cutia cu cele câteva clasoare cu timbre. Iar coana mare venea de la bucătărie scoţându-şi sorţul din mers şi pufnind: „Vă mai foiţi mult? Domnul Georges a şi plecat la pădure!". Îşi înhăţa nepotul de-o aripă şi-o lua înainte, cu mersul ei bătrânesc, legănat.

Asta se întâmpla la început, când vaierul sirenei le acoperea pielea cu o plasă de încreţituri mărunte. Mai târziu se obişnuiseră. Cum îi spusese odată coana mare lui Gelu: „Omu-i suferitor, băiete, se-nvaţă cu multe!". Atunci fusese vorba despre hainele de celofibră, cu care ferească sfântul să te fi prins o ploaie şi despre pâinea din făină de grâu înjumătăţită cu mălai. Dar vorbele se potriveau şi alarmelor, tot mai dese în ultima vreme. Ori poate faptul că plecau din oraş, ca familia Barbecan, le dădea o altă siguranţă decât adăpostirea în tranşeele săpate parcă în joacă de premilitări, în Luncă.

Plecau din oraş, într-adevăr. La spital, „hipopotamul" aştepta cu motorul duduind. Se-nghesuiau şi ei pe băncile aşezate de-a latul platformei şi, după un sfert de ceas de goană, ajungeau la pădure. „Chrysler"-ul era demult acolo. O lua înaintea tuturor şi se strecura printre copaci până când coroanele i se împreunau deasupra.

– Camuflaj extra! spunea Ilie, aprinzându-şi o ţigară.

Şi Barbecan se felicita din nou că-l angajase, în urmă cu câteva luni, când fostul său şofer fusese mobilizat şi trimis pe front, cu un regiment de care de luptă.

După câteva minute se arătau „Opel-Kapitän"-ul prefectului şi „Fiat"-urile celorlalte instituţii. Ordinea sosirii i se părea cam ciudată lui Gelu. Îl întrebase pe Ilie:

– Nu-i prefectul cel mai mare din judeţ?

– Ca ursu-n pădure. El taie şi spânzură.

– Atunci cum suferă să i-o luaţi voi înainte?

– „Chrysler"-ul e mai iute.

– De ce nu ia şi el o maşină americană?

– Prefectul e persoană oficială, Gelule. Nu poate sa pactizeze cu inamicul.

În pădure, notabilii se reuneau după ranguri şi amiciţii. Nestatornicii treceau de la un grup la altul , sperând să afle ceva ştiri mai interesante. La sfârşitul lui martie, evenimentul cel mai discutat era călătoria lui Barbu Ştirbei la Cairo. Radio Londra anunţase că prinţul avea încuviinţarea mareşalului Antonescu să sondeze atitudinea Aliaţilor faţă de o eventuală ieşire a României din război. Agenţia „Transocean" dăduse imediat o dezminţire, iar guvernul român declarase că e vorba de o chestiune particulară, Ştirbei fiind, printre altele, proprietarul unei fabrici de prelucrare a bumbacului care avea nevoie de materie primă. Ziarele din ţările neutre continuaseră însă să publice speculaţii care determinaseră apariţia unei precizări a Agenţiei Rador, întoarsă pe toate feţele: „...guvernul român nu are obiceiul de a dezminţi de mai multe ori acelaşi lucru şi nici de a înjgheba polemici asupra unei activităţi sau iniţiative private şi personale şi nu a guvernului sau vreunei persoane oficiale. El nu se poate împiedica însă de a deplânge modul penibil cum prin asemenea procedee, fantezii şi intrigi se încearcă a se lovi fără scrupul naţiunea română, într-un moment când ea nu este preocupată de cât de propria ei existenţă".

Foarte interesaţi se arătară a fi Codrescu, Petreanu şi Dobre. Se întâlniră acasă la cel dintâi, în faţa unui pahar cu vin şi a unei ceşti de cafea veritabilă, păstrată pentru ocazii deosebite.

– Nu m-aş mira să aflu că în escapada asta princiară e amestecat şi Sfinxul nostru, spuse Dobre, pe gânduri.

– Crezi dumneata că Maniu riscă să-şi atragă fulgerele Conducătorului?

– Un risc calculat, domnule Petreanu. Mareşalul suferă poate de miopie politică, dar nu şi militară. Or, situaţia de pe front e mai mult decât îngrijorătoare. O mărturiseşte implicit chiar comunicatul.

Îşi puse ochelarii şi luă de pe masă numărul din 25 martie al ziarului „Timpul", citind cu voce tare:

„...naţiunea română... nu este preocupată decât de propria ei existenţă."

Codrescu îi ceru ziarul şi căută un alt pasaj:

– Pe mine m-a izbit schimbarea calificativului: călătoria de afaceri a devenit o „iniţiativă privată şi personală", obiectul iniţiativei fiind lăsat la latitudinea imaginaţiei noastre. În treacăt fie zis, „privată şi personală" mi se pare a fi un pleonasm cam jenant.

Petreanu ridică din umeri:

– Stilul lui Ică Antonescu. Mă frământă mai mult ceea ce a observat şi domnul Dobre. Când se invocă preocuparea faţă de existenţa naţiunii... Şi nu-i o afirmaţie întâmplătoare. Într-un discurs al aceluiaşi personaj, la şedinţa din februarie a Uniunii Sindicatelor Agricole, se făcea apel la unire, pentru a apăra „existenţa neamului nostru".

– Li se strânge funia la par, constată Codrescu.

– Ni se strânge, Virgile! replică Dobre. Aici nu-i vorba doar de soarta Antoneştilor şi a celor din preajma lor. Dacă nu ieşim la timp din vâltoare, ne ducem toţi la fund.

– Şi cum vezi dumneata „ieşirea" asta? îl întrebă Petreanu. Presupunând că mareşalul e la curent cu misiunea lui Ştirbei, crezi că vrea într-adevăr să se rupă de nemţi? Şi dacă ar vrea... nu ne-ar ocupa, cum au făcut cu Ungaria?

– Probabil că Hitler i-a sugerat această perspectivă, în întâlnirea de la Klessheim, interveni Codrescu. Gândiţi-vă la apariţia comunicatului „Rador" imediat după încheierea convorbirilor.

– Oricum, nu putem sta cu mâinile în sân, aşteptând să vină ruşii peste noi!

Petreanu sorbi din pahar, înainte de a relua:

– Şi ce propui, domnule Dobre?

– În ceea ce mă priveşte, susţin decizia domnului Maniu de a acţiona pentru încheierea armistiţiului. I-a trimis mareşalului câteva memorii în acest sens!

– Memoriile sunt confidenţiale, interveni Codrescu. Alţii protestează în văzul opiniei publice.

– La cine te referi?

Codrescu răscoli prin hârtiile de pe masă şi scoase la iveală „România Viitoare" din 12 martie. Pe prima pagină, chipul lui Alecu Russo.

– Un paragraf din Cântarea României, spuse el. Ce poate fi mai inofensiv? Şi citi cu intonaţie, ca la catedră: „Verzi sunt dealurile tale, frumoase pădurile şi dumbrăvile, limpede şi senin cerul tău...". Scurtez, ca să ajung la final: „Pentru ce zâmbetul tău e aşa de amar, mândra mea ţară?".

– Au tipărit ei asta? se minună Petreanu.

– Asta nu-i nimic, pe lângă traducerea din Li-Tai-Pe apărută chiar dedesubt:

Cântecul unui luptător

„Generale!
Noi suntem scara şi treptele împăratului!
Noi ne-am împrăştiat ca apa din râu...
Zadarnic ai risipit tu sângele nostru roşu...
Generale!

Generale!
Noi suntem vulturii şi bufniţele împăratului!
Copiii noştri flămânzesc... soţiile noastre plâng,
Oasele noastre putrezesc în pământ străin...
Generale!

Generale!
Ochii tăi împrăştie nimicirea
Mamele noastre sunt răsplătite calic...
Care mamă mai are un fiu?
Generale!"

– Fantazezi, supse Petreanu.

– Poftim revista!

O luă şi îşi aruncă ochii asupra versurilor, din ce în ce mai uluit.

– Mea culpa... Şi consecinţele?

– Exemplarele care se mai aflau la chioşcuri au fost confiscate. Revista – suprimată. Primul redactor – trimis pe front.

– Ochii generalului au împrăştiat nimicirea, murmură Dobre. Mi-o dai şi mie, domnule Petreanu?

– Poftim.

– „Din Klabund, *Kinesische Gedichte*"... Dar eu am cartea asta pe undeva! Dacă reuşesc s-o descopăr, am să caut versiunea germană. Oricum, chiar dacă ar fi o mistificare, gestul de a o publica merită toată consideraţia!

Evident, discuţiile din pădure aveau o cu totul altă tonalitate. Afişele lipite pe ziduri avertizau, cu litere groase, sub o uriaşă ureche ciulită: „Tăcere! Duşmanul ascultă!". Iar ziarele erau pline de variaţii pe aceeaşi temă: „Nu lăsa otrava zvonului duşman să pătrundă în casă!", „E mai folositor şi mai cuminte să-ţi astupi urechile la vorbele viclene", „Nu repeta minciunile duşmane! Cu un cuvânt poţi să-ţi distrugi avutul şi familia", culminând cu inspiratul distih

„Cine limbă lungă are
Cinci ani va săpa la sare!"

E drept că pentru un cuvânt nu se ajungea chiar la ocnă, dar în lagăre se aflau destui dintre cei care încălcaseră atotputernica lege a tăcerii. Aşa că alarmele ofereau mai curând un prilej de a rememora ştirile scăpate din foarfecele cenzurii, ceea ce era de ajuns pentru alcătuirea unui tablou din ce în ce mai neliniştitor.

Avioanele îşi vesteau apropierea printr-un vuiet grav, continuu, ca vibraţia unei imense coarde întinse între cer şi pământ. În jurul greoaielor „fortăreţe zburătoare" roiau avioanele de escortă, desenând în văzduh traiectorii capricioase. Escadrile după escadrile treceau, fără să bage în seamă oraşul încremenit într-o aşteptare înfricoşată. Uneori de sub aripile bombardierelor se desprindeau puncte albe care cădeau, mărindu-şi contururile. Prima oară, toţi se trântiseră la pământ. Nu erau, însă, decât rezervoare de benzină. Ilie, care le ştia pe toate, îi explicase lui Gelu că avioanele îşi aveau bazele tocmai în nordul Africii. Ca să ajungă la îndepărtatele ţinte din

Balcani, trebuiau să folosească rezervoare suplimentare. O dată golite de carburant, le aruncau unde se nimerea, eliberându-se de o povară inutilă.

– Nu-şi strică ele bombele pe noi, îi asigura Codrescu. Tot Ploieştiul, săracul,...

– Îmi pare rău şi pentru ploieşteni, spunea Petreanu. Dar ce-or fi având cu Bucureştiul, de-l pisează atâta? Doar acolo nu-s rafinării de petrol!

Coana mare intra şi ea în vorbă:

– Vor să-ngrozească lumea, Dumitre, să ne sature de război!

– Parcă n-am fi sătui oricum, mormăia ginere-su.

Şi se întorcea la partida de şah, chibzuind cum să răspundă la ultima mutare a lui Codrescu. Spectacolul merita să fie văzut. Petreanu nu juca decât „Pièce touchée, pièce jouée" şi nu-i îngăduia partenerului să revină asupra erorilor săvârşite. Iar Codrescu se pripea, ca de obicei, protesta zgomotos împotriva „tiraniei unor reguli învechite" şi se jura că nu mai pune mâna pe tabla de şah cât o fi şi-o mai trăi. Adică până peste zece minute.

Această deosebire de comportament se vădea şi în timpul interminabilelor discuţii dintre cei doi prieteni. Codrescu nu avea răbdare să stea locului şi îşi vântura braţele ca nişte aripi. Când voia să demonstreze ceva, lua un bibelou de pe bufet şi-l răsucea între degete, încredinţându-i parcă lui argumentele. Petreanu îl asculta calm, un observator maliţios ar fi zis „placid" şi vorbea de trei ori mai puţin. Era la mijloc şi puterea obişnuinţei: profesorul de fizico-chimice punea mare preţ pe experienţele săvârşite într-o linişte deplină.

– Pe copii nu-i convingi cu vorbe, spunea el. Trebuie să le arăţi cum se descompune apa şi cum se înroşeşte hârtia de turnesol.

Profesorul de matematică era partizanul unei alte metode:

– Materia mea-i şi aşa destul de aridă pentru un băieţandru care se gândeşte la aventurile submarinului Dox şi la fete. Dacă n-o înviorez cât de cât...

Aşa că lecţiile lui erau presărate cu exerciţii de matematică distractivă şi cu anecdote despre savanţii distraţi. Înţelepciunea îl părăsea însă când auzea cum partenerul său rosteşte

„mat"-ul fatidic. Din fericire, pentru scurtă vreme. Şi nu numai din pricina pasiunii şahiste: nu se putea supăra cu nici un chip pe prietenul său din copilărie.

Femeile nu se legaseră la fel de strâns. Doamna Perleta se arăta a fi deosebit de înzestrată pe tărâmul artei culinare şi al conversaţiei de salon. Dar doctoriţa Maria Petreanu ar fi vrut să nu discute doar despre prăjiturile „economice" („Închipuieşte-ţi, dragă: un ou şi o sută de grame de zahăr!") şi despre toaletele doamnei prefect („Ar fi în stare să umble şi în plină vară cu blana pe care i-a dăruit-o bărbatu-său!"). Aşa că prefera să urmărească partida de şah sau să stea de vorbă cu Lelia, fără să-i dea prin gând că, în ultimul caz, Gelu aştepta ca pe ghimpi să isprăvească.

Lelia nu semăna cu Codrescu – bărbat ciolănos, cu maxilare proeminente şi sprâncene veşnic zburlite şi nici cu maică-sa – îmbinare de rotunjimi pufoase, ca un cozonac bine crescut. Era subţire şi mlădioasă, iar ochii ei albaştri luminau ovalul pur al feţei căreia soarele îi dăruise culoarea mierei. Părul, superbul păr auriu şi-l pieptăna ca Alida Valli. Atâtea farmece nu puteau să lase nepăsător un băiat de cincisprezece ani. Gelu hotărâse că o va lua de soţie sau se va osândi la chinul burlăciei veşnice. Nu-l preocupa diferenţa de vârstă. Iubirea nu cunoaşte obstacole.

Fata se simţea bine în tovărăşia lui. Poate pentru că nu avusese când să-şi facă alţi prieteni în oraşul pe care-l cunoştea numai din vacanţe. Codrescu o lăsase să-şi isprăvească liceul la Bucureşti, unde stătea la o mătuşă, iar după bacalaureat, cu toate că doamna Perleta ar fi vrut s-o ţină măcar un an acasă, o trimisese la facultate, spunându-i cu o sinceritate cam brutală:

– Zestre o să ai te miri ce şi mai nimic, aşa că îţi trebuie o meserie. În privinţa asta, nu te silesc. Alege ce-ţi place.

– Aş vrea să mă înscriu la Litere.

Codrescu o privise, îngândurat:

– Să ajungi belferiţă, ca mine... Facă-se voia ta! Dar să nu te aştepţi la prea multe satisfacţii. Apostolatul nu mai e la modă.

– Dumneata spui asta?

– Eu sunt un profesor de modă veche.
– Şi domnul Petreanu?... Şi domnul Dobre?...
– Trei muşchetari anacronici.
– Va fi şi un d'Artagnan, în travesti.
Codrescu izbucnise în râs, învins:
– Eşti încăpăţânată ca taică-tu!
Şi o înscrisese la Litere.

Lelia avea pasiuni cuminţi: cărţile, muzica, înotul... Se îmbrăca fără ostentaţie şi dacă n-ar fi fost atât de frumoasă, ar fi trecut neobservată. De altfel, după câteva tentative infructuoase, donjuanii urbei o priveau cu o admiraţie resemnată, ca pe un pisc ispititor dar inaccesibil. Iar Gelu alături de ea cu capul sus, cu trupul încordat, ca să pară mai înalt în ochii celorlalţi – şi mai ales în ai săi.

De când cu fuga la pădure, se întâlneau în fiecare zi. Doamna Perleta întindea o pătură, îşi scotea lucrul de mână din sacoşă şi începea să încrucişeze andrelele, conversând cu doctoriţa sau cu coana mare. Bărbaţii începeau să aşeze piesele pe tablă. Iar Gelu şi Lelia porneau printre maşinile încremenite lângă trunchiurile înalte, ca nişte fructe de un soi necunoscut. Băiatul visa uneori la tărâmul magic unde maşinile cresc în copaci.

O vreme se ţinea după ei şi Jack Barbecan. Se sătura însă de discuţii şi se îndrepta spre copiii care băteau mingea într-o poiană.

Discuţiile acelea...

Ca să facă faţă, Gelu înghiţea cu toptanul literatură şi articole din revistele cumpărate de Petreanu. Şi cum ziua se topea pe nesimţite, citea seara, în pat. Obosită de truda zilei, bunică-sa adormea repede şi începea să fluiere subţire. Pe la zece, doctoriţa striga de dincolo:
– Gata! La culcare!
– Numai cinci minute, mamă. Să termin capitolul.

După jumătate de ceas, plictisită de parlamentări, îi stingea lumina.

Văzând că altfel nu se poate, făcuse rost de o lanternă şi se băga sub pătură, trăgând cu urechea să audă scârţâitul uşii. Îi

era cald, respira greu, dar nu se lăsa până nu-şi isprăvea pregătirea pentru a doua zi.

3 aprilie

Aseară am aţipit cu lanterna aprinsă. Tata a simţit ceva şi a venit să cerceteze dacă nu citesc un roman de 15 lei. E unul din puţinele lucruri care-l scot din sărite. A tras pătura cu o mişcare bruscă. M-am trezit şi am încercat să ascund volumul care-mi stătea, deschis, pe piept. L-a luat, a văzut că e vorba de *Cuvinte potrivite* şi m-a privit, cu mirare:

– Te-am oprit eu să-l citeşti pe Arghezi?

– N-am avut timp astăzi şi...

– Şi nu puteai lăsa pe mâine?

Eram prea ameţit de somn ca să găsesc pe loc o explicaţie. Şi nu puteam să-i spun că, a doua zi, aveam să arunc, în treacăt:

– Ţi-aduci aminte, Lelia, poezia aceea a lui Arghezi...?

Desigur, numele poetului era evocat cu prudenţă, după ce mareşalul îl internase în lagăr, în toamna lui '43, pentru pamfletul Baroane, care-l stigmatiza pe ambasadorul Germaniei la Bucureşti.

– Admiraţia poate fi şi tăcută, îi spusese Petreanu băiatului.

– Dar ura de ce nu poate fi la fel?

– Ce vrei să spui?

– Când s-a auzit de internare, domnul Tomovici a declarat în clasă că Arghezi a primit ce-a meritat şi că aşa vor păţi toţi cei care caută să şubrezească relaţiile cu Marele Reich.

– Domnul Tomovici încearcă să se reabiliteze.

Director în Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, Tomovici fusese implicat în scandalul divulgării subiectelor examenului de admitere la Academia Comercială. Ca să-l apere de mai rău, subsecretarul de stat al Şcolilor îl trimisese urgent la catedră, într-un oraş aflat destul de departe de capitală ca să i se piardă urma şi destul de aproape ca să se poată întoarce imediat după trecerea furtunii. Vrând să grăbească acest al doilea eveniment, făcea exces de zel când considera că asta i-ar putea fi de folos.

Represiunea provocase şi reacţii ale altor profesori. Cel de franceză, care tradusese *Testamentul*, deplânsese amestecul

poeţilor în politică, le recitase Albatrosul lui Baudelaire şi încheiase afirmând că aleşii Muzelor trebuie să rămână, în orice împrejurare, „Au dessus de la mêlée". Cel de naturale, în schimb, abia întors de pe front, adusese un elogiu vocilor care exprimă gândurile şi simţămintele, uneori ascunse, ale unei naţii. Nici unul nu pronunţase numele lui Arghezi, dar era lesne de înţeles la cine se referă transparentele parabole.

Gelu mergea cu Lelia şi la cinematograf, în sala din clădirea masiva a liceului de băieţi sau dincolo, în drum spre gară, unde erau găzduite şi spectacolele trupelor de teatru şi de revistă. Aparatele de proiecţie erau cam obosite şi ruperea peliculei de numai cinci, şase ori la fiecare reprezentaţie însemna o veritabilă performanţă. Aceste pauze, survenite uneori în momentele cruciale, ca şi cojile de seminţe care cădeau, perpetuu diluviu, de la balcon, nu-i împiedicau să lăcrimeze când Ruy Blas – Jean Marais îi dădea ultima sărutare Reginei – Danielle Darrieux. Părerile despre filme, ca şi despre cărţi sau despre oameni, nu li se potriveau totdeauna. Băiatul încercase, întâi, să fie cavaler şi să cedeze, dar Lelia îl pusese la punct:

– Aşa înţelegi tu prietenia, Gelule?

În peregrinările lor, descoperiseră o văioagă ascunsă de tufişuri, la care ducea o potecă abia ghicită sub legănarea ierbii. Glasurile celorlalţi nu răzbăteau până acolo. Se aşezau pe un trunchi albit de ploi şi ascultau miile de glasuri ale pădurii. Avioanele care lunecau pe cerul sineliu păreau jucării trase de mâna unui copil nevăzut. Pe chipul Leliei se aşternea o plasă tremurătoare de lumină. Gelu o privea pe furiş, recitându-i în gând mereu acelaşi vers: „O, timp, opreşte-ţi zborul...". Era foarte mândru de această traducere proprie a începutului de vers lamartinean.

Sunetul îndepărtat al sirenei destrăma vraja. Claxoanele reluau şi amplificau „încetarea". Se grăbeau şi ei spre maşini. Şi cum pe fiecare îl aştepta un alt camion, Lelia îi întindea mâna, băieţeşte:

– Mi se pare că astăzi veniţi pe la noi. Poate facem o plimbare prin Luncă.

II

Simţi că trebuie să revadă neîntârziat Lunca şi făcu o jumătate de întoarcere spre dreapta. Cineva îl izbi, din spate.

– Vă rog să mă iertaţi.

O voce de bărbat. Se răsuci într-acolo, spunând:

– E vina mea.

– Gelule!

Un tânăr bine clădit, îmbrăcat cu pantaloni de doc şi cu o cămaşă în carouri care-i lăsa libere braţele muşchiuloase, îi zâmbea de sub mustaţa uriaşă. Ochii îi păreau cunoscuţi, dar nu reuşea să-i lege de restul feţei arse de soare. Un fost coleg?

– Te-ncurcă mustaţa, spuse tânărul, acoperindu-şi-o cu trei degete împreunate.

– Doru!

Se îmbrăţişară cu emoţie stângace. Apoi Doru Vericescu se dădu cu un pas înapoi, lăsându-şi mâinile pe umerii lui Gelu, într-un gest protector:

– la să te văd!... Cam sfrijit, Capablanca. Dacă-ţi trebui Capitală...

Era convenţia lor de odinioară, când Gelu lua numele campionului cubanez, iar Doru pe-al lui Morphy – două glorii şahiste care nu se întâlniseră niciodată. Înfruntările lor se desfăşurau deci sub semnul surprizei oricând posibile. Doru îl trase la o parte din şuvoiul străzii, ţinându-l de braţ, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l piardă:

– Cu ce prilej la noi? În delegaţie, sau...

– În concediu, în drum spre Sibiu.

– Şi-ţi întrerupseşi călătoria, ca să revezi paradisul pierdut... Excelentă idee! Diseară mâncăm împreună. Face nevastă-mea nişte sarmale... Dar tu nu ştii că m-am însurat! O cheamă Irina.

Gelu izbuti să deschidă şi el gura:

– Îmi pare rău, Dorule: plec la ora două.

– Nu ne văzuserăm de-atâta amar de vreme şi tu... Nici nu-ncape discuţie!

Îşi aminti ceva şi se uită la ceasul de mână, îngrijorat:

– Fir-ar să fie!... Nu mă conduci până la şantier?

– Ce şantier?

– Modernizăm fabrica de conserve. Fusei la Sfat să-i mai grăbesc pe conţopişti, cu materialele.

Porniră alături, privindu-se din când în când, în căutarea semnelor timpului. Dar mai era aproape o veşnicie până ce timpul să capete, şi pentru ei, înfăţişarea bătrânului Cronos. Deocamdată obrajii le erau la fel de netezi şi ochii la fel de limpezi ca atunci când se întâlneau în casa de lângă calea ferată.

– Mai ai şahul cu piese de fildeş?

Doru se însufleţi:

– Să vezi ce mi se-ntâmplă! Făcui şi eu parte din delegaţia regiunii noastre la Festival. Cum ajunserăm la Bucureşti, mă chemară la Comandament. Unul scund, cu ochelari, mă luă la întrebări: „De unde şi până unde – zice – ai dumneata relaţii cu tineretul din Marea Britanie?". Mă uit la el, să văd dacă glumeşte. Nu glumea. „N-am nici o relaţie, tovarăşe." Mă împunge cu privirile, prin lentile: „Tovarăşe secretar". Eu încep să mă supăr: „Pesemne sunteţi nou în funcţie. Dacă aş fi ştiut, n-aş fi ocolit cuvântul." „Bine, bine, zice – acum nu-i vorba despre funcţia mea, ci despre relaţiile dumitale". Hotărăsc că nu are rost să-mi răcesc bat gura degeaba şi aştept să văd unde vrea s-ajungă. Ia o hârtie de pe birou: „Jacek Markowski,... Îţi spune ceva numele acesta?". Ridic din umeri: „Pare să fie ceh... sau slovac". „Polonez. Stabilit în Anglia din'39, cu familia. Pretinde că te cunoaşte". Mă bat cu palma peste frunte: „O fi ăla cu şahul! Adică fiu-său". „Ce şah? Ce fiu?". Îi torn povestea şi-nchei: „Trebuie să i-l aduc, tovarăşe secretar! E cinstea ţării la mijloc!". Zâmbeşte, un zâmbet repede curmat: „Dumneata ai fost trimis aici cu o misiune, nu poţi să te plimbi ca vodă prin lobodă!". „Dar...". „Nici un dar. Să vedem întâi ce hram poartă"... Vorbea în pilde, secretarul.

– Şi? îl întrebă Gelu, nerăbdător.

– Şi ce?

– Te-ai întâlnit cu Markowski?

– M-am.

– I-ai adus şahul?

– Nu, că îmi adusese el o hârtie cu şapte peceţi, cum că drept recunoştinţă pentru...

– Bravo! Păcat că nu putem juca o partidă...

Doru se opri, cu un aer deodată foarte grav:

– Să ştii că mă supăr de-a binelea!

– Dar mă aşteaptă ai mei...

– Le-ai spus cu ce tren soseşti?

– Nu, doar că ajung astăzi.

– Foarte bine. Ai un rapid la şapte şi cinci. Pe la nouă eşti la Sibiu. Poţi să le şi telefonezi!

Porniră iar spre ţinta nevăzută. Gelu încercă să se eschiveze:

– La ora asta mama e la spital, tata la liceu – şi nu ştiu decât numărul de acasă.

– Da, că ai tăi sunt încă în putere, spuse Doru, cu o undă de tristeţe în glas. Bătrânul meu ieşi la pensie anul trecut.

– Şi doamna Iuliana ce face?

– A murit în '51. Septicemie.

Gelu păli:

– Iartă-mă, Dorule. N-am ştiut.

– De unde să ştii? N-ai mai dat pe-aici... De fapt, când fuseşi ultima oară?

– În '50 în ianuarie. Te-am căutat şi doamna Iuliana mi-a spus că ai rămas în Bucureşti, să-ţi pregăteşti lucrarea de diplomă.

Îşi amintea cum îl invitase în cămăruţa băiatului şi nu-l lăsase să plece până când nu-i adusese şerbetul de trandafiri. Trandafirii crescuţi în minuscula grădină din spatele casei. Era o femeie blândă şi tăcută, care-l întâmpina totdeauna cu bucuria de a-l şti prieten cu Doru. Fusese...Simţi cum i se umezesc ochii. După moartea bunică-si, în '47, era pierderea cea mai dureroasă de până atunci, într-o viaţă în care abia începuse să afle ce înseamnă despărţirea definitivă de cei apropiaţi.

– Ajunserăm.

Gelu tresări. De undeva, din faţă, răzbătea zgomot surd de concasoare şi braţul unei macarale se mişca încet pe deasupra

caselor, pătruns parcă de oboseală.

– Atunci ne-am înţeles: vii pe la trei, ca să avem timp de taifas. De mâncat o să mâncăm mai târziu,când o isprăvi Irina pregătirile, dar un pahar cu vin se găseşte la orice oră. La prânz te descurci tu. Îţi recomand restaurantul „Măgura". Întrebi de nea Spinei.

– Cel de la bodega „Viaţă ieftină"?

– Vasăzică nu-l uitaşi.

Nu-l uitase. Era un zdrahon cu părul răzvrătit în creştet, care se învârtea printre mese cu o neaşteptată agilitate. Bucătăria era în seama nevesti-si, o femeie la fel de trupeşă, mereu roşie la faţă din pricina plitei încinse. Plăcintele ei cu carne erau cunoscute în tot oraşul. Gelu se înfrupta din ele când venea pe la Spinei G. Vasile, colegul lui de clasă şi de fotbal. Sile era bun la matematică şi taică-său îl folosea pe post de contabil. Că afacerile nu mergeau tocmai rău o dovedea reclama apărută în „Vocea Oltului. Organ pentru apărarea intereselor cetăţenilor, precum şi a tuturor scopurilor frumoase şi nobile": „La bodega „Viaţă ieftină" se mănâncă ca la mama acasă şi se bea ţuică bătrână şi vin chilimbar servit prompt şi conştiincios".

– Ştii ceva de Sile?

– A făcut Academia Comercială şi e contabil la Fabrica „11 Iunie"... Acum te rog să mă ierţi, dar chiar nu mai pot să întârzii!

Îi strânse mâna şi plecă grăbit. Privind în urma lui, Gelu îşi dădu seama deodată cât de puţin lipsise ca întâlnirea lor să nu aibă loc. Dacă el n-ar fi rămas atât de mult în faţa sirenei...Dacă Doru n-ar fi avut treabă la Sfat...Îl văzu cum se opreşte şi face stânga-mprejur. Veni în fugă:

– Uitai să-ţi dau adresa. Ai pe ce să notezi?

Gelu se căută prin buzunare şi până la urmă scoase „Gazeta literară", cu marginile ei albe numai bune de scris. Doru se bucură:

– Văd că nu ţi-ai abandonat preocupările. Publicaşi ceva?

– Câteva poezii, câteva articole...Care-i adresa?

– Strada Florilor 3. Flori n-ai să prea vezi. În schimb, destule urme ale reparaţiilor de după viscolul din februarie.

– Şi pe unde vine?

– Vizavi de Luncă.

Gelu făcea eforturi să-şi amintească.

– E fosta maior Dragotă... Ştii ce? Ne-ntâlnim la Sfat la trei, nu, la două şi jumătate. M-am dus!

Maior Dragotă... Dar asta era strada pe care stătea domnul Dobre! Mai stătea oare? Se ducea la el să împrumute cărţi. Erau aşezate nu numai pe rafturile urcând până în tavan, ci şi pe birou, pe scaune, pe vechea canapea de piele sau pur şi simplu pe jos, clădite de-a lungul pereţilor. Dintre pagini ieşeau semne improvizate: scrisori, chitanţe, bilete de teatru... Câtă deosebire faţă de biblioteca lui Barbecan, cu dulapurile ei înalte adăpostind şiruri lungi de volume! Oaspeţii erau invitaţi să o admire într-o tăcere potrivită cu acest sanctuar al culturii. În penumbră – storurile rămâneau mereu coborâte până la jumătatea ferestrelor – nu se zăreau decât literele de aur de pe cotoare. Tratatele de jurisprudenţă şi codurile se învecinau cu operele complete ale clasicilor francezi, de la Racine până la Balzac şi Hugo. Erau şi destule cărţi ale autorilor la modă, aduse din călătoriile întreprinse prin mai toate capitalele şi staţiunile balneoclimaterice europene. Dar nimeni nu le văzuse altfel decât după geamurile groase de cristal.

– Nu pot concepe să mi se umble prin bibliotecă, declara Barbecan. Mi s-ar părea un sacrilegiu.

Într-o zi, Gelu văzuse uşa întredeschisă şi se apropiase. Două slujnice ştergeau cărţile de praful care nu putea fi oprit de nici o stavilă. Storurile erau ridicate. Îndrăznise să intre şi luase, la întâmplare, una din cărţile mai noi. Apoi alta şi altele, din ce în ce mai intrigat: multe aveau filele netăiate.

Pus la curent, Petreanu îşi reprimă ilaritatea şi făcu o întreagă teorie despre secretele care nu ne aparţin, descoperite întâmplător. Îşi încheie micul discurs cu un avertisment:

– Vezi să nu-i scapi vreun cuvânt lui Jack!

– Nici nu vorbesc cu el, bombăni Gelu.

– Da' de la ce v-aţi certat?

– De la nişte mărci.

– Prostii. Nu uita ce ţi-am spus!

– Nu uit.

Dar cu Jack n-avea de gând să se împace.

Băiatul avocatului era mai mic ca el cu un an, dar părea mai mare cu doi. Când se aşezau alături, să se măsoare, îi întrecea aproape cu un cap. Dacă Gelu n-ar fi fost mai iute, veşnicele lor certuri s-ar fi sfârşit rău pentru el. Aşa însă, se învârtea în jurul lui ca un titirez şi-l ciocănea până ce da bir cu fugiţii.

Cu mărcile fusese de la început o poveste. Pe Jack îl abonase taică-su la Poştă şi primea toate seriile româneşti neuzate. Le îmbrăca în cămăşi de celofan şi le punea în clasor, uitându-le acolo până ce apărea o nouă emisiune. Gelu încercase să îi demonstreze că nu-i nici o plăcere să-ţi vină totul de-a gata:

– Adevăratul filatelist scotoceşte prin mobilele vechi şi prin poduri, face schimb, cunoaşte cotele din cataloage...

Jack era prea greoi pentru atâta mişcare şi poate că amândoi şi-ar fi urmat drumul fără să aibă nimic de împărţit. Dar demonul – oare cum s-o fi numind demonul filateliştilor? – îşi vârî coada între ei. În vitrina unei tutungerii de pe strada Independenţei apăru un anunţ, cu litere de-o şchioapă:

ATENŢIUNE
VÂND MĂRCI STRĂINE
DORITORII A SE ADRESA ACI

Înăuntru, pe tejghea, un Schaubek Album de mari dimensiuni. Îl deschideai şi lumea cea necuprinsă dădea năvală în mica încăpere cu miros de tutun. Erau acolo triunghiuri şi romburi din Tuva, „colonii" italiene şi franţuzeşti, mărci spaniole cu caravelele lui Columb, serii greceşti cu scene mitologice, „Pro Juventute" elveţiene, peisaje alpine austriece, nenumăraţii Bolivari ai Americii Latine şi altele, într-o ameţitoare sarabandă de forme şi culori. Dar fiecare avea un preţ – şi banii nu se găseau pe toate drumurile.

Răsfoind albumul, împreună cu Jack, Gelu ochise o serie din Nyassa jinduită de toţi filateliştii începători. Două imagini, repetate în diferite nuanţe şi valori faciale: o girafă care-

şi întindea gâtul ca să smulgă frunzele unui soi de palmier şi o cămilă îngenuncheată, cu puiul alături. Privindu-le, îl încerca nostalgia marilor plecări spre ţinuturi îndepărtate, unde lucrurile cele mai banale arată altfel, văzute prin ocheanul de ceaţă al imaginaţiei.

Seria costa destul de puţin, aşa că Gelu hotărî să recurgă la libretul de economii. I-l dăruise maică-sa, în ziua când împlinise cincisprezece ani. Prima depunere fusese de cinci sute de lei, echivalentul a douăzeci şi cinci de ouă sau a cincisprezece kilograme de cartofi, dacă s-ar fi găsit pe piaţă. O sumă care îl făcea să se simtă de parcă ar fi fost posesorul carnetului de cecuri al lui Rockefeller. Primise şi până atunci două, trei monede, dar acelea aterizau îndată în sertarul casieriţei de la cinematograf sau în buzunarul fetei care servea în cofetăria de pe Terasă.

Sutele de pe libret aveau o cu totul altă greutate. Gata oricând să iasă dintre foile albe, îi apăreau ca un semn al trecerii spre starea de „băiat mare".

Odată cu banii, doctoriţa îi dăduse şi îndemnul de a fi cumpătat:

– N-avem rude bogate, iar moştenirile cad din cer numai în filme.

Astfel de sfaturi găsise şi pe fiecare pagină a libretului:

„Fii asemeni cu albina ce din flori adună miere..."

De la această comparaţie modestă, poetul anonim se ridica la înălţimea unor metafore elocvente:

„Risipa e o rătăcită de-a pururea cu tristă soartă,
Ce-ajunge iute cerşetoare la a economiei poartă..."

Şi, în sfârşit, explica fericiţilor depunători mecanismul alcătuirii sociale:

„Despărţită-n două, lumea are-nfrângeri şi izbânde
Sau: stăpâni sătui într-una, cum şi slugi mai mult

flămânde
Şi-nţelegi, dacă iei sama, că-n al vieţii mare crâng
Slugile-s risipitorii, iar stăpânii, cei ce strâng."

Îi arătase libretul lui Ilie, ca să se laude cu mierea adunată în trei luni. Şoferul citise şi el versurile, din ce în ce mai vesel, repetând, cu un gest teatral:

– „Slugile-s risipitorii, iar stăpânii, cei ce strâng".

Îi întinsese apoi mâna, solemn:

– Îţi mulţumesc, Gelule. Prietenul la nevoie se cunoaşte. De-acu mănânc zdrele pe podele şi-mi pun leafa pe libret. Într-un an cumpăr un „Chrysler" sau un „Rolls Royce". Încă nu m-am hotărât.

Gelu n-avea de gând să-şi ia maşină, aşa că se duse la C.E.C. să scoată bani. Funcţionara îl măsură cu severitate, pe deasupra ochelarilor, se uită încă o dată la fotografia de pe carnetul de membru al asociaţiei sportive şcolare şi-l întrebă, cu o voce uscată:

– Părinţii ştiu?

– Desigur.

Nu minţea decât pe jumătate, pentru că maică-sa îi spusese că banii sunt ai lui şi poate face ce vrea cu ei, dar ar fi păcat să-i cheltuiască aiurea. Şi în timp ce se grăbea spre ieşire, simţind în ceafă privirea funcţionarei, îşi făgădui să-i mărturisească tranzacţia, după ce se va vedea cu mărcile în clasor.

30 martie

Jack e un măgar!

Plecasem la C.E.C. fără să-i înştiinţez pe ai mei şi, înainte de a mă duce la tutungerie, am trecut pe acasă. Ghinionul mi l-a scos în cale pe sclifositul ăla. Stătea într-un fotoliu, în hol, şi-şi răsfoia plictisit albumul cu coperte din piele. Dracu' m-a pus să-i strig, fluturând bancnotele:

– Cumpăr seria din Nyassa!

Mi-a răspuns, cu aerul lui adormit:

– Cumpăr-o sănătos!

A închis albumul şi a intrat în biroul lui taică-su. E drept că nu se arătase prea încântat de mărcile cu girafe şi cămile. I se păruseră şi prea ieftine ca să merite atenţie.

N-am putut să plec imediat. Un pui se rătăcise în grădină şi am ajutat-o pe bunica să-l prindă. Până l-am dibuit prin bălării, a trecut un sfert de ceas. Iar când am ajuns, în sfârşit, pe strada Independenţei, seria nu se mai afla în album.

– Acum cinci minute plecă prietenul tău cu ea în buzunar, mi-a spus tutungiul.

– Care prieten?

– Băiatul cu care mai fuseşi pe aici.

Jack, adică. Îi ceruse bani lui taică-său şi se grăbise să mi-o ia înainte...

Tutungiul încercă să-l consoleze:

– Am să vorbesc cu domnul Schultze. Poate mai găseşte o serie.

Gelu se mai lumină. Schultze avea un vagon cu mărci. Băieţii spuneau că le adunase prin oraşele ruseşti, când lucrase în administraţia Guvernământului General. Acum era delegat cu probleme economice pe lângă prefectură, ocupându-se mai ales de procurarea benzinei pentru depozitele lui von Hagenau. Ar fi vrut să intre şi el în societatea aleasă a oraşului, să fie invitat la sindrofiile lui Barbecan. Maiorul îl ţinea însă la distanţă, dându-i să înţeleagă că nu vrea să trateze cu el decât chestiuni de serviciu.

Oricum. Jack îşi dăduse în petic. Gelu era hotărât să nu-l ierte. Într-o dimineaţă i-o spuse, mai pe ocolite şi lui Barbecan, care-l întrebase de ce nu-l mai vede jucându-se cu fiu-său. Aflând pricina, avocatul păru cam stingherit şi se retrase. A doua zi, trezindu-se înaintea celorlalţi, Gelu găsi un plic nu prea mare, strecurat pe sub uşa camerei care dădea spre marele hol comun. În el, într-un înveliş de ţiplă, seria din Nyassa!

– Nu e dracul chiar aşa de negru, comentă scurt Petreanu, după ce Gelu îi povesti cele întâmplate. Vezi să-i mulţumeşti domnului Barbecan!

La 2 aprilie, ruşii trecură Prutul. Barbecan, care stătea în fiecare seară cu urechea lipită de difuzor, aşteptând cele patru

bătăi de timpan de la Radio Londra, îi reproduse chiriaşului său declaraţia făcută de Molotov la o conferinţă de presă. Comisarul poporului pentru afacerile străine îi asigurase pe ziarişti că guvernul sovietic nu intenţionează să obţină vreo parte din teritoriul României şi nici să schimbe orânduirea socială existentă.

– O parte din teritoriul nostru au „obţinut-o" în 1940, spuse profesorul, înnegurat. Şi n-or să ne-o înapoieze în ruptul capului. În rest, să sperăm că-şi vor respecta cuvântul.

– Dumneata ce crezi?

– Nu-i cunosc destul de bine ca să mă pronunţ. Aveam paisprezece ani când au trecut prin satul meu, spre front. Dar aceea era armata ţarului...

Barbecan se scutură, ca şi cum l-ar fi asaltat un roi de viespi furioase:

– Eu i-am întâlnit şi după revoluţie. O gloată care nu mai voia să lupte şi-şi ucidea ofiţerii, dacă încercau s-o oprească din drumul spre casă.

– Ăştia de-acum vor să lupte, spuse profesorul. Şi nu mai suntem aliaţi.

Discuţia se încheie, curmată de vaietul sirenelor. Se grăbiră fiecare spre mijlocul său de locomoţie.

În timp ce goneau spre pădure, se auzi un zgomot ca un foc de puşcă. „Hipopotamul" se clătină, se lăsă pe o parte şi se opri. Pană de cauciuc. Cum n-avea roată de rezervă, şoferul trebui să scoată camera şi să-i pună un petic cald. Abia isprăvise, când se auzi zgomotul aerian al motoarelor.

Se aflau într-o poziţie primejdioasă. Camionul imobilizat pe şosea. Împrejur, câmp neted ca-n palmă.

– Eu zic să... să-i dăm drumu' cu... cu toată viteza! îngăimă şoferul, un tinerel cu mustaţa abia mijită.

– Nu-i bine! se împotrivi Petreanu. De sus, corpurile în mişcare se disting mai uşor.

– Da' dacă stăm pe loc, nu ne iau ca din oală?

Femeile începură să ţipe. Profesorul le puse la punct ca pe nişte elevi neastâmpăraţi:

– Linişte!

Apoi, spre şofer:

– Trage camionul pe câmp şi adăposteşte-te şi dumneata.

Avioanele zburau, ca de obicei, la mare înălţime. Doar unul se desprinsese din formaţie, lăsând în urmă o dâră subţire de fum. Fusese lovit, pesemne, după ce trecuseră Dunărea. Cobora mereu, căutând parcă locul unde să-şi lepede povara care i-ar fi putut aduce sfârşitul. Li se părea că vine chiar deasupra lor.

Se făcuseră una cu pământul în şanţurile de pe marginile şoselei. Petreanu îl acoperise pe Gelu, cu trupul lui bine legat. Coana mare se ruga, în neştire:

– Doamne apără! Doamne apără!

Băiatul simţea un iz amar de pelin. Venea de pe câmp, sau era mirosul ţărânii de care-şi lipise obrazul. Îl năpădise o sudoare rece. Degetele amorţite îl furnicau.

Apoi totul se prefăcu în sunet. Văzduhul întreg vibra ca o orgă uriaşă.

Exploziile veniră aproape ca o uşurare, destrămând coşmarul sonor. Zgomotul motoarelor se pierdu peste dealuri, spre răsărit. Îndrăzniră să-şi ridice capetele. Arătau ca după o boală grea: palizi, traşi la faţă, cu ochii încercănaţi.

Pământul se zguduise ca la cutremurul cel mare din 1940. Se aşteptau să vadă un şir de cratere fumegânde, camionul făcut bucăţi... Dar bombele căzuseră departe, între căzărmile regimentului, făcând zob o magazie de efecte. Din fericire, recruţii erau pe câmp, la instrucţie, iar cei din administraţie se aleseseră doar cu spaima. Singura victimă, un porc destinat popotei ofiţerilor.

După-amiază, pe panoul din faţa Palatului Administrativ apăru poza prefectului, în uniformă de campanie. Se fotografiase lângă magazia distrusă, în spatele lui zărindu-se trupul animalului ucis. Voise să dovedească participarea lui la toate evenimentele care afectau viaţa oraşului. Dar trecătorii chicoteau: colonelul Rodeanu era fălcos, cârn, cu ochii mici înecaţi în grăsime. Asemănarea lui cu „victima" era evidentă.

Până să se dumirească şi autorităţile, se întunecă. Alarma, obişnuita alarmă de noapte, îi scoase din aşternuturi pe toţi

cei în stare să umble. Lunca şi Măgura se umplură de lume. Cei din cartierele mărginaşe se risipiră pe câmp. Bombele de la regiment le amintiseră tuturor că războiul are picioare lungi.

Unii rămăseseră totuşi, de bună voie, în oraş. A doua zi, în zori, ieşind să cumpere pâine de la brutăria din colţ, Gelu găsi un manifest lipit chiar sub fereastra camerei pe care o împărţea cu bunică-sa. Sub titlul Porcul cel mare şi porcul cel mic, un text şapirografiat cu cerneală violetă. Se ridică în vârful picioarelor, ca să-l citească. Gâfâind de atâta alergătură, un sergent de stradă îl dădu la o parte, stropşindu-se:

– Eşti băiat de şcoală sau vagabond?... Acuş te arestez!

Şi se apucă să radă hârtia, cu vârful baionetei.

Furios, Gelu nu se lăsă până ce nu găsi un alt manifest, într-o fundătură. Ca să nu mai fie prins asupra faptului, îl dezlipi cu grijă şi îl citi după ce ajunse acasă, retras în garajul din fundul curţii. Era vorba de lucruri pe care le auzise şi de la doamna Perleta. Prefectul îşi umpluse casa cu mobilă, covoare, tablouri şi alte bunuri obţinute în schimbul „închirierii" de prizonieri şi a scutirilor de rechiziţii. „Slugoiul lui Antonescu nu va scăpa de pedeapsa meritată! Moarte fascismului"!

Ilie, care spăla automobilul fredonând Ramona, nici nu vru să audă de manifest:

– Ia slăbeşte-mă, tinere! Vrei să dăm de bucluc?... Dacă ştiam cu ce vii, nici nu te lăsam să intri în garaj!

Cam descumpănit de reacţia prietenului său, Gelu crezu că o să aibă mai mult succes cu taică-su, care nu-l înghiţea pe prefect. Pe vremea când umbla după o locuinţă, împreună cu Virgil Codrescu, ceruseră audienţă şi la capul judeţului. Aflând care este obiectul solicitării, Rodeanu nu numai că nu-i primise, dar îl şi pusese pe secretar să le facă morală:

– Domnul colonel e neplăcut surprins că aţi avut intenţia să-l abordaţi într-o chestiune privată. Domnia-sa trudeşte, fără odihnă, pentru a rezolva problemele dificile ale acestui colţ de ţară pe care i l-a încredinţat Mareşalul.

– Dificilă este şi problema locuinţei, insistase Codrescu. Mai ales în acest colţ de ţară năpădit de refugiaţi.

– Regret, domnilor. Misiunea mea s-a încheiat.

In stradă, Codrescu avusese o revelaţie:

– Cum naiba am uitat? E ziua de plată.

– Ce plată?

– Chiria pentru prizonieri. N-ai văzut ce era în anticameră?

Petreanu văzuse câţiva domni eleganţi, care discutau despre preţul grâului şi despre secetă. Intrau pe rând în biroul prefectului, unde stăteau şapte, opt minute.

– E prudent, tâlharul; tratează direct cu cei interesaţi. Dar într-un orăşel ca ăsta tot se află, până la urmă.

– Ce porcărie! izbucnise Petreanu, pierzându-şi o clipă stăpânirea de sine. Ar trebui... ar trebui...

Codrescu îl apucase strâns de braţ:

– Vino-ţi în fire, omule! Parcă n-ai şti în ce lume trăim!

De-atunci n-avea Petreanu ochi să-l vadă pe reprezentantul guvernului. Dar manifestul păru mai curând să-l sperie decât să-i fie pe plac. Aduse de la bucătărie o cutie cu chibrituri şi o farfurie de tablă, aprinse foaia de hârtie şi aşteptă să se facă scrum.

– Ăsta-i un lucru periculos, Gelule! Să nu vorbeşti cu nimeni despre el! Auzi? Cu nimeni!

Prefectul încercă să braveze. Întâi puse să fie scos porcul din fotografie. Oamenii aveau însă manifestul proaspăt în minte şi se veseleau la fiecare trecere prin faţa panoului. Oraşul continuă să se amuze pe seama lui Rodeanu şi după ce poza dispăru definitiv. I se spunea doar „Porcul cel mare".

Evenimentul îl inspiră şi pe părintele Silvestru, de la biserica de peste drum de „palatul" Barbecan. În prima duminică, el proslăvi „mâna atotputernică a Domnului, care a abătut moartea trimisă de vrăjmaş". La masa de prânz, coana mare lăudă frumuseţea predicii.

– De ce n-o fi abătând moartea şi de la Bucureşti? mormăi profesorul, cu ochii în farfurie.

Sora lui, Gabriela, le scria că nu mai poate îndura bombardamentele. Era necăsătorită şi ar fi vrut să plece undeva, în provincie. Lucra însă la o fabrică de confecţii profilată pe uniforme soldăţeşti şi comandantul militar o ameninţase că o trimite la Curtea Marţială, pentru sabotarea efortului de răz-

boi. Ştia şi coana mare toate astea, dar tot îşi mustră ginerele:

– De asta ne pedepseşte Cel de Sus: nu mai e credinţă!

– Şi când era credinţă, ne-a scutit de măceluri?...

Peste două zile, sosi o scrisoare de la Bucureşti: în adăpostul fabricii nimerise o bombă de mare calibru. Petreanu îşi puse hainele negre şi se sui în primul tren. Alte rude din neamul lui nu mai avea. Maică-sa murise de câţiva ani în satul uitat de lume, dar nu şi de necazuri. Iar taică-su se prăpădise în 1917. Rămăseseră de la el doar o fotografie îngălbenită, pe care nu se desluşea mare lucru şi „Virtutea Militară", acordată post-mortem „pentru fapte de vitejie, soldatului Gheorghe Petreanu din Regimentul 16 Infanterie".

Când se întoarse, doctoriţa îi trimise pe Gelu şi pe bunicăsa în vizită la familia Codrescu, apoi trase de sub teancul de cămăşi curate un plic şi-l întinse profesorului. Fusese expediat la spital, pe numele ei, din Capitală, de un oarecare Valentin Georgescu.

– Îl cunoşti?

Doctoriţa ridică din umeri. Petreanu scoase din plicul desfăcut un text bătut la maşină. Citi primele rânduri, întoarse foaia ca să vadă cine iscăleşte şi reluă lectura, de la capăt:

„Domnule mareşal,

În clipa în care un cumplit dezastru ameninţă fiinţa neamului nostru, noi, membri ai Academiei Române şi profesori ai Universităţilor din Bucureşti, Iaşi şi Cluj, martori ai exodului populaţiei şi ai devastării satelor şi oraşelor româneşti, transformate în câmpuri de bătălie, după îndelungată chibzuinţă am hotărât să vă adresăm apelul de faţă.

În actualele împrejurări, tăcerea noastră ar însemna o crimă. Avem datoria să rostim răspicat gândul nostru cinstit, în faţa conducătorului statului: războiului nostru cu Rusia, Marea Britanie şi Statele Unite trebuie să-i punem de îndată sfârşit."

Se opri, încruntându-se:

– N-am auzit de un astfel de apel. Să nu fie o provocare a Siguranţei.

– Exclus, Dim. Cine sunt eu, cine suntem noi ca să ne bucurăm de o asemenea atenţie? Politică nu am făcut şi nu fa-

cem, legături cu persoane suspecte n-avem...

– Dar Dobre? Dar Virgil?

– Dacă Antonescu s-ar decide să încheie conturile cu ţărăniştii, s-ar ocupa de Maniu şi de Mihalache, iar social-democraţii nu prea contează.

– Atunci?

– Ar fi o explicaţie... mai curând o supoziţie...

Doctoriţa ezită.

– Nu mă mai fierbe, Maricică!

– Printre semnatarii apelului se află şi un fost asistent al meu de la Medicină, acum profesor. A stat lângă mine vara trecută, la întâlnirea promoţiei. Îmi spunea că ar fi trebuit să ne oprim la Nistru, să nu ne jertfim tineretul în stepele ruseşti... Fratele lui a murit la Stalingrad.

– Şi tu i-ai cântat în strună?

– Nu, dar nici nu am arătat că aş fi de altă părere.

Petreanu se uită încă o dată pe dosul plicului, la expeditor. Nevastă-sa îi surprinse gestul:

– Îţi dai seama că nu era să-şi treacă adevăratul nume!

– Şi adresa... de unde o cunoaşte?

– Sper că nu eşti gelos!... Probabil că s-a interesat la minister şi a aflat unde sunt detaşată.

– Mda. Să vedem ce spune Virgil.

Codrescu parcurse apelul plimbându-se prin camera dinspre Luncă, unde erau doar ei trei. Când isprăvi, îl rugă pe Gelu să se repeadă până la Dobre şi să-l invite la o discuţie care nu suferea amânare. După ce băiatul, cam nedumerit, porni spre strada Maior Dragotă, profesorul de matematică se aşeză şi reciti ultimele paragrafe, cu voce tare:

„Poporul român, sleit de un război prea lung pentru puterile sale, nu se mai poate bate. Coborâţi în stradă şi întrebaţi trecătorii, mergeţi în sate şi oraşe, ascultaţi glasul poporului. Pretutindeni veţi vedea deznădejdea în ochi şi auzi acelaşi răspuns: NU.

Pentru ce să mai luptăm? Interesele vitale ale statului şi poporului nostru cer imediata încetare a războiului, oricare ar fi greutăţile acestui pas. Sacrificiile pe care România ar trebui să le facă vor fi incomparabil mai mici şi mai puţin dureroase

decât continuarea războiului."

– Nu e o mistificare, hotărî el. Nu ştiu dacă a ajuns la Antonescu. Şi chiar dacă a ajuns...

– Dobre spunea că mareşalul nu suferă de miopie militară, îşi aminti Petreanu. Or, după ce ruşii au trecut Prutul...

– Eu nu-l văd coborând în stradă, să întrebe trecătorii. E convins că toţi gândesc ca el, că-l vor urma până la capăt.

– Şi mai crede că războiul poate fi câştigat?

Codrescu se ridică de pe scaun, reîncepând să măsoare încăperea cu paşii:

– Dacă Hitler l-a ameţit cu Zidul Atlanticului şi cu iminenta reluare a ofensivei în Est...

În clipa aceea, îşi făcu apariţia Dobre. Din prag, Gelu ţinu să explice cum îşi îndeplinise misiunea:

– M-am întâlnit cu domnul profesor la colţul străzii.

– Mulţumesc, Gelule, spuse Codrescu. Poate o inviţi pe Lelia la o prăjitură.

Şi-i strecură, discret, câteva monede. Dobre aşteptă să se închidă uşa şi scoase un plic din buzunar:

– Tocmai pornisem spre voi. M-am pomenit acum jumătate de ceas cu o scrisoare... mă rog, cu un text cam ciudat.

– Nu cumva ai avut şi tu un asistent care acum semnează apeluri?

– Ce asistent?... De unde ştii de apel?

Codrescu îi întinse foaia de hârtie. Dobre îşi aruncă ochii pe ea, exclamând:

– Înseamnă că e o acţiune organizată! Când ai primit scrisoarea?

– Nu eu: Dim, adică Maricica.

Doctoriţa trebuie să repete povestea cu expeditorul necunoscut, cu asistentul de la medicină...

– Mie mi-au trimis textul de la Iaşi.

– Nu te întreb cine a făcut-o. N-am întrebat-o nici pe Maricica.

– Oricum, n-aş răspunde. Am deplină încredere în toţi cei de aici, dar vreau să vă feresc de eventualele complicaţii.

– Credeţi că Siguranţa... începu doctoriţa.

– Nu cred, stimată doamnă. Siguranţa îi vânează pe comunişti, nu pe semnatarii de apeluri. Am impresia că aşa a primit ordin de la Antonescu. Altfel, Maniu, cu memoriile lui... Şi vă asigur că sunt mai dure decât textul acesta!

– Domnule Dobre, interveni Petreanu, când ai intrat dumneata discutam despre posibila reacţie a mareşalului, dacă a primit apelul.

– Şi la ce concluzie aţi ajuns?

– Virgil are impresia că Hitler l-a îmbrobodit iar.

– Eu sunt convins că îşi dă seama ca şi noi, mai bine ca noi, că războiul e pierdut.

– Atunci?

– S-a angajat în aventura asta smintită şi nu mai poate da înapoi. Onoarea de militar, loialitatea faţă de nemţi...

– De ce nu şi teama că va fi înlocuit cu Horia Sima?

– Antonescu nu e poltron, domnule Petreanu. Ştii, probabil, cum l-a înfruntat pe Carol al II-lea. L-am văzut cu ochii mei când îl duceau la mânăstirea Bistriţa, unde a avut domiciliul forţat. Şi apoi felul în care a lichidat rebeliunea legionară...

– Văd că-l elogiaţi fără rezerve, se miră doctoriţa.

– O, nu, scumpă doamnă! Încerc doar să fiu obiectiv. Ceea ce nu înseamnă că i-aş aproba obstinaţia!

– Nu i-o aprobi, dar îi găseşti circumstanţe atenuante, interveni Codrescu.

– Vă propun doar să nu-l judecăm simplist. După ce se vor sfârşi toate, omul ăsta va deveni personaj de roman!

– O să fie cam mult de aşteptat, Emile!... Deocamdată, eu zic să distrugeţi plicurile. Apelul l-aţi fi putut găsi în cutia de scrisori...

În câteva secunde, plicurile se prefăcură într-o grămăjoară de cenuşă aruncată pe fereastră.

– Ar fi cazul să trecem dincolo, spuse doctoriţa. Perleta şi-o fi pierdut răbdarea.

– O clipă, domniţă, reveni Dobre. Domnule Petreanu, Virgile, vă anunţ că am găsit cartea.

– Ce carte? întrebă Petreanu.

– Aia nemţească. Nu-ţi amintesţi? Poezia cu „generalul".

– Şi?

– Traducerea e fidelă, cu excepţia titlului: în original e *Plângerea unei sentinele*. Mai ciudată mi se pare înlocuirea autorului, Şi-King, cu Li-Tai-Pe.

– Să zicem că noul titlu e o licenţă poetică. Dar înlocuirea...

– O să-i aflăm noi, cândva, raţiunea, tranşă Codrescu. Şi acum vă invit alături. Cred că Perleta a pregătit o gustare.

A doua zi, ameţită de somniferul pe care-l luase ca să adoarmă, doctoriţa nu auzi deşteptătorul. Îşi făcu toaleta în mare grabă şi plecă val-vârtej. După jumătate de ceas, maică-sa îi trimise prin Gelu un pacheţel cu micul dejun. Băiatul i-l lăsă în cabinet – vizita de dimineaţă începuse – şi, când să plece, dădu nas în nas cu Lica. Infirmiera îl sărută pe amândoi obrajii, cu zgomot:

– Parc-ai mai crescut, nu-ţi fie di diochi!

– Are grijă bunica: scoate mâncare şi din piatră seacă.

– Ti pomeneşti c-ăi îmbla şî după feti!

– Ei, Lica...

– Uiti-ti la el cum s-o făcut roşu ca racu'!

Simţind, într-adevăr, cum îi ard obrajii, Gelu îşi spuse că e cazul să încheie convorbirea, mai ales că de după un colţ al coridorului strălucind de curăţenie se auzeau voci apropiindu-se:

– Îmi pare bine că te-am văzut. Mai trec eu pe aici.

– Apoi vezi să nu ti-mbolnăveşti iar, că siringa-i pregătită şi-ţi fac fundu' harcea-parcea!

Gelu râdea încă, deschizând uşa masivă dinspre stradă. Ce gură afurisită avea Lica asta! Dar ce mână uşoară!...

8 aprilie

Azi l-am văzut pe domnul Mareşal, în carne şi oase!

I-am dus mamei ceva de mâncare, la spital, m-am întâlnit cu Lica şi, când să plec, la capătul străzii s-au ivit trei maşini negre. Cea din faţa, un „Mercedes", a tras în dreptul intrării spitalului. Un tânăr de lângă mine a ţinut să-mi spună:

– Straşnică limuzină! Se cunoaşte că-i un cadou al Führer-ului!

N-am apucat să-i cer lămuriri. Un ofiţer a deschis portiera

„Mercedes"-ului şi a rămas în poziţie de drepţi. Din maşină a coborât un bărbat scund şi uscăţiv, uşor îndoit de spate, îmbrăcat într-un veston croit pe talie. Am băgat de seamă că pe epoleţii sclipitori era desenat în filigran un „A" vizibil de departe. „A" de la Antonescu?... Pantalonii mai deschişi la culoare erau vârâţi în cizme pe care le lovea uşor cu cravaşa. Faţa îi era umbrită de cozorocul împodobit cu ghirlande aurite. I-am văzut-o când şi-a scos chipiul ca să dea mâna cu doctoriţele ieşite în întâmpinare. (Era şi mama printre ele). L-am recunoscut după fotografiile răspândite pretutindeni: în cancelarie lângă cel al regelui, în vitrine, în ziare. Apoi grupul a intrat în clădire. N-am mai putut decât să dau târcoale limuzinei, până ce un civil ţâfnos m-a poftit să „circul"...

Cam dezamăgit, Gelu porni agale spre Luncă. Urcă pe bulevard până la Statuia Independenţei şi o luă pe strada şerpuită din coasta Măgurii. Revedea silueta scundă şi-şi spunea că un Conducător ar fi trebuit să arate altfel. „Dar Napoleon?... Nu era şi el mic de statură? Şi n-a cucerit Europa?". Comparaţia alunecă pe un teren minat: „Şi n-a fost şi el învins în stepele ruseşti?"...

Intră în parcul cu miros de verde proaspăt şi gândurile dinainte se spulberară. Luminişul unde juca volei cu fete şi băieţi de vârsta lui se afla într-o zonă mai ferită de forfota trecătorilor. Tina îi făcu semn să vină lângă ea. Intră în cercul mobil şi începu şi el să trimită mingea cât mai sus şi cu cât mai multă graţie. Schimbau puţine cuvinte între ei. Din timiditate, desigur, dar şi pentru că trebuiau să fie cu ochii în patru.

Pe Tina o întâlnise în pădurea alarmelor. Era fata directorului sucursalei Băncii Naţionale, prieten cu Barbecan. Le făcuse cunoştinţă Jack, foarte ceremonios:

– Domnişoara Cristina Mirodot, domnul Gelu Petreanu.

Izbucniseră amândoi în râs, se tutuiseră fără nici o ezitare şi Tina, aşteptând un moment când rămăseseră singuri, îl invitase la volei.

– Dar fără Jack! ţinuse ea să precizeze.

– Credeam că sunteţi prieteni.

– Am fost. Până când s-a apucat să spună – era în vizită la noi, cu familia – că m-a văzut intrând la *Absenţe nemotivate*. Îţi place Alida Valli?

– Mai e vorbă?

– Atunci înţelegi de ce n-avem nevoie de pârâtori.

– Dar nu faceţi nimic rău!

– Şi dacă doamna Măghiran e de altă părere?

Aflase atunci că fosta şi, probabil, viitoarea dirigintă a fetelor dintr-a V-a era renumită pentru severitatea ei. Iar jocul de volei – „Închipuiţi-vă, cu băieţii!" – ar fi putut constitui un delict pasibil de o pedeapsă exemplară, la deschiderea anului şcolar. Poate că şi umbra ameninţătoare a dirigintei dădea farmec nevinovatelor întâlniri din Luncă. „Vivere pericolosamente", cum spunea un actor într-un alt film italian, parcă *Masca lui Borgia*.

Când trecu din nou prin faţa spitalului, înainte de ora prealarmei, nu mai văzu „Mercedes"-ul . Inspecţia se terminase. Medicii din tura de după-amiază spuneau, la pădure, că mareşalul se declarase mulţumit. Doctoriţa se întoarse acasă pe la patru. Din camera lui, Gelu o auzi prin uşa închisă. Vorbea cu un glas lipsit de expresie, monocord:

– Ştii ce ne-a spus, la plecare? Că în ceasurile acestea aspre trebuie să ne oţelim inimile ca să înfruntăm primejdiile din afară. Numai astfel vom putea obţine victoria finală.

– Victoria finală, repetă Petreanu, parcă nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

– Nu mai pot! strigă deodată doctoriţa. Spitalul s-a prefăcut într-un abator! În fiecare zi ciuntim zeci de oameni!

– Linişteşte-te, dragă.

– Să mă liniştesc?... Tu ştii ce înseamnă să-ţi miroasă totul a sânge? Pâinea pe care o mănânci, aerul pe care-l respiri?... Să nu-ţi poţi săruta copilul pentru că obrazul lui miroase a sânge?...

Gelu simţi un nod în gât şi ieşi, fără zgomot. Voia să se ducă în grădina din spatele garajului, să stea un timp singur. Dar în hol dădu peste Jack, care-l mângâia, plictisit, pe motanul Mefisto. Vru să-l ocolească, dar odrasla lui Barbecan ţinea

neapărat să-i relateze evenimentul zilei. Gelu i-o reteză scurt:

– Am fost de faţă. Am văzut „Mercedes"-ul. Ştiu că i l-a dat Hitler.

– Ştii că-i blindat?

– Cum adică, blindat?

– Cu caroseria din plăci de oţel rezistente la gloanţe. Sunt numai câteva în Europa.

– Aşa o fi, mormăi Gelu, cu gândul la discuţia pe care o surprinsese.

Jack se înfurie:

– Crezi că numai ce auzi tu e adevărat? Află că mi-a spus domnul von Hagenau.

– Şi ce-mi pasă mie de neamţul ăsta al vostru?

– Ţi-o fi păsând mai mult de ruşii aia care-ar vrea să ne jupoaie de vii!

– Măi, Jack, tu eşti chiar prost!

Şi dialogul se încheie aici. Văzând că Gelu se aprinsese de-a binelea, Jack se replie strategic. Nu era lucru ruşinos, devreme ce îl practicau şi compatrioţii aristocratului paznic de cisterne.

După criza de nervi, directorul spitalului hotărî că e cazul ca doctoriţa să-şi ia concediu. Petreanu se zbătu să încropească suma necesară pentru a pleca toţi undeva, departe de ruta avioanelor. Gelu se arăta gata să-şi vândă colecţia de mărci şi biblioteca personală. Tutungiul se declarase dispus să-i expună clasoarele, în schimbul unui comision modest, „ca între prieteni". Mai era şi un anticar pe Cuza Vodă, lângă magazinul de pompe funebre „La ultimul cadou"...

III

Anticariatul ocupa şi spaţiul fostului magazin cu nume involuntar ironic. În vitrină, aşezate cu o surprinzătoare grijă pentru armonia formelor şi a culorilor, cărţi, reviste, ghiduri româneşti şi străine, albume de artă. Gelu se hotărî să intre şi, deschizând uşa, declanşă clinchetul unui clopoţel. De undeva,

de sus, îl interpelă o voce subţire:

– Vă pot fi de folos?

Cocoţată pe o scară dublă, o fată în pantaloni rânduia cărţile de sub tavan.

– Dacă e cazul, vă dau de veste.

Trecu încet de-a lungul rafturilor, fără să caute ceva anume. Titlurile îi defilau prin faţa ochilor: *Negura*, *Fiilor mei*, *Steaguri*, *Meridiane sovietice*, *Războiul lui Ion Săracu*, *În satul lui Sahia*... Citise aceste cărţi, îi văzuse pe câţiva dintre autori la şezătorile literare: Camilar, Stancu, Beniuc... Cezar Petrescu fusese preşedintele juriului care-i premiase povestirea trimisă la concursul unei reviste bucureştene...

Ajunse la minusculul sector rezervat literaturii franceze. Privirea i se opri asupra unei cărţulii de un albastru pal, pierdută printre cele câteva volume disparate din ediţiile clasicilor. Formatul, subţirimea, îi erau parcă ştiute. O scoase din raft şi citi pe coperta împodobită cu imaginea stilizată a unui copac solitar: Georges Barbécan, *Les pleurs de mon coeur*.

Scurta întâlnire cu muza Polimnia se petrecuse la un an după ce proaspătul titrat se întorsese de pe malurile Senei. După obiceiul pământului, placheta căreia îi datora celebritatea locală apăruse „în editura autorului", dar nu într-o sută, două de exemplare. Tatăl lui Georges îşi desfăcuse larg băierile pungii, atât de larg, încât poetul putea încă, după mai bine de două decenii, să-şi fericească prietenii şi cunoscuţii cu câte o dedicaţie. Petreanu se amuzase copios, de la prima strofă:

„Pourquoi mon coeur
Fleur de lilas,
Es-tu si las,
Toujours en pleurs?"

Proaspătă absolventă a pensionului „Notre Dame de Sion", domnişoara Aimée Birtachou nu putuse rezista unor asemenea suspine ritmate. Mai ales că Georges nu se mulţumise să le încredinţeze hârtiei, fie ea şi „Vélin teinté de rives", importată cu destule dificultăţi. Vrând să-l facă praf pe Gelu, Jack

pândise un ceas în care ai lui erau plecaţi la fermă şi pusese la patefonul „Edison" (diafragmă cu diamant) o placă fără obişnuitele semne distinctive. Se auzise vocea lui taică-su, declamând aceleaşi versuri melancolice. Satisfăcut de uimirea auditorului, îi explicase că înregistrarea fusese efectuată electric de o instalaţie numită literafon, printr-un radio „Telefunken".

După căsătorie, izvorul inspiraţiei lui Georges se subţiase. Mai comisese câteva madrigaluri, dedicate unor iniţiale enigmatice, dar gingaşa Aimée reacţionase cu vehemenţă. Aşa se pierduse o vocaţie pe care nişte tineri ireverenţioşi o parodiau în publicaţiile liberale dizidente. Asta pe vremea când partidele politice aveau o existenţă legală şi editau organe de presă...

– Fiţi amabilă!

Fata în pantaloni coborî într-o clipă:

– Aţi găsit ceva interesant?

Îi întinse placheta. Vânzătoarea, evident dezamăgită, o întoarse ca să vadă ştampila cu preţul:

– Trei lei.

În timp ce punea monedele pe măsuţa care ţinea loc de casă, Gelu se socoti dator să explice:

– L-am cunoscut pe autor.

Fata îl privi cu îndoială:

– Aţi fost în Franţa?

– L-am cunoscut aici, în '44. Era unul dintre stâlpii urbei.

– Se poate. Eu sunt din Oraşul Stalin. Am venit anul trecut, cu bărbatu-meu. Lucrează la Sfat.

Voia parcă să prevină o eventuală tentativă de a i se face curte. Gelu se amuză o clipă: vânzătoarea avea nu numai aerul, ci şi înfăţişarea unui copil îmbufnat şi reticent. Apoi vârî placheta în buzunar şi se îndreptă spre uşă:

– Vânzare bună!

– Dacă o să am numai clienţi ca dumneavoastră...

Clopoţelul de la intrare clincheti ironic.

Petreanu refuzase generoasa ofertă:

– Deocamdată păstrează-le, Gelule. Dacă nu s-o putea altfel...

În sfârşit, într-o duminică dimineaţă, îşi încărcară o parte din bagaje într-un camion şi porniră spre un sat ascuns între

munţi. Ar fi încăput şi într-un taxi, dar camionul costa mai puţin.

Topită de oboseală – trebuise să facă o gardă suplimentară, chiar înainte de plecarea în concediu – doctoriţa aţipise. Coana mare rezistase o vreme, apoi îi urmase pilda. Aflat şi el în cabina încăpătoare, Gelu tăcu preţ de câţiva kilometri, cu moartea în suflet, gândindu-se că n-o s-o mai vadă pe Lelia trei săptămâni. Trei săptămâni!...

Camionul trecu de pădurea alarmelor şi începu să gonească pe şoseaua de pe marginea râului. În zare se năluceau munţii. Dintr-acolo venea o pală de răcoare. Petreanu, care stătea pe platforma neacoperită, îşi strânse la gât pardesiul şi îşi îndesă basca pe cap.

Având grijă să nu le trezească pe femeile din dreapta, Gelu îi punea şoferului, în şoaptă, întrebări la care primea răspunsuri monosilabice:

– Dumneavoastră sunteţi proprietarul?

– Da.

– Are tracţiune şi pe roţile din faţă?

– Nu.

– Sunt unele care...

– Ştiu.

Un „ştiu" scurt şi sec ca o plesnitură de bici, însemnând şi „Nu vezi că sunt atent la drum?", şi „Am încheiat discuţia!", şi „Plictisitor mai e puştiul asta cu întrebările lui!...". Dar Gelu nu înţelese sau nu vru să înţeleagă. După câteva minute, reluă:

– Aţi condus vreodată un „Chrysler"?

– Nu.

– Dar un „Opel-Kapitän"?

Ieşindu-şi din pepeni, şoferul îi ţinu un mic discurs, făcând eforturi să nu ridice vocea:

– Uite ce-i, drăguţă. După ce ajungem la Scorţeni, o să stăm de vorbă pe îndelete. Acum lasă-mă să conduc în linişte. Nu vezi ce e pe şosea?

Maşini militare nemţeşti, acoperite cu foi de camuflaj ale căror culori nu se mai cunoşteau sub stratul gros de praf, remorcau tunuri mari, cu ţevile rezemate în furci de metal şi altele, ca nişte jucării, pe care băiatul le ştia din revistele ilus-

trate a fi piese antitanc. Şoferul le privea încruntat. „I-e teamă de un accident", îşi spuse Gelu, nemaiîndrăznind să-l tulbure. Şi oftă, cu gândul la Ilie, care nu-i lăsa nici o întrebare fără răspuns, chiar dacă răspunsul era uneori: „Nu ştiu, am să cercetez".

Se împrietenise cu şoferul lui Barbecan la câteva zile după venirea de la spital. Prinsese puteri şi ieşise să exploreze curtea, când auzise un strigăt:

– Ei, tinere!

Privise în dreapta, în stânga... Nimeni.

– Da-n sus nu vrei să te uiţi?

Ilie dregea acoperişul garajului şi ciocanul îi scăpase din mână, poposind într-o băltoacă. Gelu îl şterse cu un smoc de iarbă şi urcă pe scară să i-l dea. Iar peste un sfert de ceas, coana mare îşi descoperi nepotul cocoţat pe suprafaţa de tablă şi întinzându-i cuiele tinichigiului improvizat.

Ilie avea o faţă foarte mobilă şi o frunte înaltă, încununată de o claie de păr roşu ca o flacără. Dacă l-ar fi zărit de departe la o fereastră, pompierii s-ar fi precipitat să-şi aducă tulumbele... Absolvise doar şapte clase, dar cămăruţa lui era ticsită cu cărţi: literatură, filozofie, un „Larousse" în care buchisea cu dicţionarul alături. Se abonase la „Ziarul ştiinţelor şi călătoriilor" şi asculta conferinţele savanţilor la un aparat de radio cu galenă. Cât despre maşini şi motoare...

– Eu mi-s tata lor!

Şi era.

Gelu se trezi la un hop şi privi în jur, buimăcit. În cabină nu mai dormea nimeni. Camionul părăsise şoseaua şi se hurduca pe un drum desfundat de ploi. Şoferul încerca să ocolească măcar gropile mai mari şi nu reuşea totdeauna. În faţă, la câteva sute de metri, se vedeau albind casele din Scorţeni.

Era o aşezare de vechi moşneni, a căror cerbicie nu se tocise în veacuri întregi de hărţuială cu boierii din partea locului. Pământ aveau puţin şi sărac. În rest, coaste pietroase în care erau înfipţi, ici-colo, câţiva araci cu viţă de vie sau câţiva pruni... Se ţineau însă mândri şi o duceau cumva, târâş-grăpiş. Femeile ţeseau scoarţe după rânduieli păstrate din bătrâni. Negustorii veneau de câteva ori pe an să ridice marfa

arvunită din vreme şi scoteau bani frumoşi pe ea, la oraş. Nici bărbaţii nu stăteau cu mâinile-n sân. Unii intraseră la fabrica de cherestea din sat, dezghiocând şi tăind în felii buştenii veniţi pe jgheaburi, din munte. Alţii plecau de cu noaptea, cu trenuleţul, până la minele de mică şi se întorceau tot noaptea, pe jos, blestemându-şi zilele: vagoanele se înapoiau pline cu minereu şi direcţia nu voia să mai pună o cursă, la sfârşitul celor zece ore de muncă pe brânci.

Puţini bărbaţi tineri ori în puterea vârstei. Darabana bătuse şi aici, trimiţând mereu alte contingente la moara războiului. Bătuse şi pentru băiatul tuşii Simina, gazda Petrenilor. Fotografia lui „à la minut" era prinsă pe peretele dinspre răsărit, sub un Sfânt Nicolae înnegrit de vreme. Un flăcău chipeş, după care întorceau capul fetele şi nevestele deopotrivă. Cam clonţos, ce-i drept. Nu o dată se pusese în gură cu oamenii stăpânirii – cu primarul pentru rechiziţii, cu perceptorul pentru impozite. „Avea sângele iute", spunea maică-sa, strivind o lacrimă sub pleoape.

Pe bărbatul tuşii Simina îl vedeau rar, fiind şi el rob în minele de mică. Purta o barbă căruntă, pe care şi-o lăsase după ce-i plecase băiatul pe front. Umbla cu paşi neauziţi, vorbea încet, tuşea cu palma la gură şi întreaga lui fiinţă părea să spună „N-am nimic de împărţit cu nimeni". Nu suferea băutura, nu fuma, nu ridica ochii la femeile altora. Singura lui slăbiciune era pescuitul. Duminica spre prânz, isprăvind cu treburile gospodăriei, pornea pe râu în sus, către locuri doar de el ştiute. Văzând că profesorul e om liniştit, în stare să întoarcă multe ceasuri paginile unei cărţi, îl luase cu el. Iar peste încă o săptămână, se lăsă înduplecat de rugăminţile lui Gelu, care se pregătise ca pentru o adevărată expediţie. În buzunar, busola adusă de pe front, într-o permisie, de Ştefan, fratele maică-si; pe umăr, undiţele; la şold, tolba cu provizii.

– O să vă apuce foamea, pescarilor, spusese coana mare şi adăugase, râzând: Că-n privinţa peştilor, slabă nădejde.

Avuseseră parte şi de sfaturile îngrijorate ale doctoriţei:

– Să nu-mi umblaţi pe coclauri cu băiatul!... Şi tu, să nu bei apă rece, dacă eşti încălzit! Ştii ce necaz ai avut cu con-

gestia pulmonară!...

De la o vreme, dădăceala asta îl cam irita. În definitiv, trecuse într-a cincea, avea să-şi pună tresă la chipiu, iar maică-sa continua să îl trateze ca pe un ţânc: „Nu fă asta... nu citi cartea aia... încheie-te la gât, să nu răceşti..." Îşi manifestă dezaprobarea printr-un mârâit nu prea vesel. Aşteptând altfel de răspuns, doctoriţa îl privi cu severitate:

– Ai vreo obiecţie?

– Nu...

Şi prinse să-şi dreagă vocea, cu o energie cam suspectă. Noroc de moş Neagu care rosti moale, ca de obicei:

– Nu puneţi la inimă, doamnă doctor. Acuşica suntem înapoi.

– Acuşica, acuşica – dar data trecută mi-aţi venit pe întuneric!

– Apăi atuncea nu avurăm băiatul cu noi.

Tuşa Simina întări, scoţând capul pe uşa grajdului în care-şi ţinea cele două capre:

– Bulboana nu-i departe.

Nu era departe pentru cei deprinşi cu drumurile de munte. Altfel, două ceasuri de poticneli printre pietrele de pe marginea râului puteau să pară un chin fără sfârşit. Petreanu, care umblase cândva cu picioarele goale în urma plugului, rezistă mai mult, dar înfrângerea îi fu cu atât mai jalnică – şi echipamentul împrumutat de la Barbecan nu îl ajută să o îndulcească. Pălăria cu boruri largi se pleoştise sub.mângâierile necuviinciose ale crengilor de molid. Cizmele de cauciuc se umpluseră cu apă la un pas greşit şi ciorapii de lână păstrau umezeala cu încăpăţânare. Nu îndrăznea să se plângă de faţă cu Gelu: educaţia mai presus de orice!...

Cât despre cel mai tânăr pescar... Undiţele se mutaseră de pe umărul drept pe cel stâng, poposind în cele din urmă la subţioara lui moş Neagu. Urmase transferul tolbei cu provizii – şi bocancii ar fi luat acelaşi drum, dacă nu s-ar fi temut de ascuţişurile care-l pândeau la fiecare călcătură. Busola îi atârna în buzunar ca o ghiulea. Înainta clătinându-se sub săgeţile soarelui, când călăuza se opri scurt. Era gata-gata să-şi turtească nasul de spinarea lui ţeapănă.

– Ajunserăm, domnule profesor.

Petreanu scoase un oftat de uşurare:

– Slavă Domnului!

Apoi se grăbi să adauge:

– Băiatul nu-i obişnuit să bată atâţia kilometri... mai ales pe zăpuşeala asta...

Se aşeză pe un bolovan şi începu să-şi tamponeze fruntea şi ceafa cu batista. Iar Gelu îşi răcori obrajii cu apa din palmele făcute căuş.

– Poţi să şi bei un picuţ. Îi mai gustoasă decât aia dă la robinet!

Pietrele de pe fund, netezite de curgerea neîntreruptă, luceau tulbure. De sub ele ţâşni o umbră argintie. Gelu se trase înapoi, cu o mişcare bruscă.

Moş Neagu zâmbi, prima oară de când îl cunoşteau:

– Ăla fuse un păstrăvior. După ce-ai să-l vezi acăţat în cârligul undiţei, n-ai să te mai sperii.

Gelu tăcu, ruşinat şi taică-su schimbă vorba:

– Da unde-i bulboana, moş Neagu? Parcă spuneai că...

– La doi paşi, domnule profesor. Ne oprirăm acilea să nu ne simtă peştii, dacă dăm năvală. Odată s-ascund în cotloanele lor, că nu-i mai scoţi nici cu dinamită!

Înviorăţi de popas, porniră iar, cu precauţie, spre locul de unde se auzea un uruit surd, misterios. Cotiră spre dreapta şi li se arătă pricina: râul se prăvălea de pe un prag înalt, boltind un scut de fulgerări şi curcubee.

La bulboană, apa se rotea în cercuri line. Un semn ştiut din anii în care Gelu se ducea cu băieţii la scaldă. Îşi lăsau hainele pe mal, sub privegherea vreunui frate mai mic, şi-apoi toată lumea era a lor. Înotau voiniceşte până la malul dimpotrivă, se cufundau în căutarea pietrelor turtite, bune de ricoşeuri pe oglinda râului, făceau pluta cu ochii aţintiţi în înalt. De bulboană nu se apropiau în ruptul capului, mai ales după ce i se întâmplase lui Gelu. Într-o zi de vară fierbinte, curentul îl furase pe nesimţite şi se pomenise în vâltoare. Se luptase o vreme să rămână deasupra. Când nu-l mai ţinuseră puterile, îşi umpluse plămânii cu aer şi se lăsase tras la fund. Acolo începuse să se târască pe patul de pietriş, orbeşte, ducând în spate greutatea întregului râu. Dacă ar fi luat-o spre larg, peste un

ceas l-ar fi căutat pescarii, cu căngile. Avusese noroc. Ieşise aproape de mal şi băieţii o luaseră la fugă. Ştiau că sorbul apelor nu cruţă pe nimeni. Nu putea fi decât o nălucă venită să-i certe că nu încercaseră să-şi scape tovarăşul de joacă...

Moş Neagu îi aşează astfel încât umbrele să nu le cadă asupra apei, le arătă cum să procedeze şi-i lăsă în voia puţinei lor priceperi, dar mai cu seamă a norocului. Se dovedi încă o dată că norocu-i orb: nu văzu undiţa de bambus cu mulinetă, cu strună invizibilă – „crin de Florence" – şi muscă artificială, din colecţia lui Barbecan, trimiţând prada spre cârligele răsucite dintr-un bold şi atârnând la capătul firelor de aţă tare legate de vergile de alun.

Porniră în amonte, schimbându-şi des locurile de pândă şi lăsând mai mult spaţiu între ei.

– Păstrăvu-i lacom, îi lămuri călăuza. Nu suferă să-i stea altu-n preajmă, când iese la ospăţ. Dacă scoserăm unul deaci, altul aleluia!

Până la urmă, moş Neagu prinse opt peşti voinici. Gelu, ca începător, trei fâţe, pe care le săltase pe mal disperat, de teamă să nu-i scape. Iar profesorul rămase fără musca artificială. Plecase cu ea în bot un hoţ de păstrăv, profitând de smucitura prematură a pescarului de ocazie.

Cofetăria de pe terasă îşi schimbase şi ea numele. Gelu îşi amintea reclama din „Vocea Oltului": „O savarină, o cafea cu ciocolată din cele mai delicioase, un pahar cu lapte la gheaţă, nu le puteţi găsi decât la Dominte!". Acum, o mână cam nesigură caligrafiase cu litere mari, violete, pe dreptunghiul de tablă: „Liliacul". Şi ca să nu fie nici o îndoială, pictase după ultimul „I" o crenguţă cu ciorchini de corole cărora le lipsea doar mirosul.

Constatând că-şi uitase sandvişurile pregătite pentru drum în valiza lăsată la gară, Gelu intrase în cofetărie ca să-şi astâmpere un început de foame. Recunoscu mesele rotunde cu placă de marmură, scaunele cu spătar împletit, vitrina cu perete de sticlă... Doar casieriţa nu mai era Elvira cea cu mijloc de viespe, sâni de cariatidă şi ochi migdalaţi, după care

suspinau băieţii dintr-a opta, după război, sorbind cafeaua cu înghiţituri mici, ca să întârzie cât mai mult în preajma ei. Închis ca într-o armură în dragostea lui pentru Diana, Gelu era imun la farmecele acestei fete, altfel cuminţi, care primea cu un zâmbet cuviincios complimentele stângace şi le ignora pe cele prea îndrăzneţe, neîncurajând pe nimeni cu gestul sau privirea. Se măritase cu un ofiţer pe care Gelu îl cunoscuse în primăvara lui '44.

Cam în acelaşi timp cu Petrenii, la Scorţeni sosise o comisie de rechiziţii: un căpitan de intendenţă, un locotenent de cavalerie şi câţiva felceri îmbrăcaţi cu halate soioase peste uniformele pestriţe. Prin faţa lor treceau zeci de cai adunaţi din toate satele plăşii. Felcerii îi căutau la dinţi, le îndoiau picioarele de la genunchi, ca să le vadă copitele şi-i ascultau cum răsuflă. Locotenentul le ratifica verdictul, iar căpitanul făcea un semn pe o listă, iscălea un bon şi punea o ştampilă, stăpânul calului devenind proprietarul unui petic de hârtie.

Gelu nu se clintea din oborul unde se desfăşura spectacolul acesta, nou pentru el. Priveau şi ţăranii, într-o tăcere împietrită, frământându-şi pălăriile în mâini. Profesorul trecu pe acolo în căutarea unui ziar mai proaspăt. Se apropie, intrigat de îmbulzeală şi i se făcu loc să treacă în faţă. Nu rămase decât cinci minute. Se întoarse acasă fără ziar, palid şi agitat.

– Nu te simţi bine, Dim? îl întreabă coana mare. Maricică, ia vezi ce are bărbatu-tău!

Doctoriţa lăsă cartea pe iarbă şi veni în fugă:

– Ce s-a întâmplat?

– Nimic, dragă! I s-a părut mamei.

Dar la masă îi spuse lui Gelu, pe un ton neobişnuit de aspru:

– Să nu te mai prind în obor! N-ai la ce să caşti gura, când oamenii stau ca la mort.

Gelu se bosumflă, apoi înţelese. Cum îndrăgise caii, găsi un mijloc de-a fi în preajma lor fără a-l supăra pe taică-su. Caii rechiziţionaţi erau ţinuţi într-un ţarc împrejmuit cu sârmă ghimpată şi păzit de sentinele cu arma pe umăr. De trei ori pe zi, soldaţii îi duceau la râu, să-i adape, însoţiţi de-o droaie de

copii gălăgioşi. Gelu nu-şi îngăduia să se amestece cu ei. Mai curând intra în vorbă cu paznicii care-şi treceau de la unul la altul un biet chiştoc. Căci raţia era mică, iar ţigările se vindeau pe sub mână, cu suprapreţ.

Ostaşii se nimeriseră a fi, mai toţi, de prin părţile Iaşului – gospodari necăjiţi care oftau la gândul că femeile şi pruncii lor or să ajungă în buza tunului. Vorbeau o moldovenească tărăgănată, aşa cum auzise Gelu în satul lui taică-su, pe vremea când mai aveau la cine să meargă acolo. După ce murise bunică-sa...

Într-o zi, în timp ce stăteau la taifas, pe malul înverzit, se apropie un băiat slăbuţ, tuns chilug. Gelu nu-l mai văzuse prin sat. Din spusele lui, află că e mezinul învăţătorului Stoica, vecinul din dreapta al tuşii Simina. Casa învăţătorului putea fi recunoscută după sunet. În fiecare seară, pe ferestrele ei larg deschise dădeau năvală hârâiturile unui gramofon prevăzut cu o pâlnie enormă, o piesă căreia i-ar fi stat bine într-un muzeu al aparatelor anacronice. Printr-o minune, arcul mai avea putere să învârtească plăcile de ebonit. Dar când acul începea să trezească melodiile adormite în şănţuleţe, rezultatul era jalnic. Fără un prea mare efort de imaginaţie, s-ar fi putut crede că e schelălăitul câinelui de pe eticheta cu „His Master's Voice".

Repetat la nesfârşit un vechi şlagăr se înfipsese în urechile lui Gelu. Şi cum cuvintele aproape că nu se mai distingeau, improvizase el altele:

„Valencia,
Eşti o fată minunată
Dă-te jos din corcoduş!
Valencia,
Dacă nu cobori îndată
Îmi iau puşca şi te-mpuşc!"

După ce se împrietenise cu Milică Stoica, Valencia devenise semnalul de recunoaştere şi marşul asociaţiei lor hipice.

Milică trecuse şi el într-a cincea, dar la şcoala normală.

Taică-su voia să-l vadă neapărat la catedră. Băiatul avea însă planuri mai ambiţioase. Visa să ajungă un as al echitaţiei, să călătorească în lumea largă, iar nobilului său cursier să i se pună pretutindeni pe gât coroana de lauri a învingătorului, aşa cum văzuse la un concurs judeţean. Deocamdată rămăsese corigent la germană şi tocise cu un meditator la oraş, împreună cu alţi tovarăşi de suferinţă.

– Grea limbă, suspina el. Când mă gândesc la declinări, mapucă tremuriciul...

Gelu îl înţelegea foarte bine: după mai multe note proaste, învăţase pe brânci în ultimul trimestru, făcându-l pe profesorul de germană să spună:

– Petreanu, Petreanu... Brânză bună în burduf de câine!...

Pasiunea hipică a lui Milică era atât de molipsitoare, încât, la două ceasuri după ce-l cunoscuse, Gelu renunţase la cariera de aviator. Şi cât se pregătise pentru asta: ştia pe dinafară pasaje întregi din *Maistoraşul Aurel*, asistase la un miting aviatic, construise un aeromodel după indicaţiile din „Ştiinţa pentru toţi"... Nu-i lipsea decât brevetul de pilot.

Hotărâseră deci, amândoi, să devină călăreţi de înaltă clasă. Dar de unde să facă rost de un cal?... Tatăl lui Milică avea unul bătrân, aproape orb, care-l ducea cu şareta, în trap domol, până la sfoara lui de vie. De când cu rechiziţiile, îl ţinea închis în grajd, ca nu cumva să li se năzărească felcerilor că are cu zece ani mai puţin şi să-l înhaţe. Nădejde nu era nici dinspre partea altora. Oamenii rămăseseră şi ei cu nişte mârţoage şi i-ar fi luat la goană, dacă băieţii le-ar fi cerut pentru antrenamente. De unde să ştie că au de-a face cu nişte viitori campioni, care aveau să ducă faima Scorţenilor până departe?...

– Ce-ar fi să mergem la dom' Gârnete? propuse Milică, în disperare de cauză. Apoi, tot el: Dă-l încolo, că-i abraş...

– Cine-i dom' Gârnete ăsta?

Milică îl privi cu suspiciune:

– Te faci că nu ştii?

– De unde să ştiu?

– Păi ziseşi că staţi la Barbecan.

– Şi ce-are una cu alta?

Până la urmă, Gelu află că Gârnete era administrator la moşia lui Georges, de lângă Scorţeni. Mai mult jandarm decât administrator. Umbla cu puşca-n spate, înjurând oamenii care nu se descopereau destul de repede în faţa lui. Avea şi doi câini-lup pentru paza livezii cu meri domneşti şi ionatan. Resentimentele lui Milică porneau de aici şi „se pierdeau în negura timpurilor", cum ar fi spus unul dintre autorii preferaţi ai lui Gelu. Mai exact, în urmă cu trei ani avusese loc o memorabilă întâlnire între pantalonii băieţilor din sat şi colţii cerberilor din livadă. Printre trofeele culese de pe câmpul de luptă se aflau şi câteva fâşii dintr-o stofă binecunoscută domnului Stoica... Deci nici caii pe care-i administra Gârnete nu le erau la îndemână. Şi ce cai! Mareşalul hotărâse să fie scutite de rechiziţii, până la 1 decembrie 1944, mijloacele de tranport hipo şi auto cu care se evacuaseră refugiaţii. Iar Barbecan închiriase „mijloace hipo" de la moldoveni, ca să aibă cu ce-şi lucra pământurile.

Proverbul spune că se-ntâmplă să nu vezi pădurea din pricina copacilor. Cu băieţii, lucrurile se petrecuseră pe dos. Căutând un cal, nu văzuseră herghelia pe care o însoţeau în fiecare zi de la ţarc la râu şi înapoi. Până într-o dimineaţă când, la ora primei adăpări, Milică îl strigă peste grad pe Gelu şi porniră în pas vioi spre râu. Doi soldaţi intraseră cu caii în apă. Alţi doi îşi întorseseră buzunarele pe dos, puricându-le în căutarea unor fire de tutun. Milică le dădu târcoale, până ce se hotărî:

– Isprăviraţi ţigările, nene?

Unul mai bătrân oftă, fără să întrerupă operaţia:

– Le-am isprăvit, măi ţâcă.

Milică înaintă cu un pas:

– Şi vi-i poftă?

Rezerviştii îşi ridicară capetele, gata să se burzuluiască şi încremeniră: în palma întinsă a băiatului se ivise un pachet de „Plugare".

– Cât şe'i pi el? Că noi cu banii...

– Se poate, nene? Vi-l adusei aşa, în semn de prietenie!...

Cel care vorbise înghiţi în sec şi se întoarse către tovarăşul lui:

– Bre Ionică, io zâc să-i aşteptăm sî pi şeilalţi.

Câte patru ţigări şi jumătate de cap!... La plecare, Milică aruncă o vorbă:

– Frumoşi cai! Numai buni de călărie.

– Vă prişepeţi şî la aiasta?

– Ehe, de când căutăm noi...

Într-o clipită, se pomeniră săltaţi pe câte un armăsar.

Lui Milică îi râdeau ochii în cap. Gelu, în schimb, nu prea avea răgaz să se bucure. Se ţinea cu amândouă mâinile de coama roşcată şi încerca la fiecare pas tăria greabănului masiv. Pământul se depărtase de parcă l-ar fi privit dintr-o clopotniţă. Iar animalul de sub el, simţindu-i nesiguranţa, porni fără veste în trap, scuturându-l ca pe un sac cu nuci.

Soldaţii făceau haz, fără răutate:

– Parcă-i Alixandru Machidon, pi Duchipal!

Din ziua aceea, cu încuviinţarea locotenentului – „dar numai între 2 şi 4, când îşi face siesta domnul căpitan!" – începu ucenicia lui Gelu. Rezerviştii nu făcuseră degeaba armata la cavalerie. Sub îndrumarea lor, învăţă să călărească la pas, în trap şi în galop, cu şi fără şa. Putea să-şi ţină mâinile la spate şi să strunească bidiviul numai din genunchi, fără să-i pese că spinarea i-e la fel de ţeapănă ca înainte. Iar pământul se apropie până la distanţa firească şi rămase neclintit.

Se întorcea de la partidele de călărie cu o foame de lup. Nu se sătura cu mâncarea din farfurie şi începea să cotrobăiască după suplimente.

– Iar înfuleci? Parc-ai fi spart, Doamne iartă-mă!

Maică-sa îi lua apărarea:

– Băiatul creşte, are nevoie de calorii.

– Caută-i în coarne!

Profesorul intervenea şi el:

– Să-l hrănim acum, cât se mai găseşte una-alta, că după război, cine ştie...

– Ascultă-mă pe mine, Dumitre: nu-i nebun cine mănâncă şapte pâini; îi nebun cine-i dă şapte pâini nesătulului!

Şi coana mare se ducea, bombănind, să aducă poalele-n

brâu pe care le ascunsese în bucătărie.

Gelu se simţea bine la Scorţeni. Dacă ar fi fost şi Lelia cu el... Când se lăsa întunericul, se aşeza pe prispă şi privea cerul. I-ar fi plăcut să descopere şi el două comete cu binoclul, ca Victor Daimaca, profesorul de la Târgu-Jiu, despre care-i vorbise Doru într-o seară, pe Măgura. Ochii i se pierdeau în pulberea Căii Laptelui, acolo unde lumi fără număr palpitau în aşteptarea unui nou Columb. Apoi lornieta cobora, oprindu-se asupra lui Marte. I se părea că vede pe suprafaţa planetei fulgerarea unei explozii şi se înfiora amintindu-şi paginile din romanul lui Wells, *Năvălitorii din stele*, pe care le citise cu câteva ceasuri în urmă. Hămăitul unui câine melancolic, foşnetul aspru al vântului printre crengi, aromele stranii ale florilor din grădină, toate îi întăreau iluzia unei primejdii iminente.

Într-o seară, obosit de lectura îndelungată la lumina slabă a lămpii cu gaz, taică-su veni să-i ţină tovărăşie. Vorbiră despre una, despre alta, apoi băiatul îi împărtăşi temerile lui privind o posibilă invazie cosmică. Răspunsul nu se lăsă aşteptat:

– De ce ar fi locuitorii altor lumi agresivi ca barbarii din istoria noastră?

– Atunci, Wells...

– Titlul românesc e înşelător. El şi-a numit romanul *Războiul lumilor*... îmi amintesc un pasaj despre nimicirea tasmanienilor de către englezi. Două lumi terestre.

– Deci stelele nu ascund nici o primejdie...

Gelu părea uşor dezamăgit. Profesorul zâmbi, nevăzut în întuneric:

– Poate că ascund altfel de primejdii. Fiinţele acelea, dacă există...

– S-ar putea să nu existe?

– Ştim atât de puţin, Gelule, atât de puţin!... Spectroscopia ne spune doar că pretutindeni în univers elementele chimice sunt aceleaşi. Dar viaţa e un fenomen extrem de complex. Unii susţin chiar că ar fi apărut datorită unui accident irepetabil.

– Tu ce crezi?

– Mi-ar plăcea să nu fie aşa... Iar raţiunea... Raţiunea a în-

semnat un salt extraordinar în procesul evoluţiei. Un al doilea loz câştigător la loteria cosmică... Dar să presupunem că nu suntem singuri. Dacă fiinţele acelea ar fi în stare să ajungă până la noi, superioritatea lor binevoitoare ar putea să ne provoace un şoc mai periculos decât ostilitatea marţienilor lui Wells!

Profesorul îşi dădu seama că băiatul face eforturi ca să înţeleagă şi hotărî că e de ajuns. Căscă, demonstrativ:

– Mi s-a făcut somn. Continuăm discuţia altădată.

Numai că prilejul de a relua dialogul întârzie să se arate. Câteva zile la rând, cerul fu acoperit, apoi începu să plouă intermitent. Comisia de rechiziţii îşi mântui treburile. Căpitanul şi felcerii dispărură, lăsând herghelia pe seama locotenentului şi a rezerviştilor lui. Apoi fură duşi caii, în cete de douăzeci, treizeci. Locotenentul plecă şi el, regretat de fetele care-l admiraseră, pe islazul din marginea satului, în timp ce sărea cu armăsarul său roib peste obstacolele improvizate. Mai rămăseseră vreo cincisprezece cai, în grija soldaţilor cărora le dăduse Milică pachetul de „Plugare". Trebuiau să pornească şi ei spre oraş, într-o sâmbătă dimineaţă. Iar sâmbătă la prânz venea camionul. Concediul doctoriţei se sfârşise...

Se adeveri din nou că toate drumurile oraşului duc spre Măgura. Cum mai erau destule ceasuri până la întâlnirea cu Doru, Gelu urcă pe scara din dreapta spre Monumentul Independenţei. Se opri, aşa cum făcuse şi prima oară, în urmă cu zece ani, în faţa cărţii de aramă cu foile înnegrite de vreme. Se întrebă, ca şi atunci, rezemându-se de temelia de piatră, cine va fi fost şi cum va fi arătat caporalul Niculescu Radu, primul din şirul eroilor batalionului 1 vânători. Nu trecuseră nici şapte decenii de când plecase din Măldăreşti, ca să lupte cu turcii pe câmpiile Bulgariei. Dacă ar fi scăpat cu viaţă, le-ar fi povestit acum nepoţilor cum l-a văzut pe Osman Paşa trecând înnegurat spre scurta lui captivitate.

Îi împărtăşise acest gând lui Milică, toamna târziu, când se reîntâlniseră la oraş, după deschiderea şcolilor.

– Câţi ani să fi avut caporalul, Gelule?

– Ştiu şi eu? Vreo douăzeci şi cinci.

Băiatul făcuse repede socoteala, în gând:

– Şi mulţi oameni ai văzut tu să trăiască nouăzeci şi doi? La Scorţeni nu-i nici unul.

„La Scorţeni fuseseră însă alte minuni."

Coborî treptele tocite şi se îndreptă spre cătunul din marginea oraşului, acolo unde pasiunea lui ecvestră îşi găsise o vreme împlinirea.

„Ce-o fi făcut Milică? I-o fi urmat lui taică-său, la şcoala din sat?..."

Nu-i uşor să întocmeşti un plan, mai ales dacă vrei să şi reuşească. Gelu se perpelise jumătate de noapte în aşternutul cu miros de izmă şi de busuioc.

– De ce-i ziseşi „Planul L"? Puteai să găseşti un nume mai...

– Imposibil!

Milică făcu ochii mari. Gelu se grăbi să-i dea o explicaţie: de obicei, planurile sunt botezate cu ultimele litere ale alfabetului; or, aceste denumiri s-au tocit de atâta întrebuinţare... Îşi dădea seama că argumentul e cam tras de păr, dar nu putea să-i spună că „L" vine de la Lelia. Îl salvă o clipă de inspiraţie:

– Şi-apoi, am ales singura literă comună din numele noastre!

Milică se lăsă convins. Trecură la perfectarea detaliilor.

Sâmbătă, Gelu se sculă cu noaptea-n cap şi se strecură afară din casă. Nu fu nevoie să-i bată în geam lui Milică, aşa cum se înţeleseseră. Îl găsi în faţa porţii, cu o traistă după gât. O luară repejor spre locul pe unde ştiau că o să treacă ultima rămăşiţă a hergheliei peste care domniseră două săptămâni. Ajunşi acolo, îşi repetară rolurile şi se puseră pe aşteptat.

Era cam răcoare. Gelu înregistra cu o ureche distrată clipocitul râului, gândindu-se la biletul lăsat pe masă, la vedere:

„Dragii mei,

Să nu vă speriaţi! Am să ajung acasă înaintea voastră. Mai mult nu pot să vă spun: secretul nu e doar al meu.

Vă sărută,

Gelu.

P.S. Am luat briceagul cu prăsele de os al tatii. N-am

să-l pierd!"

„Poate că ar fi trebuit să le scriu mai desluşit. Aşa n-or să înţeleagă mare lucru. Tata o să mă caute peste tot, mama şi bunica or să se dea de ceasul morţii..."

Zgomotul copitelor îi risipi remuşcările.

– Şe-i cu voi, bre? Doar ne-am luat rămas bun de-asară.

Rezerviştii se opriseră, călări, în faţa lor.

– Mergem cu dumneavoastră, moş Ioane! spuse Gelu.

– Videţi-vă di treabă! Vreţi să ne-aprindim pai-n cap cu babacii voştri?

– Ei ne-au lăsat, moş Ioane! Ai mei vin din urmă, cu camionul. Iar Milică merge la mătuşi-sa, la oraş.

– Tu ce zici, Vasîle?

Văzând că soldaţii ezită, Milică recurse la artileria grea:

– Zău, nene! Tata chiar vă mulţumeşte că-l scutiţi de-o cheltuială şi vă trimite ţigările astea.

Câte două pachete de fiecare!

– Măi, voi minţîţi! spuse Vasile, înghiţind în sec.

– Dacă nu ne credeţi, ne ducem pân-acasă şi venim cu părinţii. Într-o jumătate de ceas...

– Bini, bini... Vă dispiedicăm doi căluţi şî ne-om călători împreună.

Abia atunci băgară de seamă că picioarele din faţă ale cailor erau legate cu o frânghie, care nu-i stânjenea câtă vreme înaintau la pas. Altfel nici n-ar fi reuşit doi oameni să-i ducă tot drumul până la oraş.

„Căluţii" erau destul de zdraveni ca diminutivul să nu li se potrivească. Al lui Gelu se nimerise a fi un uriaş din Pomerania cu spinarea cât un pat şi copitele ca nişte farfurii. Dacă n-ar fi fost cam costeliv, s-ar fi zis că-i în stare să tragă o căruţă cu o sută de saci. Avea o coadă lungă şi stufoasă, cu care-şi plesnea călăreţul peste picioare, în încercarea zadarnică de-a alunga nenumăratele roiuri de muşte. Dar plăcerea de a sălta uşor în şa (soldaţii avuseseră două şei de rezervă) răscumpăra acest mic neajuns.

Merseră aşa preţ de vreo două ceasuri, îngăduindu-şi câte

un scurt galop pe drumul plin de colb. Roua de pe câmpuri se ridicase în aburi limpezi. Prin vălul lor tremurat, orizontul părea aproape, atât de aproape încât curând aveau să treacă dincolo, pe tărâmul închipuirilor de zi şi de noapte.

Gelu era în al nouălea cer: „Planul L" însemna mult mai mult decât o escapadă, fie ea şi călare pe un pursânge. Aflase de la rezervişti, în ultimele zile, că drumul spre oraş trecea şi prin pădurea alarmelor. Aveau să ajungă acolo înainte ca sirenele să sune „încetarea" şi Lelia... Gelu apărând dintre copaci, sărind cu eleganţă din şa, măturând pământul cu panaşul imaginarei sale pălării.

Făcură popas la o fântână, ca să adape caii. Cum descălecară, se ridică de pe marginea jgheabului un moşneag negricios, cu o pălărie veche trasă pe ochi. Se sui pe o iapă numai piele şi os, îi cercetă încă o dată, cu o privire pătrunzătoare şi se mistui în desişuri.

Băieţii începură să-şi dea coate:

– O fi iapa cea cu şapte inimi din poveste.

– Dacă i-ar da să mănânce jăratec, îndată i-ar creşte aripi!

Rezerviştii se posomorâră:

– Halal băieţi cu carti! rosti Ion, mustrător. Vă batiţi gioc di sărăşia oaminilor. Caii lor şei frumoşi îi duşem să-i înghită războiu'.

Şi le arătă mica herghelie care se îmbulzea să-şi potolească setea, nechezând şi fornăind. Ruşinaţi, cei doi cavaleri începură să scoată ciuturile cu mult zel. Soldaţii se traseră la umbră şi aprinseră câte-o ţigară. La ora aceea, tatăl lui Milică descoperise lipsa pachetelor, provizia lui pe două săptămâni şi-l ameninţa pe făptaş cu toate chinurile iadului.

O dată cu ţigările, se isprăvi şi apa din jgheab. Încălecară din nou şi intrară în pădure. Linişte, răcoare, lumină filtrată prin coroanele dese ale copacilor. Căruţele scăpaseră două făgaşe adânci în care sclipeau ochiuri de apă rămase după ploaia cu bulbuci de la mijlocul săptămânii.

Strâmtoarea îi silise să schimbe alcătuirea coloanei. Soldaţii călăreau în frunte, veghind să nu se abată pe vreo potecă lăturalnică. Apoi veneau caii, înşiraţi câte doi, trei. Băieţii – încheietori de pluton. Înaintau printre crengile şi tufişurile care

înălţau ziduri de verdeaţă de-o parte şi de alta a drumului.

Din spatele acestor ziduri se iviră pe neaşteptate câţiva oameni. Până să se dezmeticească, soldaţii se pomeniră culcaţi la pământ, fără arme. Caii lor tremurau, ţinuţi de dârlogi. Ceilalţi se opriseră şi rupeau câte-un fir de iarbă, mestecându-l fără grabă.

Băieţii crezură întâi că atacatorii sunt ţigani. Dar mâinile le erau mai albe decât feţele. Se mânjiseră cu funingine ca să nu fie recunoscuţi şi îşi întorseseră căciulile cu miţele în afară. Starostele lor era moşneagul de la fântână.

– Cu voi n-avem nimic, spunea el. Caii ne fac trebuinţă.

– Tăt o să ni pună la zâd, la righiment, se jelui Ion.

– Da' voi picere n-aveţi? se răsti moşneagul. Dă unde sunteţi dă loc?

– Di pi la Ieşi.

– Duceţi-vă acasă bă proştilor, c-acuşica se dărâmă şandramaua!

Rezerviştii răspunseră ceva, nedesluşit. Moşneagul nu se lăsă înduplecat:

– Caii îi luăm. Şi nouă ni-i luară şi rămăserăm bătând din buze. Cu ce să purtăm plugurile, la toamnă?

– N-o s-aveţi parti di ei! cobi Vasile. Or să-i găsească jăndarii ş-or să vă belească!

– Nu ne purta tu de grijă! Unde-i ascundem noi, nici dracu' nu-i află. Ş-apoi, într-o lună, două, nici n-o să mai fie nevoie.

Unul dintre oameni râse gros:

– Atunci o să s-ascundă mareşalu', dac-o avea unde.

Caii fuseseră despiedicaţi pe rând şi duşi dincolo de tufişuri. În faţa băieţilor mai rămăsese o singură pereche de murgi cu pielea lucioasă.

– Mai aveţi timp dă gândeală, rosti moşneagul către soldaţi. Acu' vă punem căluş, vă legăm la ochi şi vă luăm cu noi. Mâine, pă seară, v-aducem tot acilea şi vă dăm drumu'. Puteţi veni cu tot regimentu' să căutaţi caii!

– Da' cu plozi iştia şe faşeţi? Să nu-i vătămaţi, că-i păcat di Dumnezău.

– Doar n-om fi căpcăuni! Le dăm drumu' o dată cu voi.

Auzind-o şi pe asta, Gelu începu să lăcrimeze: „Ai mei or să creadă că mi s-a întâmplat cine ştie ce... „Planul L" se duce de râpă...". Se pierduse de tot, când Milică îl înghionti, spunându-i printre dinţi:

– Hai să fugim!

– Cum aşa?

– Dacă ajungem la marginea pădurii, am scăpat. N-or să se ţină după noi pe drumul mare!

Întoarseră scurt caii, declanşând o furtună de strigăte:

– Stai! Stai!... După ei!...

Atacatorii crezuseră, pesemne, că toţi caii sunt împiedicaţi. Până să se dezmeticească, băieţii erau departe. Goneau aplecaţi pe gâtul fugarilor şi pământul duduia înfundat sub copite. Când ieşiră din pădure, dădură peste un şir de căruţe oprite la fântână. Aflând cele petrecute, oamenii schimbară câteva replici iuţi:

– Se deşteptară rumânii, măi frate-miu!

– O ţârică, bre Marine. Că altfel puneam mâna pe pari şi nu dădeam caii nici morţi!

– Măi, limbă vitează! râse unul mărunţel, cu faţa stafidită. Te-oi vedea eu la o adică!... Da' acu mai bine să ştergem putina, că dacă vin jăndarii ne iau şi gloabele astea.

Întoarseră căruţele şi dădură bice. Curând se mai văzu doar un nor de praf pe şosea.

Băieţii nu puteau decât să le urmeze pilda. Porniră spre sat, hotărâţi să ajungă cât mai repede. Galopul se prefăcu însă, pe nesimţite, în trap domol. Nu erau de vină doar caii. Gândurile osteniseră şi ele., învălmăşindu-se în căutarea unei soluţii.

– Caii sunt ai lor, spuse Milică. Dacă nu cei pe care-i luară, alţii la fel. Auzişi ce zicea moş Ion.

– Am auzit.

Şoseaua se depăna tot mai încet, ameţită parcă de legănarea monotonă a lanurilor de pe margini. Nu se vedea nici o ţipenie de om.

– Dacă-i prind jandarmii, îi împuşcă. Şi pe moş Ion, şi pe moş Vasile. Or să zică: „Aha, vruserăţi să dezertaţi!"

– Îi împuşcă...

În stânga şoselei se ivi un crâng. Înţelegându-se din priviri, se-ndreptară într-acolo, pe o cărare îngustă. Harnaşamentele dispărură în tufişuri. Iarba era bogată şi caii îşi uitară vremelnicii stăpâni.

– Să nu dea de ei cineva! se-ngrijoră Gelu.

– Ba să dea! Suntem pe moşia lui Barbecan. Crezi că dom' Gârnete lasă să-i scape asemenea pleaşcă? Şi pe el n-o să-l întrebe nimeni de unde îi are.

– Cum o să pună mâna pe avutul altuia?

– Parc-ar fi prima oară... Mai bine ia şi mănâncă!

Gelu mestecă un colţ de pâine şi o bucată de brânză din traista lui Milică, stăpânit de o senzaţie ciudată. Parcă mai trăise împrejurările acestea şi fiecare detaliu al peisajului îi era cunoscut: petele aurii ale holdei zărite printre trunchiurile tinere, caii cu boturile plecate spre hrana verde, cerul clipind albastru în frunziş... Moşneagul din pădure avea şi el ochi albaştri... „Or fi ajuns la ascunzătoare? Trebuie să fie o peşteră, în munţi."

Un căruţaş se milostivi să-i culeagă de pe drum. Printre hurducături, ticluiră în şoaptă o explicaţie cât mai credibilă. Se despărţiră făgăduindu-şi să-şi ţină pumnii strânşi, unul pentru altul, ca la o teză grea.

26 mai

Mama era întinsă pe pat, cu o compresă pe frunte. Şi-a mai venit în fire când m-a văzut în prag. A ascultat explicaţia – „Soldaţii ne-au luat până la pădure. De-acolo ne-am întors cu o căruţă" – şi m-a scutit de morală... deocamdată:

– Mai vorbim noi... Acum treci la împachetat!

Şi a dat să se ridice, masându-şi tâmplele. Tata s-a împotrivit:

– Tu odihneşte-te, până vine camionul. Ne descurcăm noi.

Am trecut în cealaltă cameră, a închis bine uşa în urma lui, s-a aşezat pe un scaun şi mi-a făcut semn să-l imit. Apoi m-a întrebat, cu voce joasă:

– Ce s-a întâmplat?

– Păi, cum spuneam...

– Vreau adevărul, nu născocirile tale!

Nu-i chip să-l duci pe tata!... Am răsuflat adânc şi i-am povestit totul, de-a fir a păr. Am s-o fac şi în jurnal, cândva, mai târziu...

Petreanu chibzui câteva clipe:

– V-a mai văzut cineva cu caii, după ce-aţi fugit din pădure?

– Numai căruţaşii de la fântână.

– Aceia n-or să vorbească...

Ar fi vrut să mai spună ceva. Îşi descleştă buzele cu greu:

– Nu e bine să-ţi faci singur dreptate, dar altfel ar fi trebuit să se înhame ei la pluguri, cu femeile şi copiii. Înţelegi, băiatule?

– Înţeleg, tată.

De afară se auzi chemarea claxonului. Coana mare năvăli în cameră:

– Stai la taclale cu uşărnicul asta şi bagajele...

– Lasă mamă, că se rezolvă...

După jumătate de ceas, îşi suiră calabalâcul în camion, îşi luară rămas bun de la gazde şi haida-hai spre oraş. Fiecare învârtitură de roată îl apropia pe Gelu de Lelia, dar faptele dimineţii erau încă prea vii ca să se poată bucura deplin de acest gând.

La sfârşit de mai, soarele ardea ca în toiul verii. Acoperişul de tablă al cabinei se încinse şi începu să dogorească. Doctoriţa îl rugă pe şofer să facă o scurtă haltă şi se sui pe platformă, unde profesorul şi coana mare stăteau pe o bancă nu tocmai confortabilă. Acolo se putea respira, oricum, în voie.

– Nu vii şi tu, Gelule?

– Vreau să văd cum conduce.

De fapt, se ferea de întrebări. Se-nţelesese cu taică-su să nu sufle o vorbă despre cele petrecute în pădure. Şi, fără acest episod, aventura lui se transforma într-o plimbare banală.

În sfârşit, ajunseră acasă. Porţile se deschiseră în faţa lor, scârţâind. Ilie sări să-i ajute la descărcat, făcându-i cu ochiul lui Gelu, în semn de prietenie. Mefisto începu să miorlăie cu sinceră afecţiune: coana mare nu-l mai îndopase de trei săptămâni; şi cum era prea leneş ca să alerge după şoareci...

(– Motanul ăsta îşi face de râs strămoşii! se indignase o

dată Codrescu.

– Ce strămoşi, nene Virgil?

– A, nu ştii?... Pisicile de Angora s-au născut din strănutul leilor, în arca lui Noe.)

În sfârşit, Barbecan binevoi să observe că Gelu a mai crescut. Doamna era la fermă, împreună cu Jack.

IV

Schitul cu ziduri înalte, ocrotite de o streaşină bogată, nu i se mai păru la fel de alb, pe fundalul brazilor pitici. Îi dădu ocol, recunoscând ferestrele înguste şi micile turnuri ridicate deasupra acoperişurilor din şindrilă. Vru să intre, dar uşa era ferecată. După cum arăta inscripţia de pe zidul conacului, ferma devenise întreprindere agricolă de stat.

Ajunsese acolo mai repede ca odinioară. Avea pasul mai lung, sau nerăbdarea îl făcea atunci să creadă că drumul nu se mai sfârşeşte. Pentru că pofta de călărie nu-i trecuse, iar la fermă se afla un armăsar de toată frumuseţea. Şi dacă un coşcogeamite rege al Franţei spusese că „Parisul merită o liturghie", de ce n-ar fi considerat şi el că armăsarul merită o împăcare cu Jack?

Se duceau la fermă aproape în fiecare după-amiază, coborând pe strada Decebal, trecând podul peste râul cel mic şi cotind spre dreapta. Grăjdarul punea şaua pe Lord şi călăreau un ceas, cu schimbul. Ce fericit ar fi fost Milică să gonească pe un asemenea bidiviu cu gleznele subţiri şi tari ca nişte fuse de oţel! Gelu nu-şi uitase prietenul. Aştepta să înceapă şcoala, ca să-l caute şi să-şi amintească împreună întâmplarea despre care făgăduise că nu va discuta cu nimeni altul. Dar ecoul marii aventuri se făcu auzit fără să ţină seama de vreo interdicţie.

Barbecan bătu la uşă într-o dimineaţă, după micul dejun, şi-şi invită chiriaşul la o cafea. Turnă în ceşti şi câteva picături de coniac franţuzesc, adus de von Hagenau, apoi trecu

la subiect:

– Nu ştiu dacă ţi-am spus că am o moşie pe lângă Scorţeni, unde ai fost dumneata cu familia.

– Nu mi-aţi spus.

– Ei bine, administratorul meu, om devotat şi energic, mi-a relatat o poveste ciudată. Un furt de cai în circumstanţe cu totul aparte.

Petreanu izbuti să nu se arate interesat. Sorbi din ceaşca înmiresmată şi aşteptă urmarea „Să fie vorba de caii abandonaţi de băieţi?"

– O ceată de bandiţi a atacat un convoi militar pornit de la Scorţeni. Chiar n-aţi auzit nimic?

– Nimic, domnule avocat. Când a fost asta?

– În ziua în care v-aţi întors.

– Atunci n-aveam cum să aud. Şi presupun că nici nu s-a prea făcut publicitate...

Barbecan râse mânzeşte:

– Ce-i drept, „Vocea Oltului" a rămas mută. Dar cum jandarmii au împânzit toată zona...

– Şi-au găsit caii?

– Parc-ar fi intrat în pământ! Cu soldaţii care-i însoţeau şi cu tâlhari cu tot.

Petreanu se linişti: „Înseamnă că rezerviştii au urmat sfatul moşneagului. N-are cine să mai vorbească despre călăreţii supranumerari". Şi cu voce tare:

– O poveste într-adevăr ciudată.

– Şi un nou semn că situaţia s-a deteriorat incredibil. Transportul pe căile ferate e nesigur, în oraş apar manifeste comuniste, armata nu mai e sacrosanctă... Von Hagenau mi-a spus că a fost tăiat de mai multe ori cablul special german.

– Şi ce concluzie trageţi, domnule avocat?

Barbecan se uită spre uşă, vrând parcă să verifice dacă e bine închisă, îşi trase scaunul mai aproape de cel al lui Petreanu şi-i spuse, încet:

– Nădejdea noastră e la anglo-americani. Când se vor hotărî să debarce pe malul Mării Negre...

– Deocamdată nu se hotărăsc să debarce în Franţa!

– Ca să-i facă jocul lui Stalin? Să-i silească pe nemţi să-şi retragă o parte a diviziilor de pe frontul de Est?... Churchill e vulpoi bătrân!

– Am impresia că astea-s mai curând speranţele maiorului.

– Ideea nu-i aparţine lui, ci diplomatului.

– Nu ştiu la cine vă referiţi.

– Aşa-i , că ne-a vizitat în timp ce dumneata erai la Scorţeni. Un prieten al lui von Hagenau, Hermann von Ritgen, consilier la Legaţia Reichului de la Bucureşti.

– Putea să vă sugereze altceva decât o perspectivă favorabilă nemţilor?

Barbecan mustăci, agasat:

– Eşti prea sceptic, domnule profesor.

– Încerc să fiu lucid...

Şi discuţia se încheie în coadă de peşte.

La fermă, Gelu văzu câţiva prizonieri din cei „împrumutaţi" de prefect lui Barbecan. După câte auzise despre ruşi, ar fi trebuit să-i ocolească de departe. Părintele Gerota, profesorul de religie, se înverşuna împotriva lor cu orice prilej.

– Anticrişti! striga el, ameninţând cu pumnul spre răsărit. Apocalipsa lui Ioan Evanghelistul!

Erau şi feţe bisericeşti care vorbeau altfel. Preotul Marin, de la biserica „Sfântu Gheorghe", le spunea cunoscuţilor că în Rusia nu-i chiar aşa rău cum pretind autorităţile, există libertatea cultului, fiecare popor se bucură de drepturile cuvenite, proprietatea individuală este respectată şi se trăieşte destul de bine.

– Cam miroase a propagandă comunistă, părinte. Dacă aud cei de la Siguranţă...

– Sunt dator să spun adevărul, aşa cum l-am aflat. Oricum n-aş sta mult la închisoare...

Prizonierii munceau pământul, goi până la brâu, îngânând o melodie tărăgănată, cu scăpărări de iuţeală. Comandantul escortei, un plutonier de jandarmi burduhănos, cu tunica descheiată, stătea tolănit la umbra rară a unui plop şi înjura printre dinţi:

– Mama voastră de bolşevici!... Vă arde de cântat?! Îs

aproape „tovarăşii"!

La 6 iunie, trupele aliate debarcau în Normandia. Barbecan nu se mai dezlipi de aparatul de radio. Îşi trimisese familia la moşia de lângă Scorţeni, după o discuţie animată cu nevastă-sa.

Cei care o cunoşteau pe Aimée Barbecan se împărţeau în două tabere iremediabil opuse. Unii considerau că e lipsită de feminitate. Alţii se extaziau: „Câtă graţie! Câtă fineţe!" Lui Gelu profilul ei îi trezea o senzaţie de alarmă vecină cu aceea determinată de mişcarea ostilă a unui instrument tăios. Părea, întreagă, croită pe măsura unei ţevi de puşcă. Ignorând cu superbie comentariile nefavorabile şi vrând să demonstreze că-şi considera absenţa reliefurilor drept o calitate, purta rochii foarte strânse pe corp. Frumos era doar părul, pe care-l strângea într-un coc imens. O siluetă imposibilă, născută parcă de sub creionul unui desenator fantezist. Iar vocea, ascuţită şi ea, se ridica la nebănuite înălţimi în controversele familiale.

– O aspidă! o caracterizase, scurt, coana mare.

Discuţia începuse cu o întrebare retorică a lui Barbecan:

– Adică Petrenii îşi pot permite o vacanţă, iar noi nu?

Aimée îi retezase elanul:

– Eu nu-mi las lucrurile moştenite, sau adunate cu atâtea eforturi, pe mâna unor meteci!

– Par cinstiţi, Aimée...

– Să nu-i ducem în ispită!... Şi-apoi, cum să le ceri să ne păzească averea? Nu vezi ce ţâfnos e profesorul? Iar nevastă-sa îmi dă bună ziua din vârful buzelor. Crede că dacă a făcut o facultate...

– Atunci pleci cu Jack şi am eu grijă de casă, hotărî Barbecan.

– Să rămâi singur?

– Două, trei săptămâni, până ne lămurim dacă mai e vreun pericol. O să vă simţiţi bine: linişte, aer curat... Poate mai prinde băiatul un pic de culoare în obraji.

– Doar noi cu Gârnete...

Doamna Aimée părea să întrezărească un ocean de plictis.

– Nu trebuie să faci conversaţie de salon cu el. Ai să-ţi iei cărţi, plăci de patefon... Te mai plimbi prin pădure...

Până la urmă, se lăsă convinsă. O regină silită să ia calea

exilului temporar. Ilie îi duse şi se întoarse spre seară.

– Cum e Ilie?

– Minunea lumii, Gelule. Dacă aş fi citit la timp îndemnurile de pe carnetul tău de economii, aveam şi eu o moşioară, ceva...

– Nu mă lua peste picior, că mă supăr!

– Credeam că ştii de glumă.

– Ştiu, dar prea mă tachinezi.

– Păi cum e zicala aia franţuzească?

– Ai învăţat şi...?

– Învăţ, dar n-am curaj să vorbesc.

– „Ce qui s'aime se taquine".

– Aşa, aşa! Pariez că i-ai spus asta unei fete.

Gelu schimbă vorba: zicala i-o spusese Lelia, într-o zi când se cam împunseseră de la un film cu finalul incert.

După două săptămâni, Petreanu îşi invită prietenii la cină: împlinea patruzeci şi unu de ani. Veniră Codreştii, Dobre, un general pe care-l cunoscuse în casa profesorului de română. Cu el era o poveste cam încurcată. Fost coleg de liceu militar, iar mai târziu de stat-major cu Ion Antonescu, fusese un timp profesor la Mănăstirea Dealu, iar în 1941 comanda o mare unitate. Ajunsese la Nistru şi, când primise ordin să meargă mai departe, ceruse o audienţă la Conducător. Nu se ştia cum decursese întrevederea, dar generalul fusese trecut în retragere.

În aşteptarea gustărilor, pregătite de coana mare din ce se găsea pe piaţă, discutară despre inspecţia ministrului muncii în oraş, despre programul artistic susţinut de corul refugiaţilor, despre anunţatul turneu al teatrului „Cărăbuş". Dobre, care fusese la Bucureşti „pentru chestiuni personale" (Codrescu pretindea că se întâlnise cu Maniu), le vorbi despre dispoziţia mareşalului ca bărbaţii să nu umble fără sacouri pe stradă, cu toată canicula, „în semn de respect sobru faţă de sacrificiile de pe front". Părăsiră însă curând subiectele mondene, pentru a examina implicaţiile relativ recentei debarcări. Petreanu se arăta convins că ruşii vor începe şi ei o mare ofensivă pe frontul românesc:

– Au aşteptat invazia. Acum vor acţiona.

Generalul clătină din cap, neîncrezător:

– Eforturile lor se desfăşoară, deocamdată, în alte direcţii. Şi-apoi e firesc să-i lase pe nemţi să-şi angajeze toate forţele din vest, ca să nu mai aibă de unde să transfere trupe aici.

– Situaţia Wehrmachtului e, oricum, disperată, interveni Dobre.

– Eu n-aş fi atât de categoric, replică generalul. Sunt totuşi zece milioane de soldaţi.

– Zece milioane! repetă Petreanu. După toate pierderile din ultimii doi ani!

– Hitler a mobilizat alte contingente de rezervişti.

– Dementul ăsta e în stare să sacrifice întreaga populaţie! exclamă Codrescu. Femei, bătrâni, copii...

Generalul ar fi vrut să mai spună ceva, dar uşa se deschise larg. Îşi făcură apariţia coana mare şi doctoriţa, cu câte o tavă în mâini. Înainte de a o pune pe a ei pe masă, privirea bătrânei se opri asupra pendulei din perete.

– Ce faceţi oameni buni? se scandalizâ ea. E trecut de opt şi jumătate. Vreţi să ne amendeze poliţia?

Gelu şi taică-su se repeziră să închidă ferestrele căptuşite cu hârtie albastră de camuflaj. Zgomotele străzii se estompară.

– Aşa. Acum pot să vă spun poftă bună.

Bărbaţii aşteptară să se aşeze doamnele, dar doctoriţa rămase în picioare. Părea preocupată.

– Ce-i, Maricică?

– Mă gândeam că domnul Barbecan e singur. S-ar cuveni să-l invităm.

– Dacă zici tu...

Petreanu era o statuie a lipsei de entuziasm. Ieşi, întârzie mai mult decât era de aşteptat şi se întoarse cu Barbecan şi cu von Hagenau.

– Domnul maior a venit să-şi anunţe iminenta plecare la Berlin, unde va primi alte însărcinări, explică el. A avut amabilitatea de a primi să ni se alăture.

Repetă explicaţia în franţuzeşte. Maiorul zâmbi graţios, sărută mâinile doamnelor şi pe cea a Leliei, se înclină în faţa bărbaţilor şi se aşeză pe scaunul adus în grabă din salonul lui Barbecan. Fostul avocat îl avea pe al său, pregătit îndată ce se hotărâse să fie invitat. Primiră amândoi câte o farfurioară cu

pateuri fierbinţi şi un păhărel cu ţuică. Discuţia lâncezea. Dovedindu-şi încă o dată calităţile de om de lume capabil să se adapteze la orice situaţie, von Hagenau începu să facă elogiul şcolii muzicale româneşti. Aprecia compoziţiile mai puţin cunoscute ale lui Enescu, avea plăci cu Dinu Lipatti, îl aplaudase pe George Georgescu la Berlin.

– Cât despre Maria Tănase... Poate e o blasfemie, dar nu mi se mai pare mai prejos de cei pomeniţi înainte.

– De ce blasfemie, domnule maior? se miră Dobre. Este *Mioriţa* mai prejos de capodoperele poeziei culte?

– Din păcate, cunosc prea puţin limba dumneavoastră ca să pot verifica eu însumi ceea ce-mi spuneţi. Iar traducerile... Noroc că muzica nu poate fi trădată.

– Depinde de interpret, îndrăzni Lelia.

Coana mare socoti că e cazul să intervină:

– Lăsaţi filozofia, că se răceşte friptura!

Vocea şi gestul îi erau atât de elocvente, încât nu fu nevoie de traducere. O vreme se auzi doar zgomotul tacâmurilor şi al paharelor. Odată cu tortul, comandat la cofetăria de pe Terasă, sosi şi Ilie, purtând solemn o frapieră cu patru sticle de şampanie „Veuve Cliquot". Fata în casă îl urma cu o tavă pe care scânteia o duzină de cupe de cristal din vitrina lui Barbecan. Maiorul se ridică, ştergându-se la gură cu şervetul de olandă:

– Domnule Petreanu, vă rog să primiţi modestul meu omagiu.

Profesorul păru şi mai încurcat:

– E o surpriză atât de... Pur şi simplu nu ştiu ce să spun.

– Nu trebuie să spuneţi decât „noroc"!

Mesenii se întoarseră spre cel sărbătorit.

– Să fii sănătos, Dim, împreună cu ai tăi! îi ură Codrescu. Şi să apucăm cu toţii vremuri mai bune!

Camera vibră de sunetul pur al cupelor ciocnite cu precauţie. Von Hagenau sorbi şi el din licoarea agitată de ascensiunea micilor bule de gaz. Îi privi pe cei din jurul mesei, cu o expresie nedefinită şi spuse:

– Vă mulţumesc, domnule Codrescu.

– Pentru ce, domnule maior?

– Pentru că m-aţi inclus în urarea dumneavoastră.

Petreanu se simţi dator să fie politicos:

– Asta arată că nu vă considerăm un intrus în micul nostru cerc de prieteni.

– Sunt onorat... Mi-am dat seama, de la prima mea vizită în această casă, că ne apropie dragostea pentru cultura franceză. Nu întâmplător conversăm în limba lui Voltaire şi nu în aceea a lui Goethe.

– Ceea ce nu înseamnă că nu l-am preţui pe autorul lui *Faust*, ţinu să precizeze Dobre.

– Nu mă îndoiesc, domnule profesor... E bine să ne amintim, mai ales în vremuri ca acestea, că marile valori ale spiritului aparţin tuturor.

– Revenind la observaţia dumneavoastră, interveni generalul, aş spune că francofilia la care v-aţi referit nu este o atitudine de circumstanţă sau de frondă împotriva cuiva. Sunt convins că îi cunoaşteţi temeiurile: înrudirea lingvistică, sprijinul primit în moment decisive ale istoriei, studiile făcute în Franţa, afinităţile temperamentale...

– Dacă nu mă înşel, aţi absolvit Saint-Cyr-ul, mărturie stând şi franceza dumneavoastră impecabilă.

Generalul ignoră complimentul:

– L-am absolvit. Dar opţiunile îmi sunt... ne sunt dictate în primul rând de interesele româneşti. Şi în momentul de faţă...

– Ruşii se află dincoace de Prut, iar Aliaţii înaintează în Italia şi în Franţa, duse von Hagenau până la capăt fraza neterminată. Lucrurile sunt limpezi, domnule general. Dacă nu va interveni ceva cu totul neaşteptat...

Se ridică, îşi îndreptă ţinuta şi ceru îngăduinţa de a se retrage.

– Vă mulţumesc pentru şampanie... şi pentru discuţie, spuse Petreanu, conducându-l până la „Chrysler"-ul care-l aştepta în faţa intrării principale.

– Mi-a făcut cu adevărat plăcere. Dar vă rog să nu-mi absolutizaţi opiniile. Uneori mă stăpâneşte demonul incertitudinii.

Îi strânse mâna, urcă în automobil şi Ilie închise portiera fără zgomot.

Când se întoarse în cameră, Petreanu fu interpelat de Codrescu:

– Tu ce crezi că voia să spună von Hagenau apropos de

ceea ce ar putea să intervină?

Petreanu ridică din umeri. Răspunse, în locul lui, doctoriţa:

– Folosirea pe scară largă a armelor secrete cu care se tot laudă Hitler.

– Asta n-ar fi „ceva cu totul neaşteptat", replică generalul. Evident, presupunând că armele secrete există.

– Atunci?

Dobre îşi scoase ochelarii şi începu să le şteargă lentilele, cu un aer concentrat:

– Nemţii speră, o speranţă absurdă, că alianţa capitalisto-comunistă se va destrăma înainte de sfârşitul războiului.

Doamna Perleta socoti că avusese destulă răbdare:

– Nu v-aţi săturat de politică? Ia vezi, Dim, poate prinzi ceva muzică.

La Radio Bucureşti se transmiteau cantonete interpretate de Tito Schipa. Ascultară, fiecare cu gândurile lui. Gelu îşi aminti că îl văzuse pe baritonul italian într-un film lacrimogen, parcă *Vivere*. Dar ce conta subiectul, când în difuzoare vibra o voce de aur şi când putea privi, pe furiş, profilul Leliei?...

Până se lămurise cu alarmele, taică-său nu-i prea dăduse voie să lipsească de acasă. Acum era însă limpede că avioanele trec numai spre amiază şi noaptea.

– Civilizaţie cu tabiet, domnule! se extazia, fals, Codrescu. Nu-şi strică piloţii siesta pentru o bagatelă de bombardament.

Orarul acesta îi convenea de minune lui Gelu. În fiecare după-amiază cu soare se ducea la ştrandul construit după planurile unui arhitect local, într-o latură a Luncii. Bazinul era încăpător, nisipul fin şi cabinele păreau sigure, dar nu strica să fii cu ochii în patru.

La ştrand descoperise trupul Leliei. Un trup de efeb, cu şolduri înguste şi sâni abia marcaţi. În costumul de baie dintr-o bucată, avea arcuirea şi elanul păsării gata să se înalţe în văzduh. Când sărea de pe trambulină, plutea o clipă cu braţele desfăcute ca nişte aripi, înainte de a luneca pe curba tot mai închisă a prăbuşirii.

Vrând, nevrând, învăţase şi el să salte de pe scândura elastică. Prima oară, privind de sus oglinda tremurătoare, fu-

sese gata să renunţe. Dar fata îi făcea semne încurajatoare. Închisese ochii şi se lăsase să cadă, ca un sac cu lest aruncat din nacela unui balon. Apa îi intrase în nări şi în urechi, ameţindu-l. Cu un alt profesor, ar fi dat bir cu fugiţii. Lelia sărise însă împreună cu el, de zeci de ori, ţinându-l de mână, până ce frica îi fusese învinsă de orgoliu. În două săptămâni, ajunsese să execute, aproape corect „soldatul de plumb" şi „rândunica"...

Se temuse că monumentul de la intrarea în Luncă ar fi putut să dispară, în anii care trecuseră de când nu mai fusese în oraş. În alte locuri, cei care socoteau că trebuie să înlăture tot ceea ce venea din trecut porunciseră să fie dărâmate statui şi să fie arse cărţi vinovate de a se fi aflat în bibliotecile celor expropriaţi. Furia aceasta demolatoare cruţase însă compoziţia încununată cu jumătatea superioară a nudului unei femei tinere şi frumoase. Un bărbat gol pe de-a-ntregul părea că vrea să o elibereze de învelişul de piatră. Jos, în dreapta, bustul celui care hotărâse, cu aproape un veac în urmă, „facerea acestei grădini pentru preumblarea obştească". Aşa glăsuia inscripţia aşezată mai târziu, pe un obelisc slujind o vreme drept cişmea; acum, prin gura de leu nu mai curgea decât pulberea timpului.

În ochii şi pe buzele ctitorului stăruia un zâmbet încărcat de melancolie.

– Ce taină ascunde zâmbetul acesta? se întrebase Lelia, când se oprise prima oară cu Gelu în faţa monumentului.

Băiatul căutase zadarnic răspunsul în cărţile de istorie şi în versurile scrise de foarte tânărul Eminescu la dispariţia fostului domnitor:

„Cine-i acvila ce cade? Cine-i stânca ce se sfarmă?
Cine-i leul ce închide cu durere ochii săi?
Cine-i tunetul ce moare umplând lumea de alarmă?..."

Cu ajutorul lui taică-su, mare amator de poezie, constatase că figura dăltuită în piatră seamănă cu aceea a lui Alfred de Musset. Şi născocise o poveste de dragoste evident nefericită,

care nu prea avusese succes. De altfel, pentru a spune tot adevărul, bustul îl interesa mult mai puţin decât trupul ivindu-se parcă din spuma împietrită a mării, aşa cum scria G. Popa-Lisseanu, în *Mitologia* lui, că se născuse Afrodita. Curba moale a şoldului, sânii învolţi, braţele pline... Dar nu voia să-şi mărturisească nici lui tulburarea de care era cuprins de câte ori zăbovea în faţa monumentului.

Trecu pe lângă el şi într-un început de după-amiază, descumpănit de faptul că Lelia nu putea să meargă la ştrand. O găsise stând pe un scaun lângă divanul pe care se-ntinsese maică-sa, pradă unei teribile migrene. Profesorul fusese chemat la liceu, pentru comunicări.

– Aveţi nevoie de antinevralgice? Farmacia „La Salvator" e aproape. Aş putea să...

– Eşti foarte drăguţ, suspină doamna Perleta. Am înghiţit un sfert de cutie de „Calmofil". O să-mi treacă.

–Tu du-te la ştrand, spuse Lelia, schimbând compresa de pe fruntea maică-si. Poate am să vin şi eu, mai târziu. Oricum, mergem sigur mâine, la demonstraţia lui Lascu.

Se duse, cu toate că nu prea mai avea chef. Şi dădu peste Tina, care stătea pe marginea bazinului, cu o altă fată. Vru să se strecoare spre un loc mai retras, dar tentativa dădu greş. Se auzi strigat şi trebui să se apropie.

Necunoscuta era înfăşurată într-un halat de baie de un alb imaculat. Părul ei şaten, cu luciri roşietice, era tăiat scurt, băieţeşte. Ochelarii de soare imenşi îi ascundeau jumătate din obraz. Lui Gelu i se păru că-l cercetează prin lentilele fumurii.

– Nu prea eşti în apele tale, observă Tina.

– Un început de insolaţie...

– Dacă stai cu noi, o priveşti pe Diana şi-ţi trece. Numai să nu ţi se aprindă călcâiele.

– Nu-i nici o primejdie.

Replica sună mai dur decât s-ar fi cuvenit într-un dialog de vacanţă. Tina nu-l iertă:

– Uitasem că inima ţi-e dată. Ah, farmecul iubirilor imposibile!...

Gelu avu un şoc. Crezuse, sperase că nimeni nu-i cunoaşte

secretul – şi descoperea că tocmai vorbăreaţa asta în stare să umple tot oraşul... Cu sentimentul unei tragedii ireparabile, vru să-i întoarcă spatele, dar Diana se ridică, lăsând halatul să-i lunece la picioare. Zeiţa se desprinsese în sfârşit din stâncă. Apoi constată că o întrece cu un cap şi că trupul ei, împlinit peste hotarele vârstei, e învăluit într-o aură de gingăşie. Când îşi scoase ochelarii, îi văzu ochii de un căprui închis, la marginea dinspre negru, cu gene lungi şi întoarse, ca tot atâtea arcuri minuscule de abanos. Îşi puse casca şi gestul îi reliefă muchii prelungi ai braţelor arămii. Părea, întreagă, o statuetă de bronz, născută din jocul soarelui cu apa şi cu vântul.

Îl privi o clipă cu ochii ei de noapte şi plonjă. O săritură perfectă. Ar fi vrut s-o aplaude, dar secundele treceau şi ea nu mai ieşea la suprafaţă. Se uită la Tina cu un început de îngrijorare. Fata zâmbea. Neştiind ce să creadă, era gata să declanşeze o operaţie de salvare pe cont propriu, când se auzi strigat de la celălalt capăt al bazinului. Diana ajunsese acolo înotând pe sub apă – o performanţă de care nici măcar Lelia n-ar fi fost capabilă. Lelia!... Se simţi cel mai ticălos dintre oameni, la gândul că putuse să o uite, fie şi numai câteva minute.

– Nu te duci să-ţi pui costumul? îl întrebă Tina, pregătindu-se să intre şi ea în apă.

Îngăimă ceva ce ar fi vrut să fie o scuză şi plecă, fără să privească înapoi. Era prea devreme ca să se întoarcă acasă fără un motiv şi nu-i venea în minte nici unul plauzibil. Rătăci pe alei, evitând perechile înlănţuite, bău o gură de apă de la fântâna veche de un secol, aşa cum făcea de fiecare dată când se întorcea de la volei... După vreun ceas, le zări pe fete ieşind pe poarta ştrandului. Discutau cu aprindere şi era convins că subiectul îl constituie lipsa lui de maniere. Din fericire, banca pe care se aşezase, până la urmă, fusese mutată de la locul ei, probabil de un Hercule îndrăgostit şi se afla în spatele unui boschet, la adăpost de priviri indiscrete. Cu toate că era bântuit de remuşcări, nu putu să nu observe cu câtă graţie mergea Diana, despicând parcă aerul cu mişcări moi, rotunde.

Cum ajunse acasă „se retrase în vastele lui apartamente", asemeni eroului unui roman franţuzesc împrumutat de maică-sa

de la doamna Barbecan. O găsi citind tocmai romanul cu pricina.

– Sărut-mâna.

– Ai venit, Tarzan? Te-ai scăldat în lacul elefanţilor? Ce face Jane?

Doctoriţa era bine dispusă. Probabil o amuza lectura.

– Lelia n-a mers la ştrand. Doamna Perleta nu se simţea prea bine şi...

– Cunoscuta migrenă?

– Evident. Unde-i tata?

– În vizită la domnul general. Se întoarce repede.

– Cât de repede?

– Am impresia că ţi-e cam foame.

– Nu pot să contrazic o doamnă!

Doctoriţa începu să râdă:

– Asta de unde ai mai scos-o?

Gelu arătă cu capul spre cartea lăsată pe masă.

– Ţi-ai şi găsit de unde să înveţi bunele maniere! Hai, du-te la bucătărie, că te aşteaptă bunica...

Stăteau aplecaţi asupra unei hărţi întinse pe masa din sufragerie. Ace cu gămălii de diferite culori marcau poziţiile: negru pentru nemţi, albastru pentru anglo-americani, roşu pentru sovietici. Generalul reintrase în pielea profesorului de la Mănăstirea Dealu, mânuind o riglă subţire cu dexteritatea unui dirijor emerit:

– După cum vedeţi, domnilor...

Îşi opri pe buze cuvântul „elevi" şi continuă:

– ...laţul se strânge. În Italia, aliaţii înaintează spre Livorno, Florenţa şi Ancona. În Franţa au fost eliberate peninsula Cotentin, portul Cherbourg, oraşul Caen. Iar în răsărit...

Făcu o pauză, pauza de efect dinaintea încheierii lecţiei:

– Ruşii au înaintat sute de kilometri, apropiindu-se de graniţele Prusiei Orientale.

Priviră o vreme liniile multicolore care brăzdau chipul obosit al Europei.

– O hartă ca asta se află şi în cabinetul lui Antonescu, spuse Petreanu. Mă întreb dacă...

– Poate că e derutat de acalmia de pe frontul nostru, îl întrerupse Codrescu. Şi de bombardarea Londrei cu „V 1",

fosta armă secretă.

Dobre, care tăcuse până atunci, interveni:

– Iar îl judeci pripit, Virgile.

– Am impresia că împărtăşeşti admiraţia şefului tău faţă de Conducător.

– O maliţie de două ori nefericită. Maniu nu-l admiră pe Antonescu, iar eu nu sunt megafonul nimănui!

– Ţi-ai pierdut umorul, Emil.

– Nu e cel mai potrivit moment pentru umor.

Petreanu hotărî că e cazul să opereze o diversiune:

– De fapt, ce face Maniu, domnule Dobre?

– Tratează cu aliaţii şi îl someză pe mareşal să încheie armistiţiul.

– Se pare că tratează şi cu celelalte partide politice, reveni Codrescu. Trebuie să ştii tu ceva!

– Am auzit că s-ar fi ajuns la o înţelegere.

Generalul, care se mulţumise până atunci să asculte, lovi masa cu palma, făcându-i pe ceilalţi să tresară:

– Nici o înţelegere nu poate avea sorţi de izbândă fără sancţiunea Coroanei!

– Coroana? se miră Petreanu. Credeţi că regele ar îndrăzni să rişte?

Codrescu fu mai tranşant:

– Se ştie că Mihai e prizonierul lui Antonescu. Un prizonier incapabil să-şi înfrunte temnicerul.

– Nu citiţi ziarele, domnule Codrescu, replică generalul. Sau nu daţi importanţa cuvenită unor ştiri semnificative.

Se ridică de pe scaunul cu spătar înalt, ca un jeţ domnesc, se îndreptă spre biroul masiv şi scoase un dosar din sertarul din mijloc. Îl deschise, luă o foaie de ziar şi o despături.

– „Timpul" din 3 ianuarie 1943, anunţă el.

– Discursul de Anul Nou, se dumiri Dobre.

– Exact. Aşadar, ce răspundea Maiestatea Sa decanului corpului diplomatic?

Îşi potrivi ochelarii şi începu să citească, accentuând pasajele care i se păreau mai grăitoare:

„Ne-aţi împărtăşit, Excelenţă, speranţa într-un an mai bun,

într-un an care ne-ar aduce sfârşitul acestui război fără precedent în istorie, care pustieşte omenirea şi ameninţă cu prăbuşirea valorilor sale morale şi materiale. Unesc urările mele celor exprimate de Excelenţa Voastră şi ţin s-o asigur că niciodată o dorinţă n-a fost mai vie decât aceea ce o am de a vedea din nou pacea şi armonia revenind printre oameni. Ar fi într-adevăr un an fericit dacă ne-ar putea aduce această binefacere, la care aspiră toate popoarele: o pace inspirată din credinţa în Dumnezeu, o pace întemeiată pe justiţie, libertate şi concordie".

– La 1 ianuarie 1943! se minună Petreanu. Când bătălia Stalingradului încă nu se încheiase!...

– Nu-mi amintesc să fi citit acest discurs „defetist", mărturisi Codrescu. Cred că Antonescu a turbat.

Generalul scoase o altă foaie din dosar:

După o săptămână, de Sfântul Ion, mareşalul declara: „Să fiţi siguri că nu voi ceda lupta decât atunci când se va trece peste trupul meu. Soldatul român va lupta până la ultimele lui puteri ca să apere graniţele şi să le aşeze acolo unde cere dreptatea ".

– Divorţul de idei este evident, conveni Petreanu. Dar ce poate face regele? Prerogativele care i-au rămas sunt mai mult simbolice.

Generalul puse foile la loc în dosar, înainte de a răspunde:

– Suveranul este capul oştirii şi numeşte pe primul ministru. Oştirea n-ar şovăi să-i execute ordinele. Iar cine numeşte este îndreptăţit şi să demită.

– Mi-e teama că vă faceţi iluzii, domnule general, spuse Codrescu. Sunt convins că fiecare pas al regelui este supravegheat. Riscul e prea mare.

– Inacţiunea e şi mai periculoasă, replică Dobre. Care va fi viitorul monarhiei, dacă nu se disociază categoric de Antonescu... şi de Hitler?

Nimeni nu se grăbi să răspundă. Petreanu îşi scoase ceasul din buzunarul vestei, îi deschise capacul şi constată cu glas tare că nu mai era mult până la raidul de noapte.

– Cât despre discuţia noastră, adăugă el, să vedem cum evoluează evenimentele.

– Într-o singură direcţie, domnule profesor, îl asigură generalul.

Şi rigla pluti iar pe deasupra hărţii, schiţând traiectoriile multiplei ofensive...

Pe lac nu mai pluteau lebede, dar sălciile îşi răcoreau şi acum frunţile în apa-oglindă. Era cald ca în ziua în care fusese programată demonstraţia de sărituri de la trambulină a campionului naţional, Lascu. Potrivit înţelegerii, Gelu trecu s-o ia pe Lelia.

Auzi de departe pianul şi-şi rări paşii, intrigat. Lelia cânta cu sensibilitate, acompaniind uneori şi modestele lui exerciţii violonistice. Îi plăcea mai ales Chopin. Suavul şi nostalgicul Chopin. Acum, din casa Codreştilor se revărsa un torent de sunete, sugerând o teribilă dramă pasională, dacă nu chiar un cataclism cosmic. Nero se vârâse sub treptele scării suspendate şi scâncea, nedumerit.

Uşa din faţă era deschisă. În antreu, pe măsuţa de la oglindă, două rachete şi o plasă cu mingi. Lelia nu juca tenis!

În sufragerie continua să se dezlănţuie furtuna sonoră. Şovăi o clipă şi se hotărî să intre. La pian, un bărbat căruia-i vedea numai părul negru, lucios, clădit cu meşteşug pe ceafă. Era îmbrăcat după ultima modă: haină albastră de buret, pantaloni de culoare deschisă, cămaşă albă cu gulerul răsfrânt.

Necunoscutul se înverşuna mereu asupra claviaturii. Gelu nu putea să-l întrerupă ca să-l întrebe, candid: „Unde-i Lelia?". Până la urmă, hotărî să se retragă neobservat, de-a-ndăratelea. Se împiedică de marginea covorului şi căzu, împreună cu scaunul de care se agăţase instinctiv.

Pianistul sări de pe taburet, uşa dinspre antreu se deschise şi Lelia îşi făcu apariţia, ducând tava cu cafele şi dulceţuri. O puse pe masă şi se repezi:

– Gelule! Te-ai lovit?

Îi venea să plângă de disperare şi de furie. În ce poziţie ridicolă se înfăţişa în faţa Leliei şi a omului acestuia străin, pe care-l simţea indiferent, dacă nu chiar ostil. Se ridică brusc, mormăind:

– N-am nimic. Trebuie să plec.

– Cum aşa? se împotrivi Lelia. Abia ai venit! Să vă fac cunoştinţă: Andrei Vâlcu, Gelu Petreanu.

Pianistul îi întinse mâna, cu un zâmbet care-i descoperea dinţii foarte albi:

– Cred c-o să ne spunem pe nume. Les amis de nos amis...

Fata luă două farfurioare de pe tavă:

– Ştiu că nu bei cafea. Dar o dulceaţă de trandafiri...

– Mulţumesc, n-am timp. Peste zece minute începe demonstraţia.

Uitase. Sau n-o mai interesa:

– Nu te supăra, Gelule. Domnul Vâlcu vrea să mă iniţieze în secretele tenisului. Pe Lascu l-am mai văzut, la Bucureşti.

Băiatul izbuti să înghită nodul care i se pusese în gât:

– Am să-ţi povestesc cum a fost mâine, la pădure.

Îşi luă rămas bun şi ieşi aproape în fugă. Nu-şi încetini mersul până la ştrand, făcând eforturi să nu se gândească la cele întâmplate. În timp ce-i dădea restul, casieriţa îl linişti, crezu că-l linişteşte:

– Nu trebuia să goneşti aşa. Domnul Lascu aşteaptă să se mai strângă lume.

2 iulie

Astăzi la ştrand era şi Diana, cu câţiva găligani. Unul o ţinea pe după umeri, cu cealaltă mână ridicând des la buze un port-ţigaret metalic. Am salutat-o scurt şi m-am dus la cabină, să-mi pun costumul de baie. Apoi m-am întins pe nisipul fierbinte, de cealaltă parte a bazinului. Auzeam tot ce se discuta vizavi: băieţii vorbeau tare şi se străduiau să demonstreze că au dicţie. Era limpede că vor să pară inteligenţi şi bine informaţi.

Când mi-am simţit pielea încinsă de soare, am coborât scăriţa de fier şi am început să înot. M-am pomenit curând cu Diana lângă mine:

– Buńă, Gelule. Cum o mai duci?

– Aş vrea să-ţi pot răspunde „excelent", dar nu e cazul.

– Mda... Am auzit că te cam certi cu Jack.

Am trecut de la bras la indiană, ca s-o pot privi:

– De unde ai aflat?

– Nu bănuieşti?

– Cu Tina n-am mai vorbit de atunci.

– A vorbit ea cu Jack, la pădure.

– Poate-ai vorbit şi tu.

S-a-ntors pe spate şi a-nceput să facă pluta.

– Noi nu mergem la pădure. Iar pe Jack nu-l cunosc. Şi oricum nu-mi plac băieţii care-şi dau aere.

– Nu s-ar zice! şi am arătat cu bărbia spre grupul de pe plajă.

Fumătorul dispăruse.

– Nişte cunoştinţe întâmplătoare.

– Chiar şi cel care te ţinea de gât?

A început să râdă:

– Pe Victor îl cunosc de... cincisprezece ani. De fapt, el mă cunoaşte pe mine de atunci. Ca frate mai mare...

Nu ştiu de ce, m-am simţit uşurat. Am inspirat adânc şi am coborât, fără efort, până pe fundul bazinului. Trupul Dianei a luminat straturile verzui ale apei, în timp ce luneca şi ea în jos, căutându-mă. Am încercat să mă îndepărtez, ca să o surprind, dar înota mai iute decât mine şi îmi ieşea mereu în faţă. Joaca s-a sfârşit odată cu aerul din plămâni. Când am ieşit la suprafaţă, unul dintre cei abandonaţi a ţinut să arate că-şi pierduse răbdarea:

– Hei, Di, nu te-ai plictisit de puştiul ăla?

– Gelu mi-e prieten, iar pe tine nici nu mai ştiu cum te cheamă. Şi nu-mi plac diminutivele!

Preopinentul a rămas interzis şi s-a îndreptat glonţ spre cabine, în hohotele de râs ale celorlalţi. Nu mă aşteptasem nici eu la o reacţie atât de tăioasă. În definitiv, abia schimbasem câteva replici – şi nu tocmai amicale. Cât despre prima noastră întâlnire, ce să mai vorbim!

Diana mi-a citit gândurile:

– Ţi-am spus că nu-mi plac încrezuţii. Şi nu văd de ce noi doi n-am putea fi prieteni.

Am izbutit să îngaim:

– Nici eu.

– Perfect. Acum trebuie să mă întorc la cei cu care am

venit. Dacă vrei...

Probabil că a citit răspunsul pe chipul meu:

– Te înţeleg, dar n-am încotro: sunt colegii lui Victor.

– Nu trebuie să te justifici.

– E doar o explicaţie. La revedere! Şi să ştii că Tina vrea să te vadă, cu toate că i-ai întors spatele.

S-a scufundat brusc şi a apărut la marginea dimpotrivă a bazinului. Mai multe mâini s-au întins s-o ajute. A apucat una, la întâmplare şi a ieşit din apă. Ca şi cum ar fi aşteptat acest semn, campionul s-a hotărât să-şi înceapă demonstraţia. E drept că amatorii de sărituri se mai înmulţiseră. Am privit, am admirat, am aplaudat. Merita...

La plecare, Gelu trecu pe lângă Diana, care tocmai se ridicase de pe nisip, zâmbindu-i şi silueta ei se suprapuse încă odată peste aceea, din memorie, a femeii de piatră. Se strădui să se gândească numai la Lelia. Dar imaginea ei era asociată acum altora: două rachete şi o plasă cu mingi, o coamă neagră, o dantură strălucitoare...

Când ajunse acasă şi scoase din buzunar monedele de douăzeci de lei primite ca rest la ştrand, i se păru că vede pe una dintre ele nişte scrijelituri. La o cercetare mai atentă, se dovediră a fi trei cuvinte crestate deasupra coroanei: „Afară cu nemţii". Se gândi la ciudata comportare a lui von Hagenau, apoi îşi aminti ce le spusese unchiul Ştefan, când îi vizitase ultima oară.

Fratele doctoriţei fusese un om vesel şi vorbăreţ. Înainte de război, un sfert din populaţia masculină şi majoră a oraşului venea să-şi lepede părul de prisos în frizeria lui Mişu Zambra, numai ca să audă glumele lui Ştefan. Era şi foarte îndemânatic. Rareori i se întâmpla să aibă nevoie de creionul din piatră acră.

De câte ori venea pe la soră-sa, îşi trecea palma peste obrajii lui Gelu:

– Acuş, acuş!

Şi se prefăcea că ascute un brici, pentru o barbă care nu va întârzia să apară.

Când primise ordinul de concentrare, hotărâse să săr-

bătorească evenimentul împreună cu alţii din leatul lui, chemaţi sub arme. Ieşiseră din cârciumă turalii, zbierând cât îi ţinea gura:

„Ce veseli suntem noi
Că mergem la război."

Sergenţii de stradă nu ştiau dacă să-i aresteze, sau să aplaude o manifestaţie patriotică. Îi ajutase să se decidă schimbarea repertoriului. Înduioşându-se de soarta lor vitregă, concentraţii trecuseră la

„Vai, sărmanu infanteru
Cum îl roade moleteru"

şi alte asemenea texte subversive. Se treziseră a doua zi în arestul poliţiei, neînţelegând de ce se află acolo.

În iarna lui '42, Ştefan venise de pe front într-o scurtă permisie. Intrase în casă fără să bată la uşă, cuprinzându-i pe toţi într-o privire împietrită de un ger mai puternic decât cel din stepele ruseşti. Ridicase mâna către obrajii lui Gelu, într-un început de aducere aminte, dar o trăsese imediat şi o băgase în buzunarul mantalei, vrând parcă să-l ferească pe băiat de o atingere nocivă.

Trei zile stătuse mai mult la fereastră, urmărind absent forfota străzii şi răspunzând monosilabic întrebărilor îngrijorate ale celor din jur. Când îndemnurile de a mai ieşi din casă deveniră prea insistente, se îndreptă către dealurile din coasta grădinii publice, unde culegea brânduşe în anii de şcoală. Nu se duse la frizerie şi nici nu-şi căută prietenii, câţi mai rămăseseră.

Se hotărî să vorbească abia în ultima seară – dar nu ca pe vremuri. Îndată după cină, se lăsă pe speteaza scaunului, apărându-şi ochii cu palma de lumina becului şi începu să depene monoton, fără să-şi ridice sau să-şi coboare vocea:

– I-au scos din oraş... spuneau că-i duc în lagăr... pe şosea, cu mitralierele... unsprezece mii...

Maică-sa încercă să-i schimbe gândurile:

– De ce pui tu la inimă grozăviile astea? Aşa-i războiul, arză-l-ar focul pe cine l-a pornit!

N-o auzi:

– Bătrâni, femei, copii... necombatanţi... „Verfluchten Russen, marsch!"... I-au zvârlit în şanţurile de pe marginea şoselei, au turnat deasupra var nestins... mulţi nu muriseră... var nestins şi pământ... Treceam cu o căruţă de la aprovizionare şi am văzut... am auzit...

„Afară cu nemţii"... Gelu nu uitase reacţiile celor cărora le arătase manifestul. Întâi vru să scundă moneda. Apoi se hotărî să-şi cumpere cu ea biletul de intrare la ştrand, când o fi înghesuială la casă. Aşa o să circule, o să vadă şi alţii inscripţia...

Păcat că nu putea să-i împărtăşească Leliei riscul pe care şi-l asuma. Sau poate Dianei... Nu, Lelia era prietena lui cea mai bună, chiar dacă filfizonul ăla... Se simţi deodată foarte nefericit.

Andrei Vâlcu era nepot de soră al colonelului Rodeanu, care îi găsise un post la prefectură. Oraşul îi era străin. În afara colegilor de birou – „inculţi şi plictisitori" – nu cunoştea pe nimeni. Pe Codreşti îi întâlnise la pădure – Gelu se afla la Scorţeni. Când îl invitaseră la masă, declarase că a descoperit „o oază în deşert". Plecase apoi la Bucureşti, într-o chestiune familială şi se întorsese în ziua în care Gelu îl găsise cântând la pian. De atunci, venea în fiecare după-amiază să o ia pe Lelia la tenis. Seara îi lăuda progresele, în timp ce juca şah cu taică-su, lăsându-l din când în când să câştige o partidă. Dacă erau şi alţi musafiri, se chinuia să-i înveţe bridge, „singurul joc de cărţi care-ţi dă satisfacţii intelectuale".

Lumea începuse să-l considere drept logodnicul Leliei. Însoţindu-i o dată spre terenul de tenis, Gelu prinsese din zbor şoapta invidioasă a unei fete:

– Tu, ce pereche potrivită!

De atunci nu mai ieşise cu ei pe stradă.

Andrei era mic de statură. O întrecea cu puţin pe Lelia şi asta doar datorită unui artificiu. Căutând sub masă un pion care căzuse de pe eşichier, Gelu constatase că are tocuri foarte înalte, ca de femeie. Pantofii de tenis erau şi ei de o

construcţie specială, cu talonete foarte groase.

Faţa lui avea o paloare subliniată de contrastul cu părul întunecat. Ca să o păstreze neatinsă, purta pălării cu boruri largi şi juca tenis cu o enormă vizieră pe frunte. Mănuşile din şevro îi apărau de soare mâinile cu degete lungi şi foarte agile. Când împărţea cărţile la bridge, partenerii vedeau doar un evantai de ceaţă din care ţâşneau mici dreptunghiuri lucioase.

Andrei aborda orice subiect cu o dezinvoltură care-l inhiba pe Gelu, amintindu-i de pregătirea lui laborioasă pentru discuţiile cu Lelia. Înveşmânta lucrurile cele mai banale într-o spumă scânteietoare de cuvinte, ca şi cum le-ar fi descoperit lumii în clipa aceea. Şi lumea avea impresia că le descoperea într-adevăr, graţie semizeului eşuat în chip misterios în oraşul de sub Măgura. Cuprins de o aversiune al cărei temei nu voia să-l limpezească, Gelu avea mereu senzaţia pe care o încercase la o reprezentaţie de hipnotism.

Întâmplarea avusese loc în toamna lui '43, în amfiteatrul bătrânului liceu din oraşul moldovean aflat acum la nu prea mare distanţă de linia frontului. Omul cu turban apropia o sticluţă de nările elevilor din primele rânduri şi fiecăruia i se părea că recunoaşte mirosul sugerat. Lui Gelu nu-i mirosise a nimic.

– Uită-te în ochii mei! îi poruncise Maestrul King, schiţând câteva pase magnetice.

Se uitase, încordându-şi privirea. Şi apa din sticluţă nu-şi schimbase prima dintre proprietăţile enunţate de domnul Rozovan, la ora de chimie.

Rezistenţa lui surdă îl irită pe Andrei. Hotărî să-l pună la punct pe puştiul care se tot învârtea pe lângă Lelia, zădărnicind destule momente de posibilă intimitate.

Încă înainte de venirea lui Andrei în oraş, Gelu îi făgăduise Leliei că-i va împrumuta *Douăzeci de mii de leghe sub mări*, sperând s-o facă să-i împărtăşească pasiunea faţă de autor. Cartea era la Jack, care nu izbutea s-o isprăvească. Până la urmă, exasperat de amânări, i-o smulse de sub nas şi i-o duse Leliei, la pădure. Acolo dădu, evident, peste Andrei, care descinsese din „Opel-Kapitän"-ul prefectului.

Rătăciră o vreme toţi trei, fără să schimbe prea multe cu-

vinte. O vegetaţie exuberantă năpădise potecile, îngreunându-le mersul şi orientarea. Hazardul le purtă paşii spre văioaga ascunsă între tufişuri. Când îşi dădu seama, Gelu încercă să schimbe direcţia. Ar fi vrut ca măcar colţul acela să rămână neatins de prezenţa „logodnicului". Dar Lelia nu înţelese – sau nu vru să înţeleagă.

– Frumos, nu? şopti ea.

– Superb, încuviinţă Andrei, răsfoind cartea abandonată pe trunchi.

Apoi se-ntoarse către Gelu şi deschise focul:

– Mă mir că un băiat inteligent ca tine îşi pierde timpul cu elucubraţiile astea.

Elucubraţii!... Gelu îi datora lui Jules Verne pătrunderea în universul fascinant al chipurilor şi întâmplărilor înnobilate de mirajul călătoriilor în necunoscut. Îl simţea atât de aproape, încât barba albă de pe copertele ediţiei Hetzel i se părea o simplă stratagemă, menită să-i confere un plus de respectabilitate în ochii părinţilor cumpărători de cărţi.

Andrei îi ascultă pledoaria cu un zâmbet mai curând ironic decât îngăduitor. Nu-şi dădu osteneala să-i răspundă cu argumente:

– Ştii ce credea Anatole France despre idolul tău?

Gelu citise *L'ile des Pingouins* şi *La Rôtisserie de la reine Pédauque*, pe care le găsise în biblioteca părintească. Ce-i drept, fusese nevoit să folosească destul de des dicţionarul. Dar în cărţile acelea nu era vorba despre...

– Întâmplător, am la mine *Le livre de mon ami.*

Deschise eleganta lui servietă cu încuietori de alamă şi scoase un volum legat în piele. Îl răsfoi până ce dintre file ieşi un semn. Îl ridică, fără să se tulbure şi traduse, chipurile, la prima vedere:

– „Băieţeii prea creduli îşi imaginează, potrivit domnului Verne, că se poate ajunge cu un obuz până la Lună şi că un organism se poate sustrage, fără urmări, acţiunii legilor gravităţii. Aceste caricaturi ale nobilei ştiinţe a spaţiilor cereşti, ale anticei şi venerabilei astronomii, sunt lipsite şi de adevăr şi de frumuseţe."

– „Băieţeii prea creduli"! Gelu simţi aluzia ca pe o palmă primită în public. Şi publicul era Lelia...

Ripostă cu vehemenţă:

– Cam aşa s-a spus şi despre elicopterul lui Robur, şi despre fotografia submarină, şi despre...

– Eşti prea pătimaş, îl întrerupse Andrei. Şi nu dispui de elementele necesare unei aprecieri globale.

– Vorbe, vorbe, vorbe...

– Te pomeneşti că ai citit *Hamlet*!

– În traducerea lui Dragoş Protopopescu.

– Cam devreme.

– Tata a fost de altă părere...

– Mă rog. Oricum, obuzul lui Jules Verne...

Gelu îl întrerupse şi el:

– Sunt sigur că, într-un fel sau altul, vom ajunge pe Lună, orice s-ar spune în cartea pe care o aveai întâmplător în servietă!

Andrei îşi ridică braţele spre cer, ca şi cum ar fi fost confruntat cu un sacrilegiu:

– Anatole France şi Gelu Petreanu, dintr-a cincea!

Dându-şi seama că se mersese prea departe, Lelia, care urmărise schimbul de replici mai întâi cu amuzament, apoi cu nelinişte, se hotărî să intervină:

– Gata cu ciondăneala!

Şi-i zburli părul netezit un sfert de ceas în faţa oglinzii:

– Peste două luni îl dai peste cap.

Gestul, aproape matern, ridică deodată între ei bariera vârstei. Cât despre biata lui freză... Cum să stea alături de coama lui Andrei, înălţată în creştet ca un coif de cărbune? Oricum, peste două luni ar fi trebuit să înceapă şcoala. Şi foşnetul metalic al copacilor suna ca ţăcănitul maşinii de tuns numărul zero.

După înfruntarea din pădure, dându-şi seama, probabil, că forţase nota, Andrei schimba foaia. Îl învăţă pe Gelu câteva deschideri mai puţin folosite şi-i făgădui un „Michel Katalog", care să-i asigure succesul în tranzacţiile filatelice. Băiatul primea aceste avansuri cu o politeţe resemnată. Înţelesese că n-are nici o şansă. Ah, dac-ar fi fost măcar într-a opta!...

În tot acest timp, Lelia se arătă la fel de prietenoasă ca înainte. Gelu îi era recunoscător şi se străduia să nu observe cum i se moaie glasul când vorbeşte despre Andrei, cum îi repetă metaforele cu încântare. Hotărî să fie bărbat şi o mai rări

cu vizitele la familia Codrescu.

Când se sătura de citit, pornea pe străzi, fără ţintă. Încerca să ghicească ocupaţia şi temperamentul trecătorilor după chip, după gesturi şi îmbrăcăminte. Surprindea o frântură de dialog şi ţesea firele unei aventuri, acolo unde nu era decât obişnuita curgere a vieţii. Sau cobora pe bulevard până la gară, ca să se cufunde în agitaţia de pe peron, să plece şi el, cu fiecare tren, risipindu-se în cele patru zări.

Aceste puseuri de însingurare nu-l împiedicau să meargă la volei, în Luncă. Nu se mai aşeza, în cerc, lângă Tina, pe care n-o iertase pentru replica de la ştrand. Mai ales că prezenţa Dianei îi amintea mereu şocul trăit atunci.

Fata cu trup de statuie dădea câteva pase şi se aşeza pe iarbă, cu o carte. Lângă ea, ca o umbră, Olga, o colegă de clasă, care n-ar fi fost urâtă dacă şi-ar fi schimbat pieptănătura şi ar fi renunţat la obiceiul de a-şi ţine buzele strânse, ca şi cum s-ar fi temut să nu scape un cuvânt nepotrivit. Băieţii îi spuneau „domnişoara de onoare". Calificativul o viza, evident, pe Diana, care accepta cu seninătate acest omagiu indirect, ca şi pe cele neechivoce, fără să treacă nici o clipă, cu nimeni, hotarele unor relaţii camaraderești.

După discuţia de la ştrand, Gelu o privea altfel, apreciindu-i spontaneitatea şi francheţea. De fapt „trădarea" Leliei, dezlegându-l de jurământul tacit de fidelitate, îi îngăduise să înţeleagă că Diana îl preocupă mai mult decât şi-ar fi închipuit. Rezista însă eroic tentaţiei de a se alătura celor care gravitau în jurul ei, menţinându-se la o distanţă prudentă...

Spre sfârşitul celei de-a doua decade a lui iulie, se întâlniră întâmplător la cinematograful din centru. Dimineaţa plouase şi cerul rămăsese acoperit, aşa că amatorii de ştrand îşi găsiseră alte preocupări. Diana o trimise pe Olga, la bufet, ca să-i vorbească lui Gelu despre Tina:

– Ai pedepsit-o destul pentru o poantă nefericită.

– Ce pedeapsă? Pur şi simplu nu mai am chef să fim prieteni. Dragoste cu sila...

– N-am înţeles că ar fi vorba de dragoste.

– Parcă n-ai cunoaşte zicala!

Soneria vesti începerea spectacolului. Se ivi şi Olga, cu trei savarine pe care le ţinea sus, deasupra capului, ca să le apere de înghesuială. Le înghiţiră din mers şi urcară la balcon. Fetele aveau locuri într-o lojă; Gelu undeva mai aproape de ecran.

În pauză – era un film italian, cu „Fine del primo tempo" – Olga veni să-i spună că Diana îl invită în loja lor.

– Credeam că am încheiat discuţia, spuse Gelu, nehotărât.

– Aţi încheiat-o. Te cheamă ca să stai lângă ea.

– Ce glumă-i asta?

– N-o cunoşti pe Diana.

N-o cunoştea, într-adevăr. Când intră în lojă, fata îi arătă scaunul de alături, fără nici un cuvânt. Nu spuse nimic nici după ce se stinse lumina. Îşi alătură doar umărul de al lui şi rămase aşa, până la sfârşit. Lui Gelu totul i se părea ireal: căldura pielii care absorbise atâta soare, creştetele argintate de snopul de raze al proiectorului, luminile şi umbrele palpitând pe ecran...

Senzaţia nu-l părăsi în vreme ce o conducea spre casă, pe o stradă pavată cu pietre smulse din albia râului care curgea undeva, în dreapta. La o cotitură, se pomeniră faţă în faţă cu fumătorul de la ştrand.

– Bună, surioară. Cine-i cavalerul?

– Să vă prezint: fratele meu, Victor – Gelu Petreanu.

– Am impresia că te-am mai văzut undeva.

– La ştrand.

– Atunci tu eşti înotătorul misterios pentru care Diana i-a abandonat pe prietenii mei!

Fata începu să râdă:

– Temporar, Victore, temporar!... Şi numai pentru că nu prea le place apa.

– Lasă, că-i place lui Gelu.

Scoase din buzunarul de sus al hainei un ceas prins cu şnur negru de butonieră:

– Am întârziat. Sper să ne mai vedem – şi nu numai la ştrand!

Îi strânse mâna lui Gelu, o sărută pe Diana pe obraz şi plecă grăbit spre centru.

– E simpatic fratele tău.
– Când vrea să fie...
După câţiva paşi, Diana se opri:
– Casa noastră e după colţ...
Îl privi lung, ca o mângâiere. Gelu izbuti să o întrebe:
– Vii mâine dimineaţă, la volei?
– Neapărat. Dacă nu plouă...

Când intră, plutind, pe poarta „palatului" Barbecan, dădu peste Jack, care juca fotbal de unul singur. Se întorsese de la moşie bronzat şi parcă mai împlinit. Gelu refuză propunerea de a înjgheba un meci la două porţi, dar nu şi pe aceea de a face o partidă de „Pistol". Era un prilej de a se gândi în linişte la întâmplările acelui început de după-amiază.

„Pistol" se născuse în timpul războiului, ca o replică inofensivă la jocul de-a v-aţi ascunselea cu moartea. Partenerii îşi alegeau poziţii cât mai prielnice şi porneau la atac, folosind pentru acoperire fiecare colţ de zid şi fiecare tufiş. Îndată ce-şi zăreau adversarul, trebuiau să strige „Pistol!", ceea ce însemna încheierea victorioasă a partidei.

Câmpul de luptă era cuprinzător: curtea, acareturile, grădina cât o moşie... Se căutau uneori un ceas. Şi cum aveau mereu senzaţia unei primejdii iminente, nu se plictiseau niciodată. Mai întâi trăgeau la sorţi baza de operaţii a fiecăruia. În ziua aceea, Gelu deveni stăpânul curţii şi al dependinţelor.

Garajul era închis, cât timp nu era utilizat, cu un lacăt masiv, ale cărui chei se aflau în păstrarea lui Barbecan şi a lui Ilie – precauţie justificată de prezenţa „Chrysler"-ului şi a altor bunuri ispititoare: cauciucuri, piese de schimb, truse cu unelte, canistre mari cu benzină. Era exclus, deci, din aria câmpului de luptă.

De-o parte şi de alta a garajului, lipite de el, erau două magazii. Gelu hotărî să se ascundă în cea din stânga. Îl întâmpină un miros amestecat de fân şi de piele veche. Penumbra, care se refugiase în colţuri când deschisese uşa, reveni, învăluindu-l ca o apă călduţă. O despicau doar câteva raze subţiri, iscoade ale soarelui de-afară. Vru să se instaleze în docarul din mijloc, dar ar fi fost prea la vedere. Hamurile

spânzurate în cui îl acopereau numai până la jumătate, iar după lada cu ovăz era loc puţin şi ar fi trebuit să stea într-o poziţie incomodă: „Ce-ar fi să mă sui în pod?". Propti scara şi se căţără pe fuşteii înguşti. Mirosul de fân care-i gâdilase nările deveni copleşitor.

Alături era podul garajului, de care-l despărţea un perete de scânduri. Cercetându-l mai de aproape, două leaţuri se mişcară sub mâna lui. Le desfăcu în partea de jos şi se strecură printre ele. „Acum poate să mă caute mult şi bine! Iar dacă urcă şi el în podul magaziei, îl iau ca din oală".

Se instală pe bârnele de stejar, pregătindu-se pentru o lungă aşteptare şi încercă să-şi limpezească impresiile proaspete. Imaginile, senzaţiile, cuvintele se topeau însă într-un vârtej ameţitor: profilul Dianei în semi-întunericul sălii de cinematograf, căldura umărului catifelat, glasul cu inflexiuni muzicale...

În pod era mai cald ca afară. Zgomotele străzii se stinseră pe rând, până ce rămase doar un sunet slab şi îndepărtat. Sunetul se prefăcu în lumină, lumina tremurătoare de pe ecranul unui cinematograf. În înaltul monumentului din Luncă, Diana îşi ascundea sânii goi îndărătul braţelor încrucişate. Iar Gelu era bărbatul care trudea să o desprindă din ganga de marmură. Trăsăturile ei începură să unduiască, asemeni imaginii reflectate în apa în care a fost aruncată o piatră. Când oscilaţiile încetară, chipul nu mai era al Dianei, ci al Leliei, care îl privea mustrător. Purta o bluză cu guleraş de dantelă, încheiată cu nasturi mari de sidef. Se stârni un vânt care crescu rapid în tărie. Copacii din preajma statuii începură să se legene, scârţâind...

19 iulie

M-am supărat iar pe Jack.

Jucam „Pistol" şi mă ascunsesem în podul garajului, trecând prin cel al magaziei. Era foarte cald. Am aţipit câteva clipe. M-a trezit scârţâitul unei uşi. Prin crăpăturile tavanului, l-am văzut pe Ilie intrând cu un necunoscut. A tras canatul în urma lui şi a aprins lumina, îndreptându-se către automobil.

M-am bucurat, crezând că am să asist la o reparaţie. De-

acolo, de sus, aş fi putut urmări mai bine fiecare mişcare. Ilie a ridicat, într-adevăr, capota, dar nu s-a aplecat peste motor. S-a întors către celălalt, care i-a spus, nu destul de încet ca să nu-l aud:

– A rămas pentru mâine seară.

– Fără acordul...?

– Nu mai putem aştepta. E ultima şansă.

– Vorbişi cu băieţii?

– Vorbit.

– Şi cu Tamara?

– Şi.

– Atunci...

Nu putea fi decât o poveste de dragoste! Îl ştiam pe Ilie cam crai. Îl zărisem de câteva ori cu o brunetă înaltă şi ochioasă, apoi cu o blondă aducând de departe cu Lelia...

Necunoscut ar fi vrut să mai spună ceva, dar uşa a scârţâit din nou. Jack a aruncat o privire înăuntru, apoi a întrebat, fără să se mai arate:

– Nu l-ai văzut pe Gelu?

– Nu.

– Las' că ştiu eu!

– Crezi că mie-mi arde de joacă? s-a burzuluit Ilie.

Jack a intrat în garaj, scărpinându-se în cap:

– Unde s-o fi ascuns, c-am răscolit...

– Pistol! am strigat eu, triumfător. Eşti mort!

Au rămas toţi trei cu gura căscată. Au dat ocol maşinii, s-au uitat prin unghere... S-au dumirit doar când am început să calc cu zgomot pe grinzi, făcând cale-ntoarsă. Ilie a râs – cam în doi peri. Iar Jack s-a apucat să zbiere, înecându-se de furie:

– V-aţi înţeles să mă trageţi pe sfoară!

M-am grăbit să cobor şi să pun lucrurile la punct:

– Ilie nici nu era aici. Am intrat prin magazie, am urcat în pod şi...

Jack nu m-a lăsat să continui:

– V-am primit în casă de milă şi-acum îţi bagi nasul peste tot!... Poate vrei să-nveţi să şofezi?! Calicule!...

M-am repezit spre el, dar Ilie m-a oprit, dându-i timp s-o şteargă:

– Îţi pui mintea cu un puşti?... Hai, mai bine, să ţi-l prezint pe Gavrilă.

Necunoscutul a dus două degete la şapca pătată cu ulei.

– Tocmai ne pregăteam să verificăm motorul, a reluat Ilie, arătând spre capota ridicată.

– Am văzut.

Mi-a aruncat o privire apăsată:

– Erai de mult în pod?

– Nu prea.

Gavrilă şi-a potrivit şapca pe cap:

– Atunci aş zice să...

– Mă descurc eu. Şi-aşa ai lipsit prea mult de la atelier.

– Dacă e nevoie de vreo piesă...

– Îţi dau eu de veste.

Am rămas singuri. Ilie s-a aplecat asupra motorului, trăgând cu coada ochiului spre mine. N-am vrut să-l mai fierb:

– E frumoasă, Ilie?

S-a îndreptat brusc din şale:

– Cine, Gelule?

Dacă n-aş fi auzit discuţia, aş fi zis că e chiar surprins.

– Fata cu care te-ntâlneşti mâine seară.

A tăcut o clipă, apoi a oftat:

– Frumoasă.

– Şi părinţii nu sunt de acord... şi tu o furi de-acasă... şi vă căsătoriţi în secret...

M-a întrebat, solemn:

– Rămâne-ntre noi?

– Pe cuvânt de onoare!

În casa noastră, jurăminte rosteşte numai bunica. Noi, ceilalţi, socotim cuvântul de onoare mai presus de orice. Ilie ştia asta şi s-a liniştit. N-am înţeles însă de ce m-a îmbrăţişat, înţepându-mi obrazul cu barba lui aspră.

V

Restaurantul pe care i-l recomandase Doru se afla nu de-

parte de Luncă, pe o stradă care urca spre bulevard. Gelu îşi aminti că, până prin '47, se numea „Imperial" şi era frecventat de protipendadă. În sala cu stucaturi bine păstrate era lume puţină, poate şi pentru că ora prânzului abia sosise. Se aşeză la o masă de lângă fereastră, aşteptând să fie luat în seamă. Îndată îşi făcu apariţia un picolo aferat şi îi întinse lista de bucate, precizând:

– Comanda v-o ia tovarăşul Spinei.

Şi se înclină ca un actor care iese pentru scurt timp din scenă, lăsând locul protagonistului. Amuzat, Gelu îl urmări cum îşi reia poziţia strategică, de unde putea să-i vadă pe cei care intrau.

– Bine-aţi venit în localul nostru! Cu ce vă putem servi?

Spinei arăta la fel de înfloritor. Doar părul i se cuminţise, lăsându-se pieptănat cu cărare la mijloc.

– Aş vrea, la început, o plăcintă cu carne.

Ospătarul păru sincer întristat:

– Astăzi nu avem. Dacă veniţi poimâine...

Gelu consultă meniul:

– Atunci, o supă cu găluşte şi un şniţel.

– De băut?

– Apă minerală.

Graţiosul picolo aduse un castron din care ieşeau aburi, îi ură poftă bună şi se retrase din nou. Spinei îi umplu farfuria adâncă şi lăsă castronul pe masă:

– Dacă mai doriţi...

Dădu să plece.

– Ce mai face Sile? îl întrebă Gelu, vânturând supa fierbinte.

– Îl cunoaşteţi?

– Am fost colegi de clasă, la liceu.

– Pot să vă-ntreb când anume?

– Din '44 până în '48.

– Şi nu veneaţi pe la...?

– Ba da, nea Spinei, veneam! De-atunci jinduiesc la o plăcintă cu carne făcută de tanti Nuţi.

Ospătarul se îmbujoră de emoţie:

– Dacă nu sunt indiscret, vă numiţi...

– Petreanu, Gelu Petreanu.

– Băiatul domnului profesor!... Sile s-ar bucura mult să te vadă.

– Rămâne pe altădată. Diseară plec spre Sibiu, la părinţi, după masă mă întâlnesc cu un prieten...

– Coleg cu voi?

– În '44, Doru era într-a opta. Doru Vericescu.

– A, inginerul... E un tânăr simpatic. Vine uneori aici cu soţia. Sâmbătă seara, când avem orchestră.

Omniprezentul picolo se apropiase, neauzit:

– Vă rog să mă iertaţi. Domnul de la masa din colţ vă invită să prânziţi împreună.

Gelu privi într-acolo. Domnul în chestiune îi făcea semne amicale cu braţul la capătul căruia se vedea o mănuşă de piele. Femeia de lângă el nu-şi ridicase ochii din farfurie.

– Îl cunoşti pe Sebastian Papuzu? se interesă Spinei.

– Oarecum.

– Lucrează la fabrica de încălţăminte. Un fel de comis-voiajor. Câştigă bine, dar lipseşte cam mult de acasă.

Gelu nu vru să ia în seamă aluzia:

– Mi-e cam foame şi nici n-am gustat supa...

– Dacă acceptaţi invitaţia, v-o duc eu, într-o clipită, spuse mesagerul.

Gelu se ridică, nu prea încântat. Ţinu totuşi să declare:

– Nea Spinei, jos pălăria! Ucenicul dumitale e la înălţime!

– Când am să ies la pensie, Avrămuţ are să-mi ia locul. Dacă o mai fi pe-aici...

Bărbatul din tren îl primi ca pe un vechi prieten:

– Nici nu ştii cât mă bucur... Livia şi cu mine sărbătorim trei ani de căsnicie fericită. Ne simţeam bine şi singuri, dar îmi face plăcere să reluăm discuţia.

Gelu rosti cuvenita urare, se înclină în faţa doamnei, care îi zâmbi enigmatic şi se aşeză pe scaunul liber. Papuzu îi umplu imediat paharul, dintr-o sticlă abia începută. Alta, golită, se odihnea în frapieră.

– Ştiţi, eu nu prea...

– Trebuie să ciocnim, în cinstea evenimentului!

Ciocniră, Gelu sorbi o gură din lichidul auriu şi se aplecă asupra supei. Mâncară o vreme în tăcere. Apoi Avrămuţ eli-

beră masa, ca să facă loc pentru şniţelele aduse pe un gheridon mobil, moştenit de la „Imperial".

– Vasăzică îţi întrerupseşi călătoria, constată Papuzu.

– N-am rezistat tentaţiei. În oraşul ăsta mi-am petrecut adolescenţa.

– Domnul Petreanu fu coleg cu băiatul meu, ţinu să precizeze Spinei, distribuind farfuriile şi bolurile cu salată.

Şniţelele erau apetisante, dar Papuzu părea mult mai interesat de vinul din paharul său mereu plin. Aşteptă ca Gelu să-şi isprăvească porţia şi se aplecă spre el:

– Trebuie să-ţi fac o mărturisire.

– Credeţi că e cazul? Până în dimineaţa asta nici nu ştiaţi că exist.

– Nu asta contează, ci faptul că te minţii. Îmi pierdui mâna la Cotul Donului, nu în Cehoslovacia. Aşa scrie în dosarul meu de cadre.

– Nenorocirea nu ţine seama de geografie.

Papuzu se întoarse către nevastă-sa:

– Îţi spusei că e un tânăr politicos!

Şi se ridică brusc de pe scaun, îndreptându-se spre uşa abia ghicită îndărătul unei draperii de catifea violetă.

– Vă rog să-l scuzaţi pe Sebastian...

Livia Papuzu avea o voce de contraltă, cam nepotrivită cu înfăţişarea ei serafică.

– N-am de ce să-l scuz. E adevărat că nu mă aşteptam la o astfel de confidenţă.

– E o zi specială, domnule Petreanu. Am putea s-o continuăm la noi acasă. Stăm foarte aproape.

– Vă mulţumesc pentru invitaţie, dar...

– Ne-am cunoaşte mai bine...

– Sunt aşteptat de prietenul meu peste jumătate de oră. Vreau să-l salut pe soţul dumneavoastră şi să achit nota, ca să ajung la timp.

– Şi după aceea?... Sunt sigură că Sebastian va insista.

Îl privea cu ochii ei de un verde intens şi Gelu descoperi că e primejdios de atrăgătoare. „Dacă n-ar fi măritată... Dacă aş rămâne măcar câteva zile..."

– Regret sincer, dar eu şi Doru avem multe să ne spunem.

Nu ne-am văzut din 1948, când am plecat la facultate. Iar la ora şapte am tren spre Sibiu.

– Păcat. Dacă vă mai întoarceţi în oraşul nostru...

– Dacă mă mai întorc...

A doua zi după întâmplarea din garaj, cerul se limpezise şi n-avusese răbdare să aştepte ora la care începea voleiul în Luncă. Plecase de acasă spunând că se duce la „Librăria Noastră", să vadă noutăţile. Se opri în faţa vitrinei, citind numele de pe coperte: Damian Stănoiu, Al. Lascarov-Moldoveanu, Dinu Nicodin, Lucian Blaga... Rătăci pe străzile înguste care dădeau în piaţă, unde ţăranii se tocmeau cu negustorii de mărunţişuri, iar ţigăncile cu fuste largi, înfoiate, multicolore, îi ademeneau pe cei mai slabi de înger: „Hai să-ţi ghicesc! Hai să-ţi vrăjesc de dragoste! Hai să-ţi aduc iubitul la aşternut!"

Pe Doru îl văzu intrând în ceasornicăria „Cronos", a cărei reclamă, apărută în „Vocea Oltului", dovedea nonşalanţa cu care trata autorul constrângerile prozodiei şi ale gramaticii:

„Alo! Alo!"
„Aici casa de încredere
Ceasornicăria „Cronos"

De voieşti să-ţi meargă ceasul
Şi să-l ai bine aranjat
La ceasornicăria „Cronos"
Să îl aduci la reparat.

Ochelari de ai nevoie
Ochii să nu-i prăpădeşti
De la „Cronos" îndată
De te duci a-i să-i găseşti.

De ţii mult să ai inele
Giuvaeruri câte vrei
La „Cronos" te îndreaptă
Şi-ai să găseşti orice vrei."

Cu toate minunile promise ipoteticului client, magazinul avea o faţadă modestă: firma cu două cadrane zugrăvite la capete, o pendulă în dreapta uşii de la intrare, câteva ceasuri deşteptătoare în vitrina îngustă. Gelu nu avu timp să le examineze pe îndelete. Doru ieşi foarte curând şi dădu cu ochii de partenerul său de şah:

– Ce-i cu tine pe-aci?

– Mă plimbam, te-am văzut intrând şi...

– Dădui ceasul tatii la reparat. Un „Roskopf Patent" dinainte de primul război mondial. Meşterul spune că trebuie doar să-l cureţe... Ia stai: ai vreo treabă în dimineaţa asta?

Gelu se uită la pendulă:

– Peste un ceas, în Luncă.

– A, voleiul de dimineaţă. Avem timp berechet.

– Pentru ce?

– E o surpriză!

Îl luă de braţ şi-l duse în pas grăbit, pe lângă Măgura, până la Episcopie. Străbătură aleea mărginită de brazi tineri, trecură pe lângă clopotniţa albă şi intrară în catedrală. Se opriră în faţa unui tablou votiv.

– Îl recunoşti?

Gelu văzu un bărbat îmbrăcat într-o tunică de culoare închisă, luminată de roşul eşarfei petrecute în diagonală şi de câteva decoraţii. Fruntea înaltă, ochii trişti, zâmbetul amar ascuns între barbă şi mustaţă...

– Bustul din Luncă! exclamă Gelu. Aceeaşi fizionomie.

– Nu-i de mirare. Sculptorul a fost profesor de desen la liceul nostru. De câte ori o fi stat în faţa tabloului lui Tattarescu...

– Îţi mulţumesc, Dorule. Cu toate că acum...

– Acum ce?

– Nimic.

Se gândise că Lelia n-ar mai fi venit doar cu el să vadă tabloul. Iar ca să vină cu Andrei... De altfel, enigma zâmbetului princiar pălise, de când o cunoscuse pe Diana.

Se despărţi de Doru, după ce puseră la cale un meci de patru partide. („O mai fi şi o dimineaţă ploioasă!") şi o regăsi pe Diana, în colţul de linişte şi de răcoare al Luncii. Jucară

volei, fără să se privească, dar mulţumiţi să se ştie alături unul de altul, se plimbară pe aleile străjuite de pitici de ipsos camuflaţi în straturile de viorele, priviră lunecarea bărcilor cu prora subţiindu-se într-un gât de lebădă, urcară în foişorul sprijinit pe trunchiul unui stejar „de pe vremea Brâncoveanului". Se regăsiră după amiază, la ştrand, eliberaţi de prezenţa stânjenitoare a prietenilor lui Victor.

Când ajunse acasă, după ce o conduse pe Diana până la acelaşi colţ de stradă, Gelu dădu peste Simion, valetul generalului. Fusese trimis să-l invite pe Petreanu la un pocher şi trecuse, în acelaşi scop, pe la Codrescu şi Dobre. Se arătară toţi trei surprinşi, dar nu-l puteau refuza pe general, care nu-i refuzase.

Se instalară la masa acoperită cu postav verde pe la şapte şi jumătate. Simion aduse o carafă cu vin şi un platou cu sandvişuri, apoi se retrase. Amfitrionul împărţi cărţile, aşteptă ca şi ceilalţi să pună mizele şi declară:

– Domnilor, această invitaţie intempestivă are cu totul altă raţiune decât un joc pe care, cum ştiţi, nu-l agreez. Acum un ceas, „Deutschlandsender" a anunţat că o încercare de a-l ucide pe Führer a dat greş. De atunci, nici o altă ştire.

Şi arătă spre aparatul de radio, care transmitea muzică simfonică în surdină. Câteva secunde, nimeni nu izbuti să scoată un cuvânt. Cel dintâi se dezmetici Codrescu:

– S-ar fi isprăvit totul mai repede şi cu mai puţine sacrificii.

– Însuşi faptul că a avut loc un atentat... începu Dobre şi se opri, fulgerat de un gând: Şi dacă Hitler e totuşi mort? Lipsa de ştiri poate fi un indiciu.

– Aş vrea să vă pun o întrebare, domnule general, interveni Petreanu.

– Vă rog. Cu toate că nu ştiu mai mult decât dumneavoastră.

– Nu e vorba despre atentat. De ce această... punere în scenă?

Voise să spună „mascaradă", dar cuvântul i se păruse prea tare. Generalul aruncă o privire mesei pe care cărţile zăceau, inutile:

– Am fost informat că subsecretarul de stat de la interne, Piki Vasiliu, a cerut organelor în subordine să urmărească atent activitatea generalilor în retragere, mai ales a celor care se socotesc nedreptăţiţi.

– Atunci, poate că ar trebui să întrerupem contactele!

Generalul zâmbi:

– Nu e cazul, domnule Dobre. Informatorul meu este agentul pus să mă supravegheze.

Codrescu respiră, uşurat:

– Trebuie să vă mărturisesc că de atâtea emoţii mi s-a uscat gâtlejul!

Şi atmosfera se destinse.

În aceeaşi seară, Barbecan oferi un dineu în onoarea lui Walther von Hagenau, care urma să plece peste câteva zile şi fusese decorat cu Crucea de fier, „pentru servicii deosebite aduse Marelui Reich". Se dovedi astfel că misiunea maiorului era mai importantă decât părea la prima vedere. Cei şapte cilindri uriaşi de oţel, îngropaţi în afara oraşului, asigurau aprovizionarea coloanelor venite din Ungaria şi mai de departe. O defecţiune ar fi provocat obturarea uneia dintre principalele artere ale frontului de răsărit.

Veni însoţit de ofiţerii subalterni, cedând astfel insistenţelor lui Barbecan, care considera că nu pot lipsi camarazii de arme ai sărbătoritului şi-l trimisese, ca de obicei, pe Ilie, să-i aducă pe toţi. Instalat la locul de cinste, între doamna Aimée şi soţia prefectului, o făptură bine hrănită care emitea mici hohote de râs, cu şi mai ales fără motiv, von Hagenau îşi împărţea politeţurile între ele în mod riguros egal. Se vedea că are şcoala solidă a galanteriei prusace, pe care se grefase rafinamentul franţuzesc.

Ca un gest de condescendenţă faţă de oaspeţi, care voiau să afle, desigur, ce se întâmplase la Cartierul General de la Rastenburg, Barbecan fixase indicatorul scalei marelui său „Phillips" la „Deutschlandsender". Îndată după ora nouă, se transmise că Führerul avea să se adreseze, în aceeaşi seară, poporului german. Maiorul ascultă impasibil anunţul şi ridică paharul în sănătatea gazdelor.

Subalternii îşi dădură până la urmă în petic, nerezistând efectului prelungit al vinurilor de soi aduse din pivniţele lui Barbecan. Văzând că încep să-şi descheie tunicile şi să ciupească fata în casă, şeful lor îi trimise la culcare. El îţi păs-

trase luciditatea. Măsura paharelor golite o dădea numai o dispoziţie eminamente lirică. Începu să recite, din *Les fleurs du mal*, versuri care ar fi trebuit să ridice mări de sânge în obrajii celor două doamne. Din fericire, obrajii erau ascunşi sub un strat gros de fard.

„Deutschlandsender" continua să difuzeze anunţul. Pe la unsprezece, von Hagenau se aşeză la masa de pocher împreună cu Barbecan, prefectul şi Mirodot. Jucă nonşalant, ca de obicei, dar, ca niciodată, uită să manevreze astfel încât să întoarcă perdanţilor banii câştigaţi.

Înainte de ora unu, vocea răguşită a lui Hitler irupse din difuzorul „Phillips"-ului. Jocul se întrerupse într-un moment în care pe masă se afla un pot de câteva zeci de mii de lei. Ascultară, într-un vârtej de emoţii contradictorii:

„Camarazi germani!

Vă vorbesc astăzi în primul rând ca să-mi puteţi auzi glasul şi să ştiţi că nu sunt rănit şi mă simt bine şi, în al doilea rând, ca să aflaţi despre o crimă fără egal în istoria Germaniei.

O foarte mică bandă de ofiţeri ambiţioşi, iresponsabili şi, totodată, inconştienţi şi stupizi, au plănuit să mă elimine pe mine şi, o dată cu mine, echipa Înaltului Comandament al Wehrmachtului.

Bomba plasată de colonelul conte Stauffenberg a explodat la doi metri în dreapta mea. Ea a rănit grav câţiva dintre adevăraţii şi credincioşii mei colaboratori, dintre care unul a murit. În ceea ce mă priveşte, sunt teafăr, în afara unor neînsemnate zgârieturi, contuzii şi arsuri. Consider acest fapt drept o confirmare a misiunii pe care mi-a încredinţat-o Providenţa...

Cercul uzurpatorilor este foarte restrâns şi nu are nimic comun cu spiritul armatei germane şi, mai presus de orice, cu poporul german. Este o bandă de elemente criminale care va fi distrusă fără cruţare.

Ordon deci ca nici o autoritate militară să nu dea curs ordinelor acestui grup de uzurpatori. Ordon de asemenea tuturor să aresteze sau, dacă rezistă, să împuşte imediat pe oricine emite sau difuzează astfel de ordine...

De astă dată ne vom socoti cu ei aşa cum suntem obişnuiţi noi, naţional-socialiştii."

Prefectul îşi îmbrăcă vestonul pe care-l pusese pe spătarul scaunului, la începutul partidei:

– Domnule maior, socotesc de datoria mea să vă exprim...

Îl privi şi nu-şi încheie fraza. Von Hagenau pălise până la alb şi făcea eforturi vizibile să-şi stăpânească tremurul buzelor.

– Domnilor, vă rog să-mi îngăduiţi să mă retrag. Nu mă simt prea bine şi, de altfel, trebuie să iau măsurile dictate de evenimente.

Mirodot protestă, culoarea pe care o avea în mână dându-i cvasi-certitudinea recuperării a tot ceea ce pierduse până atunci.

– Să decidem întâi soarta potului. Sunt şi banii dumneavoastră în joc!

– Nu mi-a intrat nimic, domnule director. N-are rost să vă mai încurc.

Zvârli cărţile deasupra celor de la grămadă, puse câteva bancnote în caniotă şi se retrase, după saluturile de rigoare, condus de Barbecan. „Chrysler"-ul îl aştepta în faţa scării principale.

– Regret că am stricat jocul.

– Important e să vă îngrijiţi. Mi-e teamă de o indigestie, cu toate că mâncărurile au fost proaspete. Vă asigur!

– Sunt convins, domnule avocat. Vă mulţumesc pentru ospitalitate.

Soarta potului fu repede lămurită, în favoarea culorii. Curios, prefectul luă cărţile aruncate de von Hagenau şi încremeni. Le puse pe masă, cu faţa în sus: patru rigi şi un as.

– Ce-o fi păţit maiorul? se miră el. Şi nu e vorba doar de pocher; l-am mai văzut făcând gesturi de-astea stupide. Dar arăta de parcă s-ar fi-ntâlnit cu moartea!

– De vină e discursul lui Hitler, afirmă Barbecan. N-am înţeles chiar tot, dar tonul era de-ajuns ca să-ţi îngheţe şira spinării.

– Vrei să spui că von Hagenau ar fi implicat în...?, interveni directorul.

– Nu trebuie să fii implicat ca să te temi de represalii. Mai ales dacă eşti un „von" şi bomba a fost pusă de un conte!

Continuară discuţia, renunţând la pocher. Nu le plăcea să joace cu o mână moartă şi, oricum, câştigătorul plecase.

La o oră cu totul neobişnuită, se auzi o sirenă, apoi se dez-

lănţuiră şi celelalte. Se priviră, uluiţi.

– Să-şi fi schimbat aliaţii orarul? se întrebă Barbecan.

– O fi vreun exerciţiu de apărare pasivă, coane Georges. Cu toate că ar fi trebuit să ştiu şi eu.

Şi prefectul se instală la telefon, aflând, până la urmă, că semnalul fusese dat de sirena de la depozitele de benzină ale nemţilor, cu toate că nici un post de radio nu anunţase vreo incursiune aeriană. Nu avură timp să comenteze vestea. Se pomeniră trântiţi pe podea, asurziţi de un zgomot apocaliptic. Crezură mai întâi că bătuse ceasul adevăratului bombardament. Apoi ieşiră în curte, văzură cerul incendiat spre nord şi înţeleseră că depozitele de benzină fuseseră aruncate în aer. Şapte cilindri de oţel – şapte stâlpi de foc în inima nopţii.

După câteva zile, agenţii descoperiră „Chrysler"-ul într-o margine de pădure, după un ecran de crengi şi de tufişuri. Ţăranii trecuseră în sus şi-n jos cu căruţele, la douăzeci de metri, fără să-l vadă. Dacă unul n-ar fi oprit chiar în dreptul lui şi n-ar fi intrat printre copaci, în căutarea urgentă a unui loc ferit... Vorba lui Ilie: „Camuflaj extra"!

Distrugerea depozitelor îi ustură rău pe nemţi. Şiruri lungi de maşini aşteptau pe şosea autocisternele salvatoare. Îmboldite de Gestapo, poliţia şi Siguranţa porniră un val de razii, sperând să pună mâna pe autorii sabotajului. Nu căzură în plasă decât doi, trei dezertori şi câţiva refugiaţi cu actele în neregulă.

În noaptea aceea de pomină, subalternii maiorului nu ajunseră prea departe. Ilie intră într-o fundătură, frână brusc şi stinse farurile. Câţiva oameni îi traseră pe nemţi afară din limuzină. Ameţiţi de băutură şi de spaimă, se lăsară legaţi fedeleş şi închişi în beciul unei case dărâmate, sub paza unei fete în mâna căreia pistolul nu tremura.

Ilie se întoarse şi aşteptă până ce von Hagenau binevoi să se retragă. Opri în aceeaşi fundătură şi doi bărbaţi în haine de seară urcară în „Chrysler", imobilizându-l pe unicul pasager. Îi scoaseră revolverul din toc şi unul dintre ei spuse, într-o germană perfectă:

– Domnule maior, ne interesează depozitele de benzină. Dacă sunteţi dispus să cooperaţi, veţi fi eliberat îndată după

ce vom isprăvi. Altfel...

Maiorul nu păru nici surprins, nici speriat:

– Promisiunea, ca şi ameninţarea nerostită, nu mă pot atinge. Soarta mea e oricum pecetluită. Voi „coopera" pentru a scurta, măcar cu un ceas, un război pierdut şi a micşora astfel numărul celor sacrificaţi inutil. Se va sfârşi poate mai curând şi calvarul Germaniei...

Maşina porni spre depozite. Sentinela deschise larg poarta: comandantul mai venise cu prietenii, după miezul nopţii, ca să bea împreună o sticlă de şampanie. Intrară în garsoniera lui de la parter. Închise uşa cu cheia, aprinse lumina şi trase storurile. Apoi se îndreptă spre un tablou prins în perete: blonda Lorelei, aruncându-se în valurile Rinului. Îl dădu la o parte. Dedesubt, o placă de oţel care reflecta, ca o oglindă uşor aburită, siluetele celor doi însoţitori. În centrul plăcii, un disc mobil ca de aparat telefonic.

– Cifrul îl cunosc numai eu, spuse maiorul. Voi deschide seiful după ce voi da semnalul de alarmă aeriană, ca oamenii să intre în adăpost. Nu vreau să-i am pe conştiinţă.

– Domnule maior!

– C'est à prendre ou à laisser. Mă puteţi împuşca în orice clipă, dacă vi se pare că încalc înţelegerea noastră.

Nu mai aşteptă încuviinţarea şi trase de-o manetă. Îndată se auzi vaierul sirenei. Peste zece, cincisprezece secunde, incinta răsună de voci şi de tropăituri. Se treziră şi sirenele din oraş.

– Acum putem continua.

Când discul se roti ultima oară, se auzi un declic şi placa metalică se dădu înlături. În seif nu se aflau nici bani, nici acte. Doar un fel de ceas cu cadranul fosforescent.

– Zece minute, spuse cel care vorbea nemţeşte.

– N-o s-ajungem prea departe.

– Are grijă Ilie.

Maiorul potrivi acele şi întoarse un comutator. Încăperea se umplu de tic-tacul ceasului.

Afară, Ilie conversa mai mult prin semne cu sentinela, care luă poziţie de drepţi.

– Treci în adăpost! Asigur eu paza, pe timpul alarmei.

– Dar, domnule comandant...

– Discuţi ordinul? Trei zile de carceră, după ce ieşi din gardă!

– Am înţeles.

Sentinela îi încredinţă pistolul-mitralieră şi porni în pas alergător spre adăpostul săpat la adâncime, cu pereţi groşi de beton. După ce dispăru, Ilie luă arma din mâinile maiorului. Urcară toţi în „Chrysler" şi porniră cu mare viteză în direcţia opusă oraşului, urmărind lunecarea nesimţită a minutarului.

Când se împlini sorocul, cerul se lumină ca în plină zi. Zgomotul exploziei îi ajunse şi el din urmă, însoţit de o puternică undă de şoc. Maşina îşi schimbă brusc direcţia, dar Ilie izbuti s-o oprească înainte de a intra în şanţ.

Von Hagenau încremenise pe bancheta din spate, privind vâlvătaia.

– Trebuie să ne despărţim, spuse unul dintre cei care-l încadrau.

Păru să se trezească dintr-un coşmar.

– Sper că-mi veţi înapoia revolverul.

Nici un răspuns. Portiera se deschise şi el coborî pe şosea, clătinându-se. „Chrysler"-ul demară, opri cam la cincizeci de metri – un obiect de metal fu zvârlit pe şosea – porni din nou şi se pierdu în întuneric.

În zori, un lăptar care venea la oraş dădu peste trupul neînsufleţit al unui ofiţer german. Prima ajunse la faţa locului poliţia, urmată de procuror şi de medicul legist. Procesul-verbal fu categoric: maiorul Walther von Hagenau se sinucisese trăgându-şi un glonţ în tâmpla dreaptă. Nemţii subscriseră la această constatare, precizând că fostul comandant al unităţii speciale a Wehrmachtului suferise o gravă dereglare nervoasă, ceea ce explica şi comportarea lui din noaptea exploziei. Peste o săptămână, precizarea fu abandonată. Generalul părea să cunoască motivul:

– Am fost informat că prietenul maiorului a fost arestat de Gestapo, pentru participare la complotul împotriva lui Hitler.

– Ce prieten? întrebă Dobre.

– Hermann von Ritgen, consilier la Legaţia Germaniei de la Bucureşti.

– Barbecan mi-a pomenit despre o vizită pe care i-au făcut-o împreună, îşi aminti Petreanu.

– Cred că acum regretă clipa în care l-a cunoscut pe von Hagenau, interveni Codrescu. Dacă ştie.

– N-are de unde să ştie, replică generalul. Informaţia e strict confidenţială. Vă rog s-o consideraţi ca atare.

– Deci şi maiorul... începu Dobre.

Generalul îi puse mâna pe braţ, întrerupându-l:

– E o supoziţie. Relaţia cu von Ritgen... cele spuse la aniversarea domnului Petreanu: „Dacă nu va interveni ceva cu totul neaşteptat..."

– Greu de crezut că ar fi vorba doar de coincidenţe! Păcat că atentatul...

– Nenorocul lui – şi al Germaniei, conchise Codrescu.

– Trebuie să avem grijă şi de noi, reluă generalul. Am auzit că v-a vizitat Siguranţa, domnule Petreanu.

– Mda, am avut o mică discuţie...

Agenţii răscoliseră garajul şi cămăruţa lui Ilie, fără succes. Se întâlniseră, apoi, cu locatarii „palatului" Barbecan. Comisarul îi întrebase dacă observaseră ceva suspect în comportarea şoferului.

– Să vă spună el! rânjise Jack, întinzând arătătorul spre Gelu. Erau bot în bot toată ziua!

– Vai, Jack, se scandalizase doamna Aimée. De unde-ai învăţat expresiile astea?

– Pe mine mă uimeşte insinuarea! exclamase Petreanu, iritat. Băiatul meu şi partizanii! E pur şi simplu ridicol!

Comisarul devenise deodată foarte atent:

– La ce partizani vă referiţi, domnule profesor?

– Am auzit şi eu, prin oraş.

– Ce anume? insistase comisarul, punându-şi coatele pe masă, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru un lung interogatoriu.

– Că ei ar fi aruncat în aer rezervoarele cu benzină.

– Interesant! Şi nu vă amintiţi cine...?

Petreanu îl privise, fără să clipească:

– Am prins o şoaptă, pe stradă.

– Totuşi, cu un efort de memorie...

– Regret că nu vă pot ajuta.

– Pe dumneavoastră vă ajutaţi, nu pe noi!

O ameninţare abia voalată. Profesorul îşi scosese ceasul din buzunar.

– Vă grăbiţi?

– Sunt aşteptat la liceu. Punem la punct laboratorul.

– Mda... Mai vorbim noi!

Agenţii plecaseră, salutând respectuos familia Barbecan. Se retrăseseră şi Petrenii. Coana mare îşi luase ginerele la rost, cu voce scăzută:

– Ce-ţi veni, Dumitre? Sari cu gura pe animalii ăştia?...

Surâzând la auzul inovaţiei lingvistice, profesorul îşi luase pălăria şi pornise spre uşă:

– De ce m-aş teme? N-am nici un amestec în afacerea care-i interesează.

– Vorbeşti în dodii! Parc-ai fi tu primul băgat în lagăr pentru un cuvânt!

Cum taică-său nu mai era de faţă, Gelu se simţise dator să răspundă:

– Cuvântul e lucru mare, bunică! Dacă e-n joc cinstea omului...

– Am ajuns să-nveţe puiul pe găină! se minunase coana mare. Ce vremuri, Doamne, ce vremuri!...

Ajunse la Sfat pe la două şi un sfert, cu o vagă părere de rău pentru ce lăsase în urmă. Trebuise, într-adevăr, să se apere şi de insistenţele lui Papuzu... Dădu ocol clădirii vegheate de molizi argintii, aceiaşi ca în urmă cu zece ani, când îi văzuse prima oară. „Zece ani!"... O mână îl cuprinse pe după umeri:

– În căutarea timpului pierdut?

Doru era plin de o energie convertită în cuvinte:

– Te anunţ că lucrurile merg bine pe şantier. Dacă băieţii o ţin tot aşa, secţia va fi gata înainte de termen.

– Cu utemiştii în frunte?

– Acum toţi sunt utemişti. Nu mai e ca în '47, când scandam „Avangarda noastră e UTM!"... Până ce ne-a tras partidul de urechi.

Ieşiseră din parcul Sfatului şi urcau spre Măgura. Gelu surâse unei amintiri. Un surâs amar.

– L-ai mai văzut pe Ghimeş, Dorule?

– Secretarul UTM dinaintea unificării?

– Chiar el.

– Nu. A plecat la Bucureşti în '49 şi de-atunci...

– Eu l-am întâlnit de câteva ori la Casa Scânteii. Spunea că lucrează la Combinatul Poligrafic. Şef de serviciu, sau cam aşa ceva.

– Cred că se bucură să te vadă.

– Grozav!

Doru îl privi, nedumerit:

– Păi nu-ţi ceru el să ţii prelegeri la sediu, după ce te întorseşi din tabăra UAER-ului?

– Ba da.

– Asistai şi eu la una, în toamna lui '48. La sfârşit, mi te lăudă: „Băiatul ăsta e tobă de carte!"

– Aşa mi-a spus şi mie. Iar după ce m-am angajat la editură, nu-nţelegeam de ce se uită la mine cam strâmb cel de la cadre. Până ce Mitică Zapan, vărul lui Ghimeş, cu care mă-mprietenisem, m-a luat într-o zi deoparte: „Gelule, nu-l mai pune pe Gore să dea referinţe despre tine!". Am crezut că-i o confuzie: „E vorba despre Grigore Ghimeş?". „Despre cine altul?... Scrie că eşti fiul unor intelectuali mic-burghezi ostili regimului. Că desenai svastici pe zidurile liceului. Că..."

– De ce să facă o astfel de porcărie?

– Poate pentru că începusem să public în reviste... Noroc că au trimis pe cineva să verifice. Dar „porcăria" a rămas la dosar...

– Ar trebui ca fiecare să răspundă cu capul pentru ce iscăleşte!

– Să sperăm că o să vină şi vremea aia, Dorule. Dar n-are rost să ne stricăm bucuria revederii.

– Ai dreptate. De altfel, aproape am ajuns.

Aleea botezată Strada Florilor se deschidea din Ştirbei Vodă. Gelu băgă de seamă că şoseaua spre Olăneşti era în bună stare. Doru îi ghici gândul:

– A fost reparată în 1950, prin muncă voluntară. Devenise aproape impracticabilă. Pe aici duseră în staţiune, chiar în primăvara asta, biserica din lemn a lui Horea. Fusese mutată

de la Albac la Ştefăneşti-Argeş, pe la începutul secolului...

Autobuzul se strecura printre hârtoape, aruncându-şi pasagerii dintr-o parte în alta. Avea douăzeci de locuri şi transporta de două ori pe atât. Ca să stea pe scaune, lângă ferestre, Petrenii se instalaseră cu două ore înaintea plecării, fixată la zece şi jumătate. Îşi luaseră câte ceva de citit şi timpul trecuse pe nesimţite. Iar după ce porniră, nu le mai arse de lectură. Se ţineau strâns de spătarele scaunelor din faţă, ca să reziste zguduiturilor. În clipele de răgaz, aruncau câte-o privire pe geamurile prăfuite. Şoseaua urma cu fidelitate meandrele râului şi după fiecare cot îi aştepta o privelişte nouă: case zugrăvite în culori vii, livezi de meri şi de pruni cu crengile grele de rod, prisăci în grădini potopite de flori.

Ajunseră în staţiune cam după un ceas.

– O să vă întâlniţi cu Antoneştii, le spusese Codrescu. Îşi tratează bila după discuţia cu Hitler.

Conducătorul şi vicepreşedintele Consiliului de Miniştri se întorseseră de la Wolfsschanze la 5 august şi plecaseră imediat la Olăneşti. Se spunea că urmează cu sfinţenie cura de ape minerale. Garda mareşalului, alcătuită dintr-un căpitan, un locotenent şi opt subofiţeri de jandarmi, părea să posede secretul invizibilităţii. De altfel, Ică difuzase ştirea, adevărată sau nu, că într-o discuţie cu un general neamţ, Conducătorul ar fi declarat, după atentatul de la 20 iulie: „Sunt singurul şef de stat din Europa care-şi poate permite să apară în public fără gardă personală". Gurile rele spuneau însă că agenţii serviciului secret al lui Cristescu îl păzeau din umbră.

Petrenii nu ţineau să-i vadă pe Antoneşti, cu toate că profesorul fusese în relaţii bune cu Ică, pe vremea studenţiei, făcând parte amândoi din aceeaşi societate culturală. Voiau doar să viziteze staţiunea, profitând de cele câteva zile libere ale doctoriţei, după mai multe nopţi petrecute la spital. Reţinuseră o cameră la Vila Camelia, lângă parc. În hol îi întâmpină o femeie nu prea tânără, îmbrăcată într-un capot cu mâneci foarte largi. Când gesticula părea un fluture corpolent, cu aripi multicolore.

– Sunt doamna inspector Anibal Drăguşel. După cum ştiţi,

probabil, soţul meu este ajutor de primar. A fost investit chiar de Conducător. O ceremonie înălţătoare.

Profesorul izbuti s-o întrerupă:

– Ne onorează şansa de a locui la dumneavoastră. Am putea să mergem în cameră?

Fluturele îşi înteţi bătaia aripilor:

– Desigur, desigur! Dacă doriţi să faceţi duş... Am instalat boilerul acum două săptămâni. E plin cu apă fierbinte!

Lepădară praful adunat pe drum, îşi îmbrăcară hainele de promenadă şi ieşiră să facă mai de aproape cunoştinţă cu locurile. Curând, nu le mai păru rău că înduraseră chinul din autobuz. De-o parte şi de alta a râului, printre copaci, vile plutind pe un ocean de verde. Întreaga staţiune era prinsă în glastra dealurilor acoperite până în vârf cu păduri de fagi şi de stejari.

După un ceas de preumblare, se opriră să se odihnească pe o bancă. Lângă ei se aşeză un ofiţer cu mâneca dreaptă, goală, prinsă în centură. Puse pe genunchi „Vocea Oltului" şi se căzni să-i întoarcă prima pagină, fără succes. Gelu sări să-l ajute.

– Mulţumesc, tinere.

Ofiţerul se cufundă în lectură. Când se pregăteau să plece, Petrenii îl auziră exclamând:

– Câtă neruşinare!

Îi privi, luându-i parcă martori ai nestăpânitei sale indignări:

– Aţi citit reportajul despre instalarea „părinţilor" urbei?

– Nu, domnule căpitan, îi răspunse profesorul. Şi nu prea ne interesează subiectul.

– Vilegiaturişti?

– Oarecum.

– Staţi la Hotelul Băilor?

– La Vila Camelia.

Ofiţerul tresări:

– Sunteţi prieteni cu familia Drăguşel?

Profesorul începea să fie agasat de întrebări:

– Am citit un anunţ în ziarul pe care-l aveţi în mână: „Băile Olăneşti – Vila Camelia, lângă parc, mai are camere libere". Am reţinut o cameră telegrafic. Dacă asta se poate numi prietenie...

– Vă cer iertare, domnule...

– Petreanu.

– Domnule Petreanu, eu sunt localnic. În reportaj se afirmă că Anibal Drăguşel a fost propus ajutor de primar la o consultaţiune populară prezidată de pretor.

– Şi nu corespunde adevărului? întrebă profesorul, mai mult politicos decât interesat.

– Am fost de faţă. M-au invitat ca reprezentant al glorioasei noastre armate, care apără glia strămoşească... Mareşalul i-a spus avocatului Delurescu, în faţa noastră: „Ştiu că eşti legionar – dar te numesc primar fiindcă te cunoaşte vice-preşedintele Consiliului de Miniştri – iar Drăguşel va fi ajutorul dumitale". Asta a fost „consultaţiunea populară"!

Ofiţerul vorbea din ce în ce mai tare şi trecătorii îşi încetineau pasul, să-l asculte. Petreanu se ridică de pe bancă, făcându-le semn alor săi să-l imite:

– Nu pun la îndoială relatarea dumneavoastră, dar vă repet că subiectul nu ne interesează. Am venit aici să ne bucurăm de linişte şi de răcoare. Am onoarea!

Ajunseră la un chioşc în care cânta muzica militară. Lumea strânsă în jur asculta cu evlavie sunetele alămurilor strunite de bagheta unui plutonier-major tânăr şi subţire ca un balerin. Gelu recunoscu melodia de la retragerile cu torţe din seara zilei de 10 mai. Taică-său îi spusese că e transcrierea pentru fanfară a unui cor din opera *Freischütz* de Weber. Acum nu-i ardea însă de muzică:

– Tată, să fie adevărat ce spunea ofiţerul?

– Tu ce crezi?

– Mareşalul a zdrobit rebeliunea legionară. Cum să pună el un primar care...

Profesorul suspină:

– Ei, Gelule, politica-i treabă tare-ncurcată... Vezi să nu scoţi vreo vorbă faţă de doamna Drăguşel!

– Păi despre soţul ei n-a spus că ar fi fost...

– Ce-a spus e de-ajuns ca să nu-i facă nici o plăcere.

Prânziră într-un mic restaurant pe jumătate mascat de o

cortină de frunze. Cam scump, dar numai mâncăruri gustoase. Când se întoarseră la vilă, proprietăreasa îi luă iar în primire:

– Cum a fost plimbarea? V-a plăcut staţiunea? Aţi prins concertul muzicii militare? Nu-i aşa că dirijorul e drăguţ? Aţi văzut vila în care locuieşte domnul mareşal?

Neputând să răspundă deodată tuturor întrebărilor, profesorul o alese pe cea din urmă:

– Nu, stimată doamnă. Ar fi trebuit să ne îndrume cineva şi cum nu cunoaştem pe nimeni...

– Dar e foarte simplu! Dacă mergeţi pe aleea care duce la stabilimentul balnear...

– Şi mai e ceva: nu ţinem să ne adăugăm curioşilor care-i obligă pe oamenii de vază să se ascundă de privirile indiscrete.

Doamna Anibal Drăguşel râse, cam teatral:

– Vă înşelaţi, domnule profesor. Conducătorul nu se ascunde deloc. În fiecare dimineaţă merge la băi. Dacă vă treziţi înainte de ora opt, îl puteţi vedea şi dumneavoastră.

– O informaţie preţioasă. Sper să putem fi atât de matinali.

– Ştiţi, adăugă doctoriţa, avem nevoie de odihnă. Eu, cel puţin, sunt mult în urmă cu somnul.

– Nu uitaţi, totuşi: aleea stabilimentului balnear.

Se culcară foarte devreme, obosiţi de călătoria cu autobuzul, de plimbare, de aerul mai bogat în oxigen. A doua zi, erau în picioare la şapte. Gustară ceva din proviziile aduse de-acasă şi porniră prin staţiune la întâmplare. Iar întâmplarea îi călăuzi tocmai către stabilimentul balnear.

La ora opt, se aflau la întretăierea unui drum şerpuit cu şoseaua. Trei bărbaţi coborau panta destul de înclinată. Când se apropiară, Gelu îl recunoscu pe mareşal. În haine civile, părea şi mai mic de stat. Bărbia pătrată îi dădea un aer de hotărâre posomorâtă. Părul rar, trecut peste chelie fără să reuşească s-o ascundă, avea o nuanţă cărămizie. Îi spunea ceva însoţitorului său, care-l asculta mergând pe jumătate întors către el, într-o atitudine deferentă. În spatele lor, valetul ducea pe braţ un halat de baie.

Petrenii nu se opriră, aşa că traiectoriile nu li se intersectară. Când privi în urmă, Gelu îi văzu pe cei trei îndepăr-

tându-se cu pas mărunt pe aleea aproape pustie.

– Să ne întoarcem, propuse profesorul.

O luară în sus, pe acelaşi drum şerpuit, ajungând în dreptul unei clădiri cu etaj, pe frontonul căreia scria „Vila Scarlat". Accesul în curte era interzis de o barieră şi de un jandarm.

– Trebuie să fie reşedinţa mareşalului, spuse doctoriţa.

– Destul de modestă, constată profesorul. Cel puţin pe dinafară.

Şi cum nu puteau să o cerceteze pe dinăuntru, îşi reluară lenta explorare. Trecură podul peste Tisa şi ajunseră pe platoul pe care se înălţa Vila Turn. Văzându-i cum o admiră de la distanţă, un binevoitor cu pălărie de pai, care citea „Universul", le destăinui că începuse să fie construită de Administraţia Băilor Olăneşti, pentru regele Mihai. Finisarea fusese întreruptă în 1941, după izbucnirea războiului.

Urcară scara spiralată din interiorul uriaşului cilindru de cărămidă. Profesorul şi doctoriţa se opriră pe balconul încăperii de la ultimul nivel. Gelu îşi continuă ascensiunea, săltă chepengul şi ieşi pe terasa din vârf. Se rezemă de balustradă şi-şi lăsă privirea să alunece o dată cu apa care împărţea staţiunea în două jumătăţi aproape egale. Ar fi vrut să o aibă alături pe Diana, să-i simtă umărul fierbinte, ca atunci, în sala cinematografului de pe bulevard.

Binevoitorul nu isprăvise lectura ziarului. Îi primi ca pe nişte vechi cunoştinţe şi-i sfătui să meargă la Cabana Brazilor:

– E la numai cinci kilometri de centrul staţiunii. Puteţi să şi luaţi masa acolo.

– Sunteţi foarte bine informat, îl gratulă doctoriţa. Un fiu al Olăneştilor, desigur.

– Din păcate nu, stimată doamnă. Un piteştean care vine în fiecare concediu să-şi trateze gastrita.

– Cu atât mai meritoriu!

– Ştiţi, eu lucrez la cadastru. Am cercetat toată suprafaţa staţiunii şi a împrejurimilor. Deformaţie profesională.

Profesorul deveni brusc foarte bine dispus.

– Pornim imediat spre Cabana Brazilor! decretă el.

– Ionescu.

– Poftim?

– Ciprian Ionescu. Stau la vila Stânjenelul. Dacă vă mai pot fi de folos...

– Prea amabil. Noi suntem familia Petreanu.

Pălăria de pai se ridică, dezvelind un pisc fără nici o urmă de vegetaţie.

– Sperăm să vă revedem, spuse doctoriţa, stăpânindu-şi un hohot de râs, nepotrivit cu împrejurarea.

– Aş fi încântat. Ce izvor frecventaţi?

– Nici unul, domnule Ionescu. Am venit într-o excursie de două, trei zile.

– Atunci vă recomand promenada până la izvorul 3. Vă asigur că merită.

O oră de mers până la Cabana Brazilor, masa, întoarcerea, odihna... Pe la cinci, porniră spre izvorul 3. Când se apropiară de puntea aruncată peste o cascadă miniaturală, dădură de omul de la cadastru. Pălăria de pai descrise un arc de cerc la capătul braţului întins:

– Sărut mâinile! Am onoarea să vă salut!

– Ce surpriză plăcută! exclamă doctoriţa, izbutind să-şi coboare privirea de la craniul golaş la paharul cu tub de sticlă pe care Ciprian Ionescu îl ţinea în mâna liberă. Nu ne-aţi spus că „frecventaţi" izvorul 3.

– De fapt, stimată doamnă, ţinta mea este izvorul 24. Dar cum drumul trece pe aici...

– Şi e departe ţinta asta a dumneavoastră? se interesă profesorul.

– La distanţă de o plimbare. Dacă nu aveţi ceva mai bun de făcut...

10 august

Când ne-am întors de la izvorul 24, ne-am oprit să ne odihnim pe un tăpşan, în marginea pădurii, deasupra izvorului 3. Nu ştiu de unde s-a ivit un băiat cam de vârsta mea, cu un coş în care mai erau câteva mere. Tata le-a cumpărat şi ni le-a împărţit. Am început să le ronţăim. Băiatul s-a aşezat pe iarbă, nu prea departe. Mi-a făcut semn. M-am apropiat:

– Ce doreşti?

– De aici se vede foarte bine.

– Ce să se vadă?

M-a privit cu îngăduinţă:

– Îmi zisei eu că abia venişi în staţiune...

A întins mâna şi mi-a arătat un grup avându-l în frunte pe Conducător. Lângă el păşea un bărbat de statură potrivită, îmbrăcat într-un costum alb.

– Fii atent!

Grupul a ajuns pe punte. Mareşalul s-a oprit şi s-a lăsat cu coatele pe balustradă. De sus, îi vedeam silueta măruntă suspendată deasupra cascadei.

– Se reazămă totdeauna în acelaşi loc. Mă şi-ntreb cum face de-l nimereşte. Acu patru zile, era duminică...

S-a oprit, s-a uitat în jur şi a continuat, aproape în şoaptă:

– ... fusei tot aici, pe la prânz. Un agent în civil – îl văzui şi la-nceputul lunii inspectând traseul – se propti de balustradă, chiar acolo unde stă acu' mareşalu' şi bâldâbâc! se duse cu capu-nainte în pietrele de pe fundu' apei. Până-n două reparară balustrada şi de-atunci o păzesc şi noaptea.

– O fi fost un accident, am spus eu. Lemnul vechi, cuiele ruginite...

– Sigur, un accident. Ne mai vedem noi.

Şi-a luat coşul şi a plecat.

– Am auzit şi eu despre accidentul ăsta, spuse Ciprian Ionescu. Unii susţin că l-ar fi pus la cale paraşutiştii ruşi sau englezi. Alţii...

Îşi coborî şi mai mult vocea:

– Ştiţi, e un lagăr destul de aproape, la Târgu Jiu. Comunişti.

– Nu ştim, domnule Ionescu, replică profesorul. Şi, în general, nu ne preocupă astfel de probleme.

– Nici pe mine, domnule profesor. Am vrut numai să vă arăt ce poate născoci o imaginaţie necontrolată.

Doctoriţa îşi cuprinse umerii cu palmele:

– Mi s-a făcut frig. Ce-ar fi să coborâm?

Pe şosea, temperatura era, într-adevăr, mai ridicată. Mareşalul şi suita sa trecuseră spre izvorul 24. Bărbatul în alb rămăsese pe o bancă, lângă izvorul 3 şi sorbea din paharul cu apă mi-

nerală. Când ajunseră în dreptul lui, profesorul schiţă un salut.

– Petreanu?... Dim Petreanu!

Ciprian Ionescu îngăimă, copleşit:

– Îl cunoaşteţi pe domnul vicepreşedinte?

Profesorul păru să nu-l fi auzit:

– Iertaţi-mă câteva minute. Vă ajung din urmă.

Şi se îndreptă spre banca de pe care celălalt se ridicase, aşteptându-l. Recunoscu figura prelungă şi albă, încadrată de şuviţele părului ondulat, nasul subţire, fruntea înaltă, ochii întunecaţi. Şi silueta era la fel de zveltă...

– Excelenţă...

– Ce glumă-i asta, Dim?

Ică îl îmbrăţişă. Mirosea discret a „Old Lavender". Vorbi iar, cu glasul lui timbrat:

– Ai uitat cum cântam

„O ierum, ierum, ierum,
O quae mutatio rerum"?

– S-au schimbat multe lucruri de atunci.

– Lucrurile trec, noi rămânem. Nu vrei să facem câţiva paşi împreună?

Porniră spre cascadă, urmaţi la o distanţă respectuoasă de doi, trei vilegiaturişti. Vilegiaturişti?...

– Nu mai ştiu nimic despre tine din 1925.

– N-aş putea spune la fel, în ce te priveşte.

– Popularitatea e blestemul guvernanţilor, Dim. Dar nu te deroba. Unde-ai dispărut după licenţă?

– Unde dispar toţi cei fără relaţii: într-un oraş de provincie. N-o lua ca o plângere: e oraşul meu şi am vrut să mă întorc acolo!

– Dacă m-ai fi căutat după 1940...

– Fiecare cu destinul lui, Mihai. În treacăt fie zis, nu-mi place diminutivul cu care ai intrat în istorie.

– Sper să şi rămân, cu sau fără diminutiv.

Petreanu tăcu.

– Ştiu că unii mă învinuiesc pentru situaţia în care ne aflăm.

– Nu mă pricep la politică...

– N-ai de ce să te fereşti, Dim. Eu mânuiesc cuvântul, nu sabia.

Ajunseseră pe punte. Vicepreşedintele îl luă de braţ:

– Îţi aminteşti protestul meu din „Curentul" împotriva Dictatului de la Viena?

– Asta a fost demult, Mihai. Înainte de Stalingrad şi de Cotul Donului.

Glasul celuilalt coborî:

– I-am spus lui Ionel să ne oprim la Nistru. Dar cu pistolul nemţilor la tâmplă...

– Şi-atunci a început să se învârtă moara de cuvinte.

– Sper să te convingi curând că sunt capabil şi de fapte De hotărâri cruciale pentru ţară.

– Îţi urez succes. Nimic nu ucide sufletul mai mult ca imobilismul.

– Şi spui că nu te pricepi la politică...

– Acum te rog să mă ierţi: mă aşteaptă familia.

– M-aş bucura să ne mai întâlnim.

– După alţi douăzeci de ani?

Ică îşi ridică braţele spre cer:

– Necunoscute sunt căile Domnului...

VI

Divanul extensibil, masa cu patru scaune, biblioteca burduşită cu cărţi, două reproduceri (*Autoportretul* lui Luchian şi *Al nouălea val* de Aivazovski), o cutie de vioară...

Doru surprinse privirea lui Gelu:

– Irina face parte din orchestra de cameră a sindicatului din învăţământ. Se spune că are talent.

Violonista intră în cameră şi le puse în faţă o sticlă cu vin şi o farfurie cu uscăţele:

– Vă amăgiţi foamea, până termin de gătit.

– Eu n-am ce amăgi, replică Gelu. A avut grijă Doru să mă trimită la un restaurant extra, ca să nu vă fac pagubă.

– Îl servi nea Spinei, explică stăpânul casei. Ştii, ospătarul acela stilat de la „Măgura".

Irina nu se lăsă impresionată:

– N-o să-ţi mai ardă să te declari sătul, când am să aduc sărmăluţele.

Din uşă, adăugă scurt:

– Cu smântână!

Şi dispăru în bucătărie.

Doru destupă sticla şi începu să toarne. Când paharul se umplu pe jumătate, Gelu îl opri:

– Ştii, eu nu prea...

– Nici eu nu prea. Dar trebuie să ciocnim pentru revederea noastră!

Vinul lăsa o căldură plăcută pe esofag.

– Drăgăşani?

– Panciu. Irina e de pe-acolo şi socru-meu ne răsfaţă.

– Unde-ai întâlnit comoara asta polivalentă?

– În Capitală, Gelule. În centrul rozei vânturilor. Era studentă la istorie.

Uscăţelele se arătară şi ele a fi la înălţime.

– Nu mânca prea multe, că se face foc dacă nu-i cinsteşti sărmăluţele! Mai bine să bem încă o înghiţitură. Vinul ăsta deschide apetitul!

Între ei plutea o întrebare încă nerostită. Doru tăie nodul gordian:

– Trecuşi şi tu pe la ofiţerul stării civile?

Începu să râdă:

– Ştii cum îl chema pe cel care a oficiat căsătoria noastră? Aristide Gugulide!

Râse şi Gelu.

– Nu-mi răspunseşi.

– Ce să-ţi răspund, Dorule?... Mă rog, tu ţi-ai găsit perechea. Ţi-aduci aminte cum ne relata don Virgilius jalnica tragedie a fiinţei iniţiale?

Doru se ridică, îşi vârî mâna dreaptă în spaţiul dintre doi nasturi de la cămaşa de vară şi spuse, cu vocea nazală a profesorului de filozofie:

„– Harşt cu securea! Harşt! Harşt!... Şi de-atunci jumătăţile se tot caută şi tot încearcă să se reunească în trupurile acelea perfecte de la începutul lumii. O să-ncercaţi şi voi, găliganilor! Cum vă cunosc, cred c-aţi şi început."

Râseră iar.

– Ce face Paicu?

– Ieşi la pensie acum doi ani. Ţine conferinţe la ARLUS, îşi plimbă nepotul, merge la meciurile de fotbal... Apropo, echipa noastră e pe primul loc în campionatul regional!

– Felicitări. Şah mai joacă?

– E nelipsit la turneele din chioşc.

– Şi tu?

– Nu prea am timp. Dar în după amiaza asta dăm viaţă pieselor de fildeş. După ce golim sticla.

– Glumeşti, Dorule!

– Glumesc.

Tăcură o vreme, cufundaţi în apa dulce-amară a amintirilor.

– Mai ştii ceva despre Ilie?

În loc de răspuns, Doru scoase un pachet de „Naţionale" şi i-l întinse. Gelu luă maşinal o ţigară şi o răsuci între degete. nehotărât. În sfârşit, se aplecă spre chibritul aprins. După câteva fumuri, se înecă şi începu să tuşească. Doru îl bătu pe spate:

– De ce nu spuseşi că nu fumezi? Eu mă deprinsei pe şantier, la Bumbeşti. Aş vrea să mă las, dar unde mă duc toţi mă îmbie: „O ţigară, tovarăşe inginer?" Dacă refuz, înseamnă că mă îndepărtez de clasa muncitoare. Şi-aşa îmi spuse Goran, în '45: „Ce-ţi trebuie facultate, tovarăşe Vericescu? Vrei să devii intelectual?"

– O fi neam cu Ghimeş...

– Nu era de glumă, Gelule. Unii îşi închipuiau că diplomele sunt arma secretă a duşmanului de clasă. Asta pentru că nu voiau sau nu puteau să facă efortul de a le dobândi.

– Exagerezi.

– Nu privi lucrurile cu ochii tăi de acum. Asta se întâmpla imediat după război, într-un mic oraş de provincie, unde...

– Chiar nu ştii nimic despre Ilie? îl întrerupse Gelu. Am

impresia că-mi ascunzi ceva...

Doru se lăsă pe spătarul scaunului şi păru să se hotărască:

– În definitiv, trecură 10 ani... După acţiunea din august, îl excluseră din partid.

Gelu făcu ochii mari:

– Pentru că distrusese rezervoarele de benzină ale nemţilor?

– Pentru aventurism anarhic.

– Chiar nu înţeleg.

– Ar fi trebuit să primească acordul conducerii partidului prin legătura superioară.

Gelu îşi aminti brusc scena din garaj şi întrebarea lui... „Cum îl chema? Parcă Gavrilă..."

– Deci nu-l primise...

– N-avu prin cine: legătura era de o săptămână în beciurile Siguranţei.

– Totuşi, succesul acţiunii...

– În ilegalitate, regulile erau foarte stricte. Dacă fiecare ar fi procedat după capul lui...

Gelu se întoarse iar în trecut:

– În septembrie '44, l-am întâlnit pe Ilie la un chioşc de ziare. Nu părea deloc afectat de...

– Îl întâlnii şi eu atunci, Gelule. Îmi spuse că fu reprimit la sfârşitul lui august, în urma intervenţiei lui...

Facu o pauză, înainte de a continua:

– Pătrăşcanu. Prin '45 sau '46, auzii că era şoferul şi garda lui personală.

De asta ezitase Doru să-i răspundă!... Pătrăşcanu fusese acuzat de trădare naţională, condamnat la moarte şi executat în acel an 1954, pe la mijlocul lui aprilie.

– Nu te înnegura, Gelule. În '48, când fu arestat Pătrăşcanu nu mai avea maşină la scară şi nici om de pază... Şi mai e ceva. Îl cunoscurăm amândoi pe Ilie. Crezi că s-ar fi împăcat cu gândul că va ieşi la pensie ca şofer? Sunt convins că se ţinu de-nvăţătură. O fi profesor sau inginer pe undeva.

Pe Gelu îl rodea un gând. Sorbi din pahar şi îşi luă inima în dinţi:

– Crezi că Pătrăşcanu, după ce a făcut la 23 august şi mai târziu...

– Nu pun la-ndoială hotărârile partidului! Dacă-l trimiseră în judecată, înseamnă că era vinovat!

Doru se aprinsese şi ridicase glasul. Irina întredeschise uşa. Îşi pusese un şorţ înflorat şi îşi acoperise părul cu o basma, ca să-l ferească de mirosuri.

– Sper că nu v-aţi luat la harţă. Sau s-a terminat vinul?

Văzu sticla pe trei sferturi plină:

– Halal bărbaţi! Las' că isprăvesc acuş şi vin să vă ajut.

Dispăru iar şi o auziră cum începe să fredoneze ceva nedesluşit.

Gelu umplu paharele – un gest atât de neaşteptat, încât Doru uită că e gazdă – şi repetă, încet:

– Ţi-ai găsit perechea...

La 10 august, ziarele publicară o ştire a agenţiei Rador în legătură cu procesul primului grup al celor implicaţi în atentatul împotriva Führerului:

„Tribunalul poporului a condamnat pe toţi cei opt acuzaţi la moarte. Sentinţa a fost executată la două ore după pronunţare, prin ştreang."

Dobre lăsă din mână „Ecoul":

– Asta l-ar fi aşteptat şi pe von Hagenau! Sau poate l-ar fi lichidat Gestapoul, mai înainte...

– Să-i fie ţărâna uşoară, spuse Codrescu. Nu mi-e ruşine că am stat cu el la masă.

Se aflau în vizită la general şi harta fusese întinsă din nou pe masa din sufragerie. Acele cu gămălii colorate arătau că aliaţii înaintaseră peste tot, în afară de aripa sudică a frontului de răsărit. Comunicatele Comandamentului de căpetenie al armatei române consemnau acest statu quo în termeni abia schimbaţi de la o zi la alta: „Pe Nistrul inferior, în Basarabia de mijloc şi pe frontul Moldovei, nici o acţiune de luptă importantă", „... activitate de luptă redusă", „... nici un eveniment important", „... nimic de semnalat".

– Parc-ar fi „la drôle de guerre" din 39-40, spuse Mirodot,

pe care generalul îl invitase în calitatea lui de fost preşedinte al organizaţiei judeţene a Partidului Naţional-Liberal.

– Care s-a încheiat cu ofensiva victorioasă a nemţilor, îi aminti Codrescu. Nici acum nu poate fi o altă încheiere, dar ofensiva o vor declanşa alţii. Ce spuneţi, domnule general?

– Ruşii au atacat întâi în centru, apoi în nord, înaintând sute de kilometri. Va veni curând şi rândul nostru. Foarte curând!...

– Să nu fie mareşalul la curent cu gravitatea situaţiei?

– Exclus, domnule Dobre.

– Atunci cum vă explicaţi faptul că s-a izolat la Olăneşti tocmai într-un asemenea moment?

Generalul privi încă o dată harta, ca şi cum ar fi căutat răspunsul în sinuozităţile liniei bicolore din est:

– Nu vă pot oferi decât o ipoteză de natură psihologică. Antonescu îşi dă seama că războiul e pierdut, dar nu e în stare să se desprindă din alianţa cu Hitler. Şi-atunci lasă cale liberă celor care încearcă să obţină condiţii mai bune de armistiţiu.

– Înfruntând riscul de a fi declarat criminal de război şi executat?

– Domnule Mirodot, Antonescu poate fi învinuit de multe lucruri, dar nu de laşitate.

– Este ceea ce spuneam şi eu, într-o discuţie mai veche, interveni Dobre. Ipoteza dumneavoastră mi se pare plauzibilă. Se spune că mareşalul i-ar fi propus lui Maniu să ia puterea, asigurându-l că-i va da tot concursul.

– Şi de ce n-a primit? întrebă Codrescu. Ar fi putut semna armistiţiul într-un moment mai favorabil. Dacă ruşii încep ofensiva...

– Nu pot oferi nici eu altceva decât o ipoteză. Domnul Maniu n-a vrut să-şi asume răspunderea pentru un act care va însemna, implicit, renunţarea la Basarabia şi la Bucovina de Nord. Antonescu nu mai are ce pierde, pe când el vrea să-şi păstreze intact capitalul politic.

– Şi în vreme ce ei se invită reciproc la acţiune, românii mor pe front şi în bombardamentele aliaţilor!

– Tratativele sunt complicate, Virgile. Gândeşte-te la partea nevăzută a aisbergului.

– Ceea ce văd îmi ajunge...

Generalul se simţi dator să liniştească spiritele:

– Lucrul cel mai nepotrivit ar fi, acum, dezbinarea noastră. Cred că e timpul să vorbim deschis. Suntem, fiecare, o piesă în angrenajul care va trebui să funcţioneze îndată după schimbare. Domnii Dobre şi Mirodot reprezintă partidele istorice. Domnul profesor – social-democraţia. Eu – corpul ofiţeresc potrivnic continuării războiului alături de armata germană. Trebuie să vă spun, domnule Mirodot, că, dacă aş fi ştiut unde să-i caut, i-aş fi invitat şi pe comunişti la reuniunea noastră.

– Dar asta ar însemna...

– Ne place sau nu, fac şi ei parte din Blocul Naţional Democratic... Vă propun să ne oprim aici. Avem datoria să urmărim cu atenţie evoluţia evenimentelor şi să fim gata de acţiune.

Se ridicară din fotoliile adânci de piele.

– Îl vom coopta în micul nostru grup şi pe domnul Petreanu, ale cărui sentimente patriotice le cunoaştem. Va fi reprezentantul opoziţiei neorganizate.

– Credeţi că e prudent? se arătă îngrijorat Mirodot.

– Garantez pentru el, spuse Codrescu.

– Şi eu, întări Dobre.

– Atunci ne revedem sâmbătă, conchise generalul. Trebuie să-mi iau revanşa după ghinionul de azi!

Şi arătă spre masa pe care cărţile de joc şi jetoanele neatinse păreau părăsite de o clipă.

La întoarcerea de la Olăneşti, Petrenii îl găsiră acasă pe Ştefan. Coana mare îl pusese să se îmbăieze de trei ori şi-l îmbrăcase cu nişte haine vechi de-ale profesorului, până ce avea să fiarbă în apă cu leşie uniforma îmbâcsită de praf şi de sudoare.

– Divizia mea-i amplasată la nord de Iaşi, le spuse el, după primele efuziuni. La 10 august, m-au trimis în permisie. Două săptămâni. Două zile le-am pierdut cu drumul. Credeam că nu ne mai mişcăm de la Bucureşti, din triaj.

– Te-au trimis în permisie, repetă cumnatu-său. Tocmai acum, când ofensiva ruşilor e iminentă.

– Şi nu e vorba doar despre mine şi alţi câţiva. Trenul cu

care am venit era plin de ofiţeri şi de trupă.

Doctoriţa îl luă pe după umeri:

– Bine că eşti cu noi! Ce rost are să despicăm firul în patru?

– Şi eu mă bucur, Maricică, spuse profesorul. Dar nu înţeleg. Sau, mai exact, ceea ce înţeleg mi se pare incredibil.

– În tren eram mulţi dintre cei care am fost în Crimeea. Poate că ne-au trimis în refacere. Sau au vrut să ne despartă de aliaţi.

– De ce să vă despartă?

– Voi nu ştiţi ce s-a petrecut în timpul retragerii? N-aţi auzit despre soldaţii noştri împuşcaţi când încercau să se urce în camioanele nemţeşti? Despre mâinile tăiate cu baioneta?...

La întâlnirea de sâmbătă, generalul confirmă:

– S-au repetat grozăviile de la Stalingrad. Unii dintre cei care-au reuşit să ajungă la Constanţa au declarat că mai curând ar lupta împotriva nemţilor, decât a ruşilor.

– Atunci are dreptate cumnatu-meu: elementele trebuiau separate, pentru că amestecul era exploziv.

– Poate că s-a urmărit şi prezervarea unor forţe necesare în interiorul ţării. Nu numai noi suntem preocupaţi de ce va fi după.

– Pot să confirm că Mihai Antonescu e foarte preocupat!

Mirodot tresări:

– L-aţi văzut, domnule Petreanu?

– Am şi stat de vorbă cu el.

Se arătară interesaţi mai ales de afirmaţia privind trecerea la fapte.

– Vicepreşedintele cam cochetează cu inamicul, comentă generalul.

– Probabil speră să încheie armistiţiul pe cont propriu, adăugă Dobre. Dar ce e cu balustrada tăiată?

– Atentatul din 20 iulie i-o fi inspirat şi pe alţii...

Gelu şi Diana rămâneau la ştrand până aproape de ora închiderii. Câteodată se isca din senin o ploaie scurtă de vară. Ceilalţi se adăposteau sub acoperişul înclinat al bufetului de lângă trambulină. Ei înotau mai departe în apa încropită sau făcea pluta, lăsându-se mitraliaţi de picăturile mari cât sâm-

burii de cireşe. În drum spre ieşirea din Luncă, măsurau fără grabă aleile înecate de umbrele tot mai lungi ale înserării. Câte o pasăre îşi lua zborul dintr-o tufă de trandafiri, trezind miresmele adormite sub cântecul ploii.

Într-o după-amiază în care plecaseră mai devreme, hotărâră să coboare la Olt. Râul avea apă puţină. Se opriră la cişmeaua din dreptul vechiului vad şi Diana îi citi rândurile strânse într-un chenar de piatră:

„Cursulu apei de fântână
Când va fi reace şi bună
Şi setea o potoleaşte
Şi vederea veseleaşte,
Şi până când apa curge
Pomenirea nu să stânge
Şi tuturoru le vesteaşte
Şi pe ctitori proslăveaşte."

Gelu fu cuprins de melancolie:

– Cişmeaua a secat, pe ctitori nu-i mai ştie nimeni...

– Ce spui, Gelule? Ia uită-te aici, deasupra: "... Kyriu Kir Filaretu 1784 septv."

– Da' de unde cunoşti tu atât de bine chirilicele?

– Nu le cunosc. Profesoara de română ne-a adus aici şi ne-a citit inscripţiile. Le-am notat pe maculator şi...

– Şi le-ai învăţat pe dinafară!

– Păi nu-i o poezie?

Râseră amândoi, pornind spre casa Dianei. Şi se întâlniră iar cu Victor:

– Bună, porumbeilor!

Mirosea a vin şi a „Tabac". Stătea atât de aproape de ei, încât Gelu vedea pe ţigara spânzurată în colţul gurii nişte semne nedesluşite. Victor îl lămuri:

– Iscălitura mareşalului. Tutunul e bun, foiţa fină, iar eu îmi manifest ataşamentul faţă de salvatorul neamului. Vrei şi tu una?

– Mulţumesc, nu fumez.

Cu câteva luni în urmă, Gelu cumpărase un pachet de „Aviator". Aprinsese o ţigară în Luncă, fiind convins că Lelia

o să rămână paf. Dar ea alungase fumul cu mâna, ca pe o muscă obraznică:

– Nu-mi plac bărbaţii care fumează!

În aceeaşi seară, îi dăduse pachetul lui Ilie, care nu voise să-l primească. Insistase:

– Dacă mi-eşti prieten!...

– Mă rog. De hatârul tău, am să mă spurc cu ţigările astea coconeşti.

Apoi Leliei începuseră să-i placă fumătorii: Andrei umbla peste tot cu pipa aprinsă, răspândind efluvii de tutun fiert în miere...

– Eşti un băiat cuminte, spuse Victor.

Un compliment sau o ironie. Diana se grăbi să abată discuţia pe un alt făgaş:

– Poate vii mai devreme, să stăm de vorbă.

– Ce surioară grijulie!... Vezi că maică-ta are nevoie de ajutor. Mai lasă blendăreala!

Şi se-ndreptă spre oraş, fără să-şi ia rămas bun.

– E prost dispus, îl scuză Diana. L-au concediat de la administraţia financiară, pentru absenţe.

– Îmi pare rău.

– Data viitoare, dacă o să mai vrei să mă conduci...

– Cum adică, dacă o să mai vreau? se burzului Gelu.

– ... o să facem un ocol, ca să nu ne mai întâlnim cu el.

– Foarte bine. Aşa o să fie drumul mai lung!

Când ajunse în centru, la benzinărie, văzu cum trec în goană, spre podul de peste Olt, câteva maşini oficiale. În faţă „Mercedes"-ul mareşalului, cu perdeluţele trase. „Unde s-or fi grăbind aşa?" Nu trebui să aştepte prea mult răspunsul. Radiojurnalul de la ora 22 începu cu comunicatul Comandamentului de căpetenie:

„Cu începere de la 19 august, inamicul atacă puternic pe tot frontul românesc. Lupte violente în curs, în zonele Sodomeni, Heleştieni, Podul Iloaiei, Iaşi, Sud-Vest Tighina. Aviaţia inamică a bombardat puternic Constanţa şi Sulina."

– Începutul sfârşitului, murmură Petreanu.

Ştefan încremenise pe scaun. Doctoriţa replică:

– Sfârşitul a început la Stalingrad. Dacă nu chiar atunci

când ne-am legat la carul zugravului ăstuia dement!

Coana mare îşi duse degetul la buze:

– Mai încet, Maricică. Vrei să te-audă cineva de pe stradă?

Afară nu era mai răcoare, dar venea câte-o adiere dinspre Măgura. Stăteau cu lumina stinsă şi cu ferestrele deschise. În cameră se zărea doar lucirea slabă a scalei aparatului de radio.

– Trebuie să fim prudenţi, încuviinţă profesorul. Ar fi stupid să ni se întâmple ceva tocmai acum, la spartul târgului. Ai înţeles, Gelule?

– Eu n-am cu cine să discut politică. Şi nici nu mă interesează.

– De-asta tragi cu urechea când vine domnul Codrescu, îl dădu de gol coana mare.

– Lasă-l, mamă! Să ştie şi el pe ce lume se află.

Ştefan urmărise schimbul de replici cuprins de un fel de amorţire. Se dezmetici brusc şi trecu la o stare de agitaţie necontrolată. Se ridică şi începu să se învârtă, în căutarea uniformei:

– Mă întorc la unitate. Imediat. În noaptea asta.

– Stai, Fănică, încercă maică-sa să-l potolească. Întâi să vedem dacă e vreun tren spre Bucureşti.

– Trebuie să plec, mamă. Nu vreau să fiu dat dezertor.

– Nici nu se pune problema, spuse profesorul. Doar ai venit într-o permisie legală. Hârtia e semnată de comandantul companiei.

– Şi mai e ceva, interveni doctoriţa. Câţi dintre camarazii tăi au ascultat comunicatul? Cei mai mulţi sunt la ţară. Crezi că în fiecare sat există un aparat de radio?

– Cu alte cuvinte, mă-ndemnaţi să nu-mi fac datoria!

Profesorul îl apucă de umeri şi-l aşeză la locul lui, pe scaun:

– Spui prostii, Fănică. Te-ndemnăm să nu te-arunci cu ochii închişi în vâltoare. Cât crezi că o să reziste divizia ta atacului rusesc? Dacă la venire ai făcut două zile cu trenul...

Ştefan păru să înţeleagă:

– Şi ce mă sfătuieşti?

– Să te prezinţi mâine dimineaţă la garnizoană, să te ia în evidenţă. Şi dacă aşa sună ordinul, să porneşti la drum.

– Lucrurile sunt pregătite, spuse coana mare. Ţi-am călcat uniforma, ţi-am văcsuit bocancii... Şi-acu la culcare, că dacă

pleci nu se ştie când ai să mai dormi într-un pat...

Sarmalele fuseseră delicioase, ca şi crema de zahăr ars. Irina strânsese masa şi spăla vasele, la bucătărie. Iar Doru aprinsese o „Naţională" şi stătea lângă fereastra deschisă, ca să-şi cruţe oaspetele. Spuse de acolo, urmărind cum se destramă un colac de fum:

– Ştii, Diana e tot aici.

Gelu simţi cum i se usucă gâtlejul. Sorbi din pahar şi izbuti să îngaime:

– O fi având copii la grădiniţă.

– Cum să aibă, dacă e necăsătorită?

– A divorţat de Zerini? Sau... e văduvă?

Doru îl privi, mirat:

– Pe-asta de unde o scoseşi? Zerini e la închisoare. Din toamna lui '49.

– Nu se poate!

– Măi, omule, iar crezi că suntem la Bucureşti, unde poţi să pierzi urma cuiva?... Diana stă cu părinţii şi lucrează la poştă.

Gelu începu să depene repezit, ca şi cum s-ar fi certat cu cineva nevăzut:

– I-am scris nouă, zece scrisori. Nici un răspuns. Când voiam să vin, să văd ce s-a întâmplat, m-am întâlnit cu Victor. Mi-a spus că soră-sa se mărită cu prietenul lui, Zerini: „N-o să te aştepte până-ţi termini studiile. Sau până-ţi găseşti alta. S-au mai văzut cazuri!"

Doru se apropie, agitat:

– Când fuse asta?

– În vara lui '49. Voiam să-i cumpăr Dianei un inel. Publicasem nişte versuri, nişte articole...

Doru se aşeză lângă el:

– Şi nu ştii ce se întâmplă cu Victor, cu Zerini?

– Nu. În toamnă am plecat la Praga, pentru patru ani. În vacanţe stăteam la ai mei, la Sibiu. Am vrut de câteva ori să-mi întrerup călătoria, cum am făcut astăzi şi mi-am zis de fiecare dată că n-are rost.

– „N-are rost!" îl îngână Doru, aproape furios. Atunci află că Victor şi Zerini intraseră într-o bandă de tâlhari, la Bucu-

reşti. Victor fu împuşcat mortal, după ce rănise doi poliţişti. Zerini... zece ani de temniţă. Se făcură cercetări şi aci.

– Diana...

– Evident că nu ştia nimic! De altfel, nu-şi mai văzuse fratele de un an. O puseră, totuşi, în discuţia organizaţiei. Referatul biroului o învinuia de nedemascarea unui duşman al regimului. Lucram pe atunci la UTM şi izbutii să obţin o altă motivare a excluderii: „Lipsă de vigilenţă".

– Dar era nevinovată! explodă Gelu. Ai spus doar tu că nu ştia nimic, că nu-l mai văzuse pe Victor de un an!

– Era sora unui criminal... Noroc că secretarul o cunoştea de la unificare şi-şi amintea câtă inimă pusese în toate. Altfel...

Gelu tăcea, amorţit, cu capul în palme. Doru îi puse mâna pe umăr:

– Poate treci pe la poştă.

– La ce bun?

– Nu ştiu ce-i în sufletul ei, dar nu cunoaşte decât drumul de acasă la slujbă şi înapoi. În restul timpului, îşi ajută părinţii, care-l plâng pe Victor şi-i blestemă pe „ucigaşi".

– A renunţat şi la scris?

– Nu ştiu. Oricum, după excludere nu mai dădu pe la cenaclu.

– Şi tu te-ai mulţumit că constaţi această moarte lentă a sufletului unui om pe care l-ai cunoscut... a cărui cinste nu putea fi pusă la îndoială...

– Mă dusei la ea, la câteva luni după... Taică-său era în curte. Îmi spuse că Diana nu-i acasă şi îmi întoarse spatele. Înainte să ajung la colţul străzii, o auzii cum mă strigă. Veni după mine. Când o-ntrebai cum poate să trăiască aşa, izbucni în lacrimi: „Nu pot să-i părăsesc pe-ai mei... n-am destulă putere." Cine vrei să-i dea putere?

– Au trecut cinci ani, Dorule.

– Şi totuşi îţi întrerupseşi călătoria. Numai ca să revezi oraşul?

Nici un răspuns.

– Ce număr de telefon ai acasă, la Sibiu?...

21 august

Dimineaţa l-am condus pe unchiul Ştefan.

La garnizoană, i-au spus că poate să rămână în oraş, că nu se ştie dacă-şi va mai găsi unitatea. Dar el a răspuns că nu

poate să stea la adăpost când camarazii lui înfruntă moartea.

Gara era plină ochi de lume. Am văzut vilegiaturişti care renunţaseră la restul de concediu ca să ajungă mai repede acasă, ţărani cu papornițele golite la piaţă, militari...

Trenul ar fi trebuit să intre în staţie la 9,55 dar a întârziat patru ceasuri şi a venit încărcat. Cei de pe peron l-au luat cu asalt. Unchiul Ştefan n-a reuşit să ajungă măcar pe coridor. Ar fi călătorit pe scară, dacă domnul Vericescu nu m-ar fi zărit în mulţime:

– Ce-i cu tine, Gelule?

– Îl conducem pe unchiul meu. Pleacă pe front.

Domnul Vericescu era îmbrăcat în uniforma lui de acar.

– Văd că-l cunoaşteţi pe băiatul meu, i-a spus tata. Nu ne puteţi ajuta să găsim un loc?

– Deci sunteţi domnul profesor Petreanu... Dânsul e fratele dumneavoastră?

– Cumnatul.

– Şi de ce ţineţi atât să-l trimiteţi în iadul ăla?

– Nu ţin deloc!

Unchiul Ştefan a vorbit şi el:

– E un iad în care se zbat oamenii cu care am împărţit trei ani pâinea şi necazurile.

– Şi cum crezi că ai să mai dai de ei, domnule sergent? Cât făcuşi până aici?

– Două zile.

– La întoarcere ai să faci trei. Ascultă ce-ţi spun, că mă pricep. Unde o să fie unitatea dumitale, după trei zile?

Dar unchiul Ştefan a ţinut-o una şi bună. Aşa că domnul Vericescu a vorbit cu un impiegat de la „Mesagerii". Impiegatul l-a primit în vagon, dar i-a spus:

– Până la Bucureşti. Şi dacă am vreo inspecţie pe drum... ai urcat chiar atunci, ca să ceri o ţigară. Cobori şi rămâi în staţie, care o fi aia.

– Am înţeles. N-am să-ţi fac nici un pocinog.

Trenul s-a urnit din loc. Unchiul Ştefan ne-a făcut un semn şi uşa vagonului s-a închis. Nu ştiu dacă am să-l mai văd vreodată.

Mi s-a părut că tata vrea să-şi scoată portofelul şi am îngheţat. A ieşit însă la iveală o batistă cu care şi-a şters fruntea

transpirată. Apoi i-a întins mâna domnului Vericescu:

– Vă mulţumesc pentru ajutor. Sper să nu se grăbească spre o nenorocire...

„Inamicul a continuat atacurile sale puternice, sprijinite de numeroase care de luptă şi aviaţie. Lupte înverşunate sunt în curs între Târgul Frumos şi marginea de sud a oraşului Iaşi, precum şi sud-vest Tighina."

Generalul stinse aparatul de radio:

– Aş fi vrut să fiu un profet mincinos. Sau ofensiva să înceapă după încheierea armistiţiului. Cu toate că...

– De ce v-aţi oprit? întrebă Codrescu.

– Încerc să intru în pielea comandanţilor de mari unităţi...

– Să reintraţi, spuse Dobre.

– Mă rog... şi îmi spun că, atâta vreme cât frontul pare încremenit, e mai greu să-ţi dai seama că nu există o altă soluţie. Cel puţin pentru unii.

– Credeţi că alţii văd mai limpede?

– Negreşit, domnule Petreanu. Sunt convins că până la sfârşitul săptămânii se va decide totul.

– Păreţi la curent cu pregătirile.

– Într-o anumită măsură, domnule Mirodot. Vă sugerez să luaţi legătura cu membrii organizaţiei judeţene a partidului dumneavoastră. Evident, cu multă discreţie. Şi domnul Dobre...

– Eu m-am grăbit, domnule general. Naţional-ţărăniştii sunt gata să-şi reia activitatea.

Codrescu părea preocupat:

– Spuneaţi că la întâlnirile noastre ar fi bine să participe şi comuniştii.

– N-am reuşit să stabilesc legătura. Pentru ei riscul e mult mai mare.

Mirodot îşi drese glasul:

– În ceea ce mă priveşte, nu le simt deloc lipsa...

Dobre îl întrerupse:

– Iartă-mă, colega, dar dacă nu vom realiza colaborarea tuturor partidelor nu ne vom putea adapta noii situaţii.

Mirodot îşi stăpânea greu iritarea:

– Acesta este punctul de vedere al domnului Maniu? Al lui

Mihalache? Al lui Ghiţă Pop?

– Dacă războiul ăsta pierdut nu ne-a învăţat nimic...

Generalul socoti că tensiunea atinsese cote primejdioase:

– E prea devreme să abordăm astfel de chestiuni. N-am izbutit încă să ne desprindem de nemţi!...

Petreanu şi Codrescu plecară, ca de obicei, împreună. Pe bulevard era zăpuşeală. Căldura absorbită în timpul zilei ţâşnea din asfalt, din zidurile caselor, parcă şi din trunchiurile copacilor cu frunzişul împietrit. Îşi scoaseră pălăriile de pai, ca să-şi facă vânt.

– Ce spui de „istoricii" noştri? întrebă Codrescu.

– „Les frères ennemis", râse Petreanu. Mi-era că se-ncaieră.

– Şi-or fi adus aminte de ciocnirile din timpul campaniilor electorale...

Ajunseseră la întretăierea bulevardului cu strada Decebal. Statuia de pe frontonul tribunalului lucea fantomatic, în lumina palidă a lunii.

– Noapte bună, Virgil. Să vedem ce-o mai fi mâine.

Comunicatul din 22 august recunoştea agravarea situaţiei:

„La sud-vest de Tiraspol şi pe frontul Moldovei, între Prut şi Siret, trupele române şi germane se află în lupte grele cu puternice forţe de infanterie şi care de luptă sovietice. După lupte foarte grele cu un inamic mult superior, oraşul Iaşi a fost pierdut."

– Iaşi! tresări coana mare. Acolo e divizia lui Fănică.

– Nu te speria, mamă. Fănică e încă pe drum, dacă nu l-or fi oprit în vreo garnizoană.

Gelu, care citea într-un colţ, întări:

– Domnul Vericescu spunea că n-o să ajungă în mai puţin de trei zile.

– Cine e Vericescu ăsta?

– Tatăl lui Doru, partenerul meu de şah.

– Aşa-l cheamă?... Şi de unde ştie el cât durează drumul pe calea ferată?

– E acar, bunică!

– Ia te uită, ce mai specialist...

Totuşi, coana mare se mai liniştise. Ceea ce nu se putea spune despre Barbecan. Bătu la uşă, gest pe care nu-l mai fă-

cuse demult şi îşi invită chiriaşul la o discuţie, în salon.

– Ai auzit, domnule profesor?

– Da, situaţia de pe front e foarte gravă.

– Nu la asta mă refer. Ai ascultat ştirile externe?

– N-am prea fost atent. Discutam ceva cu mama soacră...

– Churchill s-a întâlnit cu Tito! La Napoli.

Profesorul îl privi întrebător.

– Nu sesizezi? se impacientă Barbecan. Imperiul britanic tratează cu partizanii comunişti din Balcani!

– Dacă nu mă-nşel, le-au paraşutat şi până acum arme, muniţii, alimente...

– Asta-i altceva. Sprijinirea luptei împotriva inamicului comun. Dar tratativele înseamnă recunoaştere de fapt. Până la recunoaşterea de drept nu mai e decât un pas.

Petreanu ridică bolul şi-l mişcă în cerc, ca să trezească aromele ascunse în lichidul dens, arămiu. „Bietul von Hagenau! Îi bem coniacul şi-acum, la peste o lună de când...".

– Ce părere ai? îl zori Barbecan.

– Trăim într-o lume instabilă, domnule avocat. Gândiţi-vă cât s-a schimbat harta Europei după primul război mondial.

– Mă interesează ce se va întâmpla cu harta României.

– Dacă vom încheia armistiţiul, putem nădăjdui să recuperăm Ardealul de Nord. Am auzit că ruşii ne cer să luptăm alături de ei, în acest scop.

– Şi ce garanţie avem că-şi vor respecta promisiunea?

Petreanu ridică din umeri:

– Speranţa e oricum preferabilă certitudinii dezastrului care ne aşteaptă dacă vom continua războiul alături de nemţi.

– Atunci să sperăm, domnule profesor. Oricum nu avem ceva mai bun de făcut.

Sorbiră ultima picătură de coniac şi Petreanu se retrase, lăsându-l pe Barbecan să-şi facă siesta...

Poşta semăna cu castelul de turtă dulce din poveste: turnul rotund din colţ, cu loggia miniaturală şi acoperişul ţuguiat, ferestrele înguste, culoarea vie a cărămidei aparente. Gelu o privi îndelung, din mai multe unghiuri, părând absorbit în cercetarea unor detalii arhitectonice. Câţiva trecători întoar-

seră capul, intrigaţi de manevrele lui stângace.

Îi anunţase pe-ai lui că avea să sosească abia a doua zi, cu trenul de seară. Primiseră amânarea cu înţelepciune:

– Ne-am gândit şi noi să revenim pentru câteva zile, într-un concediu, îi spusese taică-său. Ne e dor de Măgura, de Luncă...

Doctoriţa se arătase a fi mai pătrunzătoare:

– Ţi-ai revăzut prietenii? Pe Doru, pe...

Nu pronunţase numele, dar era evident la cine se gândeşte.

– Telefonez de la Doru, mamă. Vă transmite salutări...

– Respectuoase! îi suflă Doru.

– ... respectuoase. Mâine am să mă întâlnesc, poate, şi cu alţii.

Puse receptorul în furcă, mulţumit că trecuse cu bine peste un moment pe care-l crezuse mai dificil, furios că se lăsase convins să rămână pentru o himeră. Doru îi ghici frământarea:

– Cum să pleci fără să o vezi?... Îmi pare rău doar că nu poţi să dormi la mine. Până o să se ivească al treilea membru al familiei, avem doar camera asta. Şi n-o să te culc în bucătărie sau pe balcon...

– Parcă era şi un han în urbea asta.

– Glumeţule!

Se duseră împreună la gară, să-şi ia valiza, apoi Doru îi făcu rost de o cameră, la hotelul din centru.

– Te instalezi şi mergem. Trebuie să jucăm măcar o partidă, două.

– Iartă-mă, Dorule. Am umblat toată dimineaţa, am băut minunatul vin de Panciu... Nu mă simt în stare.

– Ţi-e frică de inovaţiile mele teoretice!... Mâine tot nu scapi.

– Când, mâine? Uiţi că plec?

– Găsim noi timp pentru un blitz!...

Se hotărî să intre. Întrebă de tovarăşa Cosmin şi fu îndrumat spre „Mandate poştale". Mai multe persoane aşteptau la rând. Se aşeză în spatele unui uriaş care sufla greu, mutându-se de pe un picior pe altul. În sfârşit, ajunse în faţa ghişeului.

– Dumneavoastră?

Îl întrebase continuând să înşire coloane de cifre cu scrisul ei mărunt, caligrafic. Gelu izbuti să pronunţe, cu glasul sugrumat:

– Diana...

Tocul îi alunecă dintre degetele subţiri, descriind arabescuri pe foaia de hârtie. Îşi ridică fruntea încet, de parcă s-ar fi temut să nu-l alunge cu o mişcare bruscă:

– Ai venit...

Un zâmbet nesigur îi tremura pe buze. Se priveau – şi timpul încetă să mai existe. Nu şi pentru cei din jur.

– Ei, tinere, avem şi noi treabă cu tovarăşa!

Se întoarse către vocea baritonală şi descoperi că aparţinea unei fiinţe cam trecute, purtând o rochie care s-ar fi potrivit mult mai bine fiică-si, dacă avea una. Vru să răspundă, dar Diana se grăbi să-i şoptească:

– Aşteaptă-mă la trei şi jumătate, pe banca noastră...

La întâlnirea de seară, generalul le relată isprava unui gardian public, care încheiase proces-verbal de contravenţie la legea camuflajului împotriva personalului unui tren atelier german staţionat în gara oraşului.

– Şi ce-au făcut friţii? întrebă Codrescu.

– Au protestat vehement şi au declarat că se vor adresa Misiunii militare germane, direct generalului Hansen.

– Pariez că şeful poliţiei s-a speriat şi a rupt procesul-verbal!

– Aţi pierdut pariul, domnule Mirodot. Nu mai suntem în '41 şi nici măcar în 19 august! Omul şi-a amintit că e patriot.

A doua zi, spre dimineaţă, în gară se auziră împuşcături. Când îndrăzniră să se apropie, muncitorii de la depoul de locomotive găsiră între linii trupul gardianului. La autopsie, se dovedi că gloanţele proveneau dintr-un pistol automat nemţesc. Şeful poliţiei se adresă prefectului şi comandantului garnizoanei, cerându-le să ia măsurile cuvenite. Prefectul răspunse că nu se poate angaja fără avizul centrului, iar centrul are de rezolvat probleme mult mai presante decât... Comandantul garnizoanei, în schimb, trimise un ofiţer din subordinea sa şi un procuror militar la şeful trenului german, cerându-i să identifice vinovatul şi să-l înainteze, sub pază, curţii marţiale. Hauptmannul respinse cu indignare acuzaţia, invocând faptul că armata română era înzestrată cu acelaşi tip de pistol-mitralieră şi că, pe diferite căi, armele ajunseseră şi

în mâna comuniştilor.

– Ca să nu căutăm prea departe, spuse el, un astfel de pistol a fost sustras în timpul atacului terorist împotriva depozitelor de benzină.

Procurorul ripostă imediat:

– Sunt nevoit să vă amintesc un principiu juridic acceptat în întreaga lume civilizată: cui prodest? Gardianul nu a amendat un tren românesc – şi nici pe comunişti! Ca să nu mai vorbim despre locul unde a fost găsit cadavrul!...

Întrucât hauptmannul se menţinea pe poziţii, îi atraseră atenţia că autorităţile româneşti sunt hotărâte să elucideze cazul, dacă va fi nevoie prin interogarea personalului militar german.

– Ar fi o încălcare fără precedent a statutului Wehrmacht-ului din România!

– Crima este şi ea fără precedent în relaţiile noastre, cel puţin în spatele frontului! ripostă ofiţerul. Aşteptăm rezultatul anchetei peste exact douăzeci şi patru de ore. Am onoarea!...

După voleiul de dimineaţă, Gelu o conduse pe Diana pe drumul ocolit care-i ferea de o eventuală întâlnire cu Victor.

– N-am să pot veni la ştrand, Gelule. Trebuie să o ajut pe mama. Treburi gospodăreşti.

– Într-un fel, mă bucur. Nici eu n-aş fi putut veni. Suntem invitaţi la familia Codrescu – şi eu n-am fost demult.

– Ai să te-ntâlneşti cu Lelia.

– Dacă nu s-o duce la tenis, cu Andrei.

Logodnicii îi întâmpinară însă la poartă. După ce se desfătară cu pateurile pregătite de doamna Perleta, oaspeţii se împărţiră în două grupuri. Bărbaţii se aşezară la masa de bridge, Codrescu făcând pereche cu Petreanu, iar Andrei cu Dobre. Era un joc şcoală, nepotul prefectului explicându-le subtilităţile anunţului şi ale impasului, ca un specialist ce se pretindea a fi. Gelu rămase cu femeile. N-o mai văzuse pe Lelia dinaintea plecării la Olăneşti. Inima îi bătuse mai grăbită când îl sărutase pe obraz, ca o soră. „Ce-ar spune Diana, dacă ar şti?" Şi tulburarea i se spulberase. Ascultă o vreme, politicos, discuţia despre *Tragica răzbunare*, filmul de la „Aro", apoi se duse să

urmărească partida de bridge.

Pe neofiţi îi obosise lupta cu arcanele „jocului rege", cum îi spunea Andrei, uzurpând, în opinia lui Gelu, atributul cuvenit doar şahului.

– S-a făcut târziu, constată Dobre.

– Ce târziu? protestă Codrescu. Nu-i nici opt şi jumătate!

– Da, dar la nouă se transmite *Jocul apelor*.

Îl priviră toţi, întrebător.

– O dramoletă de Alfred Moşoiu. Nu merită să vă pierdeţi vremea. Pentru mine are o valoare sentimentală.

Îşi scoase ochelarii şi începu să-i şteargă cu o piele de căprioară:

– Am fost la premieră, în 1918. La Teatrul Naţional. Eram student în anul întâi şi vedeam prima mea piesă de teatru în Capitală. I-am aplaudat pe Bulfinski, pe Marioara Zimniceanu, pe Lilly Popovici...

Puse pielea de căprioară în buzunar şi îşi aşeză ochelarii la loc, pe nas:

– Şi mai e ceva: vreau să văd cum s-au descurcat cu numele personajului principal.

– De ce trebuiau să se descurce? se miră Petreanu.

– Pentru că autorul l-a botezat Vasile... Stălin.

– Asta-i prea de tot, Emile! protestă Codrescu. Ai o imaginaţie excesivă.

– Imaginaţie? Am să-ţi dau piesa, s-o citeşti. A apărut prin 1920 sau '21, la Casa Şcoalelor.

– M-ai făcut curios, domnule Dobre, spuse Petreanu. Mergem, Gelule?

– Dacă doamnele şi-au încheiat conversaţia...

Auzind despre ce-i vorba, doamnele renunţară să mai cântărească virtuţile romanului lui Ionel Teodoreanu, *Lorelei*, retipărit într-o ediţie populară. Până ciocniră un ultim pahar, până-şi luară rămas bun, se făcu nouă fără zece. N-aveau mult de mers până acasă, dar ajunseră după începerea emisiunii. Coana mare era instalată în faţa „Telefunken"-ului, numai urechi. Îi puse rapid la curent:

– Vasile stă de vorbă cu prietenul lui, Iorgu, jucând écarté.

– Vasile şi mai cum? o iscodi profesorul.
– Crainicul a spus doar „Vasile".
– Soluţia cea mai simplă.
– Ce spui?
– Nimic, mamă. Să ascultăm.
„– Ai trei puncte, hai, ia cartea.
– Fericitule, pierzi la cărţi, hai?"
Zgomot de cărţi amestecate.
„– Fericit eu?
– Ba bine că nu!
– Fericirea mea! Ba nu zău, tu crezi sunt fericit?
– Haida de, Vasile! Cu patru milioane de lei şi cu o nevastă ca o bomboană!
– Ai dreptate. Ţine cartea.
– Ai mai mult decât îi trebuie unui om fericit.
– Joacă... Am mai mult... şi cu toate astea îmi lipseşte ceva. Simt că-mi lipseşte ceva.
– Popa... Nu te prea înţeleg. Doamna Anna te iubeşte, tu o iubeşti... ce-ţi mai trebuie? Tot târgul ştie de fericirea voastră. Mă rog, treci de cel mai gelos bărbat din oraş!
– Joacă!
– Poftim şi dama şi asul şi zece de atu. Valetul e jos...
– Iorgule, sunt un gelos, ai dreptate. Sunt gelos şi pe mine însumi când mângâi femeia asta şi bag de seamă că n-am fost cu toate gândurile lângă ea! O iubesc aşa de mult, încât aş vrea să fiu mereu şi cu toate gândurile lângă ea şi tocmai fiindcă nu pot, fiindcă afacerile mă fură, sunt trist, dragă Iorgule. Vezi? Tu ai albit şi cu toate astea sufletul tău e o gamă infinită de pasiune, sufletul tău găseşte atâtea nuanţe ca să sărbătorească iubirea, atâta colorit plăcut unei femei, încât, privindu-te, mă văd pe mine lipsit, sărac de toate astea... O piatră care vrea să trăiască, dar care nu poate fi decât caldă sub arşiţa soarelui şi rece sub picăturile ploii!
– Asta-i una!
– Înţelegi tu, Iorgule? Cele patru milioane mă încălzesc şi n-aş vrea să mă încălzească mai mult decât pasiunea ce-o am pentru Anna. De cinci ani lupt contra mea şi simt că rămân acelaşi! O iubesc nu cum vreau eu, cum pot eu... O iubesc

mult, imens de mult, dar simplu, aproape sălbatic!

– Fugi, măi omule, de aici! Cine ţi-a mai băgat şi drăciile astea în cap?"

Aparatul amuţi. Coana mare răsuci butonul de volum, fără succes.

– Dumitre, vezi ce are hârbul ăsta! se necăji ea. Pierdem continuarea.

– N-ar fi nici o pierdere, mamă. Avea dreptate Dobre; o dramoletă ridicolă. Auzi dumneata, are patru milioane, o nevastă frumoasă şi iubitoare, şi suferă de melancolie!...

Profesorul constată că alte posturi continuau să emită. Întoarse acul scalei la „Radio România". Tăcere.

– O fi vreo defecţiune în studio, presupuse Gelu.

Nu sfârşise ultimul cuvânt, când răsunară acordurile vechiului marş, „Deşteaptă-te române!"

– Ce s-o fi întâmplat? se întrebă doctoriţa, cu voce tare.

Urmară „Pe-al nostru steag", „Poporul lui Traian", „Pui de lei"... Apoi un anunţ: „Atenţiune! Atenţiune! Lăsaţi aparatele deschise! Vom transmite un comunicat foarte important pentru ţară!„

– Nu-i vocea lui Soare... şi nici a lui Frăţilă, murmură profesorul.

Radioul transmitea din nou muzică patriotică.

– O fi zvârlit Hitler bomba aia grozavă, de care vorbea domnul Jorj!

– Mata mai crezi balivernele astea?... Şi, te rog, fă-ţi vânt cu un ziar. Cartea e de la biblioteca de împrumut. Dacă se rupe, o plătesc cât nu face!

Coana mare voia să se retragă, demonstrativ, dar profesorul reluă:

– Dacă ar fi... armistiţiu?

– Armistiţiu?' râse amar doctoriţa. Cu nemţii în ţară? Cu Antonescu la cârmă?

– Sunt lucruri pe care nu le ştii. Pe care nu ţi le-am spus, pentru că nu aveam dreptul să o fac. Armistiţiul nu e o utopie, Maricică!

Pendula care-i însoţise în refugiu arăta ora zece şi şaptesprezece minute când în difuzor se auzi un hârâit slab şi apoi

glasul cunoscut din cuvântările rostite la hotarele dintre ani:

„Români, în ceasul cel mai greu al istoriei noastre am socotit, în deplină înţelegere cu poporul meu, că nu este decât o singură cale pentru salvarea ţării de la o catastrofă totală: ieşirea noastră din alianţa cu puterile Axei şi imediata încetare a războiului cu Naţiunile Unite."

Ascultau proclamaţia regelui către ţară, gândind că se terminase cu alarmele aeriene, cu jertfa de morţi şi răniţi a bombardamentelor, cu ameninţarea nimicirii satelor şi oraşelor aflate în calea războiului.

„Din acest moment încetează lupta şi orice act de ostilitate împotriva armatei sovietice..."

Coana mare îşi făcu cruce, iar doctoriţa se apropie de ea şi o îmbrăţişă strâns, lăcrimând. Poate că Ştefan nu ajunsese pe front, poate că nu fusese prins în haosul sângeros al retragerii.

„Oricine s-ar împotrivi hotărârii noastre liber luate şi care nu atinge drepturile nimănui este un duşman al neamului nostru. Ordon armatei şi chem poporul să lupte prin orice mijloace şi cu orice sacrificii împotriva lui."

Petreanu îşi sprijinise bărbia în palmă şi o cută i se adâncise între sprâncene. Îşi spunea că Gabriela ar fi putut să se bucure şi ea de cuvintele care vibrau în difuzor, dacă...

„Dictatura a luat sfârşit şi cu ea încetează toate asupririle. Noul guvern înseamnă începutul unei ere noi, în care drepturile şi libertăţile tuturor cetăţenilor ţării sunt garantate şi respectate."

Gelu îşi amintea scena din garaj, revedea zâmbetul lui Ilie, simţea pe obraz barba lui aspră din clipa în care-l îmbrăţişase. Acum, când nu mai eram aliaţi cu nemţii, fapta lui nu mai putea fi considerată drept crimă. N-ar fi fost de mirare să se întoarcă în oraş, să-l caute, să se întâlnească...

„Cu deplină încredere în viitorul neamului românesc, să păşim hotărâţi pe drumul înfăptuirii României de mâine, a unei Românii libere, puternice şi fericite."

Din nou, muzică patriotică.

– Poate mai apuc s-o văd pe soră-mea, spuse coana mare,

încet, parcă de teamă să nu destrame această vagă speranţă.

„Tanti Ariclia" emigrase în America, înaintea primului război mondial. Se măritase acolo cu maestrul cofetar Gianni Rigolio, care murise într-un accident rutier, după ce se născuse unicul lor copil, Natalia. Coana mare păstra scrisorile şi fotografiile primite de la ea într-o cutie de lemn cu incrustaţii de sidef. I le arătase lui Gelu, ca să ştie şi el că aveau rude peste ocean. Băiatului îi plăcuse mai ales o ilustrată reprezentând „cea mai mică biblie din lume", care încăpea într-o linguriţă. Ariclia o cumpărase la Expoziţia Mondială de la Chicago din 1934 şi o trimisese anume pentru nepotul ei de soră, când împlinise cinci ani.

Ultima scrisoare era din 26 ianuarie 1940:

„Dragă soră şi dragă Maricică vă anunţ că am dinţi noi în gură, de trei săptămâni îi am, mi-a fost cam greu zece zile dar acuma a început să se aşeze la locu lor, de cred câte o dată că-s chiar ai mei crescuţi acolo. Dumnezeu tare a mai făcut omu învăţat în lumea asta, mai ales aicea „Nimic nu e imposibil".

Natalia e bine sănătoasă, nu prea lucrează, căci din cauza tulburărilor astea lucru e mai mult pentru bărbaţi şi lucru brut, mai mult în fabricile de fer şi oţel pentru arme şi alte lucruri... Numai Bunul Dumnezeu ştie ce mai aduce ziua de mâine, ori pace, ori distrugerea lumei întrege, după cele ce sunt scris în Biblie."

Gelu spera că îl va cunoaşte cândva pe Niky, băiatul Nataliei, cu care avea o destul de complicată legătură de rudenie. Până atunci, familia păstra această relaţie sub pecetea tainei...

Cineva bătu la uşă. Era Barbecan, cu un şervet de olandă prins la gât şi cu câteva fărâmituri de pâine în mustaţă:

– Aţi auzit? Chiar acum s-a transmis...

Văzu că aparatul de radio e deschis, îşi desfăcu şervetul şi continuă, mai potolit:

– În câteva zile, trupele aliate vor intra în Bucureşti.

– Ce trupe, domnule Jorj? Vrei să zici ruşii! îl puse la punct coana mare.

– Ferească Dumnezeu! Să-i vezi mata pe anglo-americani cum debarcă la Constanţa!... Sau trimit o mie de avioane cu paraşutişti. În doi timpi şi trei mişcări ocupă Valea Prahovei

şi pornesc încoace.

– Să vedem ce fac nemţii, spuse profesorul.

– Ce pot să facă, monşer? E clar că sunt pe ducă!

– Şi cu bomba de care-mi vorbeai săptămâna trecută, cum e?

– Propagandă, coană mare, propagandă! Goebbels trebuie să-şi justifice cumva remuneraţia!

Şi plecă, făgăduind să revină dacă va afla ceva „din surse demne de încredere". La radio se transmitea declaraţia guvernului:

„Recunoaşterea de către guvernele din Moscova, Londra şi Washington a nedreptăţii făcute României prin Dictatul de la Viena deschide posibilitatea ca armatele româneşti, alături de armatele aliate, să elibereze Transilvania de Nord de ocupaţia străină."

Petreanu începu să-şi înnoade cravata la oglindă.

– Ce faci, Dim? îl întrebă doctoriţa, îngrijorată.

– Vreau să văd ce se petrece pe străzi. Am să trec şi pe la Virgil...

– Merg şi eu, tată!

– Nu se poate, Gelule. Trebuie să rămână un bărbat în casă!

Coana mare perie haina pe care trebuia să o îmbrace:

– Ai grijă, Dumitre! Când apele sunt tulburi...

– Să sperăm că se vor limpezi, mamă. Şi, oricum, n-am de gând să iau locul prefectului.

Din uşa întredeschisă a salonului, Barbecan îl interpelă, foarte agitat:

– Ai văzut, domnule profesor? Am simţit eu că se pregăteşte ceva, de când cu întrevederea Churchill-Tito!

– Nu înţeleg la ce vă referiţi.

– Cum nu înţelegi? Au intrat şi comuniştii în guvernul Sănătescu!

– Credeaţi că se poate altfel? O răsturnare atât de radicală cerea cooperarea tuturor forţelor politice.

– Ce forţă politică? Terorişti! Ai uitat ce-au făcut cu depozitele de benzină?

– A fost o acţiune de luptă, domnule avocat. Pentru ei, nemţii erau adversari, nu aliaţi.

Barbecan pufni:

– Asta-i anarhie! Dacă fiecare ar face o altă politică decât aceea a statului...

– Să lăsăm trecutul. Sunt convins că nu puneţi la îndoială decizia Suveranului.

– Evident, evident!

– Acum, mă iertaţi Mă duc să iau pulsul oraşului.

Pe stradă, puhoi de lume. Erau comentate cu înfrigurare proclamaţia regală şi declaraţia guvernului. În câteva locuri, aparatele de radio fuseseră instalate pe pervazurile ferestrelor şi oamenii se strânseseră în jurul lor, ascultând. Peste tot, lumini aprinse, în ciuda camuflajului. Un grup mai mare urca spre Statuia Independenţei, cântând „Treceţi batalioane române Carpaţii..."

– Ardelenii, spuse cineva. Speră să se întoarcă acasă.

– Or să se întoarcă! replică însoţitorul lui. Crezi că o să ne oprim la frontiera cea mincinoasă? Ai auzit declaraţia guvernului!

La bodega „Viaţă ieftină", Spinei scosese un butoiaş cu vin pe o masă, afară şi-i îmbia pe trecători:

– Să închinăm pentru Pace! Casa plăteşte!

Cuvântul „pace" era pe buzele tuturor, de parcă eliberarea Transilvaniei ocupate avea să se facă de la sine.

VII

Până la trei şi jumătate era o veşnicie!

Rătăci pe străzile ameţite de căldură, coborî până la Olt şi se aşeză pe mal, urmărind absent lunecarea sonoră a valurilor. Când simţi că i-e foame, intră într-un mic local şi comandă o porţie de mămăligă cu brânză şi o omletă. Cineva uitase pe scaunul de lângă el ultimul număr al ziarului regional, „Secera şi ciocanul". Îl deschise şi află că la fabrica „A 5-a aniversare a R.P.R." se aplică metodele de muncă sovietice Voroşin, Jandarova şi Cotlear, că reprezentanta raionului dobândise locul întâi pe ţară la proba de grenadă, că la Călimăneşti

fusese inaugurat un bust al lui Eminescu, prilej pentru Ion Manolescu, artist emerit al R.P.R., de a citi din opera poetului... Ţăranii erau îndemnaţi să însămânţeze porumbul în cuiburi aşezate în pătrat... Conferinţa de la Geneva pentru restabilirea păcii în Indochina se apropia de sfârşit...

Pe la două, pătrunse în Lunca pustie. Soarele rămăsese undeva, dincolo de cupola crengilor arcuite într-o ciudată nemişcare. Nefirească era şi liniştea din jur. Aproape se temea ca totul să nu fi fost decât o nălucire iscată de discuţia cu Doru.

Banca era tot acolo. Poate aceeaşi, poate alta. Se aşeză unde stătea de obicei. „Îţi place numai obrazul meu drept?... Ştiu că am o faţă asimetrică, dar nu spui tu că-mi preţuieşti mai mult caracterul? Ce-ar fi să ne schimbăm locurile, să-ţi văd şi eu aluniţa de pe gât?" Glasul suna atât de viu în urechea dinăuntru a memoriei, încât nu auzi paşii mărunţi apropiindu-se pe alee. Simţi însă mirosul de levănţică şi se ridică s-o primească în braţe pe Diana...

24 august

Când am reuşit să-l conving pe tata că nu e nici un pericol şi că voi fi, oricum, foarte prevăzător, se făcuse opt şi jumătate. Dimineaţa, la şapte, când se deschisese emisiunea posturilor de radio, am rămas surprinşi auzind cum, după obişnuitul „Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor", crainicul adăugase „Tovarăşe şi tovarăşi".

– Se cunoaşte că au intrat şi partidele de stânga în guvern, a spus tata.

Bunica a clătinat din cap:

– Crezi că regele şi Maniu pot face casă bună cu comuniştii?

– Om trăi şi-om vedea...

Pe străzi, lume puţină. În faţa instituţiilor apăruseră ostaşi în echipament de război. Când am ajuns în dreptul unei porţi deasupra căreia atârna drapelul german, am asistat la o scenă de-a dreptul comică. Un sublocotenent pirpiriu intrase în curte cu o mână de soldaţi şi vorbea cu sentinela. Erau ca David şi Goliat, dar lupta n-a avut loc. Uriaşul şi-a scos cen-

tura şi a întins-o, împreună cu arma, sublocotenentului, care le-a aruncat pe pavajul de beton. Ceilalţi au pătruns în clădire, de unde au ieşit mai mulţi nemţi, repetând gestul sentinelei. Au pornit, încolonaţi, sub paza soldaţilor noştri. Unul dintre aceştia a scos drapelul şi l-a înfăşurat pe băţ. De-atunci n-am mai văzut pânza cu zvastică decât la cinematograf.

M-am îndreptat spre centru. Printre magazinele care arboraseră tricolorul se număra şi ceasornicăria „Cronos". Mi-am amintit de întâlnirea cu Doru şi am luat-o spre gară. Am zărit de la distanţă trenul atelier german. Era de mai mult timp acolo. Avea cincizeci de vagoane – le numărasem o dată, cu Doru – şi capătul lui se afla dincolo de depou. Ştiam de la domnul Vericescu că personalul militar şi un grup de muncitori de la atelierele Griviţa din Bucureşti repară locomotivele aduse de pe front. Acum nu lucra nimeni. Trenul era înconjurat de ostaşi de-ai noştri. I-am văzut pe nemţi depunând armele şi urcându-se în vagoanele-dormitor. Unul singur a fost luat şi dus sub pază. Ce-o fi făcut?

Când am ajuns la casa lui Doru, am găsit-o numai pe doamna Iuliana. Se vedea că e îngrijorată, cu toate că-şi dădea silinţa să nu pară:

– Plecară amândoi în zori. Veni să-i ia Sandu Puşchilă, lucrătorul de la ceasornicăria „Cronos". Mai fuse pe la noi. Juca şah cu Doru. Îl cunoşti?

– Nu. Am să trec altădată.

– Dacă-i vezi prin oraş, spune-le să vină la prânz. Abia apucai să le dau câte o felie de pâine cu magiun.

– Sigur, dacă-i văd...

Începuse să mă sâcâie un gând:

– Cum merge ceasul domnului Vericescu?

M-a privit, nedumerită:

– Bine, cum să meargă?

– Deci reparaţia a fost de folos.

– Ce reparaţie, Gelule? Nu-l mai dădu pe mâna meşterului de vreo zece ani.

– Înseamnă că n-am înţeles eu bine. Sărut mâna.

Am plecat, întrebându-mă: „De ce m-o fi minţit Doru?...

Ia stai, parcă în noaptea aia au sărit în aer depozitele de benzină! Nu cumva...?" M-am ciocnit de un trecător, am cerut scuze. „Atunci el şi Ilie... Am luat-o razna!"

Se făcuse ora de volei. În Luncă erau numai trei, patru băieţi, cam mofluzi.

– Nu le mai lasă pe fete, a zis unul.

– Să nu vină ruşii să le fure, a explicat altul.

– Mai e până să ajungă aici, am replicat eu. S-au speriat prea devreme.

Şi m-am dus să dau târcoale prin mahalaua Dianei, fără succes. Noroc că nu m-am întâlnit cu Victor!

Când am pornit spre casă, soarele se înălţase bine pe cer. De sub căştile soldaţilor care păzeau poşta, prefectura, filiala Băncii Naţionale, curgeau pâraie de năduşeală. Oare o să mă mai pot duce la ştrand?...

După amiază, la trei, posturile de radio transmiseră declaraţia de război împotriva Reichului, ca urmare a agresiunii terestre şi aeriene a Wehrmachtului. Iar la cinci, ascultând „Deutschlandsender", „pentru o informare completă asupra situaţiei", Barbecan află că se constituise un „guvern naţional" sub conducerea lui Horia Sima, şeful Gărzii de fier. Aflară şi alţii. În lipsa ziarelor, singura sursă de informaţii accesibilă tuturor o constituiau emisiunile radiofonice. Oamenii stăteau ore întregi în faţa aparatelor de diferite tipuri, de la cele meşterite de amatori după schemele din „Ziarul ştiinţelor şi călătoriilor", sau din „Radio România" şi „Radio Universul", până la costisitoarele superheterodine de import.

Eterul deveni şi el un câmp de luptă. Comunicatele româneşti, privind respingerea atacurilor trupelor de la Băneasa comandate de generalul Gerstenberg, erau dezise de postul german „Ilse 2", amplasat în apropierea Capitalei, care începu să transmită în aceeaşi seară apelul „guvernului naţional român". Dacă ar fi fost să i se dea crezare, insurecţia fusese reprimată pretutindeni în ţară, o „slabă rezistenţă" manifestându-se doar la Bucureşti. Iar la Radio „Londra" se auzi ştirea din sursă elveţiană că mareşalul Antonescu ar fi fugit în Germania. Barbecan se arătă foarte preocupat:

– Dacă se-nţelege cu legionarii şi vin peste noi?

– Cine să vină, domnule avocat? râse Petreanu. Câţi au reuşit să fugă în '41? O sută, două, cinci?...

– Şi cei rămaşi aici?

– Nu le mai trebuie răzmeriţă.

– Dar nemţii?

– Cu nemţii o să mai avem de furcă. Ceea ce nu înseamnă că trebuie să-i luăm în serios pe cei de la „Ilse 2"! Ştiţi cum s-au petrecut lucrurile în oraşul nostru. La Bucureşti e încă greu, dar o să-i batem, aşa cum i-am mai bătut.

– Şi ce ne facem dacă năvălesc ăia de pe front?

– De asta le arde? Cu puhoiul care se revarsă din răsărit?...

Seara, pe masa din salonul generalului nu se mai aflau cărţile de joc, acum inutile, ci câteva pahare înalte, cu picior. Două sticle de şampanie aşteptau, cuminţi, în frapiera plină cu cuburi de gheaţă.

– Domnilor, spuse generalul, rolul meu a luat sfârşit. De-acum totul depinde de dumneavoastră. Veţi primi, desigur, instrucţiuni de la centru. Dar nimeni nu cunoaşte la fel de bine situaţia din judeţ. Trebuie să-şi facă apariţia şi comuniştii... Oricum, până veţi face rost de un sediu, salonul vă stă la dispoziţie. Dar să nu lăsăm şampania să aştepte!...

Îndată după ce auzise proclamaţia regală, prefectul Rodeanu încărcase „Opel-Kapitän"-ul cu ce avea mai de preţ, inclusiv nevasta, îl luase şi pe Schultze cu geamantanul lui de timbre şi fugise, înainte ca subunităţile Regimentului 2 Dorobanţi şi geniştii să fi blocat şoseaua spre Sibiu. Automobilul fusese semnalat la Călimăneşti şi la Brezoi, apoi se pierduse în vâltoarea de pe drumurile Transilvaniei.

În aşteptarea deciziei guvernului, subprefectul îşi asumă răspunderea pentru administrarea judeţului. E adevărat că, în situaţia dată, hotărârile importante erau de competenţa autorităţilor militare. La 25 august, ele luară măsuri ca localurile să se închidă la opt seara, iar circulaţia pe străzi să înceteze la opt şi jumătate.

– S-a isprăvit cu colocviile nocturne, comentă Dobre. De

altfel, nu mai e cazul să ne ascundem.

– Curând îl veţi cunoaşte pe al patrulea reprezentant al Blocului Naţional Democratic, spuse Codrescu. Tudor Goran. Ne-am întâlnit azi dimineaţă, în gară, unde mă dusesem să-i salut pe recruţii care porneau spre Bucureşti, să lupte cu nemţii... Băiete, mai adu nişte ghiudem şi trei ţuici! În contul meu.

Se întâlniseră la „Imperial", la un aperitiv. Restaurantul era plin. Oamenii vânau ştiri proaspete, mai greu de obţinut după ce Radio Bucureşti fusese bombardat de nemţi, posturile pe unde scurte „Bucegi" şi „Carpaţi" fiind accesibile doar receptoarelor de mai mare putere. Noutăţile călătoreau de la o masă la alta:

– Până aseară, ai noştri au făcut 2500 de prizonieri la Bucureşti...

– Au fost întrerupte legăturile telefonice şi telegrafice germane de pe Valea Oltului...

– Parisul şi Marsilia sunt libere...

– Ruşii au intrat în Bacău şi Bârlad...

– Nemţii au incendiat Galaţii şi Buzăul şi i-au împuşcat pe pompierii care încercau să stingă focul...

– Molotov a declarat că guvernul sovietic doreşte ca armata română să lupte alături de armata roşie pentru eliberarea României...

– Misiunea germană de pionieri s-a retras spre Piatra Olt...

– Se aude că prefectul a fost arestat la Sibiu...

Codrescu prinse din zbor ultima ştire:

– Mi-a spus Andrei că Rodeanu a golit casa de fier a prefecturii. Era indignat.

– Unde vrea el s-ajungă, n-are ce face cu leii, mormăi Petreanu. Iar dacă e adevărat că l-au poprit...

– Lasă-l în plata Domnului! se oţărî Dobre. Virgile, nu ne-ai spus ce te-ai înţeles cu comunistul.

– Să avem poimâine o primă întâlnire.

– O să-i facă mare plăcere lui Mirodot!

– Uneori bea şi Valeriu aghiazmă... Noi o să ne mulţumim cu ţuica asta. Mai luăm un rând?

– Ultimul! spuse Petreanu. Tu trebuie să fii cu mintea lim-

pede, pe mine mă aşteaptă familia la masă...

– Papucul!

– Crezi că burlăcia ta e mai dihai? i-o întoarse Codrescu.

Petreanu încercă un compromis:

– Fiecare situaţie cu avantajele ei. Să recunoaştem însă, domnule Dobre, că prăjiturile Perletei sunt fără egal.

– Fără discuţie. Băiete, repetir!

Nemţii plecaseră, ruşii întârziau să se arate. În dimineaţa zilei de 26 august, în oraş se răspândi zvonul că undeva, într-o zonă apropiată, aveau să descindă planoarele unei unităţi aeropurtate americane.

– Ce-ţi spuneam eu, domnule profesor? jubilă Barbecan. Uite că-şi trimit soldaţii chiar aci!

– Să nu fie vorbe-n vânt, domnule avocat. Nu-l prea văd eu pe Unchiul Sam amestecându-se în ciorba ruşilor...

Autorităţile cerură locuitorilor urbei să-i întâmpine cum se cuvine pe eliberatori. La ora sorocită, un şir de automobile porni din centru spre locul presupusei aterizări. Cum „Opel-Kapitän"-ul nu mai era disponibil, în frunte se afla „Chrysler"-ul în care se instalaseră Barbecan, subprefectul şi primarul. Aplauzele celor strânşi pe trotuare erau acoperite de vacarmul claxoanelor.

După câteva ceasuri, maşinile se întoarseră, într-o tăcere posomorâtă. Speranţa întâlnirii cu noii aliaţi se dovedise a fi iluzorie. Spre prânz se auzi totuşi zgomot de avioane. Crezură întâi că vin nemţii să se răzbune, dar tot fortăreţele zburătoare trecură spre Bucureşti. Mai târziu se află că, la cererea Comandamentului român, bombardaseră trupele germane concentrate la Băneasa şi la Tunari.

În aceeaşi zi, Horia Sima declară la Radio „Donau" că „România trebuie să fie alături de Germania". Apelul lui se încheia astfel: „Chem la arme pe toţi legionarii. Victoria finală va fi a acelora care vor şti să-şi poarte destinul." Barbecan tremură din nou, dar nu-şi mai împărtăşi temerile profesorului. Începuse să-l bănuiască de înclinaţii radicale.

– La ce să te aştepţi de la unul care a purtat opinci? spuse

doamna Aimée, răsfoind o revistă de modă.

– Ţăranii sunt oameni cu frica lui Dumnezeu. Primejdioşi sunt ăştia care-au trecut printr-o facultate şi se cred intelectuali.

– Ecoutes, Georges, cât o să-i mai tolerăm în casa noastră?

– Nu putem brusca lucrurile, ma chère. Când se va isprăvi nebunia asta, au să se întoarcă la ei, în Moldova...

La prima întâlnire, Tudor Goran declară că doreşte o colaborare sinceră cu ceilalţi reprezentanţi ai partidelor democratice:

– Doar împreună vom putea pune lucrurile pe roate. În oraş şi în judeţ sunt foarte multe de făcut, cum ştiţi. Va trebui să cerem cu hotărâre administraţiei să ia măsurile necesare.

– Gând la gând cu bucurie, domnule Goran, spuse Dobre. Sunt convins că şi ceilalţi sunt de acord.

Luna de miere nu ţinu însă decât patru zile.

La 31 august, dis-de-dimineaţă, Goran îi telefonă generalului, rugându-l să găzduiască o reuniune urgentă şi neprevăzută a Blocului Naţional Democratic.

– Din tonul dumneavoastră, înţeleg că e vorba de ceva foarte grav.

– Veţi vedea, domnule general.

– Eu nu particip la...

– De data asta, vă rog insistent să participaţi. E nevoie de un punct de vedere avizat şi imparţial.

Cei patru reprezentanţi ai partidelor din BND se aşezaseră în jurul mesei. Generalul rămăsese la biroul său, parcă pentru a-şi sublinia statutul de observator. Goran deschise servieta de care nu se despărţea niciodată şi scoase câteva ziare, aruncându-le pe masă.

– De unde le ai, domnule Goran? se miră Dobre, constatând că era numărul din acea zi al „Dreptăţii". Ziarele vin cu trenul de 11...

– Mi le-a adus un tovarăş de la Bucureşti, direct din tipografie.

– Asta cam seamănă a furt...

– Hoţia se lăfăie pe prima pagină!

– Ce vorbă-i asta?

– Citeşte, domnule Dobre! Citiţi şi dumneavoastră!

Îi duse şi generalului un exemplar.

Un titlu cu litere de-o şchioapă: „Garda de Fier îşi încetează activitatea". Dedesupt, „Apelul comandamentului mişcării – Scrisoarea d-lui Iuliu Maniu – Actul de desfiinţare a Legiunii". Câteva pasaje erau subliniate cu cerneală roşie. Mai întâi, din apelul *Către foştii legionari* semnat Horaţiu Comăniciu: „De doi ani de zile am reluat firul legăturilor noastre cu Domnul Iuliu Maniu". În scrisoarea sa către Comăniciu, Maniu atesta stabilirea acestor contacte conchizând:

„...cred că multele energii care sunt grupate în jurul mişcării dvs. fac bine dacă îşi caută aşezarea în alte grupări politice aşa după cum conştiinţa şi convingerile lor le dictează aceasta.

Am toate motivele să cred că porţile partidelor angajate în Blocul Naţional Democratic sunt deschise pentru toţi cei care nu sunt vinovaţi de crime sau de acte dezonorante."

– Ce zici, domnule Dobre? Ce ziceţi, domnilor?

– Întâi de toate, cine este acest Comăniciu? întrebă Dobre. N-am auzit de el până acum.

Ceilalţi ridicară din umeri. Doar generalul îşi drese glasul, înainte de a răspunde:

– Un avocat venit din Ardeal. L-am cunoscut în 1940, când conducea secretariatul lui Horia Sima, vicepreşedintele Consiliului de Ministri.

– O apă şi-un pământ.

– Nu tocmai, domnule Goran. La declanşarea rebeliunii, era prefect de Tutova, judeţ în care n-au avut loc tulburări.

– Şi credeţi că poate hotărî în numele Gărzii de Fier? întrebă Mirodot.

– Nu s-a numărat printre capii mişcării.

Goran socoti că era cazul să intervină:

– Nu mă interesează biografia acestui oportunist. Ceea ce vreau să ştiu este cum şi-a permis domnul Maniu să vorbească în numele celorlalte partide din B.N.D. Avea încuviinţarea comuniştilor, sau a social-democraţilor? Dumneata erai la curent, domnule Dobre?

– Preşedintele nu e dator să mă consulte de fiecare dată când ia o decizie.

– Măcar atunci când deschide porţile în faţa celor mai în-

răiţi duşmani ai democraţiei!

– Ai omis precizarea expresă din text, domnule Goran, spuse Mirodot. Porţile sunt deschise pentru cei care...

Se aplecă asupra ziarului din faţa lui şi cită, subliniind cuvintele:

– ..."nu sunt vinovaţi de crime sau de acte dezonorante".

– De asta a acceptat să discute cu Horaţiu Comăniciu, întări Dobre.

– Şi apoi oamenii se mai schimbă, reluă Mirodot. Nu mă refer la cei compromişi. Iar pe ceilalţi e mai bine să nu-i avem adversari.

– Ăştia nu ne vor fi niciodată prieteni! Nu vor decât să-şi scape pielea! Iar Maniu discută cu ei de doi ani! Ce zici, tovarăşe Codrescu?

– Deocamdată meditez.

– Prea multă meditaţie strică. Şi mă aşteptam să avem aceeaşi poziţie. Partidele noastre au semnat o înţelegere...

– Asta nu înseamnă să nu gândim cu propriul nostru cap.

Generalul simţi că Goran era gata să explodeze:

– Domnilor, sunt militar şi nu-mi îngădui să judec acţiunile şi declaraţiile oamenilor politici. Pot avea raţiuni care ne scapă. De altfel, în iulie 1941 am împărtăşit opinia domnului Maniu: trebuia să ne oprim la Nistru.

– N-ar fi trebuit să trecem nici Prutul! replică Goran.

– Aici mă despart de dumneata, spuse Codrescu. Basarabia era pământ românesc!

– Adică aprobi anexiunea din 1918?

– Ce anexiune? A fost decizia Sfatului Ţării!

– Pusă la cale de guvernul burghezo-moşieresc!

Codrescu inspiră adânc înainte de a replica:

– Nu credeam că va trebui să-ţi amintesc tocmai dumitale teza lui Lenin privind dreptul naţiunilor la autodeterminare.

Generalul se simţi dator să intervină, pentru a nu lăsa disputa să se învenineze:

– Cu voia dumneavoastră, să ne întoarcem la subiectul întâlnirii de astăzi.

Trase sertarul de la birou şi căută un dosar. Îl deschise şi

păru mulţumit de ceea ce găsise în el.

– Înainte de discuţia cu Antonescu şi trecerea mea în retragere, am avut acces la documente cu caracter secret. Se refereau şi la activitatea Partidului Comunist. Le-am returnat, firește, dar am păstrat câteva însemnări.

– Nu văd ce legătură ar putea avea cu...

– O clipă, domnule Goran. Vă refereaţi la invitaţia adresată legionarilor...

– Un gest incalificabil!

– Dacă nu mă înşel, sunteţi un vechi membru de partid.

– Dinainte de război.

– Atunci ar trebui să cunoaşteţi circulara Comitetului Central din 8 iulie 1941.

– Eram internat în lagăr, la Tîrgu-Jiu.

– Am să vă citesc un pasaj: „Comuniştii trebuie să-şi concentreze toate forţele pentru formarea Frontului Unic Naţional. Social-democraţii, naţional-ţărăniştii, ţărăniştii-radicali, liberalii şi masele largi de sub influenţa lor...".

– Nu văd unde vreţi să ajungeţi.

– Veţi vedea imediat. Citesc mai departe: „...masele gardiste lovite de clica sângeroasă a generalului Antonescu...". Nu este şi aceasta o invitaţie la colaborare?

– Putea fi o provocare a Siguranţei.

– Am văzut documentul original.

– În 1941, secretar general era Foriş. Conducerea actuală respinge categoric...

– Vrei să spui că ştii ce gândeşte Pătrăşcanu? îl întrerupse Codrescu. Mie Titel Petrescu nu-mi face confidenţe...

– N-am vrut să vă ofer argumente pentru o discuţie în contradictoriu, spuse generalul. Mă retrag şi vă las să continuaţi.

– Ne vom retrage şi noi, domnule general. Şedinţa Blocului era programată pentru mâine.

– Sunteţi bineveniţi oricând, domnule Dobre.

– Nu vom mai abuza mult de amabilitatea dumneavoastră, spuse Mirodot. Domnul Barbecan s-a oferit să ne închirieze o casă de pe strada Carol, în care a stat un ofiţer german. Peste

o săptămână, după curăţenia de rigoare...

Raidul din 26 august marcase ultima misiune de luptă a fortăreţelor zburătoare în spaţiul aerian românesc. Se arătară, în schimb, avioanele nemţeşti. Veneau în grupuri mici, ziua şi noaptea, pesemne în recunoaştere, de vreme ce nu se auzi că ar fi aruncat pe undeva vreo bombă. Frica nu asculta însă de argumente. Când se dădea alarma – cu întârziere, pentru că escadrilele decolau de pe aeroporturile maghiare, aflate la o distanţă relativ mică de obiectivele vizate – oamenii se năpusteau către tranşeele săpate de premilitari în grădina publică.

M-am sculat mai devreme ca de obicei şi mi-am răsfoit clasorul, pe care-l părăsisem o bună bucată de vreme. Am constatat că-mi lipsea seria din Nyassa pe care mi-o dăruise domnul Barbecan şi mi-am spus că aseară, când ne-am îngrămădit iar în tranşee – noroc că nu plouase de-o săptămână! – a alunecat dintre foi şi a rămas acolo. Nădăjduiam că a rămas acolo.

Am alergat spre Luncă, spunându-mi că nu e încă ora amatorilor de promenadă şi că aş putea să găsesc ceea ce pierdusem. Cu gândul acesta, am trecut de poarta pe care e prinsă tabla cu inscripţia „Intrarea câinilor şi a bicicliştilor interzisă!" Tranşeea noastră se află nu prea departe de monument, sub un pâlc de stejari. M-am repezit într-acolo şi... nenorocire: un băiat cam de vârsta mea tocmai se ridica, desfăcând plicul. Din două salturi, am fost lângă el:

– Dă-mi-l!

M-a măsurat fără grabă, din creştet până-n tălpi şi a scuipat drept între vârfurile sandalelor mele de pânză:

– Lasă-te, bă, de goange!

Mi-a întors spatele. L-am apucat de umăr:

– Dă-mi-l, n-auzi? E al meu!

S-a scuturat, şuierând furios:

– Ia laba!

A băgat plicul în buzunar şi şi-a potrivit bretelele. Hotărât să nu renunţ la cămilele şi girafele obţinute cu atâtea stăruinţe, mă pregăteam să-i întâmpin atacul. Nu-mi place să mă bat, dar dacă interesul filatelic o cere... A ţâşnit pe lângă mine, spre

poartă. Până să mă dezmeticesc, ajunsese la douăzeci de metri.

Sunt bun la fugă. Am fost campionul clasei a IV-a. Dar necunoscutul câştigase teren. Dacă nu s-ar fi împiedicat de-o piatră... Mi-a aruncat plicul:

– Na, mă, să nu plângi!

Atunci am văzut tancul. Turela era întoarsă cu o sută optzeci de grade. Ţeava lungă a tunului a zvâcnit îndărăt. S-a auzit o bubuitură şi pe stradă s-a ridicat un nor de fum şi de praf. Apoi namila de oţel s-a aruncat asupra porţii, smulgând-o din ţâţâni. Din norul acela a ieşit un alt tanc. Luminat pieziş de soarele abia răsărit, lucea roşietic. Sau era o părere, datorată culorii steagului de pe turelă.

M-am repezit spre tranşee. „Hoţul" m-a urmat, şchiopătând. Uruitul şenilelor şi bubuiturile care se îndesiseră l-au ameţit. Primul tanc ajunsese foarte aproape. Din tranşeea în care sărisem, vedeam crucea cu contururi albe de pe turelă şi ochii şoferului, sticlind în deschizătura îngustă. Iar băiatul necunoscut mergea înainte împleticindu-se.

Mi-am amintit atunci, într-o frântură de secundă, o întâmplare petrecută cu trei, patru ani în urmă. Fusesem cu tata la ţară şi ne întorceam noaptea, în cabina unui camion. Surprinsesem un iepure pe şosea. În dreapta şi în stânga era întunericul salvator, dar iepurele gonea tot înainte, prins în fâşia de lumină. Şoferului i se făcuse milă şi stinsese o clipă farurile...

Băiatul era gata să se prăbuşească. I-am strigat:

– Sări într-o parte!

A şovăit o clipă, destul ca monstrul să-l izbească în şold. A căzut şi nu s-a mai ridicat. Iar tancul şi-a continuat fuga disperată, zdrobind copacii tineri sub şenile, făcând una cu pământul tufele de măceş şi ienupăr. În faţa lui s-a ivit un stejar în putere. A vibrat sub izbitură, dar a rămas în picioare. Tancul a dat înapoi, căutând un alt drum. L-am văzut cum tresare, cum începe să se-nvârtă ca un bondar ţintuit cu un ac de aripă: un proiectil îi smulsese şenila dreaptă.

Peste câteva secunde s-a ivit cealaltă namilă. Nemţii au ieşit unul câte unul cu mâinile împreunate pe creştet. S-a ridicat şi capacul turelei tancului sovietic. Nemţii au început

să strige, cu voci sugrumate:

– Hitler kaput! Hitler kaput!

Câţiva ruşi au sărit de pe tanc. Rotindu-şi privirea, unul dintre ei m-a descoperit în tranşee. S-a apropiat, ţintindu-mă cu pistolul-automat. Mi s-a făcut milă de mine, de cei de-acasă, care aveau să rămână nemângâiaţi. Şi Diana... Oare avea să-mi aducă flori la mormânt?

Închisesem ochii ca să-mi fie moartea mai uşoară. Când i-am deschis, mirat că nu se întâmplă nimic, am văzut o faţă rotundă, înnegrită de fum. Rusul, culmea! zâmbea şi când a priceput că mi-e frică, a aplecat ţeava armei spre pământ:

– Nicevo!

Era tânăr de tot, mic de stat şi cu pometii proeminenţi. Mi-am făcut curaj, am sărit din tranşee şi am fugit spre băiatul rănit. Îi curgea sânge din şold şi abia mai respira, rar şi întretăiat.

Rusul mă urmase, călcând neauzit. Când a văzut despre ce-i vorba, s-a repezit la tanc şi s-a întors cu o trusă sanitară. A legat rana cu îndemânare şi a început să discute aprins cu ai lui. Înţelegând că e în joc soarta băiatului, m-am apropiat. „Bolniţa, bolniţa" repetau ruşii, arătându-mi crucea roşie de pe trusa sanitară. Văzând că nu înţeleg, au desenat o clădire cu o cruce pe acoperiş. M-am dumirit că vor să afle încotro e spitalul şi am întins mâna în direcţia pe care o cunoşteam. „Haraşo!" s-au bucurat ei, făcându-mi semn să urc pe tanc, alături de cel care-l pansase pe băiat şi-l ţinea acum în braţe.

Nemţii lăsaţi în paza a doi tanchişti, se uitau cu ochii goi. Iar eu stăteam pe trupul trepidant de metal şi regretam că Diana nu are cum să mă vadă.

– Ţi-ai găsit mărcile?

– Găsit, bunică.

– A durat cam mult.

– Până am ajuns, până am răscolit prin tranşee... La întoarcere m-am întâlnit cu Doru şi-am stat de vorbă...

– Bine, bine. Vezi că gustarea-i în bucătărie.

Mâncă felia de pâine cu magiun, bău laptele, dând la o parte caimacul şi vru să plece iar.

– Încotro?

– Mă aşteaptă băieţii, la volei.

– Pot să te aştepte şi fetele! Taică-tu a dat ucaz să nu te mişti de-acasă până nu se-ntoarce.

– Da' ce s-a întâmplat?

– Cică vin ruşii. Virgil şi Dobre s-au dus să-i întâmpine, la intrarea în oraş. Taică-tu, coadă după ei... De ce te hlizeşti?

– Mă gândeam la ceva.

Se resemnă să continue lectura volumului al doilea din *La Medeleni*. De altfel, profesorul nu-ntârzie mai mult de un ceas.

– N-au mai venit, tată?

– Ba da, dar erau teribil de grăbiţi. Când au fost invitaţi la o întâlnire cu locuitorii oraşului, au spus că au ordin să nu se oprească până nu dau de nemţi.

– Păi n-au dat?

Profesorul îl privi deodată foarte atent:

– De unde ştii tu despre tancuri?

– Vorbeau unii, pe stradă.

– la stai: n-ai fost în Luncă, după plicul cu mărci?

– Am fost, dar înainte ca...

– Gelule, iar umbli cu minciunele, ca la Scorţeni? Vrei să-ţi cer cuvântul de onoare?...

Băiatul nu mai avu încotro şi făcu mărturisiri complete. Taică-su îl ascultă fără să-l întrerupă. La sfârşit, îl întrebă, încet:

– Şi chiar l-au dus la spital?

– Doar am fost acolo! Le-au cerut doctorilor să-şi dea toată silinţa. Comandantul lor vorbea bine nemţeşte.

– Cu cât ştii tu...

Se ridică de la masă, făcu doi, trei paşi prin cameră şi se opri la fereastră, cu spatele la Gelu:

– Şi prizonierii?

– Când am pornit cu tancul, ieşiseră pe stradă. Îi mânau din urmă doi ruşi.

Profesorul se răsuci brusc pe călcâie:

– Domnul Barbecan spunea că i-au împuşcat în Luncă.

– Nu-i adevărat! I-am văzut cu ochii mei.

– O fi auzit şi el, prin târg.

Se aşează iar la masă, îngândurat. Trase sertarul şi scoase câteva foi de hârtie. Când îşi ridică privirea, îl descoperi pe

Gelu, în acelaşi loc:

– Vrei să-mi mai spui ceva?

– M-aş duce la volei. Acum nu mai e nici o primejdie.

– Aşteaptă să se mai scurgă coloanele. Te las după amiază. Dar cum amurgeşte, acasă!

Aşteptă ca pe ghimpi ora mesei, nemaigustând aventurile bucureştene ale lui Dănuţ, nici măcar pe cele în care el şi Adina... Înghiţi ceva în grabă şi se repezi pe strada Regală. Pe-acolo treceau ruşii. Când se opreau pentru scurte escale, luau cu asalt cişmelele din curţi. Goi până la brâu, îşi turnau în creştete căldări întregi cu apă, făcând să se ivească de sub crusta de praf zâmbetul unui flăcău fără barbă sau trăsăturile înăsprite ale unui veteran.

Gelu văzu atunci, pentru prima oară, femei-soldaţi. Coborâseră dintr-un camion şi se îngrămădiseră în faţa panoului de reclamă al cinematografului de pe bulevard, de pe care zâmbeau Tyrone Power şi Alice Faye. Una dintre ele aducea puţin cu Diana. Tot cântărind asemănările şi deosebirile, nu observă că tovarăşele ei îl urmăresc, amuzate. Abia când izbucniră în râs, se dezmetici şi se pierdu în mulţime.

Într-o discuţie surprinsă pe stradă, află de unde răsărise tancul eşuat în grădina publică. Rămăşiţele trupelor germane din sectorul Chişinău-Iaşi capitulaseră la 3 septembrie. O unitate de tancuri încercase să rupă cu orice preţ inelul de foc al încercuirii. Preţul fusese nimicirea a mai bine de două treimi din efectiv. Restul pornise spre apus, urmând un itinerar sinuos, înaintând la adăpostul întunericului şi căutând să răzbată dincolo de munţi. Grupul se subţiase mereu: întâlniri nedorite cu trupe româneşti, împotmoliri, defecţiuni mecanice... Ultimele tancuri ajunseseră la intrarea în oraş talonate de avangarda ruşilor. Două ridicaseră steagul alb. Al treilea încercase să fugă...

Printre cei care asistau la trecerea coloanelor se număra şi Codrescu. La un popas ceva mai îndelungat, intră în vorbă cu un ofiţer. Se-nţelegeau tot în germană. Îmbiat cu votcă, nu vru să rămână dator şi-l invită la un pahar cu vin. După vreo jumătate de ceas petrecută în grădina de vară a restaurantului

„Carpaţi", detaşamentul îşi reluă drumul spre front.

Cunoscuţii îl înconjurară îndată pe Codrescu:

– Ce zicea rusul, domnule Codrescu?

– Cum se învaţă la ei, ce metode pedagogice folosesc...

– Au şi metode pedagogice? se miră cineva.

– Şcoală fără metodă...

Îl întrerupse avocatul Bulimaru, o namilă de om de care se fereau toţi, ştiindu-l beţiv şi violent:

– Se pare că sunteţi gata să vă închinaţi la religia marxistă!

– Nu mă închin decât la religia în care am fost botezat. Şi nu-mi place tonul dumneavoastră!

– E singurul potrivit pentru trădătorii de neam!

– Trădători sunt cei care purtau cămaşă verde şi ar fi vrut să devenim o colonie nemţească!

– Cu mine vorbeşti tu aşa? răcni avocatul, dând să se repeadă.

Codrescu apucă gâtul sticlei de pe masă. Ceilalţi se căzneau să-l potolească pe Bulimaru, care continua să vocifereze:

– Am să-ţi trimit martori! Bolşevicule!

Codrescu nu mai ripostă. Plăti vinul, îşi luă pălăria şi ieşi. În stradă dădu cu ochii de Gelu, care urmărise scena printre gratiile romboidale ale gardului grădinii de vară:

– E-acasă taică-tu?

– Nu ştiu, nene Virgil. Când am plecat eu, era.

Codrescu o luă înainte, cu paşi repezi. Băiatul abia putea să se ţină după el. Când ajunseră, Petreanu spărgea lemne, în curte.

– Să intrăm, Dim. Vreau să mă sfătuiesc cu tine.

Gelu se strecură în urma lor. Prin uşa deschisă, se auzea doar un murmur. Dar, curând, vocile crescură:

– E o copilărie, spunea Petreanu. Cu ce-o să vă bateţi? Cu pumnii? Cu bastoanele?... Cu puştile de vânătoare ale lui Barbecan?

– Şi eu am oroare de ridicol, Dim. Dar aici nu-i vorba doar de insulte! Omul ăsta a scăpat de puşcărie, sau de batalioanele de pedeapsă, pentru că s-a lepădat de Horia Sima şi i-a jurat credinţă lui Antonescu. Dar, cum se vede, nu şi-a schimbat năravul. Să ne lăsăm iar terorizaţi? Să se repete

grozăviile din '41?

– Trebuie să-ţi spun eu că legionarii nu mai au nici o şansă?... Cum să-ţi rişti viaţa pentru un imbecil?

– Imbecilul ăsta îi are pe alţii în spate. Dacă au să vadă că ne e frică, au să iasă la drumul mare!

– Bine, măi omule, dar ai familie!

– Nu pot să fac altfel, Dim. Dacă nu vrei să te-amesteci, nu ţi-o iau în nume de rău. Am să vorbesc cu altcineva.

Gelu asculta cu sufletul la gură. Îi era ciudă pe taică-su. Înţelepciunea lui semăna cu aceea a eroului dintr-o snoavă povestită de bunică-sa: „Nu m-amestec, nu mă bag, unde-i vorba de ciomag." Parcă nu el tăinuise întâmplarea cu caii şi-l înfruntase pe comisarul de la Siguranţă!... I se oferea şansa de a lua parte la un duel, fie şi în calitate de martor şi ezita. Ba chiar încerca să-şi convingă prietenul să renunţe la acest act nobil, singurul în stare să spele, fie şi în sânge, onoarea muşchetarilor – şi a profesorilor. Ah, de ce nu era el major?...

Din fericire pentru sentimentele lui filiale, Petreanu nu se mai lăsă tras de mânecă. A doua zi, se duse cu Andrei la Bulimaru, ca să stabilească data şi condiţiile duelului. Dar avocatul, înştiinţat pesemne de un binevoitor, plecase într-o direcţie necunoscută.

Cei doi prieteni nu apucară să se bucure de triumful lor moral. Aflând despre intenţia nerealizată, Dobre îi luă la rost, fără menajamente:

– Nu-mi vine să cred că nu v-aţi dat seama ce vă paşte, le spuse el, trăgând nervos din ţigară. Ne aflăm sub rigoarea legii marţiale şi vouă vă arde de prostii!... Iertaţi-mă domnule Petreanu, domnule Vâlcu, dar sunt excedat. Dacă, prin absurd, duelul acesta ar fi avut loc, v-aţi fi pomenit cu toţii, combatanţi şi martori, la închisoare. Şi nu ştiu cine ar fi izbutit să vă scoată!...

Codrescu şi Petreanu erau stăpâniţi de o jenă care-i făcuse să amuţească. Andrei – mai palid ca niciodată. Procurorul improvizat îşi muie glasul:

– În sfârşit, bine că lucrurile n-au ajuns până acolo. Când s-o întoarce ticălosul ăla de Bulimaru...

Codrescu ar fi vrut să mai spună ceva, dar doamna Perleta îşi făcu apariţia cu o tavă pe care trona un superb tort de bis-

cuiţi, specialitatea casei.

– Primum vivere, deinde philosophari! declară Dobre şi se repezi, galant, să ia tava şi să o pună pe masă.

VIII

Părinţii Dianei tăceau. O tăcere ostilă. Îl primiseră ca pe un străin care le violează claustrarea. Pe pereţi, fotografiile lui Victor. Ultima din şirul care da ocol încăperii îl înfăţişa aşa cum îl văzuse Gelu ultima oară: ţigara atârnând în colţul gurii, ochii îngustaţi ca să se apere de şuviţa groasă de fum, părul năclăit de briantină.

Diana încercase să dezgheţe atmosfera, evocând întâmplări din anii de liceu. Bătrânii replicau invariabil: „Da, da, pe atunci trăia încă Victor." Le ţinea isonul, cu belşug de lacrimi şi închinăciuni, un fel de nepoată pripăşită la casa lor, femeie încă tânără, înzestrată cu un apetit remarcabil.

Când Diana plecă la bucătărie, cu nepoata, ca să scoată prăjitura din cuptor, Gelu îşi luă inima în dinţi. Vorbi despre hotărârea lui de a se însura cu Diana, de a o lua la Bucureşti, ca să intre în sfârşit la facultate. Era convins că părinţii nu pot decât să se bucure că fiica lor îşi va relua drumul întrerupt de un accident tragic... Preocupat de argumentele cu care să le obţină consimţământul, nu observă cum se întunecă Grigore Cosmin. Izbucnirea lui îl luă pe nepregătite:

– Să-mi dau fata după un comunist? Unul din cei care l-au ucis pe Victor?

Diana veni în fugă:

– Tată, te rog, nu vorbi aşa... Ce legătură are Gelu cu...? Nici nu era în ţară când s-a întâmplat nenorocirea!

– Iei apărarea duşmanului?

– Ce duşman?... Îl iubesc şi vreau să fiu soţia lui.

– Ţi-ai uitat fratele? Nu-ţi pasă de durerea noastră?... Atunci pleacă! Măcar să ştiu că nu mai am nici un copil!

Diana ieşi din cameră, plângând. Gelu era atât de descum-

pănit, încât nici nu-i dădu prin gând să se ducă după ea. „Cum poate să trăiască zi de zi în atmosfera asta? Cum poate să suporte asemenea cuvinte repetate la nesfârşit?" Nu-şi luă rămas bun de la nimeni. O auzi strigându-l, îşi înfipse unghiile în palme şi grăbi pasul, fără să se uite în urmă...

În „Vocea Oltului" apăru un reportaj despre primirea făcută de locuitorii oraşului trupelor sovietice. Autorul, un student, membru al organizaţiei de tineret a partidului naţional-ţărănesc, venise în vacanţă la părinţi. Textul era bine adus din condei, dar se termina cam abrupt.

– A renunţat la final în ultima clipă, îl lămuri Dobre pe Petreanu. Noroc că mi-a arătat articolul pe şpalt.

– Credeam că s-a terminat cu cenzura.

– Oarecum...

– Ce putea să fie atât de grav?

– Autorul se arăta surprins de faptul că în comunicatul sovietic se vorbea despre „eliberarea" oraşului nostru, în care nu se mai afla picior de neamţ.

– Şi n-avea dreptate?

Dobre îşi aprinse o ţigară şi pufăi de câteva ori, înainte de a răspunde:

– Dreptate avea şi domnul Romano, care a publicat într-un ziar de-al nostru o notă pe această temă.

– Şi?

– A fost arestat de Comandamentul sovietic, iar birourile ziarului şi domiciliul său au fost sechestrate. N-am vrut ca istoria să se repete...

– Trebuie să existe, totuşi, o explicaţie.

– Am impresia că, până la semnarea convenţiei de armistiţiu, vor tot „elibera" oraşele din Vechiul Regat, chiar dacă ai noştri luptă alături de ei în Transilvania.

După primele zile de incertitudine, oraşul începu să-şi recapete înfăţişarea obişnuită. Mai întâi se ridicară obloanele dindărătul cărora negustorii pândiseră cu nelinişte trecerea coloanelor ruseşti. Deasupra tejghelelor apăruse „Apelul Comandamentului Armatei Roşii către populaţia României", tă-

iat din ziare şi înrămat ca un tablou de preţ. Un pasaj era subliniat cu tuş: „Comercianţi şi întreprinzători! Continuaţi-vă fără teamă ocupaţiile!"

Erau însă şi destule magazine care păreau părăsite de la 23 august. În vitrine, bilete cu inscripţiile „Închis conform ordinului Camerei de Comerţ", „... conform ordinului Ministerului Economiei Naţionale", „... fiind bolnav", „... fiind concentrat".

– Să se termine odată cu circul ăsta! exclamă Goran, într-o şedinţă a B.N.D.-ului.

– Ce circ, domnule Goran? vru să ştie Mirodot.

– Prăvălii închise, justificări mincinoase...

– Nu putem acuza pe nimeni, fără o cercetare temeinică. Altfel reinstaurăm arbitrarul de care abia am scăpat.

– De acord. Cu toate că lucrurile sunt limpezi: „Concentraţii" joacă biliard în cafenele, „bolnavii" se plimbă în Luncă, iar mărfurile s-au evaporat.

– Cum s-au evaporat, dacă magazinele sunt închise de aproape o lună?

Dobre se simţi dator să intervină:

– Dumneata n-ai auzit de speculomanie, colega?

Conveniră să ceară primăriei şi chesturii să exercite un control sever.

– Vom face apel şi la opinia publică, declară Goran. Văd că „Vocea Oltului" susţine noul mers al istoriei.

Se redeschiseră şi chioşcurile de ziare, odată cu treptata normalizare a mersului trenurilor. În preajma sosirii acceleratului de Bucureşti, Petreanu îşi trimitea feciorul la coadă. Gelu se învăţase. Lua un scăunel de vânătoare, împrumutat de la Barbecan şi o carte. La întoarcere, frunzărea jurnalul, să ştie ce mai e nou în lume.

Noutăţi erau destule. Şi de pe front, unde se dădeau lupte grele pentru eliberarea Ardealului de Nord, şi din alte colţuri ale ţării. Într-o zi, apăru un comunicat pe care băiatul îl citi cu voce tare, la masa de prânz: „Sunt amnistiaţi dezertorii şi nesupuşii care se prezintă la unităţi în termen de douăzeci de zile."

– Slavă Domnului!

– Ce te bucuri aşa, Dim? se miră doctoriţa. Ce ai tu de îm-

părţit cu dezertorii şi nesupuşii?

– Ce să am, Maricică? E vorba de compasiunea faţă de cei ameninţaţi să plătească scump refuzul unei morţi inutile.

Şi-i făcu cu ochiul lui Gelu, pe ascuns: rezerviştii de la Scorţeni scăpaseră de Curtea Marţială.

Coana mare aştepta şi ea ziarele cu nerăbdare, ca să vadă câţi speculanţi au mai fost internaţi în lagăre. Curiozitate lesne de înţeles, ţinând seama că purta război cu precupeţii în fiecare dimineaţă. Noroc că începuseră să mai vină şi ţăranii la oraş. Se călătoreau zeci de kilometri ca să-şi vândă fructele şi legumele, dar şi ca să privească şirurile nesfârşite de camioane, tunuri şi blindate.

– Straşnică putere, frate-miu! O băgară pe mânecă friţii!...

Odată cu căruţele, în piaţă reapăruse şi domnişoara Augustatos. Rudă cu Barbecan, umbla într-o rochie lungă, peticită, purtând pe braţul drept o brasardă albastră cu iniţialele S.P.A., Societatea pentru protecţia animalelor. Trecea de la un jug la altul, ştergând ochii boilor cu o batistă veche de olandă. Nu auzea vorbele aruncate în urma ei:

– Se ţâcni boieroaica.

– Când ne jupuiau vechilii, nu ne ştergea lacrimile cu batista!

– Dumnezeu nu bate cu biciul.

Avusese una din cele mai mari moşii din judeţ şi o pierduse într-un proces de moştenire care durase mai bine de zece ani. Trăia din mila vecinilor, într-o casă părăginită de vreme şi de neîngrijire.

Câte un cunoscut îi mai spunea lui Barbecan:

– De ce n-o iei la dumneata, coane Georges? Oricum, ţi-e verişoară!...

– Ça, c'est fort!... Să mă restrâng pentru că exaltata de mătuşă-mea a fugit cu angrosistul Augustatos? O mezalianţă revoltătoare!... Şi-apoi, am jurat să nu mai am comerţ cu dementa asta de când n-a vrut să-mi cedeze proprietatea contra unei sume rezonabile. Eu n-aş fi pierdut procesul, domnule!...

Cea mai elocventă dovadă a normalizării vieţii o constituia dispariţia coşmarului alarmelor. Camuflajul rămăsese în vigoare, dar frontul se îndepărtase şi nemţii n-aveau resurse

pentru incursiuni la mare distanţă. Rareori câte-un avion stingher se ivea deasupra oraşului, la o înălţime prudentă, încercând să dibuie mişcările de trupe. Îşi lua însă repede tălpăşiţa, sub focul tunurilor antiaeriene şi al mitralierelor montate pe camioane. Sau se repezea după el un monoplan cârn şi agil, umplând văzduhul de larmă.

La 6 septembrie, în „Monitorul Oficial" apăru un decret prin care erau reintegraţi în toate drepturile ofiţerii trecuţi în retragere la 21 iulie 1941. Petreanu află ştirea de la radio şi vru să i-o împărtăşească lui Codrescu.

– A venit Simion să-l invite la general, îl informă Perleta. M-a rugat să-ţi spun, dacă treci pe aici, că nu te-a găsit acasă şi că invitaţia e valabilă şi pentru tine. Pe unde umblaşi?... Na, că m-am molipsit de la oltenii ăştia!

– Am trecut pe la liceu, să întreb dacă se ştie ceva despre deschiderea anului şcolar.

– Şi?

– Deocamdată nimic.

– Până nu s-or linişti lucrurile...

În uniformă, generalul avea altă prestanţă.

– Vă aşteptam, domnule profesor, spuse el. Simion a aflat că aţi plecat spre casa Codrescu şi am fost convins că doamna vă va transmite mesajul. N-am vrut să ciocnim fără dumneavoastră.

Şi arătă spre o sticlă plină de praf şi de pânze de păianjen, pecetluită cu un strat gros de ceară roşie.

– E un „Cotnar" vechi de şaizeci de ani. Mi l-a dăruit tatăl meu, în ziua în care am fost înălţat la gradul de sublocotenent. Îl avea şi el de vreo două decenii... Nu putea fi un moment mai potrivit decât acesta, pentru a-l degusta împreună cu prietenii.

Luă un cuţit scurt, cu mâner din corn şi începu să înlăture sigiliul. Mirodot nu-şi putu stăpâni curiozitatea:

– V-aţi pus uniforma ca să celebraţi revenirea în sânul oştirii?

– Nu numai, domnule Mirodot. Am fost înştiinţat că e nevoie de mine la Bucureşti. O maşină a pornit încoace, să mă ia.

Capacul de ceară dispăruse. Generalul luă tirbuşonul de pe masă şi scoase, opintindu-se, dopul de plută lung de un deget.

Turnă în pahare aurul lichid şi toastă:

– Pentru Maiestatea Sa!

Vinul lăsa în cerul gurii mireasma unui alt veac.

– Şi pentru succesul misiunii dumneavoastră! spuse Dobre.

Goliră paharele şi Cotnarul îşi dovedi tăria, incendiindu-le creierii şi turnându-le plumb în picioare. Doar generalul părea imun la astfel de consecinţe. Îi pofti să ia loc, intuindu-le plăcuta suferinţă.

– Goran o să regrete că n-a avut parte de un asemenea regal, spuse Codrescu.

– Domnul Goran n-a participat la mica noastră conspiraţie dinainte de 23 august, explică generalul. De altfel, nu cred că ar fi acceptat invitaţia, după cele întâmplate la ultima noastră întâlnire...

Ar fi vrut să adauge ceva, dar din stradă se auzi un zgomot de motor. Peste câteva secunde, pe uşa deschisă de Simion intră un tânăr căpitan, care-şi pocni călcâiele:

– Am onoarea să vă salut, domnule general!

– Bagajul e pregătit, domnule căpitan. Plecăm după ce bei şi dumneata o gură de „Cotnar".

Turnă într-un pahar ce mai rămăsese în sticlă şi i-l întinse.

– Ce se mai întâmplă la Bucureşti, domnule căpitan? întrebă Codrescu.

– Ce ştiţi şi dumneavoastră de la radio, din ziare... Poate n-aţi aflat că fostul senator Otto Roth a lansat un apel către saşi şi şvabi, anunţându-i că a preluat conducerea Grupului etnic german şi cerându-le să rămână credincioşi statului român. A luat legătura şi cu guvernul...

– Dacă va fi ascultat, eliberarea totală a Transilvaniei şi a Banatului va fi uşurată, observă Dobre.

– Este ceea ce se speră la Marele Stat Major, încuviinţă căpitanul.

Sorbi ultima picătură, puse paharul pe tăblia de marmură a şemineului şi îşi îndreptă ţinuta:

– La ordinele dumneavoastră, domnule general!

Necazurile lui Barbecan începură în a doua decadă a lui septembrie. Întâi trebui să predea la poliţie armele de vână-

toare şi muniţiile. Izbuti să salveze doar două flinte, câteva suliţe, baltage şi junghiere, cu care improviză la repezeală o panoplie, făcând cuvenita declaraţie.

– Parcă mi-ar fi tăiat mâinile, se plânse el lui Petreanu.

– Or să vi le înapoieze. Cât o să mai ţină războiul? Cinci, şase luni.

Apoi, într-o dimineaţă, în faţa „palatului" se opriră două maşini uriaşe. În spatele cabinelor, pe platforme, se înălţau adevărate căsuţe din scânduri, acoperite cu carton gudronat. Din prima maşină coborî un militar cu câte o tresă pe epoleţi. Intră, cercetă din ochi curtea în care băieţii jucau fotbal şi ridică inelul de bronz. Întrezărit o clipă, chipul lui i se păru cunoscut lui Gelu. Nu izbutea să-şi amintească de unde.

Uşa se deschise şi o slujnică îl pofti să ia loc şi să aştepte. Mulţumi politicos şi rămase în picioare, examinând tablourile din hol. Îşi întoarse repede privirea de la un nud diform, adus de la Paris de, pe atunci, junele doctor în drept, zâmbi unui cap de copil de Tonitza şi întârzie în faţa „Vânătorii de tigri" a lui Delacroix, o reproducere foarte reuşită.

Aşa îl găsi Barbecan, care ieşise din dormitor înnodându-şi cordonul halatului de mătase. Când maşinile ruseşti se opriseră în poartă, îl trecuse o sudoare rece. Se liniştise aflând că-l caută un sublocotenent. Cu ofiţerii români ştia el cum să vorbească:

– Sunteţi vânător?

– N-avui când şi cum să fiu. La noi, la ţară... Şi pe urmă trei ani de război...

– Am trecut toţi prin multe. Dar cărui fapt îi datorez vizita dumneavoastră, domnule...

Sublocotenentul se prezentă, înclinându-se uşor şi spuse, cu glas măsurat:

– Primii ordin să instalez aci un atelier mobil sovietic. Două maşini, opt oameni. Casa dumneavoastră e aproape de traseul coloanelor, curtea încăpătoare... La nevoie s-ar putea folosi şi garajul.

Barbecan sări ca ars:

– Proprietăţile mele sunt scutite de rechiziţii! Aduc îndată

hârtiile.

– Nu-i vorbă de rechiziţii, ripostă celălalt, calm. Nu vi se ia nimic. Oamenii au tot ce le trebuie: aşternuturi, hrană, curent electric... Iar după două, trei săptămâni pleacă mai departe.

– Nu se poate, domnule sublocotenent! Or să facă murdărie în curte, o să fie un zgomot infernal...

Tânărul îşi pocni palmele, a mirare:

– De-atâta vă plângeţi dumneavoastră?... Alţii mor pe front.

– Cum îţi permiţi? se indignă Barbecan. Şi eu contribui la efortul de război! Ştii dumneata câţi bani am băgat în împrumutul pentru înzestrarea armatei?

Celălalt vru să mai spună ceva – nu prea plăcut, după fulgerarea ochilor – dar se stăpâni, salută scurt şi ieşi. Peste câteva clipe, se auzi scârţâitul prelung al porţii şi maşinile intrară în curte.

Eram aproape sigur că mai întâlnisem undeva chipul cu sprâncenele îmbinate la rădăcina nasului şi o aluniţă mare pe obrazul drept. Am căutat-o pe slujnică şi am întrebat-o cum îl cheamă pe vizitator.

– Drept să-ţi spun, nu-nţelesei prea bine. Creangă, Crenguşoară... cam aşa ceva.

M-am luminat:

– Crânguş! Nu-l cheamă Crânguş?

N-am aşteptat răspunsul şi am fugit în curte. Maşinile se opriseră în faţa garajului şi ofiţerul îşi lua rămas bun de la ruşi.

„Dacă n-o fi el?... Totuşi, asemănarea cu fotografia de sub icoană, numele... La urma urmei, n-are de ce să se supere pentru o întrebare. M-am apropiat, nu foarte hotărât.

– Domnule sublocotenent!

M-a privit, de la înălţime.

– Nu cumva sunteţi din Scorţeni?

A făcut un pas către mine, schimbându-se la faţă:

– Da' de ce mă-ntrebi?

Nu mai încăpea nici o îndoială. Am strigat bucuros:

– Sunteţi băiatul tuşii Simina şi-al lui moş Neagu!... Va să zică, n-aţi murit!

– Ştiu şi eu? a încercat el să glumească, dar glasul îi tremura.

Fusese îngropat de un obuz, în timpul retragerii peste Prut. Sanitarii îi dăduseră primul ajutor şi-l trimiseseră în spatele frontului. Până la urmă, ajunsese în spitalul unde era doctoriţă Maria Petreanu. Vindecarea fusese anevoioasă. Pe lângă rănile provocate de explozie, suferea de amnezie. Ieşise din spital înainte de vreme, la cerere şi se prezentase la garnizoană, insistând să fie trimis la regimentul său. Comandantul aflase cum stau lucrurile şi îi ordonase să rămână deocamdată în oraş, încredinţându-i sarcini adminsitrative.

– Şi nu treceţi pe-acasă? l-am întrebat, cam dezamăgit.

– Cum să nu, cum să nu! s-a veselit el, dându-şi boneta pe ceafă. Avui noroc de-un domn maior care pleacă să verifice situaţia rechiziţiilor. Se cam plâng oamenii că li se iau caii şi vitele, fără nici o formă.

– Cine să le ia? m-am mirat eu. Eram acolo când a plecat comisia!

Crânguş păru deodată foarte grăbit:

– Întârziai... S-auzim de bine!

Mâna mea a dispărut o clipă în laba lui de urs. A plecat aproape în fugă. S-a oprit în poartă, căutându-se prin buzunare:

– Ia vino-ncoa, măi frate-miu!

Când am ajuns lângă el, mi-a pus ceva în palmă:

– Asta-i amintire de la mine.

N-am deschis pumnul decât după ce silueta lui s-a topit după colţ. „Amintirea" era o brichetă mică, meşterită dintr-un cartuş de automat. O brichetă! Am pus-o bine, făgăduindu-mi să-mi aprind pipa doar cu ea, când o să-mi vină sorocul de amăreală al ierbii dracului...

Apariţia atelierului mobil declanşă energiile ascunse ale lui Barbecan. Trecea valvârtej dintr-o cameră în alta, cu poalele halatului fâlfâind ca nişte aripi vişinii. Colecţia de monede şi decoraţii, cristalurile, porţelanurile, tablourile se mistuiră în tainiţi doar de el ştiute. Casa începu să semene cu o cetate asediată. Uşile de la cele două intrări fură blocate cu lanţuri şi zăvoare, instalate de Barbecan-tatăl odată cu gratiile de la ferestre. Circulaţia Petrenilor către şi dinspre oraş fu su-

pusă unor restricţii greu de suportat.

După ce luă aceste măsuri de precauţie, Barbecan se instală la telefon. Avea mulţi cunoscuţi influenţi şi le ceru tuturor să înlăture „teribila sabie a lui Damocles" atârnată deasupra capului său. Primea răspunsuri evazive: „Să vedem...", „Nu ştiu dacă ar fi posibil...", „Situaţia e de asemenea natură, încât..." Primarul, fost coleg de barou, i-o spuse pe şleau:

– De, cŏane Georges... Dacă m-ai fi anunţat înainte de instalarea maşinilor în curte, poate aş fi izbutit să fac în aşa fel încât să ajungă în altă parte. Zic „poate", gândindu-mă la bătoşenia comandantului garnizoanei. Nu-l auzi spunând decât: „Trebuie să ne îndeplinim obligaţiile care decurg din convenţia de armistiţiu". Să-l rog acum să mute atelierul? Ar ieşi un scandal care nu ne-ar conveni – nici mie, nici dumitale. Vezi doar ce vremuri trăim!

Îngrijorarea lui Barbecan ajunse la paroxism, după ce avu parte de o vizită inopinată. Se înserase şi Petrenii se pregăteau de cină, când se auziră bătăi puternice în uşa de la intrare. În faţa ei se afla, aşadar, cineva care nu cunoştea rostul inelului – sonerie. Iar când fu chestionat, răspunse ceva cu voce aspră în ruseşte.

– Ce facem, domnule profesor?

– Deschidem.

– E riscant!

– Dacă vrea neapărat să intre, e mai riscant să ne împotrivim.

Argumentul era de necombătut. Lanţurile fură desprinse, zăvoarele trase, cheia răsucită în broască şi în uşă se arătă un ofiţer rus, însoţit de un ostaş cu automatul în bandulieră. Ofiţerul – căpitan, după cele patru steluţe de pe epoleţi – îi privi rece şi rosti scurt:

– Barbecan?

– Eu sunt, îngăimă avocatul, pierit. Cărui fapt îi datorez...?

Căpitanul îi reteză cu un gest, ca o tăietură de sabie, formula de politeţe, urcă treptele spre hol şi spuse ceva, pe nemţeşte. Barbecan se întoarse către Petreanu, cu un aer rugător.

– Întreabă dacă ferma de la marginea oraşului vă aparţine.

– Potrivit actului dotal...

Urmă un potop de fraze pe care profesorul abia reuşea să

le tălmăcească. Se lămuriră că ofiţerul aflase ceva prin oraş şi venise să ceară socoteală pentru tratamentul la care fuseseră supuşi prizonierii sovietici: muncă multă şi hrană puţină. Faptul nu putea fi contestat, aşa că beneficiarul se apără cu vehemenţa spaimei, punând totul pe seama fostei administraţii a judeţului:

– Prefectul m-a obligat. Spunea că are ordin de la Antonescu să-i folosească pe prizonieri la muncile agricole. Plata ar fi trebuit să servească la îmbunătăţirea hranei. Am plătit totdeauna cinstit, dar nu ştiu ce făcea cu banii.

Căpitanul nu se lăsă convins. Se plimba cu paşi mari pe parchetul bine lustruit, ameninţând cu trimiterea în faţa tribunalului militar. Barbecan se referi atunci la distrugerea depozitelor de benzină, susţinând că întreţinuse relaţii cu von Hagenau pentru a facilita misiunea lui Ilie. Şi cum rusul rămânea la fel de încruntat, invocă drept mărturie a bunelor lui sentimente faţă de Armata Roşie bucuria cu care acceptase instalarea în propria sa curte a atelierului mobil. Profesorul traducea fără să-şi ridice privirea.

Până la urmă, căpitanul se retrase, declarând că va afla adevărul chiar de la foştii prizonieri. După un ceas, la adăpostul întunericului – camuflajul era obligatoriu între 19 şi 5 – maşina lui Mirodot duse familia Barbecan la gară. Luaseră doar câteva geamantane cu schimburi, bani şi bijuterii.

– Îţi las casa în grijă, domnule profesor.

– Şi dacă vine rusul?

– Îi spui că am plecat la Bucureşti, să mă plâng Comisiei aliate de control de vexaţiunile la care am fost supus.

– Dar unde plecaţi, de fapt?

– E mai bine să nu ştii, ca să nu ţi se poată smulge adresa. E greu de rezistat la un interogatoriu de gradul trei!

– Dramatizaţi, domnule avocat.

– Ce ştii dumneata?...

Spre norocul lui Barbecan, căpitanul nu avu cu cine să stea de vorbă: foştii prizonieri fuseseră îmbarcaţi în vagoane, sub pază şi duşi undeva spre răsărit. Iar peste două zile, unitatea lui îşi completă efectivul şi părăsi oraşul. Înştiinţată de cineva căruia îi fusese încredinţat secretul, familia Barbecan se

întoarse de la moşia din Dolj, unde se ascunsese.

De teama ruşilor din curte şi a unei alte vizite inoportune, avocatul vorbi cu Mirodot, care-l convinse pe comandantul gărzii afectate filialei Băncii Naţionale să detaşeze la „palat" doi soldaţi cu o puşcă-mitralieră. Stăteau toată ziua într-un geamlâc, demontând şi curăţând arma, ca să-şi omoare timpul. Gelu şi Jack, pe lângă ei. Mai ales Jack, consemnat la domiciliu. Noaptea, soldaţii dormeau pe nişte scoarţe vechi, aşteptând să vină să le ţină de urât o slujnică mai fâşneaţă.

Peste o săptămână, schimbându-se comandantul gărzii, soldaţii fură rechemaţi la datorie. Elocinţa şi argumentele sunătoare ale lui Barbecan nu-l impresionară pe tânărul locotenent, care era gata, gata să-l aresteze, pentru ofensă adusă hainei militare.

– S-au bolşevizat, domnule profesor! se lamentă Barbecan. Nu mai poţi să ai încredere nici în armată. Quel affreux pays!

În disperare de cauză, se adresă societăţii particulare „Fiducitatea", înfiinţată de fostul şef al poliţiei. Două nopţi se plimbă prin curte un găligan cu un „Z.B." în spate. Apoi nu se mai arătă. „Vocea Oltului" publică un articol despre condiţiile de viaţă ale angajaţilor societăţii – salariu de mizerie, masă o dată pe zi, dormit pe bănci, în parcuri – care-i făcuseră să-şi caute norocul în altă parte.

Hotărât să-şi apere avutul cu orice preţ, Barbecan desprinse flintele şi baltagele din panoplie şi începu să stea de veghe cu doi oameni de la fermă, pe care-i ştia devotaţi lui cu trup şi suflet. Invitat să li se alăture, profesorul răspunse evaziv. Iritat de insistenţele gazdei, îi spuse nevesti-si:

– Cum îşi închipuie omul ăsta că mi-aş primejdui viaţa pentru nişte bunuri străine? Că de la noi, n-ar avea ce să ia.

– Chiar crezi că ruşii au de gând să...?

– Să spunem că ar avea. Or să se sperie de nişte flinte şi baltage de operetă?...

Resemnându-se să abandoneze curtea „invadatorilor", Barbecan se temuse să lase „Chrysler"-ul în garaj şi-l trimisese la fermă. Nici n-ar fi avut cine să-l conducă – unde să găseşti un şofer disponibil în oraş? Iar Ilie, care-şi făcu o meteorică

apariţie, părea să aibă acum treburi mult mai importante.

Gelu îl întâlni la chioşc, după sosirea ziarelor. Bine dispus, ca de obicei, Ilie coborî dintr-un hârb de automobil şi se duse glonţ în faţă. Oamenii începură să vocifereze:

– Hei, unde te trezeşti?

– Ruşine!

– Treci la coadă!

Un tânăr cu perciunii aduşi în unchi ascuţit până la jumătatea obrazului îl interpelă, agresiv:

– Ce, bă, eşti grăbit? Nu poţi s-aştepţi şi tu „Dreptatea" în rând cu toată lumea?... Ia vezi, poate că mă supăr!

Ilie îşi scuturâ chica roşcată:

– N-ai ghicit, bă! Eu citesc „România liberă". Căutam ţigări.

Şi se apropie, întinzând mâna cu palma în sus:

– Nu-mi vinzi două, trei, cu bani peşin?

Buimăcit de promptitudinea replicii, perciunatul scoase o tabacheră de tinichea, dar îşi luă seama şi o băgă la loc, în buzunar, mestecând nişte înjurături. Ilie se bătu peste obraz, cu arătătorul:

– Cheresteaua, amice!... Sunt şi doamne primprejur!

Lumea chicotea. Tânărul vru să riposteze, dar Ilie i-o luă înainte:

– Gata distracţia. Mai avem şi treabă. Nu te salut!

Şi se răsuci pe călcâie, să plece.

– Ilie! strigă Gelu, disperat, părăsindu-şi scăunelul şi cartea şi alergând spre el.

Îl prinse din zbor şi-l învârti prin aer:

– Măi, băiatule!... Cum îţi merge? Ai tăi ce fac?

Dinspre automobilul oprit la marginea trotuarului se auzi un glas de soprană:

– Hai, tovarăşe, că trenul n-aşteaptă!

Gelu o recunoscu pe bruneta care se plimba cu Ilie. Şi lângă ea, Gavrilă, care-i zâmbi şi-şi duse două degete la şapcă, întocmai ca atunci. Numai că şapca era acum nouă şi curată.

– M-ai tras pe sfoară, Ilie.

– Cum aşa?

– Spuneai că ai întâlnire cu o fată. Şi când colo...

Se aplecă spre el, cu un aer misterios:

– Ştii să păstrezi un secret?

Gelu se simţi aproape insultat:

– Am zis eu ceva când au venit agenţii Siguranţei?... Nici tatii nu i-am zis!

Ilie aruncă o privire spre bruneta din automobil:

– În noaptea aia m-am întâlnit cu ea, aşa cum ţi-am spus. Doar că erau şi alţii de faţă...

Claxonul mârâi de trei ori, teribil de răguşit.

– Acum chiar trebuie să plec. Altfel pierdem acceleratul de Bucureşti.

– Stai mult acolo?

– Cât o fi nevoie. Dar dacă mă-ntorc, te caut. Pe cuvânt de onoare!

Automobilul porni, speriind câinii de după zaplazuri cu împuşcăturile ţevii de eşapament.

– Cu ce se ocupă prietenul dumitale? întrebă un bătrânel simpatic.

Gelu răspunse cu un gest vag, împungând văzduhul: Ilie nu putea să se ocupe decât de probleme foarte înalte.

Barbecan fu de cu totul altă părere:

– Un trepăduş de-al comuniştilor... Au ajuns şoferii să facă politică!

Vremea se menţinea frumoasă şi cei de la atelier lucrau în aer liber. În curte era un necontenit du-te vino de maşini militare, de la „Jeep"-urile comandamentelor de unităţi, până la camioanele de mare tonaj, cărora abia le ajungea locul să întoarcă.

20 septembrie

M-am aşezat pe treapta de sus a scării de la intrarea din spate. Ruşii se strânseseră în jurul unui colos cu trei rânduri de roţi duble. În cabină, la volan, un flăcău nu cu mult mai în vârstă decât mine. Mânuia ambreiajul cu atâta furie, încât mă aşteptam să-l rupă dintr-o clipă în alta. Motorul tuşea şi se îneca, gata să-şi dea ultima suflare. Iar camionul nu voia să se

urnească din loc. Se cutremura tot, vrând parcă să se desfacă din încheieturi. Era ca un asin care azvârle din picioare, sub loviturile stăpânului, dar nu înaintează nici cu un pas.

Până la urmă, flăcăul s-a dat jos, bombănind, a ridicat capota şi a dispărut până la jumătate în măruntaiele fierbinţi de metal. Când s-a îndreptate de şale, avea în mână o piesă pe care o arăta celorlalţi, cu un aer triumfător.

Abia atunci am înţeles că mecanicii se amuzau pe seama şoferului. Râdeau pe-nfundate, aţâţându-l cu câte-o vorbă, până ce nu s-au mai putut stăpâni şi au izbucnit în hohote prelungi, bătându-se cu palmele pe coapse. În sfârşit, unul cu chipul împodobit de o pereche de mustăţi uriaşe i-a luat piesa din mână şi au pornit amândoi spre maşinile-atelier.

Am coborât treptele de piatră şi m-am luat după ei, căutând să par cât mai nepăsător. Mă învârtisem şi până atunci pe lângă maşini, dar totdeauna la o anumită distanţă. Acum, după ce ruşii au urcat scăriţa de fier, m-am apropiat, ca din întâmplare, de uşa deschisă a căsuţei din scânduri. Mă ţineam într-o parte şi ochii îmi erau la înălţimea podelei. N-aveau cum să mă descopere!

Strungul din mijlocul încăperii începuse să bâzâie, în timp ce mustăciosul scormonea într-o ladă cu capacul dat de perete. M-am înălţat în vârful picioarelor, ca să văd mai bine ce se petrece şi... flăcăul s-a întors deodată, străpungându-mă cu privirea. Am rămas pironit: „Dacă or să mă creadă spion?" Rusul a făcut doi paşi, s-a aplecat şi m-am pomenit în drum spre duşumea, ţinut de subsuori de două braţe vânjoase.

Înăuntru mirosea plăcut a benzină. Flăcăul s-a împuns cu degetul în piept:

– Vanea.

Apoi a arătat spre mustăcios:

– Deadea Nicolai.

Am spus şi eu, străduindu-mă să nu-mi tremure glasul:

– Gelu.

– Haraşo!

M-a bătut pe umăr şi şi-au văzut de treabă. Piesa prinsă în strung se rotea atât de repede, încât nu se mai vedea decât un

disc fumuriu. Lăsându-l pe Vanea să o supravegheze, Nicolai s-a apropiat de un dulăpior prins în perete, pe care era fotografia lui Stalin. L-a deschis şi a scos o pâine lunguiaţă şi un bidon. Când a început să taie o felie, s-a auzit glasul mamei:

– Gelu! Unde eşti?

Ruşii s-au uitat la mine, întrebător.

– Mama. Mă strigă mama.

– Idi, idi!

Când să cobor, Nicolai mi-a întins felia unsă din belşug cu unt. Am arătat, prin semne, că nu mi-e foame, că nu pot să primesc. Nu s-a ostenit să mă convingă. Mi-a pus felia de pâine în mână şi s-a întors la strung...

Curând după aceea, Gelu văzu primul film rusesc. Era o reprezentaţie în aer liber a unui cinematograf de campanie. Ecranul atârna de-a latul străzii, prins de sârma unui felinar suspendat. Câte-o adiere înfiora pânza şi imaginile vălureau uşor, prinzând parcă viaţă.

Filmul n-avea titluri româneşti. Cineva traducea replicile, pe măsură ce erau rostite. Vocea, amplificată de difuzoare, vibra puternic deasupra străzii. Spectatorii se-ngrămădiseră de-o parte şi de alta a ecranului, blocând circulaţia. Nu pricepeau mare lucru, dar era altceva decât peliculele cu care se obişnuiseră. Studiourile germane şi italiene nu făceau economie la efectele pirotehnice. Împuşcăturile şi exploziile nu lipseau nici aici, dar filmul era invadat de mizerie, de suferinţă, de moarte.

La sfârşit, Gelu îl căută pe traducător. Dădu peste un omuleţ pleşuv, care tocmai cobora din cabina camionului-cinematograf.

– Pot să vă-ntreb ceva?

– De ce să nu poţi?

– L-aţi cunoscut cumva pe sublocotenentul Crânguş?

– Ne-am întâlnit de câteva ori, la garnizoană. A plecat pe front.

– Ştiţi dacă a apucat să treacă pe-acasă?

– A apucat. Când s-a-ntors, mi-a spus că se adunase tot satul să-l vadă: mortul de la Prut...

Vizita lui Gelu la atelierul-mobil îl indispuse pe Barbecan:

– Domnule profesor, socotesc de datoria mea să te previn

că lumea vorbeşte.

– Ce vorbeşte, domnule avocat?

– Că tatăl încurajează atitudinea fiului.

Petreanu se încruntă:

– Nu vreţi să fiţi mai explicit?

– Gelu e toată ziua cu asiaticii ăştia din curte!

– „Toată ziua" e cel puţin o exagerare. Şi-apoi, băieţii au fost totdeauna atraşi de maşini, de motoare. Sunt convins că dacă Jack ar putea...

– Niciodată! se scandalizează Barbecan. Eu i-am dat o educaţie curat românească!

Din ziua aceea se declanşă războiul hărţuielilor mărunte, în care geniul doamnei Aimée se dezvălui în întreaga lui strălucire. Plita din bucătărie, la care gătise până atunci coana mare, se arătă dintr-o dată a fi prea mică pentru ambele familii. Noroc că Petrenii aveau un primus vechi. Cam scotea el fum, dar în lipsă de altceva... Neîncăpătoare deveni şi magazia de lemne. Sosind de la fermă două căruţe încărcate cu butuci, chiriaşii trebuiră să scoată loazbele lor afară, sub cerul liber. Veni rândul viorii lui Gelu. Dimineaţa, la o oră când nu dormea nimeni, deschidea metoda şi se lupta cu câteva exerciţii, ca să-i facă pe plac maică-si. Apoi trecea la menuetele lui Boccherini şi Mozart, sau la *Ave Maria* de Schubert, gândindu-se că o dată şi o dată le va asculta şi Diana. Avea grijă să nu apese prea tare arcuşul pe coarde, iar camera în care cânta era departe de cele ale proprietarilor, atât de departe, încât nici un sunet nu putea să ajungă până acolo. Şi totuşi, cuprinsă de o subită, persistentă şi intratabilă migrenă, stăpâna casei ceru ca exerciţiile să înceteze.

Planul de a le face viaţa imposibilă fu aplicat metodic, punct cu punct: interdicţia de a mai folosi telefonul, chiar şi atunci când erau chemaţi din oraş, închiderea accesului prin uşa din faţă, mărirea cotei la lumină până la jumătate din suma globală, cu toate că ei aveau câteva becuri, iar Barbecanii candelabre în fiecare cameră... S-ar fi mutat de la primele şicane, dar era aproape cu neputinţă să găseşti două camere libere în oraşul supraaglomerat. Ca un ecou al nemulţumirii localnicilor, domnişoarele de mahala fredonau, pe o melodie

lansată de Danielle Darrieux într-un film de mare succes:

„Ah, cum urăsc bărbaţii,
Dar mai ales refugiaţii..."

– N-avem încotro, spunea Petreanu. Trebuie să mai răbdăm un timp...

Jack participa la campania dusă de ai lui, dar Gelu nu mai avea nici chef, nici timp de joacă. O aştepta în fiecare zi pe Diana la monumentul de pe Măgura, recitind numele înscrise pe foile de bronz. Urcau pantele dulci, sub cupola de răcoare a brazilor argintii, până la Balaur, o stâncă modelată de capriciile naturii sau de fantezia străvechilor locuitori ai zonei subcarpatice. Se aşezau în scobiturile făcute parcă anume pentru odihnă şi stăteau de vorbă despre cărţile citite, despre filme, despre ceea ce se petrecea în micul univers citadin. Era altceva decât dialogurile cu Lelia: mai multă spontaneitate şi prospeţime.

Dragostea era pomenită în treacăt şi numai atunci când încercau să desluşească relaţiile dintre personaje sau temeiurile conflictului dintr-un roman sau un film. Simţeau însă nevoia de a fi cât mai mult împreună, iar mâinile şi privirile lor se căutau şi întârziau să se despartă. Întâmplările neobişnuite ale verii le grăbiseră trecerea spre adolescenţă. Şi faptul că străbătuseră drumul acesta împreună ţesuse între ei firele unei legături mai durabile decât pornirile tulburi ale vârstei.

Partizan al unei educaţii elastice, profesorul nu căuta „să-i deschidă ochii" băiatului, ştiind că la cincisprezece ani sentimentele încep să-şi caute şi un alt făgaş decât cel familial. Se ocupa, totuşi, mai mult de el, provocându-l la o partidă de şah, rugându-l să-l ajute la amenajarea laboratorului, invitându-l, mai rar, la un film. Într-o seară, ieşind de la cinematograf, se întâlniră pe bulevard cu Codrescu şi cu Andrei Vâlcu. Erau într-un grup gălăgios.

– Să intrăm la „Carpaţi", propuse un tânăr avocat. Azi e sâmbătă: poate găsim o mâncare de carne.

Petreanu încercă să se eschiveze:

– Pe mine mă iertaţi, sunt cu băiatul...

– Ce băiat? protestă Codrescu. Coşcogeamite flăcăul!

– Şi, pe deasupra, în vacanţă, întări Andrei.

Părea bucuros de întâlnire. Gelu nu-l mai văzuse de o bună bucată de vreme – şi nici nu prea simţise nevoia. Îl zărise o dată, de departe, intrând în sediul Partidului Naţional Ţărănesc, cu o servietă sub braţ.

Restaurantul nu avea carne. Chelnerul desfăcu patru cutii cu conserve de peşte şi aduse o tavă cu păhărele în mijlocul cărora trona o sticlă cu ţuică. Primi şi Gelu câteva lacrimi de prună. Cum le bău, începu să picotească.

După ce ciuguliră peştele şi dădură peste cap două rânduri de păhărele, comesenii se puseră pe tăifăsuială.

– Ce mai e nou pe la Bucureşti, domnule Vâlcu? întrebă Negruţiu.

– Ce să fie, domnule doctor? Întruniri... cozi... criză de medicamente...

– Apropo: ce-i cu substanţa aia grozavă, un fel de panaceu universal? se interesă avocatul.

– Penicilina?

– Exact.

– Slavă Domnului că n-am avut nevoie: se găseşte numai la negru şi la nişte preţuri astronomice.

– Ia mai lăsaţi astronomia! interveni un bătrânel care purta o rozetă la butonieră. Să coborâm pe pământ, la vreun spectacol, ceva...

Şi schiţă pe masă, cu degetele, un french-can-can îndrăcit.

– Aţi rămas în urmă cu politica, domnule colonel. Dessous-urile nu mai fac doi bani. Lumea se-mbulzeşte să-l vadă pe Hitler.

Bătrânelul rămase cu palma deschisă într-un „grand écart" foarte sugestiv:

– Pe cine?

Andrei reluă, savurând surpriza generală:

– În fiecare seară, revista *În spaţiul Alhambra... linişte deplină* îl prezintă pe Hitler, cu musca sub nas şi meşa pe frunte.

– Asta-i o treabă urâtă. Şi periculoasă. Dacă se-ntorc nemţii...

– Mă uimiţi, domnule colonel, spuse Codrescu. Eram convins că vă pricepeţi la strategie.

– Şi ai impresia că te pricepi dumneata mai bine?

– Nu-i vorba de pricepere, ci de un bun simţ elementar.

Colonelul nu mai fu în stare să riposteze. Se încleştase cu amândouă mâinile de marginea mesei şi mişca din buze, spasmodic. La tâmplă i se umflase o vână groasă, albastră.

– Relaxează-te, colonele, îi spuse Negruţiu, turnându-i apă într-un pahar. Înghite pastila asta... Ce-ţi veni să-l aperi pe Hitler?

Bătrânelul înghiţi pastila şi prinse glas:

– Nu pe Hitler îl apăr, ci o idee: personalităţile nu trebuie târâte în noroi, indiferent de...

Negruţiu nu lăsase carafa din mână. O trânti pe masă de zăngănire toate tacâmurile:

– Ce personalitate, dom'le? Călăul ăsta? Megalomanul ăsta isteric?...

– Dă-mi voie!

– Nu-ţi dau voie, dom'le! Sunt lucruri pe care nu le discut!

Andrei interveni, împăciuitor:

– Să judecăm lucrurile obiectiv, fără patimă.

– „Obiectiv... fără patimă...", îl îngână Codrescu. Asta-i boala noastră!... Carol al II-lea a desfiinţat democraţia – ne-am băgat capul în nisip, ca să judecăm obiectiv dacă e mai bine sau mai rău ca înainte. Legionarii au început să-şi împuşte oponenţii – am închis ochii, ca să judecăm obiectiv dacă e sau nu crimă. Antonescu ne-a ordonat să ne-nfundăm în stepele ruseşti – ne-am conformat şi acum unii tot mai judecă obiectiv dacă a fost sau nu o prostie. N-ar fi cazul să renunţăm, în sfârşit, la obiectivitatea asta neroadă?

– Şi ce vrei dumneata? Să ne vopsim în roşu? se răsti colonelul.

– Domnilor, domnilor! se alarmă avocatul, cu voce scăzută. Se uită lumea la noi. Vreţi să avem neplăceri?

Şi făcu un semn discret către peretele pe care era prins, în cuie subţiri, un carton dreptunghiular cu o ordonanţă dinainte de 23 august: „Este interzis publicului a discuta despre evenimentele politice interne şi externe. Cei care vor contraveni vor fi daţi afară din local şi denunţaţi poliţiei."

– După câte ştiu, dispoziţia n-a fost abrogată, continuă

avocatul.

Petreanu, care nu participase la discuţie, se ridică de pe scaun, scoase unul câte unul cuiele din perete şi rupse cartonul metodic, în bucăţele egale şi din ce în ce mai mici. Scena se desfăşura în tăcere, sub privirile tuturor celor din restaurant. Când ultimul fragment se adăugă grămăjoarei din scrumieră, spuse liniştit, cu glasul lui dintotdeauna:

– Acum să judecăm obiectiv.

Dar avocatul şi colonelul nu mai aveau chef de discuţie. Îşi plătiră partea din consumaţie şi plecară, salutând circular. Petreanu îşi dădu seama parcă abia atunci că e şi Gelu acolo:

– Ce-i cu tine, la ora asta? Repede, acasă! Şi spune-i mamei că vin şi eu, imediat.

Băiatul ar fi vrut să răspundă aşa cum făcea Codrescu, de câte ori îl zorea doamna Perleta să se retragă, că-i târziu: „Lasă, dragă, că şi-aşa dormim prea mult." Apoi, către cei de faţă: „Vă daţi seama că ne irosim o treime din viaţă dormind?... De asta ar trebui să se ocupe savanţii, nu de arme tot mai perfecţionate!... Cel care va izbuti să înjumătăţească somnul va fi binefăcătorul omenirii!"

Gelu zâmbi, gândindu-se cum ar suna în gura lui astfel de tirade. Ridicându-se de la masă, îl mai auzi pe doctor entuziasmându-se:

– Dom'le Petreanu, dă-mi voie să-ţi strâng mâna! Dumneata ai cap politic, dom'le! Ar trebui să vii la noi, la social-democraţi. Mă şi mir că nu te-a convins încă Virgil.

– Nici n-am încercat, doctore, spuse Codrescu. Nu vreau să facă pasul ăsta numai pentru că suntem prieteni. Îl las să chibzuiască şi să ia o hotărâre de unul singur.

Înainte de război, Petreanu explica emisarilor diferitelor partide, care încercau să-l convingă să se înregimenteze, că, după părerea lui, profesorii sunt datori să se ţină numai şi numai de şcoală. „Şi-apoi nici n-am timp", adăuga el. „După ore, vin acasă şi-mi pregătesc lecţia următoare. Când termin, mă ocup de băiat, deschid o carte, joc o partidă de şah... Nu-mi arde de politică."

Teoretic, nu-i ardea nici acum, cu toate că participase la

întâlnirile subversive din casa generalului. Apoi fusese amestecat fără voie într-un proces, depoziţia lui fiind hotărâtoare pentru condamnarea celor vinovaţi. Întâmplarea stârnise vâlvă în oraş. Un muncitor de la fabrica de conserve trecuse pe lângă o tutungerie de pe o străduţă laterală. Aruncându-şi ochii în vitrină, văzuse un număr vechi al revistei „Signal". Pe copertă, Göring, în uniformă de gală, înmâna Crucea de fier unui aviator. Muncitorul intrase şi ceruse ca revista să dispară. Cum singurul răspuns fusese o privire ostilă, o scosese cu mâna lui din vitrină şi o trântise pe tejghea. Tutungiul – „tip coleric", cum îl prezentase apărarea la proces, ca să obţină circumstanţe atenuante – se năpustise asupra lui, împreună cu nevasta, îl doborâse pe duşumea şi începuse să-l calce în picioare. L-ar fi omorât, poate, dacă profesorul n-ar fi trecut pe-acolo, ca să scurteze drumul spre casă. Prin uşa întredeschisă, văzuse cum îl zdrobesc şi intervenise, împreună cu şoferul unei maşini militare.

Procesul se judecase cu uşile închise, în condiţii dificile. Unul dintre cei doi principali martori ai acuzării, şoferul, fusese trimis pe front. Persoane influente, printre care directorul liceului de băieţi, încercaseră să-l convingă pe Petreanu că-şi primejduieşte reputaţia, apărând în sala tribunalului. Medicului legist care încheiase procesul-verbal după incident i se ceruse să revină asupra concluziilor sale privind gravitatea leziunilor provocate de agresiune. Avocatul Bulimaru, întors din exilul lui voluntar, se străduise să-i încurce, în faţa instanţei. Rezistaseră amândoi cu succes. Tutungiul şi nevastă-sa fuseseră condamnaţi după faptă.

Până la urmă, Petreanu se înscrise la social-democraţi, cum îi sugerase Negruţiu.

Coana mare oftă prelung:

– Dumitre, Dumitre, tare mi-e teamă c-ai s-o paţi cu politicalele astea!

Doctoriţa tresări şi-şi ridică ochii de pe *Şun sau Calea neturburată*. Maică-sa o chemă în ajutor:

– Tu ce zici?

– Dacă el crede că aşa e bine...

– Bravo, Maricică! se bucură profesorul. Ar trebui să te

înscrii şi tu. Sunt multe femei acolo.

Doctoriţa îl ameninţă cu degetul:

– Vezi, să-ţi ţii firea!

– Crezi că o să mi-o pierd la bătrâneţe?

– Ce ţi-e cu bărbaţii ăştia! se minună coana mare. Vor să li se amintească mereu că abia au trecut de patruzeci de ani!

Profesorul nu se necăji:

– Eu vorbesc despre lucruri serioase, şi mata... Zău, Maricică, n-ai vrea să fim şi acolo împreună?

– Să mai vedem, Dim. Deocamdată ajunge un politician în casă.

IX

– De unde ştii că nu voia să plece cu tine, când te strigă?

Gelu privi posomorât piesele de fildeş încremenite în cadrilul unui gambit incipient. Se înnoptase şi erau singuri în garsoniera de pe strada Florilor.

– Aveţi multe să vă spuneţi şi nu vreau să vă stau pe cap, declarase Irina, după ce strânsese masa.

– Mai ales că peste un sfert de ceas începe ultima reprezentaţie din oraşul nostru cu *Anna Karenina*, observase Doru, maliţios.

Irina izbucnise în râs şi plecase, atrăgându-le atenţia că trebuie să-şi epuizeze secretele până la întoarcerea ei de la cinematograf.

Văzându-l preocupat şi mohorât, Doru nu-l întrebase nimic. Scosese şahul din şifonierul unde era ţinut la adăpost de praf şi de cei care nu meritau să-l atingă. Câştigase două partide şi făcuseră puţine mutări dintr-a treia, când Gelu pornise să-i relateze tentativa eşuată, răspunzând întrebării care-l chinuia şi pe el:

– Cum spuneai ieri, e prea legată de părinţi.

Doru se rezemă de speteaza scaunului:

– Dacă-nţelesei bine, înainte de a merge la ea acasă hotărâseţi să vă căsătoriţi neîntârziat. Ţi se păru că nu e sinceră, că e o pornire de moment?

Gelu replică, aproape cu violenţă:

– Cum să mai am încredere în ea? Cineva care tolerează ani la rând blestemele unor bătrâni smintiţi...

– Şi crezi că nu-şi doreşte altceva?

– Acceptă situaţia asta cu prea multă uşurinţă.

Doru izbucni:

– Şi tu, principialule, tu n-o acceptaşi? Ce făcuşi ca să-ţi aperi „marea iubire"? Îi scriseşi şi nu primişi răspuns. Nu ştiai că scrisorile pot fi interceptate? Taică-su lucra chiar la Poştă şi Victor îl montase împotriva ta... Apoi te lăsaşi dus de nas de beţivanul ăla. Şi cu asta puseşi punct. Nici măcar nu încercaşi s-o vezi, să ai o explicaţie cu ea înainte de a pleca din ţară!

Gelu tăcea, descumpănit. Doru inspiră adânc, se ridică, ocoli masa şi-i puse mâna pe umăr:

– Nu eşti singurul vinovat. În definitiv, eu eram aici, nu la Praga. Eu şi alţii care o cunoşteau pe Diana de pe vremea când activa la U.A.E.R. Şi o lăsarăm să se descurce singură...

– Ai reuşit, totuşi, să schimbi motivarea excluderii.

– Asta fuse acum patru ani. Şi de-atunci trecui pe la ea o singură dată.

Luă un măr din fructieră, muşcă din el şi mestecă, absent, privind pe fereastră. Se reaşeză, frământat de un gând:

– Repetăm toată ziua „Omul e cel mai preţios capital", dar când trebuie să rezolvăm un caz concret...

Gelu încercă să spună ceva, dar Doru nu isprăvise:

– Tu faci cum vrei. Eu am s-o caut pe Diana. Am să vorbesc şi la U.T.M... Cu tine sau fără tine, are viaţa întreagă înainte.

– Dacă aş fi sigur că...

– Ştii ce, Gelule? Despicarea firului în patru e o treabă al naibii de mic-burgheză... Hai să o aşteptăm amândoi, când iese de la slujbă!

– Dar plec mâine dimineaţă...

– Merită să mai pierzi o zi din concediu. Şi sunt sigur că ai tăi or să te înţeleagă.

– Nu-i numai asta.

– Mă rog, ai să te mai gândeşti. Şi-acum hai să terminăm par-

tida, că după aia trebuie să verific situaţia financiară a şantierului.

– Mi-ajung două bătăi. Şi regret c-ai să te culci târziu din pricina mea. Dac-aş fi ştiut că ai treabă, nu te-aş fi plictisit cu problemele mele insolubile.

– Sper că glumeşti!

– Nu glumesc deloc.

– Îmi pare rău, Gelule. Crezui că putem discuta bărbăteşte.

– Şi nu... discutarăm?

– Un prieten adevărat nu-ţi spune numai lucruri plăcute.

– Am văzut, Dorule... Acum trebuie să plec. Salutări Irinei. Şi ca să fii convins că nu sunt supărat, am să-ţi telefonez de la Sibiu.

Ajunse la hotel cu o chinuitoare durere de cap. Îl rugă pe portar să-i bată în uşă cu un ceas înaintea plecării trenului, urcă scara până la etajul 2 simţindu-şi picioarele de plumb şi se trânti pe pat, fără să se dezbrace. „Să stau puţin liniştit. Trebuie să-mi treacă"...

Se porniseră ploile reci de octombrie. Când îşi lipea nasul de geamul aburit, Gelu vedea şuviţele tulburi curgând la marginea trotuarului şi cărăuşind frunzele moarte, epavele triste ale toamnei. Uneori, apa trecea de bordură şi întreaga stradă gonea la vale, grăbită să se arunce în braţele înspumate ale râului. Pereţii camerei se topeau atunci în ceţuri şi băiatul se pomenea pe bricul-goeletă „Pilgrim" – „una din cele mai mici, dar şi din cele mai bune corăbii din flotila pe care James W. Weldon o trimitea la pescuit, în fiecare sezon, atât dincolo de strâmtoarea Behring, până la mările nordice, cât şi prin meleagurile Tasmaniei sau ale capului Horn, până în oceanul Antarctic. „Nu mai era Gelu Petreanu, ci acel curajos Dick Sand, căpitan la cincisprezece ani, de care se simţea legat nu numai prin vârstă. Iar morocănosul Negoro nu semăna oare cu morocănosul Barbecan, mârâind ceva în mustăţi când îi răspundea la „bună ziua"?... Noroc că stăpânul casei avea preocupări mult mai presante decât aceea de a-i ghici gândurile.

Întâi i se înfăţişară câţiva ţărani. Îi primi în geamlâc, apărându-şi nările cu batista de mirosul de oaie plouată al su-

manelor. Oamenii băgară de seamă:

– S-avem iertare, boierule. Ne prinse afurisita dă ploaie pă drum.

– Păi cine vă puse să plecaţi pe-aşa o vreme?

Unul mai în vârstă, cu faţa zbârcită, răspunse, dregându-şi glasul ruginit de umezeală:

– Nevoia, boierule. Ne trimise satul la dumneavoastră.

Omul aşteptă îndemnul de a continua. Văzând că moşierul îşi înfundă nasul în batistă, se uită la ceilalţi, ca să prindă curaj şi spuse dintr-o suflare:

– Putrezeşte grâul pă câmp şi dom' Gârnete zice că nu intră-n el fără orden. Venirăm după orden.

– Mă-nvăţaţi voi ce să fac cu grâul meu? strigă Barbecan, aruncând batista cât colo.

– Nu vă fie cu supărare, boierule, se amestecă în vorbă un moşneag negricios, învârtind în mâini o pălărie veche, da neajunse cuţitul la os. Bruma de bucate ne-o luară ruşii.

– Păi nu-i primirăţi voi cu vin şi cu lăutari?

– Crezurăm că se sfârşi războiul...

– Şi că scăparăm de rechiziţii, adăugă cel cu faţa zbârcită. Da' ăştia nu ne lăsară nici vacile de lapte.

– Bine, bine, am să-i telefonez lui Gârnete, să vedem ce şi cum. Da' să nu intraţi pe moşie până nu v-o da el deslegare!

– Vă foarte mulţumim, boierule, spuse moşneagul. Şi-om ţine minte la primăvară, când o fi să vă muncim pământul.

A doua vizită fu mult mai neplăcută. Pe la mijlocul lui septembrie, fabrica de conserve primise o comandă importantă pentru armată. Barbecan se arătase încântat:

– Dorinţa mea fierbinte este de a contribui la eliberarea Transilvaniei. Dacă aş fi fost mai tânăr... Dar maşinile sunt vechi, piesele de schimb au dispărut...

– Să vedem ce spun muncitorii, propuse Goran, care-i însoţea pe militari.

Muncitorii hotărâră să facă schimburi suplimentare. Iar piesele de schimb stăteau cuminţi în magazie. Se dovedi că nici nu prea era nevoie de ele. Maşinile întineriseră peste noapte.

Barbecan se simţise ofensat:

– Acţiune patriotică, sabotaj antihitlerist... De acord! Dar

nu trebuia să ştiu şi eu?

– Muncitorii au vrut să vă apere, spuse Goran, cu un aer foarte serios. De ce să fiţi implicat într-o acţiune atât de periculoasă?...

De supărare, lăsase fabrica exclusiv pe seama inginerului-şef. Dar dacă nu vine Mahomet la munte...

Primi delegaţii în birou, îi invită să ia loc şi porunci slujnicei să aducă lichioruri şi cafele.

– Aşa, domnilor. Cărui fapt îi datorez...?

Un tânăr vorbi în numele tuturor:

– Nu v-am fi deranjat acasă, dar n-aţi mai dat pe la fabrică.

– Sunt foarte ocupat. Şi n-o duc prea bine cu sănătatea.

– Cât aţi lipsit dumneavoastră, am înfiinţat sindicatul. Noi suntem membrii comitetului.

– Încântat. Sunt convins că vom colabora fructuos pentru ambele părţi.

– De-aceea am şi venit. Vrem să vă aducem la cunoştinţă revendicările muncitorilor.

Tânărul scoase o hârtie din buzunar şi se pregăti să citească.

Barbecan îl opri, cu un gest:

– Dacă nu te superi... Memoria mea e strict vizuală.

Primi hârtia, o puse pe birou şi luă un creion roşu, bine ascuţit.

– Aşaaa... Va să zică: „Noi, muncitorii de la fabrica de conserve, întruniţi la şedinţă" – se spune „în şedinţă" – „cerem următoarele: 1) ridicarea salarilor la nivelul scumpetei" – salarii se scrie cu doi de „i" – 2) opt ore de muncă pe schimb; 3) orele suplimentare şi cele din timpul sărbătorilor legale să fie plătite; – corect, foarte corect scris! – 4) pentru femei şi tineri, salariu egal la muncă egală; – hm, hm – 5) desfiinţarea carcerelor şi a bătăilor..."

Se opri:

– Cum aşa, domnilor? Se bate în fabrica mea?

Tânărul se întunecă la faţă. Vru să răspundă, dar cel de lângă el îi puse mâna pe genunchi, oprindu-l şi fonfăi:

– Se bate... Eu vorbesc aşa pentru că mi-au spart dinţii.

– De necrezut! Voi lua măsuri! Negreşit voi lua măsuri!

Barbecan părea indignat. Întinse mâna către o agendă cu coperte de marochin, probabil ca să-şi însemneze ce are de făcut.

– Nădăjduim că veţi da curs şi celorlalte revendicări ale noastre, spuse tânărul. Am putea adăuga şi un curs seral, ca să nu mai facem greşeli de ortografie.

Mâna, oprită în aer, nu mai apucă agenda şi se întoarse asupra foii de hârtie.

– Asta, domnilor, nu mai depinde de mine. Fabrica aparţine soţiei mele. Când e vorba de bani, numai ea poate lua hotărâri. Eu nu sunt decât un fel de prinţ consort.

Părea încântat de metaforă, dar degetele lui pianotau nervos pe placa de cristal a biroului.

– Am putea vorbi atunci cu doamna?

– De ce nu, domnilor?

Şi Aimée Barbecan înaintă până în mijlocul încăperii, îmbrăcată într-o robe de chambre de mătase neagră cu volănaşe de dantelă. Rămase în picioare, ca să-i oblige pe ceilalţi s-o imite şi luă hârtia pe care i-o întindea „prinţul consort". Citi în tăcere, ascuţindu-se parcă şi mai mult la faţă. Sfârşitul îl rosti cu voce tare:

– „Însărcinăm pe tovarăşii din comitetul sindical să prezinte..."

Îşi ridică privirea:

– Dumneavoastră sunteţi comitetul sindical?

– Noi, răspunseră mai multe glasuri.

– Atunci ar trebui să ştiţi că în ţara asta există încă legi care apără proprietatea şi pe patroni.

Tânărul replică, politicos:

– Nu vrem să comitem nici o ilegalitate. Cerem numai îmbunătăţirea vieţii muncitorilor.

– Pe contul meu?

– Fabrica aduce câştiguri mari.

– Nu dau socoteală nimănui. Cui nu-i convine, n-are decât să plece!

Şi doamna Aimée ieşi, măturând parchetul cu poalele rochiei. Tânărul se întoarse către Barbecan:

– Revendicările sunt ale tuturor muncitorilor. Le vom comunica rezultatul discuţiei. Bună ziua.

– Bună ziua, spuseră şi ceilalţi, îndreptându-se spre uşă.

Dar în uşă se ivi fata în casă. Aducea o tavă cu ceşti din care ieşea un abur cu miros de cafea şi cu pahărele pline cu un lichid verzui.

– Serviţi, domnilor!

Unul dintre delegaţi schiţă un gest. Tânărul îl ţintui cu o privire, răspunzând totodată invitaţiei lui Barbecan:

– Mulţumim, domnule director. Suntem aşteptaţi.

Şi înaintă, silind-o pe slujnică să se retragă în hol. Barbecan rămase în picioare, tremurând. Zgomotul uşii de la intrare, care se închisese în urma oaspeţilor nedoriţi, îl făcu să tresară violent. Tocmai atunci îşi găsi slujnica să-l întrebe:

– Cu astea de facem, conaşule?

Din doi paşi fu lângă ea, îi smulse tava din mâini şi o ridică deasupra capului. Femeia ţipă scurt, astupându-şi urechile. Barbecan se linişti la fel de brusc. Îi spuse slujnicii să plece, intră în birou cu tava şi începu să golească pahărelele, metodic. Peste o jumătate de ceas, nevastă-sa îl oprea în ultima clipă să iasă pe poartă, cu o flintă pe umăr: era convins că e aşteptat la deschiderea sezonului de vânătoare.

Câteva zile mai târziu, generalul se ivi în oraş şi îi invită pe foştii lui parteneri de discuţii la un pahar de vin. Când intrară în sufrageria bine cunoscută, Petreanu, Codrescu şi Dobre – Mirodot trimisese vorbă că e gripat – îl găsiră în tovărăşia unui bărbat rotofei, între două vârste, îmbrăcat cam neglijent. După ce le strânse mâinile cu căldură, generalul se întoarse către el:

– Daţi-mi voie să vi-l prezint pe domnul Vasile Muntean, ziarist. Domnia-sa se află în drum spre Făgăraş. S-a oprit aici ca să-şi vadă fratele, internat la spitalul din Călimăneşti. Comandantul garnizoanei ne va pune la dispoziţie o maşină, mâine dimineaţă.

– Şi dumneavoastră, cu ce prilej pe la noi? îl întrebă Codrescu. Bineînţeles, dacă nu e un secret militar.

– În inspecţie pe Valea Oltului, domnule profesor. Nu vă ascund că urma să fie desemnat altcineva, dar l-am rugat pe domnul general adjutant Mihail să-mi încredinţeze această misiune.

– Lucraţi deci la Marele Stat Major.

– Nici asta nu e un secret... Dar să închinăm pentru revederea noastră!

Paharele erau aceleaşi, dar vinul nu mai avea culoarea şi gustul „Cotnarului" din noaptea de pomină. Se pierduse şi farmecul primejdios al întâlnirilor ameninţate de o posibilă descindere a agenţilor Siguranţei. Nu şi bucuria de a fi din nou împreună, de a putea vorbi cu voce tare şi fără nici un fel de precauţii despre lucruri sortite altădată şoaptei şi uşilor zăvorâte.

Ziaristul ştia să bea şi să asculte. Pe faţa lui mare şi lucioasă nu se putea citi un interes deosebit pentru întâmplările evocate de ceilalţi convivi. Doar câte-o scurtă fulgerare a ochilor arăta că, de fapt, îi studiază atent.

– Vă amintiţi discuţia noastră despre poezia din „România viitoare"? îi întrebă, printre altele, generalul.

– Cum să nu, se învioră Petreanu. Traducerea din chineză, revista suprimată, redactorul pedepsit...

– Ei bine, m-am întâlnit cu acest om la Bucureşti, în casa unui prieten.

– A scăpat cu viaţă, pe front?

– Nici n-a ajuns acolo.

– L-a iertat mareşalul? se miră Dobre.

– Nici vorbă!

Redactorul trecuse de la un Centru de îndrumare la altul, purtând cu el un plic sigilat în care se afla ordinul de trimitere în linia-întâi. Şeful Centrului de la Tighina, un locotenent-colonel, deschisese plicul şi aflase despre cine-i vorba. Atunci, scosese portofelul şi, din el, un petic de hârtie, pe care i-l întinsese. Era *Cântecul unui luptător*, decupat din revistă.

– Dumneata ai publicat asta?

– Da, domnule colonel.

– Ia loc. Eu sunt militar de carieră, nu fac politică. Oricum, n-am să te trimit la moarte pentru o poezie!

Şi-l trimisese la detaşamentul de radio-ascultare de pe lângă Comandamentul Armatei a 3-a.

– O poveste de-a dreptul senzaţională! comentă Codrescu.

– Aşa mi s-a părut şi mie, încuviinţă generalul. Am avut plă-

cerea s-o ascult împreună cu domnul Muntean.

Îşi dădu seama abia atunci că uitase de el:

– Sunt o gazdă execrabilă. Sper să mă iertaţi că v-am neglijat.

– Vă asigur că n-am avut cum să mă plictisesc. Conversaţia dumneavoastră m-a făcut să înţeleg mai bine atmosfera din preajma lui 23 august. Noi, bucureştenii, avem prostul obicei de a ne considera buricul ţării...

– Şi nu-i aşa? replică Dobre. Fără ceea ce s-a petrecut în Capitală, oraşul ăsta şi toată Valea Oltului ar fi fost astăzi numai sânge şi lacrimi.

– De acord. Dar voinţa Suveranului trebuia să se sprijine pe o stare de spirit cvasiunanimă.

Codrescu socoti necesar să precizeze:

– Voinţa regelui era voinţa naţiunii.

– Ce vreţi să spuneţi? întrebă generalul, uşor crispat.

– Nimic altceva decât că regele a fost conştient de starea de spirit despre care vorbea domnul Muntean şi a acţionat în consecinţă.

– Interpretul unei partituri scrise de alţii... Nu vi se pare prea puţin pentru ceea ce a săvârşit Majestatea Sa?

Ziaristul se smulse cu oarecare dificultate din braţele fotoliului, puse paharul golit pe masă şi declară, cu gravitate:

– Domnilor, intenţionez să public un reportaj istoric pe care l-aş intitula *Cum a ieşit România din războiul Axei*. Discuţia noastră mă determină să vă propun o avanpremieră.

– Ne onoraţi, domnule Muntean, spuse generalul.

Se instalară în jurul mesei şi ziaristul scoase din buzunarul interior al hainei câteva foi de hârtie pe care le despături cu grijă.

– Am aici transcrierea înregistrării pe plăci a ultimei audienţe a lui Antonescu la Palat. După salutul de rigoare, Suveranul a început astfel:

„– Domnilor" – era şi Ică de faţă – „nu este timp de pierdut. Aţi adus ţara, cu toate reprezentările ce v-am făcut, într-o situaţie din care numai încetarea imediată a luptei şi gonirea germanilor din ţară o pot salva."

– „Reprezentările"? se miră Dobre.

– N-am vrut să intervin în text. Cuvântul era, probabil, neclar. Aş opta pentru „recomandările". Dialogul a continuat astfel:

„– Majestatea Ta se înşeală."

– Te rog, te rog, mai întâi obişnuieşte-te să vorbeşti cuviincios! Ce-i aia „Majestatea Ta"?

– Majestatea Ta...

– Voastră!

– Voastră, dacă vreţi.

– Nu că vreau, trebuie!

– Astăzi sunteţi nervos.

– Da, pentru că dumneata, când te-am chemat azi dimineaţă, n-ai răspuns acestei chemări. Nu-ţi permit să-ţi abrogi" – aici trebuie să fi spus „arogi" –„ drepturi asupra persoanei mele. Crezi dumneata că am să admit să mi se uzurpeze prerogativele şi să asist la sfărâmarea ţării mele?

– Dar cine o sfărâmă?

– Voi toţi.

– Voiam să vă spun că vă înşelaţi dacă credeţi că salvaţi ţara printr-un armistiţiu.

– Nu v-am chemat să-mi faceţi observaţii şi să vă daţi părerea. Scopul pentru care v-am chemat este să transmiteţi de aci, din biroul meu, telegrama alăturată privind încetarea ostilităţilor cu Naţiunile Unite."

Ziaristul se opri:

– Conducătorul a parcurs textul şi i l-a întins lui Ică:

„– Citeşte, domnule Antonescu şi vezi dacă mareşalul poate trimite o telegramă ca asta.

– Cine a făcut-o?"

Muntean se întrerupse iar:

– Întrebarea l-a iritat pe Suveran.

„– Ce vă priveşte? Dacă nu o daţi, o dau eu!

– Cum vă puteţi închipui că mareşalul poate trăda pe aliaţii germani şi să se arunce în braţele Rusiei?

– Cine trădează, dumneata sau nemţii? Dumneata ai garantat frontiera Germaniei sau Germania pe a României? Unde e garanţia? Pe Milcov, pe Argeş, pe Olt?

– Nu sunt surd, de ce strigaţi?

– Ba eşti, altfel ai fi auzit vuietul ţării! Scurt, domnule mareşal: dai telegrama asta sau nu?

– Nu, aşa nu.

– Dar cum?

– Să iau contact cu germanii.

– Ceee... ne târguim aici, domnule Antonescu? Vreau să scap ţara şi nimeni nu-mi poate sta împotrivă.

– Majestatea Voastră este tânăr şi fără experienţă.

– Te înşeli. Suferinţa este experienţă.

– Nu poţi dispune de ţară dacă...

– Sunt şeful armatei şi ordinul meu a fost dat:

– Dat? Ce ordin? Ştie Majestatea Voastră că ar putea pierde tronul?

– Crezi că mai ai puterea să ordoni aici?"

O nouă întrerupere:

– Acum i se adresează lui Ică:

„– Dumneata, domnule Antonescu, faci cauză comună cu şeful dumitale?

– Majestate, comiteţi o eroare şi o imprudenţă, judecând astfel pe mareşal.

– Dumneata dai sau nu telegrama?

– Domnul mareşal trebuie să hotărască.

– Aici şi de aici înainte hotărăsc eu. V-am oferit prilejul să vă salvaţi şi pe voi. Am vrut să vă adăpostesc chiar aici. Vă voi adăposti şi acum, dar în beci. Domnilor, sunteţi arestaţi!"

Ziaristul îşi scoase batista şi-şi şterse fruntea transpirată. Tonul neutru cu care începuse lectura se schimbase, pe parcurs, într-o interpretare pasionată a replicilor protagoniştilor duelului verbal. Încheie, cu o voce acum calmă:

– Transcrierea menţionează zgomote de uşi deschise şi de paşi, somaţia „Sus mâinile!"... Conducătorul a tunat:

„– Cum, eu, mareşalul ţării...

– Luaţi-l de aici!"

– Chiar aşa a spus: „Vă voi adăposti în beci"?, se miră Petreanu.

– Repet: n-am intervenit în text.

Generalul căută o explicaţie:

– Gândiţi-vă la tensiunea momentului, la starea de spirit a Suveranului, care nu şi-a putut exercita prerogativele timp de

atâţia ani...

Dobre se ridică şi făcu câţiva paşi, şchiopătând:

– Mi-a amorţit piciorul. Proastă circulaţie.

Îşi luă paharul, uitat pe placa de marmură a căminului, sorbi şi continuă:

– Să nu uităm că regele n-a împlinit încă 23 de ani... Evident, „La valeur n'attend point le nombre des années".

Citatul fu primit cu jumătăţi de zâmbete. Generalul se grăbi să opereze o diversiune:

– Şi ce va mai cuprinde reportajul istoric, domnule Muntean?

– Vreau să încep cu odiseea celor trei englezi paraşutaţi în decembrie 1943 şi ţinuţi opt luni în sediul Inspectoratului General al Jandarmeriei, de unde transmiteau mesaje cifrate la Cairo.

– Şi unde veţi publica minunăţiile astea? se interesă Codrescu.

– Încă nu ştiu, domnule profesor. Dacă presa centrală se va arăta reticentă, undeva în provincie. Poate chiar la Făgăraş. Cunosc pe cineva la „Ţara Oltului".

– Va fi greu să procurăm ziarul.

– Dacă-mi daţi adresele dumneavoastră, îmi va face plăcere să vă trimit câte un exemplar.

Curând după aceea, se despărţiră: maşina de la garnizoană avea să vină a doua zi foarte devreme. Ziaristul rămase să doarmă în camera de oaspeţi a generalului. Cei trei localnici plecară împreună. Ploaia încetase. Mirosea a trunchiuri umede.

– Foarte interesantă înregistrare, spuse Petreanu, meditativ.

Dobre se opri brusc:

– Un extraordinar document psihologic!... N-am vrut să abordez acest aspect în prezenţa autorului, mă rog, a celui care-l va da publicităţii şi a generalului: m-ar fi învinuit de lezmajestate.

– Te referi la tensiunea nervoasă? întrebă Codrescu.

– Nu numai. În ecuaţie intră şi comportarea mareşalului faţă de rege, răbufnirile celui din urmă...

– Discursul de Anul Nou, îşi aminti Petreanu.

– După 23 august au ieşit la iveală şi alte episoade ale confruntării subterane... Ei bine, iată-l pe tânărul monarh, dominat cu brutalitate cazonă, în postura de a-şi lua revanşa. Şi atunci îşi răzbună umilinţele, umilindu-l pe dictator. Este

ceea ce face textul credibil, cel puţin pentru mine.

Îşi reluară lentul urcuş către Măgura pierdută în ceaţă. Undeva, după un geam orb, Tino Rossi suspina: „C'est à Capri..." Şuviţele de lumină scăpate de sub draperia de catifea de la intrarea bodegii „Bachus" argintau ochiurile de apă de pe trotuar.

– Mi-e greu să accept ideea că s-a lansat într-o aventură atât de riscantă numai pentru a-şi plăti poliţele, spuse Petreanu, ca şi cum ar fi continuat discuţia fără nici o pauză.

– Ţi s-a părut că susţin o asemenea enormitate? se miră Dobre. Aforismul cu nasul Cleopatrei nu-i decât o butadă. Atitudinea regelui a fost dictată de interesele ţării.

– Şi ale monarhiei! interveni Codrescu.

– Mobilurile omeneşti nu sunt niciodată lineare.

– Ceea ce mă intrigă este fidelitatea lui Ică faţă de mareşal, reluă Petreanu. La Olăneşti am avut impresia că e gata să-şi joace propria carte.

Dobre îşi potrivi fularul de mătase mai strâns în jurul gâtului:

– Mi s-a făcut frig. Cred că e cazul să ne îndreptăm spre casele noastre.

– De acord, spuse Petreanu. Mai ales că mâine trebuie să pornesc iar în căutarea unei locuinţe. Cât mai devreme.

– Să pornim! îl corectă Codrescu. N-am să te las singur într-o chestiune atât de dificilă.

– Te-ai zbătut destul, Virgile. Şi prima oară, şi acum.

Dobre se învioră:

– O clipă, colega! Prins de discuţie, am uitat să vă comunic că am făcut şi eu nişte investigaţii. În definitiv, sunt singurul localnic veritabil din terţetul nostru. Singurul care-i cunoaşte pe toţi proprietarii din oraş. Aşa că, domnule Petreanu, te rog să faci primul drum pe strada Principele Nicolae, numărul 18. Întrebi de domnul Uzvora. A lucrat la Administraţia Financiară.

Fostul perceptor îl supuse unui scurt interogatoriu:

– Copii aveţi?

– Un băiat de cincisprezece ani.

– Da, da, parcă mi-a zis ceva domnul Dobre... E neastâm-

părat, îl bateţi des?

– Stă toată ziua cu nasul în carte şi nu-l bat niciodată.

– Poate că are prieteni care-i vin în vizită şi fac scandal...

Până la urmă, Petreanu se lămuri că domnul Uzvora vrea un supliment de chirie. Nu-i veni prea bine, dar n-avea încotro. Ţinea cu orice preţ să se mute.

Barbecan încercă să-i schimbe hotărârea. Pesemne că-i era teamă să rămână doar cu ai lui în coşcogeamite „palat", cu toate că ruşii din curte plecaseră pe la mijlocul lui octombrie. Dar dacă avea să se mai ivească vreun căpitan furios, interpelându-l în nemţeşte?... Îl invită în birou şi făcu o ultimă tentativă:

– N-o să trecem, pentru un malentendu, peste solidaritatea de granit a intelectualilor!

Dar profesorul nici nu vru să audă.

La scurt timp după plecarea Petrenilor, „oamenii de încredere" aduşi de la fermă sparseră într-o noapte încuietorile, dispărând cu prada. Se mişcaseră atât de repede şi atât de uşor, încât nu-i auzise nimeni din cei care dormeau, încredinţaţi că se află sub pază bună.

A doua zi, îmboldit de nevastă-sa, Barbecan se înfăţişă la Parchet, cerând să se emită un mandat de percheziţie la noua locuinţă a foştilor lui chiriaşi. Procurorul de serviciu îl întrebă, mirat:

– Chiar credeţi că domnul Petreanu are vreo legătură cu efracţia?

– Mutarea lui precipitată ni se pare suspectă. Şi-apoi, de la un om care s-a-nhăitat cu comuniştii poţi să te aştepţi la orice.

– Ştiam că-i social-democrat.

– La même Jeanette...

– Mă-ndoiesc, domnule Barbecan. Titel Petrescu era cunoscut pentru atitudinea lui filo-franceză. Tocmai de aceea şi alţi dascăli s-au înscris în PSD. Soţia mea, care predă franceza la liceul de fete...

– Soţia dumneavoastră...

Barbecan se ridică şi îşi luă borsalina de pe colţul biroului:

– Renunţ la plângere, domnule procuror. Nu mai are rost.

– Abia acum are rost, domnule avocat!

Procurorul convocă un comisar şi câţiva agenţi, îl luă şi pe Barbecan, cam fără voie şi căzu pe capul Petrenilor, pe la zece. De faţă cu toţi, îi spuse profesorului:

– Sunteţi învinuit de complicitate la furt şi de tăinuire. Legea nu-mi îngăduie să mă pronunţ asupra temeiurilor acuzaţiei. Pentru a înlătura orice suspiciune...

– De ce-mi atribuiţi gânduri pe care...

– ... am insistat ca la percheziţie să asiste şi reclamantul, continuă profesorul, ignorând protestul lui Barbecan.

– Camerele noastre vă stau la dispoziţie, spuse profesorul, fără să-l privească pe fostul său proprietar.

Agenţii cercetară amănunţit fiecare mobilă, desfăcură saltelele, sondară duşumeaua şi pereţii. Când isprăviră, Barbecan se apropie de Petreanu, teribil de jenat:

– Te rog să mă scuzi. Împrejurările astea ar nevroza şi pe un sfânt.

Profesorul îi întoarse spatele.

Şeful poliţiei îl asigură pe păgubaş că va trimite semnalmentele jefuitorilor tuturor confraţilor săi şi posturilor de jandarmi de la sate. Drumurile erau însă împânzite de oameni care fugiseră din calea războiului şi se întorceau acum la casele lor. Să-i cauţi pe cei doi în furnicarul acesta mereu înnoit era o treabă cu foarte puţini sorţi de izbândă.

Între timp, vacanţa, cea mai lungă vacanţă, se apropia de sfârşit.

– S-a isprăvit cu huzureala, spuse într-o zi Petreanu, glumind numai pe jumătate. Mai pune şi tu mâna pe Geometrie, pe Fizică...

– Da' noi ce facem? întrebă coana mare, care era de faţă. Nu plecăm acasă?

– În toamna asta, nu. Poate la anu'...

Le era dor de casa cocoţată pe un dâmb. O cumpăraseră cu vreun an înainte de începerea războiului, de la nişte negustori turci care se repatriau în grabă, goniţi de mirosul de pulbere. Coana mare îşi vânduse gospodăria, iar Petreanu se împrumutase la „Creditul agricol". Dobânda era mare. Îşi grevase

salariul pe ani de zile.

– Trebuie să ne strângem cureaua, oftase el, iscălind poliţa colorată.

– Merită! îl încurajase coana mare. O să aveţi un culcuş la bătrâneţe. Îi lăsaţi ceva şi băiatului istuia...

Îşi strânseseră cureaua cu multe găuri. Până la achitarea poliţei, mâncaseră mai mult zarzavaturi şi legume – şi nu de la piaţă. Găsiseră grădina plină de bălării, o grădină cât o moşie. Petreanu şi cumnatu-său, Ştefan, o curăţaseră ca-n palmă. Îi ajutase şi Gelu, după puteri. Apoi puseseră mâna pe sape şi hârleţe. Pământul se arătase recunoscător.

Curtea era cel mai bun loc de joacă din mahala. Împreună cu câţiva băieţi de vârsta lui, Gelu se suia în salcâmul de lângă bucătăria de vară, îmbrăţişându-i trunchiul aspru ca pe un catarg. Postul de comandă era situat aproape de vârf. Înţepenise acolo, la o încrucişare de crengi, o scândură pe care se aşeza demn, scrutând depărtările. Când bătea vântul, i se părea că nu copacul, ci toate cele din jur se leagănă, asemeni mării în furtună. Striga, îngroşându-şi vocea:

– Strângeţi pânzele!... Banda tribord!...

Şi matrozii se grăbeau să-i îndeplinească poruncile.

Tufele dese de liliac se preschimbau şi ele în păduri deasupra cărora se înălţa strigătul de luptă al Comanşilor. Coana mare îi ocăra că-i sperie găinile. Dar cum să înţeleagă Pană de Vultur şi fraţii lui de sânge ce spune bătrâna Faţă palidă?...

După ce văzuseră filmele istorice italiene, părăsiseră tomahawkul şi arcurile, pentru floretele de lemn. Curtea răsuna de ciocnete şi de exclamaţii:

– Traditore!

– Basta!

– Sei perduto!

Într-o zi, Gelu apăruse cu un leaţ la care cioplise o săptămână întreagă, pe ascuns, ca să-i facă un mâner şi două „tăişuri". Rotindu-l cu amândouă mâinile, spulberase într-o clipă armele fragile ale adversarilor nedumeriţi:

– Ce-i asta?

– Paloşul lui Fanfulla da Lodi!...

Copilăriile astea erau acum departe. Băiatul făcuse parcă un uriaş pas în timp, lăsând în urmă un alt Gelu, la care privea cu o superioritate înduioşată.

Într-o seară, după ce văzuse un film împreună cu Diana şi o condusese acasă, îl întâlni pe necunoscutul din Luncă. Mergea cu privirea în pământ, sprijinindu-se într-o cârjă improvizată. Când ajunse în dreptul lui, îşi ridică fruntea. Slăbise şi ochii, afundaţi în orbite, luceau stins.

Gelu se repezi spre el cu braţele deschise... şi se opri la câţiva paşi. Necunoscutul se sprijinise de un zid şi ridicase cârja, gata să-l lovească dacă s-ar fi apropiat. Gura i se strâmbase într-un rictus care lăsa să i se vadă dinţii mici şi ascuţiţi.

Cuvintele prieteneşti îngheţară pe buze. Braţele căzură, neputincioase. Necunoscutul îi întoarse spatele şi plecă, şchiopătând.

– Nu-i chiar de neînţeles, spuse Petreanu, aflând cele întâmplate. Te socoteşte vinovat de accidentul care l-a schilodit.

– Dar i-am strigat să se ferească!... L-am şi dus la spital!

– Nenorocirea nu-i un sfetnic bun...

Se făceau înscrieri la toate şcolile din oraş. Se duse şi Gelu, cu taică-su, la liceul din capătul străzii. Aşteptară o vreme pe sală, în faţa secretariatului. Dinăuntru răzbătea un murmur nelămurit.

– Ce-or fi parlamentând atât? se impacientă Petreanu. Doar e o simplă formalitate!

În sfârşit, uşa se deschise. Se ivi un bărbat înalt şi scofâlcit. Mergea greu, aplecat de spate, sprijinindu-se de umărul unui băiat care-şi ştergea lacrimile cu pumnul.

– Nu plânge, Iosif! strigă bărbatul cel înalt, cu o voce tremurătoare. Trebuie să se facă dreptate! M-au nenorocit cu mazărea furajeră, la Vapniarka, dar tu ai să înveţi carte, tu...

Se opri, cutremurat de o tuse seacă. Secretarul, ieşit în urma lui pe sală, căuta să-l liniştească:

– V-am spus că aşteptăm dispoziţia de la minister. Domnul director a trimis până acum trei telegrame. Cât poate să mai întârzie răspunsul? O zi, două...

Tusea se potolise. Omul clătină din cap, cu tristeţe:

– Dumneata nu înţelegi. Mă doare inima că băiatul meu are nevoie de o dispoziţie ca să se poată înscrie!

Atras de zgomotul vocilor, Codrescu se ivi în pragul cabinetului. Ţinea locul fostului director, care făcuse rost de un certificat medical şi se pensionase.

– Ce s-a întâmplat?

– Tot cu elevii evrei, domnule director, îl informă secretarul. Dumneaiui e domnul Marcu. S-a-ntors din lagăr.

Codrescu era cu capul descoperit. Marcu îşi scoase şi el pălăria cu boruri largi. Avea părul aproape alb.

Văzându-l pe Petreanu, Codrescu îi făcu semn să intre în cabinet şi-i spuse încet lui Marcu:

– Vă rog să mai aşteptaţi două minute. Domnule secretar, să i se aducă un scaun!

Aşteptarea dură mai mult de două minute. Gelu se apropie de băiatul care nu mai plângea:

– În ce clasă eşti?

– Am trecut într-a cincea.

– O să fim colegi!

Băiatul ridică din umeri, strângând mâna descărnată a bărbatului de pe scaun.

– Ce-i, Iosif?

– Nimic, tată.

Uşa cabinetului se deschise.

– Domnule secretar, spuse Codrescu, îl înscrii pe băiatul domnului Marcu. Îi înscrii pe toţi elevii care prezintă certificate de la şcolile evreieşti.

În cabinet se afla şi un inspector, care-l avertiză pe Codrescu:

– Vă puneţi rău cu ministerul!

– N-ar fi pentru prima oară... E o ruşine, domnule inspector! După două luni, legislaţia rasială n-a fost abolită.

– Toate se fac cu socoteală.

– Ce socoteală? Asta-i curat sabotaj!

– O vorbă grea, domnule profesor.

– Pe măsura stării de lucruri pe care o defineşte... Oricum,

iau asupra mea întreaga răspundere.

Războiul se îndepărtase şi ziarele erau deschise în primul rând la paginile cu ştiri din ţară. Seara, la familia Codrescu, se încingeau discuţii pasionate în legătură cu declaraţiile şi apelurile diferitelor partide şi organizaţii. Numai Andrei refuza categoric să se pronunţe:

– Nu-mi ajunge cât îmi bat gura în interes de serviciu? Acum vreau să mă distrez.

Câte-un musafir încerca totuşi marea cu degetul:

– Dumneavoastră sunteţi mai tânăr, mai activ. Ne-aţi putea ajuta să ne descurcăm în încâlceala asta.

El surâdea în mustaţa tuşinată:

– Credeţi că eu mă descurc?

Tensiunile care bântuiau oraşul se înteţiră după ce o pereche de îndrăgostiţi matinali, în căutarea unui loc cât mai retras, descoperi în Luncă trupurile a doi ostaşi sovietici, cărora ucigaşii le luaseră uniformele şi armele. Codrescu susţinea că trebuie să fie isprava unor profesionişti ai jafului. Petreanu lansă o altă ipoteză:

– Închipuiţi-vă că în oraş au fost lăsaţi câţiva agenţi ai spionajului german. Uniformele ruseşti le-ar fi oferit posibilitatea de a acţiona nestingheriţi. Şi atunci, când s-a ivit ocazia...

Andrei, care nu păruse interesat de discuţie, zvârli pe divan „Revista Fundaţiilor Regale":

– Oricine-ar fi, merită să fie linşaţi! Asta ne mai trebuia, când relaţiile prefectului cu comandamentul sovietic sunt atât de precare!

– Credeam că te-nţelegi cu prefectul, spuse Petreanu.

– Să mă-nţeleg?... Moş Teacă ăsta nu ştie pe ce lume se află! Când i-am spus că domnul Maniu doreşte să colaborăm sincer cu noii noştri aliaţi, mi-a retezat-o scurt: „Nu primesc indicaţii decât de la domnul general Aldea... sau de la preşedintele consiliului de miniştri!"

„Moş Teacă" era un colonel în rezervă, care ar fi trebuit să se afle mai demult în retragere. Generalul Aldea, ministru de interne în guvernul Sănătescu, îşi amintise de el şi stăruise să

fie numit prefect, după dezertarea lui Rodeanu.

Colonelul trecea în fiecare zi cu limuzina pe bulevard, monoclat şi ţeapăn în uniforma de artilerist. Se voia dictatorul judeţului şi îşi muştruluia subalternii ca la cazarmă. Avusese conflicte cu toţi şefii de instituţii care nu depindeau de el, de la primul preşedinte al tribunalului până la episcop. Iar când Comandamentul militar sovietic îi ceruse să dea dispoziţiile necesare pentru refacerea unei porţiuni de şosea, distrusă de şenilele tancurilor grele, îi sărise ţandăra: „Ce, am ajuns antreprenor de drumuri?!" O depeşă guvernamentală îi amintise obligaţia, înscrisă în convenţia de armistiţiu, de a asigura libera mişcare a forţelor sovietice pe teritoriul României, pe cheltuiala autorităţilor noastre. Se conformase, dar, vorba lui Andrei, relaţiile rămăseseră precare. Şi acum, asasinarea celor doi ostaşi...

Patrulele mixte, româno-sovietice, se înmulţiră, dar oamenii se închideau în case odată cu înserarea. Reprezentaţiile nocturne fură suspendate, din lipsă de spectatori. Circulau zvonuri despre noi violenţe.

Într-o noapte, se auziră împuşcături răzleţe. Apoi zgomotul unei fugi disperate şi rafale de automat. Petreanu nu îndrăzni să aprindă lumina, cu toate că ferestrele erau încă drapate în hârtie neagră. Stăteau pe întuneric, cu urechile la pândă.

Gelu ar fi vrut să iasă pe stradă, să afle ce se întâmplase. Zarva se pierduse către Luncă, acolo unde se afla şi casa Codreştilor. „Gloanţele se rătăcesc atât de uşor..." Îl cuprinse o remuşcare târzie. O vedea pe Lelia zâmbindu-i prietenoasă sau ieşind din bazin, acoperită cu diamantele de-o clipă ale apei.

Înfrigurat, aşteptă ca ai lui să adoarmă. Se îmbrăcă, ţinându-şi răsuflarea, îşi puse pantofii cu talpă din cauciucul unei roţi de automobil, meşteriţi la cizmarul din colţ şi porni, în vârful picioarelor. Bunică-sa îngăimă ceva prin somn, ţintuindu-l cu mâna pe clanţă. Uşa scârţâi şi ea, uşor... Ce i-ar fi spus lui taică-su, dacă s-ar fi trezit chiar atunci?

Nepăsătoarele stele începuseră să pălească. Era o linişte pe care n-o cunoscuse până atunci, grea, ameninţătoare. Avea senzaţia că e pândit de sute de ochi, că sute de gheare sunt ga-

ta să-l înhaţe. Începu să alerge repede, tot mai repede, simţind cum îi zvâcneşte sângele în tâmple. Când ajunse la încrucişarea cu bulevardul, un gardian fluieră după el, prelung. Sunetul ascuţit îl trezi parcă dintr-un coşmar. În definitiv, se afla pe o stradă oarecare, într-un sfârşit şi început de zi care nu mai avea nimic neobişnuit. Oboseala îi încetini ritmul paşilor şi al gândurilor. Îşi urmă drumul numai pentru că inerţia fu mai puternică decât imboldul de a se înapoia, înainte ca absenţa să-i fie descoperită.

Casa Codreştilor părea părăsită, cu obloanele lăsate ca nişte pleoape grele peste ochii de sticlă. Doar o carte uitată pe şezlongul de pe terasă amintea existenţa celor din spatele zidurilor albe. Vru să plece, dar un trup scund şi zvelt prinse să sară în jurul lui, scheunând. Gelu nu înţelegea cum ajunsese în stradă. Noaptea, poarta era zăvorâtă şi gardul se înălţa peste limita performanţelor lui Nero.

Când trecu pragul porţii întredeschise, înţelese că se întâmplase ceva. Cuprins de un ciudat neastâmpăr, prepelicarul o luase înainte, călăuzindu-l. Dădu colţul casei şi împietri: pe treptele scării din spate zăcea un rus. Îl recunoscuse după rubaşcă şi după cizmele scurte, încreţite la gleznă. Părea că încercase să urce târâş şi fusese săgetat de un cârcel fără sfârşit.

Nero mirosi trupul neînsufleţit, îşi ridică botul spre cer şi începu să urle. Gelu vru să-l potolească, pe şoptite. Zadarnic. I se alăturară un câine din vecini, apoi altul, şi altul... Palmele lipite de urechi nu izbuteau să oprească urletul acesta insuportabil. Nu era în stare să închege nici un gând. Totul îi tremura ca o apă în faţa ochilor.

Atunci se deschise uşa din capul scării. Buimac de somn, Codrescu îl văzu întâi pe Gelu:

– Ce-i cu tine, la ora asta? S-a-ntâmplat ceva acasă?

Apoi îşi plecă ochii spre câinele care continua să urle şi se trase brusc înapoi: cum stătea cu mâna întinsă în dreptunghiul de lumină, omul de pe trepte părea că vrea să-l apuce de picior. Se aplecă asupra lui şi îl întoarse încet cu faţa în sus.

Gelu îndrăzni să se apropie. Privirea îi urcă de-a lungul trupului, se opri o clipă la petele întunecate de pe rubaşcă... După toate spaimele nopţii, nu mai avu putere decât să

tresară: ochii fără viaţă erau ai lui Andrei Vâlcu...

Din casă se auzi vocea doamnei Perleta:

– Mai ţii mult uşa deschisă? M-a luat frigul!

– Îndată, îndată!

Şi-apoi, către Gelu:

– Trebuie să-nştiinţez autorităţile. Rămâi cu femeile şi nu le lăsa să-l vadă. Pot să mă bizui pe tine?

Băiatul avea gura încleştată. Dădu din cap, afirmativ.

Codrescu scoase o batistă şi acoperi faţa mortului. Când intrară, îl lăsă pe Gelu în sufragerie. Se întoarse cu doamna Perleta şi cu Lelia, care se treziseră de-a binelea. Nu le dădu răgaz să întrebe ce-i cu oaspetele neaşteptat şi improviză, febril:

– Gelu a venit... Coana mare se simte rău şi... Maricica e de gardă. Dim vrea să-i dea de veste, ca să vadă dacă nu e cazul s-o interneze pe maică-sa. Şi cum nu poate s-o lase pe coana mare fără supravegherea unui matur, mă roagă pe mine să...

– Mă duc eu! se oferi îndată doamna Perleta, dând să se ridice de pe canapea.

Codrescu o opri cu un gest:

– S-a mai întâmplat ceva: în curte se află un rus grav rănit, poate chiar...

Femeile se cutremurară.

– Trebuie să anunţ chestura. Vi-l las pe Gelu, să vă ţină de urât. Va dura foarte puţin.

– Şi coana mare?

– Coana mare?... A, da. Întâi trec pe la spital.

Codrescu se îmbrăcă rapid şi plecă. Doamna Perleta şi Lelia se înveliră mai bine în şaluri.

– Ce-ar fi să bem o cafea? spuse fata. Că de dormit...

O cafea fierbinte!... Gelu simţi deodată răceala tuturor ploilor de octombrie. Dar Lelia ar fi trebuit să se ducă în bucătărie. Şi dincolo de uşa bucătăriei...

– Nu se poate!

– Cum să nu se poată? În două minute e gata!

– Nenea Virgil v-a lăsat în grija mea. Te rog să rămâi aici!

– Mă rog, dacă nu-mi dai voie...

„Oare cât o să dureze? Dacă Andrei nu e mort?"

– Gelule!

– Da, Lelia.

– Uită-te pe măsuţa de lângă pian.

Un pachet nu prea mare. Ar fi putut fi o carte.

– Poţi să-l desfaci. E pentru tine.

Când înlătură ultima barieră de hârtie, se ivi într-adevăr o copertă. Litere de bronz pe un fond bleumarin: „Michel Briefmarken-Katalog Europa – 1942". Dedesubt, silueta unei lebede închisă într-un triunghi. Şi, mai jos, altă inscripţie: „Verlag des Schwaneberger Album, Leipzig".

– Mi l-a lăsat Andrei, săptămâna trecută. Mi-a spus să ţi-l dau dacă treci pe la noi. N-ai trecut...

Gelu înţelese reproşul voalat. Şopti, cu ochii în podea:

– Mulţumesc.

– Ai să-i mulţumeşti lui, după-amiază. Sper că n-ai uitat!

Uitase: Lelia împlinea douăzeci de ani. Tocmai în ziua aceea...

– Ia nu mai hărţui băiatul! Nu vezi că i-e somn?

– Nu mi-e somn. Mă gândeam la ceva.

Tăcură, aşteptând. Lelia reluă:

– Andrei te roagă să-i împrumuţi şi lui catalogul, când o avea nevoie.

– Am să i-l împrumut.

Trupul prăbuşit pe trepte...

Codrescu se întoarse cu trei maşini oficiale şi cu Petreanu, care pornise să-şi caute băiatul. Gelu spuse ce avea de spus şi plecară spre casă. Taică-su îl ţinea strâns pe după umeri. Se luminase. Înaintau în forfota obişnuită a străzii.

25 august

Am dormit până la amiază, după ce am povestit încă o dată totul. Bunica ar fi vrut amănunte, dar nu mai aveam nici un strop de vlagă şi tata a rugat-o să aibă răbdare.

Când am deschis ochii, am văzut catalogul pe noptiera de la capul patului. Nu ţineam minte să-l fi luat. Poate că tata... M-am întins după el şi l-am apucat cu vârfuri degetelor. Când l-am ridicat, mi-a alunecat din mână şi-am izbutit să-l prind aproape de podea, numai de prima copertă. Am simţit cum se

desface pânza legăturii de la cotor.

Peste un ceas, după ce am mâncat şi am mulţumit-o pe bunica, m-am apucat să dreg ce stricasem. Vrând să lipesc pânza, am constatat că şi cele două feţe ale copertei s-au desprins una de alta. Am lărgit puţin deschizătura, atât cât să poată intra coada unei pensule, muiată în gumă arabică. De lemnul subţire s-a prins o hârtie, care se mişca o dată cu el. Am tras-o afară. Un antet – cele trei linii încrucişate ale Gărzii de Fier, dedesubt *Mişcarea Legionară, Comandamentul* – şi un text dactilografiat:

Împuternicire

Deţinătorul prezentei va acţiona pe teritoriul românesc potrivit ordinelor primite de la Conducerea Mişcării Legionare. Toţi membrii Mişcării îi vor da un sprijin necondiţionat.

Horia Sima

Tata era alături. M-am dus la el şi i-am arătat ce descoperisem. A citit textul o dată, încă o dată...

– Unde mi-e haina?

Am luat-o de pe spătarul scaunului şi i-am întins-o. În timp ce o trăgea pe mâneci, l-am auzit gândind cu voce tare:

– De asta nu-i convenea explicaţia mea. Era prea aproape de adevăr.

– Ce explicaţie, tată?

– Cea cu agenţii spionajului german.

– Aha... Să aduc şi catalogul?

– Bineînţeles!

A pus hârtia şi „Michel"-ul în servietă şi a plecat...

Andrei Vâlcu nu participase la rebeliunea legionară din '41, aflându-se la studii în Germania. Rămăsese acolo până în toamna lui '43, într-o semi-clandestinitate, ţinând legătura numai cu Horia Sima şi cu doi, trei dintre apropiaţii acestuia. Fusese apoi trimis în ţară, cerându-i-se să-şi facă un rost şi să aştepte evoluţia evenimentelor. Se miza, probabil, pe o situa-

ţie în care Legiunea ar fi devenit din nou principalul aliat al lui Hitler. La Bucureşti primejdia era mai mare, aşa că venise în micul oraş de provincie, obţinând un post datorită unchiului său, prefectul.

După 23 august, logodnicul prezumtiv al Leliei nu mai putuse primi ordine de la şefii săi decât pe calea undelor. Şi cum Horia Sima îi chemase pe legionari la arme... Cele două crime constituiau doar punctul de plecare. După cum declaraseră complicii lui, se urmăreau nu doar întreţinerea unei atmosfere de neîncredere în ruşi, ci şi izolarea prin teroare a partidelor democratice.

Ultima acţiune a grupului de legionari fusese atacarea sediului partidului social-democrat. Trăseseră de la o distanţă prudentă, rănind pe unul dintre cei care făceau de gardă. Socotiseră că vor avea timp să se retragă, dar patrulele se aflau pe aproape şi îi încolţiseră. După un scurt schimb de focuri, aruncaseră armele.

Ştiind ce-l aşteaptă dacă e prins, Vâlcu sărise peste un gard, peste altul şi o luase la goană spre Luncă. Spera să se facă nevăzut, cu complicitatea vegetaţiei şi a întunericului. Se distanţase de urmăritori, dar gloanţele lor îl ajunseseră din urmă. Mai avusese putere să intre în curtea binecunoscută şi să se târască spre un adăpost iluzoriu.

Adevăratul chip al lui Andrei şi felul în care murise i se păreau Leliei plăsmuirile unui coşmar. Peste o săptămână, plecă, fugi la Bucureşti.

– Să te gândeşti uneori la prietena ta, Gelule!...

Locomotiva şuieră şi trenul se urni spre zările înecate în pâclă. Deasupra gării stărui un fuior de aburi, ca o batistă încremenită vertical în fluturarea nostalgică a despărţirii. Gelu oftă, îşi luă rămas bun de la profesor şi de la doamna Perleta şi porni spre cinematograful de pe bulevard. Peste jumătate de ceas avea întâlnire cu Diana.

La 2 noiembrie se deschiseră cursurile şcolilor secundare. Deocamdată era prevăzută recapitularea materiei din anul trecut. Comisia pentru revizuirea manualelor mai avea de lucru.

Pătrunzând pe poarta cea mare a liceului, Gelu ocoli băl-

toaca în care copacii creşteau de-a-ndoaselea, clătinându-şi braţele văduvite de podoabe. Simţi nevoia să se convingă că e doar o iluzie şi îşi ridică privirea. Copacii stăteau încremeniţi sub cerul de cenuşă. Văzduhul era străbătut, totuşi, de o înfiorare. Norii atârnau jos de tot asupra oraşului, aşteptând fulgerul care să-i elibereze de povară.

Neluând în seamă ameninţarea ploii, băieţii se regăseau cu strigăte vesele. Unii dintre cei care-i aruncau câte o privire, cântărindu-l, aveau să-i fie colegi de clasă. Îi recunoscu şi pe câţiva dintre partenerii de volei. Stătea pe o bancă, în afara vârtejului, lăsându-şi memoria să învie frânturi din întâmplările acelei veri neobişnuite.

Prima oră aveau desenul. În clasă intră un bărbat cărunt, cu mişcări obosite. Puse catalogul pe catedră şi începu să se plimbe printre bănci. Căuta parcă pe chipurile lor alte trăsături, numai de el ştiute.

– I-a murit băiatul la Bucureşti, într-un bombardament, spuse cineva, în şoaptă. Ne-ar fi fost coleg.

Vocea profesorului era pătrunsă de tristeţe:

– Poate că printre voi se află un posibil Luchian, sau Pallady, sau Brâncuşi... Dar clipa nu e prielnică. Inter arma silent musae.

De undeva, de departe, se auzi un vuiet surd.

– Când tunul bubuie, muzele tac, repetă profesorul.

Vuietul creştea. Începuse să se desluşească un cântec. Ascultau, încercând să prindă sunetele care se risipeau în văzduh.

Era un cântec aspru, lipsit de mlădiere. Creştea ca o ameninţare peste casele mohorâte, peste copacii goi, peste depărtările cufundate în ceaţă.

Ascultau...

Doru, un Doru uriaş, striga cu voce de tunet: „Eşti vinovat!" Apoi se ivi o fată în uniformă, ţinând în mână un caiet pe eticheta căruia se putea citi: „Diana Cosmin clasa 7-a. Lucrări literare." Caietul se preschimbă într-o carte cu coperte aurite. Fata citea din ea, pe o scenă luminată de reflectoare. Pe băncile imensului amfiteatru, o mare de capete. Izbucniră ovaţii. Tunurile de ceremonie, aşezate pe o colină apropiată,

se dezlănţuiră şi ele...

Se trezi brusc. Bătăile în uşă se înteţiră:

– Pierdeţi trenul, tovarăşe!

Cu toată ora matinală, în gară era lume destulă. Se pregăti să aştepte. „Trebuie să-i scriu lui Doru... A fost sincer, chiar dacă n-avea dreptate. N-avea dreptate?..."

Acceleratul spre Sibiu opri la linia întâi, cu un scurt geamăt metalic. Îşi luă valiza, făcu doi paşi şi zări silueta cunoscută.

– Diana!

Nici un răspuns. Se apropie, spunându-şi că vacarmul de pe peron...

– Diana!

Fata îşi întoarse capul şi îi aruncă o privire mirată. Gelu murmură o scuză, o ajută să urce scara înaltă a vagonului şi-i găsi un loc, într-un compartiment mai puţin aglomerat. Când garnitura se puse încet în mişcare, o mângâie stângaci pe păr, se strecură printre oamenii, geamantanele şi coşurile care umpluseră culoarul şi sări, păstrându-şi cu greu echilibrul. De la geamul coborât al compartimentului, fata îl urmărea din ochi, fără să înţeleagă.

– Fericire! strigă el, agitându-şi braţele într-un gest nestăpânit.

Aşteptă până ce trenul dispăru la o cotitură, apoi ieşi pe bulevard şi începu să urce fără grabă panta uşoară. Poşta avea să se deschidă peste o jumătate de oră.

Trenul se oprise. Pe peron, tovarăşul de compartiment îmbrăţişa o tânără îmbrăcată cu o rochie care-i sublinia talia şi-i ascundea genunchii. Şeful staţiei ieşi din birou, potrivindu-şi cascheta. Gelu simţi deodată mireasma teilor de pe bulevard şi nu mai aşteptă semnalul de plecare. Îşi luă valiza şi se năpusti pe culoar. Se împiedică de câţiva recruţi care-şi treceau din mână în mână o sticlă cu vin roşu. Izbuti să coboare când roţile începuseră să se învârtească. O coborâre cam precipitată. Recruţii făcură haz, şeful îl ameninţă cu fanionul.

Gara nu-şi schimbase înfăţişarea. Gelu recunoscu ghivecele mari de lemn spânzurate cu lanţuri subţiri de stâlpii de pe peron, felinarul al cărui geam crăpat suna aproape muzical în bătaia vântului. O casieriţă somnoroasă îi viză biletul pentru întrerupere. Îşi lăsă valiza la "Bagaje de mână" şi se îndreptă spre ieşire, strecurându-se printre două ţărănci care purtau coşuri mari cu fructe. Avea aproape şapte ore la dispoziţie, până la următorul tren spre Sibiu. Prea destul pentru un pelerinaj sentimental.

Editura pentru Ştiinţă S.I.T
ISBN 978-973-88225-5-9